

Пол Дохърти

ТАЙНИТЕ НА ДРЕВНИЯ РИМ

П Е С Е Н Т А Н А
Г Л А Д И А Т О Р А

ПОЛ ДОХЪРТИ ПЕСЕНТА НА ГЛАДИАТОРА

Превод: Васил Дудеков-Кършев

chitanka.info

На Анджела Франческоти с признателност и благодарност

ОСНОВНИ ПЕРСОНАЖИ

Диоклециан: старият император, абдикирал бивш император на Запада, победен и убит от Константин при Милвийския мост

Константин: новият император на Запада

Елена: майка на Константин, императрица и августиана

Лициний: император на Изтока

ИМПЕРСКИ ЧИНОВНИЦИ

Анастасий: християнски свещеник и писар, секретар на Елена

Бур: телохранител на Елена

Крис: началник на агентите на Константин

ВИЛА „ПУЛХРА“

Гай Тулий: началник на гвардията

Атанасий: оратор

Юстин: оратор

Септим: оратор

Нарцис: роб

Тимотей: управител

Мелеагър: гладиатор

Руфин: банкер, приятел на Константин

ОТ ХРИСТИЯНСКАТА ЦЪРКВА

Милтиад: епископ на Рим и папа

Силвестър: помощник на Милтиад, главен свещеник на християнската общност в Рим

ОТ „МАГАРИЦИТЕ“

Полибий: собственик на кръчмата
Попея: незаконна жена на Полибий
Океан: бивш гладиатор
Януария: слугиня
Клавдия: племенница на Полибий
Муран: гладиатор
Симон: Стоика
Петроний: Сводника
Салуст: Издирвача
Спицерий: гладиатор
Валенс: бивш военен лекар
Агрипина: любовница на Спицерий
Даций: главатар на банда

ВЪВЕДЕНИЕ

По време на процеса срещу Христос Пилат, според Евангелията, поискал да освободи затворника. Спрял го викът, че ако го стори, не би бил приятел на цезара. Както пишат коментаторите, Пилат усетил заплахата. Всички римски управители и чиновници били внимателно наблюдавани от тайни агенти на императора, *agentes in rebus*, което буквално означава „онези, които вършат нещата, извършителите“. Римската империя разполагала както с военни, така и с цивилни полицейски сили, въпреки че в отделните райони те се различавали, но би било неточно да твърдим, че империята е имала детективи, които по някакъв начин напомнят на нашите детективи или тайни разузнавателни служби. Вместо това императорът и водещите политици плащали огромни суми на доносници и шпиони. Често пъти те трудно можели да бъдат контролирани, и, както сухо забелязва Ълсингъм — главният шпионин на Елизабет I, „той не бил съвсем сигурен за кого работят собствените му хора, за него или за опозицията.“

Тези агенти представлявали отделна каста сред ордата събирачи на слухове, доносници и понякога извънредно опасни шпиони. Императорът ги използвал и техните показания можели да означават края на нечия обещаваща кариера. Това със сигурност се отнася до кървавия и изпълнен с интриги период от началото на IV в. сл. Хр.

Император Диоклециан^[1] разделил империята на Източна и Западна. Всяка част имала собствен император и негов помощник, носещ титлата цезар. Империята била изправена пред икономически проблеми и опасността от нападенията на варварите. Нейната държавна религия била застрашена от набиращата все повече сили християнска църква, чието присъствие във всички провинции се усещало на всяко социално равнище.

В 312 г. сл. Хр. Константин^[2] с подкрепата на майка си Елена, британка по произход, която вече флиртувала с християнската религия, решил да завземе Западната империя. Той прекосил Италия и се

срещнал със съперника си Максенций^[3] при Милвийския мост. Според Евсевий^[4], биографът на Константин, бъдещият император имал видение на кръст, под който стояли думите: *In hoc signo vinces* — „С този знак ще победиш“. Константин, продължава разказът, заповядал на войските си да приемат християнския символ и спечелил блестяща победа. Той разгромил и убил Максенций, и потеглил срещу Рим.

Така Константин станал император на Запада, а единствен негов съперник остават Лициний^[5], който управлявал на Изток. Силно повлиян от майка си, Константин поел юздите на управлението и започнал преговори с християнската църква, за да сложи край на вековете гонения. Въпреки това във всекидневния живот продължавали да властват интриги и убийства. В Рим те нямали край и агентите били затънали в тях до гуша. Елена покровителствала християнската църква, но скоро разбрала, че интригите и убийствата там са също толкова разпространени, колкото и в двора...

[1] Гай Аврелий Валерий Диоклециан (ок. 240 — 316) римски император под името Йовий (284 — 304), издигнал се по пътя на военната служба. Установил домината, осъществил важни административни реформи. Жесток гонител християнството (303 — 304.) — (Бел.прев.) ↑

[2] Константин I Велики (ок. 285 — 337) — римски император от 306 г. Възстановил единството на империята, водил политика на веротърпимост. Преместил столицата на империята във Византион, наречен в негова чест Константинопол. Той и майка му Елена били обявени за светци от християнската религия — (Бел.прев.) ↑

[3] Марк Аврелий Валерий Максенций (ок. 280 — 312) — син на Максимин II, римски император от 306 г. — (Бел.прев.) ↑

[4] Евсевий от Кесарея (ок. 264 — 340 г.) — християнски апологет и първи историк на църквата, писал на старогръцки език. — (Бел.прев.) ↑

[5] Флавий Валерий Лициний Лициниан (ок. 250 — 325), римски император от 308 г., владетел на Източната империя от 313 г. след победата си над Максимин Дая, по-късно отстранен от Константин I — (Бел.прев.) ↑

ГЛАВА ПЪРВА

*Pallida mors aequo pede pulsat pauperum
tabernas regumque turres.*

*Бледата смърт безпристрастно удря и по
бедняшки хижи, и по дворци.*

Хорацій^[1], „Оди“,

1.4

Iugula! — Убий го!

Ревът на тълпата в претъпкания, прашен, пълен с бълхи амфитеатър прогърмя до небето. Денят ставаше все по-горещ. Лятното слънце, истински демон в синьото небе, прежуряше над озверелите за кръв зрители, които искаха все повече и повече. На амфитеатъра двама мъже се биеха за живота си, спъваха се и се подхлъзваха по пясъка с облени в пот тела, със сковани от болка крайници, с гърла, сухи като самия пясък, който се вдигаше под краката им.

Уредникът на игрите, банкерът Руфин, беше направил всичко по силите си, за да осигури колкото е възможно повече прохлада за десетките хиляди поканени от него гости. Чрез сложна система от макари и въжета над амфитеатъра беше опънато голямо, наквасено с вода вълнено платнище, за да прави нещо като сянка, а разпръскваната със специални помпи ароматизирана вода ръсеше слаба прохлада над тълпата. Но не беше нужно Руфин да се тревожи. Горещината, жаждата, прахта и безмилостното слънце не пречеха на жадната за кръв тълпа. Много от хората бяха дошли тук още преди изгрев слънце и се вливаха в жълтеникавокафявите и черни vomитории, онези кухи тунели, разделени на по-малки отсечки, които отвеждаха зрителите към обозначените на пропуските им места. Всеки пристигащ носеше със себе си ценното късче кост с номер върху него. Много от пропуските бяха свободно раздадени от самия уредник. Руфин излизаше извън кожата си да угоди на римската тълпа, но не заради

себе си, а заради новия император Константин, добрал се до императорския пурпур преди около осемнайсет месеца, който сега се беше разположил тук, за да се радва на плодовете на своята победа.

От другата страна на амфитеатъра над подиума се издигаше великолепно украсената императорска ложа, чиято предна част, седалките и балюстрадата бяха драпирани със скъпа пурпурна материя, над която се виеха позлатени бръшлянови клонки. Тълпата толкова беше погълната от сражението между двамата гладиатори, че едва ли осъзнаваше присъствието на седналия до императора Руфин или на жената от другата страна на Константин, „Helena Augusta atque Pia Mater“, „благородната и свята майка“ на императора.

Самият император не обръщаше внимание на игрите, лицето му с характерната тежка челюст беше разкривено от напрежение, с подаващ се от единия ъгъл на устните му език, той се опитваше да държи в равновесие табличката за писане върху коленете си и четеше разните документи, които дворцовият управител, тлъстоликият Крис, му подаваше да ги прегледа. Елена също беше заета — изучаваше докладите, подавани ѝ от нейния личен секретар Анастасий, християнски свещеник. Елена беше назначила Анастасий не само заради връзките му с представителите на новата вяра, а и защото беше учен човек, който познаваше гръцкия и еврейски език. Освен това беше крайно дискретен — не можеше да говори, тъй като езикът му беше изтръгнат по време на изтезания при последните гонения.

Елена се взираше в пергаментата върху скута си, доклада на един шпионин в градския съвет в Коринт за някакви морски маневри. Тя мачкаше с пръсти бедрото си — обичаен жест, докато безпокойният ѝ ум обмисляше някой проблем. Любимият ѝ син сега беше император, поне на Западната империя, но в Никомедия се спотайваше онова парвеню Лициний, самопровъзгласилият се император на Запада. Елена присви очи и се загледа към гладиаторите на амфитеатъра.

Единият е в беда — помисли тя и се наведе към балюстрадата. Да, рециарият^[2], златокос мъж, имаше кървяща рана на дясното си рамо и бавно се свличаше надолу.

Елена гледаше гладиаторите, но умът ѝ беше разсеян. Ако трябваше да се каже истината, синът ѝ Константин и Лициний всъщност бяха гладиатори, които се сражаваха за най-голямото съкровище на света — една империя, простираща се от Великия

западен океан до Черно море, от сухите нагорещени пясъци на Северна Африка до ледените гори, обрамчващи Рейн. В момента двамата кръжаха един около друг и търсеха слабите места на противника. Рано или късно (по-вероятно рано) Константин трябваше да се приближи до противника си. Дали войските му щяха да тръгнат на изток или Лициний щеше да нападне Запада? Можеше ли да се подкупят войските на Лициний, дали придворните чиновници можеха да бъдат съблазнени да продадат верността си?

Елена хапеше устните си. Нямахше ли да е по-лесно да отровят Лициний с няколко зрънца прах, смесени с виното му? Но какво щеше да стане тогава? Да дойде някое друго парвеню? Тя отново прочете доклада. Лициний определено се готвеше за нещо при тази все по-засилваща се активност на двора, а и какво правеше струпаната в коринтското пристанище флота? Маневри? Или се готвеше за битка? До нея Константин бързо отпи от виното си и Елена го смушка с лакът. Както винаги, синът ѝ се обърна и се престори, че се чумери, но това не тревожеше Елена. Тя се гордееше с леденото си държание и здрави нерви, точно така се отнасяше и с бащата на Константин, да не говорим за натрапчивите свещеници и размирните офицери от войската. Трябваше да действа така, както винаги го бе правила, като господарка на империята.

Прошарената коса на Елена беше подредена в традиционна прическа, а пурпурният шал, обточен със злато по краищата, ярко контрастираше с простата, снежнобяла туника. Тя умишлено не носеше никакви скъпоценности, освен един аметистов пръстен на малкия пръст на лявата си ръка. Бе свалила скъпите си испански сандали и бе отпуснала с наслада краката си в прохладната благоуханна вода, донесена от една робиня. Като ветеран от военните походи на мъжа и сина си, тя никога не забравяше старата войнишка мъдрост: „Ако искаш да ти е прохладно, наплискай врата си и натопи краката си в студена вода.“ Нямахше никакъв грим върху продълговатото ѝ лице с високи скули, дълбоко поставени тъмни очи и чип нос над пълна уста и твърда брадичка. Не виждаше смисъл в излишни украси, искаше да бъде сурова и изглеждаше такава. Някои шушукаха, че нямала вкус, нали в края на краищата беше дъщеря на ханджия? Елена не обръщаше внимание на тези приказки и единствената ѝ отстъпка пред модата беше, че бръснеше веждите си и

слагаше малко руж на устните си. Искаше да подражава на войнствените матрони на древния Рим. И, което беше още по-важно, както бе признала пред сина си, на обществени места дори и най-скъпите помади се размазваха от горещината.

Елена огледа дамите край себе си и ослепително се усмихна. Глупави кучки, сега лицата им приличаха на нашарените лица на германски воители! Както и да е. Обърна се назад, размърда пръстите на краката си и пак смушка своя син. Хиляди пъти му беше казвала да не си бърка в носа пред хората! Поднесоха ѝ друг документ. Тя стисна ръката на Анастасий и заговори бавно така, че той да може да чете думите по устните ѝ. Той бързо отговори със жестове, за които Елена се надяваше, че само тя разбира. Императрицата огледа амфитеатъра. Боже, тълпата продължаваше да крещи срещу нещастника, проснат върху меднозлатистия пясък на арената. Елена предпочиташе тълпата да гледа бойците, а не императорската ложа. Отново смушка сина си да прояви повече внимание. Тълпата не обича да мисли, че великите, господарите на пурпура, не се наслаждават на касапницата и леещата се кръв на представлението.

— Константине?

Потънал в разговора си с Руфин, императорът не ѝ обърна внимание.

— Любими сине? — Императорът продължаваше да ѝ обръща гръб. — Константине! — извика Елена — Не ми обръщай гръб! Престани да шушукаш с Руфин и погледни тълпата!

— Майко?

Константин се обърна, върху тежкото му лице имаше недопустимо набола брада, челото му под тъмната, късо подстригана коса бе покрито с пот, тъмносините очи бяха уморени и зачервени.

— Константине, пак си пил до късно през нощта с офицерите си!

Той остро я погледна, докато крясъкът на тълпата започна да затихва. Елена разбра защо: падналият гладиатор беше дошъл на себе си и сега се измъкваше от противника, който бе отслабил вниманието си. Беше помислил, че мъжът с мрежата е свършен и гледаше към императорската ложа. В този момент раненият се изправи и тълпата бе увлечена от подновеното свирепо сражение.

— Свещеници! — дрезгаво прошепна Константин.

— Какво за свещениците?

Елена цяла се превърна в слух. Вече не я интересуваше дали Константин обръща внимание на тълпата.

— Християнските свещеници! — изскърца гласът на Константин — Продължават, майко. Християните се дърлят за мътното си учение.

— Само на думи! — измърмори насмешливо Елена.

— В Остия има бунт между привържениците на две секти — заяви Константин — Очевидно се карат за същността на Бога. Дали Иисус Христос, човекът, има същност, равна на Бога Отец — Обраслите с косми пръсти на Константин почесаха потното му лице. — Искат аз да реша въпроса, макар да не разбирам и една проклета дума от всичко това. Май ще трябва да изпратим проклетите му глупаци да се бият на арената.

— Константине!

— Извинявай, майко!

— Не пий толкова много.

— Разбира се, няма, майко.

Константин въздъхна, обърна се и протегна чашата си на един прислужник да я напълни с тъмночервено вино.

Елена поклати глава и се обърна към арената. Подухваното от лекия ветреца платнище пляскаше и се набираше. Елена гледаше тълпата. Това беше империята. По долните редици на амфитеатъра, отделени със стени от останалите, се бяха разположили благородниците, над тях бяха тъмните туники на простолюдието, а най-горе седяха бедняците от покрайнините. Те са проблемът, помисли Елена, взе ветрилото си и енергично го размаха, тези десетки и десетки хиляди бедняци в Рим и всички големи градове на империята. Как да бъдат обединени, как да се свържат в едно? Като се покланят на императора? Все пак в продължение на десетки години се беше водила гражданска война. Чрез християнството? Елена се усмихна.

Сега новата вяра излизаше от катакомбите с нейното революционно, радикално учение, че Бог е станал човек, бил е разпнат и е възкръснал от мъртвите. Христос носеше новото послание, че всички хора са равни. Той обещаваще вечен живот на всеки човек, дори и на робите, ако следват учението на Разпнатия. Коя друга вяра го обещаваще? Предишните императори бяха виждали в християните заплаха и жестоко ги преследваха. Константин промени всичко това. Амбициозен военачалник, той доведе легионите си от Британия, за да

се опълчи на стария император Максенций и го победи в битката при Милвийския мост. Там беше започнало всичко!

Елена си вееше енергично. Винаги се беше питала каква е истината зад този разказ. Колко пъти не бе оставяла сина си на мира да ѝ каже какво беше станало в действителност. Константин се покланяше на слънцето — ако изобщо вярваше в нещо. Въпреки това, преди тази съдбоносна битка бе сънувал, че Христос му се появява и му заповядва да нареди на войниците си да носят буквите Chi и Rho, първите две на гръцки в думата „Христос“, Помазаника, Иисус от Назарет. На следващия ден беше имал друго видение: черен кръст, очертаващ се срещу огненото слънце, а под него думите „С този знак ще победиш“. Наистина ли бе имал видение, или това беше само плод на фантазията му? Константин можеше да действа като суров войник, можеше да е инат като муле, но беше и фантазьор. Като дете имаше припадъци, отнасяше се, сякаш гледаше нещо, което Елена не можеше да види.

Елена затвори ветрилото си. Видението е било истинско! Синът ѝ бе обявен за император на Запада, господар на Рим. Беше изтребил противниците си. Един ден щеше да потегли на изток, щеше да накара този пиян мухльо Лициний да излезе да се сражава, щеше да го унищожи докрай и да се провъзгласи за Imperator totius mundi — император на целия свят.

И все пак, въпреки всичките си видения Константин видимо не бе се променил, продължаваше да се държи като сквернословен, потен войник, наливаше се с вино, ядеше премного и обичаше да поплясква куртизанките по задника. И все пак, по някакъв свой собствен начин беше се променил, бе станал по-зависим от Елена. Когато легионите му навлязоха в Рим, на нея и на Анастасий бяха поверени агентите in rebus — онази орда шпиони и тайни агенти, чрез които империята упражняваше контрола вътре и извън границите си. Елена бе поела юздите на управлението, устремена да постигне разбирателство със силната християнска вяра. Ако можеше да контролира нея, щеше да контролира и тълпата. Бе започнала тайни разговори с Милтиад, християнският водач в Рим, и с неговия помощник, среброкосия, златоуст свещеник Силвестър. Навярно с времето империята щеше да намери общ език с тази радикална вяра.

— Майко, майко! — Константин се бе навел напред и разтърсваше рамото ѝ — Майко, не бива да заспиваш!

— Не спя! — рязко отвърна тя — Чакам да си тръгна от това потънало в бълхи място. Искам да напусна Рим — погледна сина си — Трябва скоро да тръгваме...

— Аха, за вила „Пулхра“^[3] — язвително произнесе Константин, — за прекрасната вила, разхлаждана от лекия полъх на ветреца откъм хълмовете. Не се безпокой, майко, скоро ще идем там — смигна ѝ — И ти ще можеш да вземеш всичките си приятели със себе си.

Елена знаеше за кого намекваше. Константин бе осигурил търпимост към християните, но сега новата вяра пораждаше свои, собствени проблеми. Елена стисна зъби. Проблеми, винаги имаше проблеми.

— Гледай, майко! — Константин бе решил да дразни Елена. — Битката свършва.

Русият рециарий в червена препаска със сребърни кантове нямаше късмет. С бели подплатени наколенници и подплатена защитна броня на лявата ръка, и покрито с блестяща бронзова плочка рамо, той се опита внезапно да сложи край на сражението. Вдигна прикрепената към лявата му ръка мрежа и я метна във все по-разширяваща се дъга. По ръбовете на дългата почти три метра мрежа имаше тежести и тя трябваше да оплете противника му, тракиец^[4], окован в тежка ризница, с шлем с процепи за очите и прикрепена върху него конска грива, боядисана в червено и жълто. Тракиецът обаче беше по-бърз.

Той внимателно следеше мрежата и скоростта на лековъоръжения си противник, и започна да отстъпва назад, за да може, когато мрежата полети напред, да я прихване с облия си щит и да се опита да притегли противника към насочения напред меч. Рециарият бързо свали тризъбеца, измъкна ножа от бродираната кания и се освободи. После вдигна с две ръце тризъбеца и отстъпи към стената на подиума. Тракиецът го последва, преодолявайки съпротивата на златистия пясък. С мъжа с мрежата бе свършено, сега той беше паднал в капана. Тълпата настояваше с рев сражението да свърши, но тракиецът оставаше предпазлив. Горещината бе много силна. Никой от двамата не беше пил нищо от часове, а рециарият все повече кървеше и губеше сили. Обзе го паника. Усещаше как отслабва и мушна напред с тризъбеца, като се целеше в гърдите на тракиец.

Тракиецът отби оръжието с такава сила, че тризбецът се завъртя, после заби дълбоко меча във врата на мъжа. Битката приключи. Мъжът с мрежата се строполи върху пясъка, от раните му бликаше кръв. Този път тракиецът искаше да е сигурен. Той стъпи върху противника си, а тълпата ревеше. — *Nos habet! Nos habet!* Нека бъде негов! Тракиецът знаеше правилата, той беше гладиатор, а не касапин. Мъжът загледа как светлината на живота избледнява в очите на противника, как тялото потръпва в последни конвулсии, а после вдигна меча и щита си, за да приеме аплодисментите на тълпата. Преизпълнен с гордост, тракиецът направи почетна обиколка, вдигайки често оръжията си, като се наслаждаваше на монетите и цветята, които се изсипваха върху него.

Зарешетените с железни пръти врати към тунелите под подиума се отвориха и оттам се появи една призрачна фигура с теракотена маска, представляваща Харон — лодкарят на смъртта. Придружаваше го друг мъж, облечен като Меркурий, водачът на душите. Докато тракиецът приемаше ръкоплясканията на тълпата, двете фигури доближиха мъртвия гладиатор. Меркурий носеше нажежен до червено железен прът, с който промуши падналия, за да се убеди, че е мъртъв, докато Харон удари с чука си проснатото тяло, за да покаже, че то му принадлежи и да потвърди смъртта. Група носачи бързо се отправи към тях и докато победителят предаваше оръжието си на ланист^[5], неговия треньор, извлякоха мъртвия му противник. Щяха да съблекат тялото му, кръвта щяха да изцедят в специален съд, за да я продават като лек срещу епилепсия, а останките от обезобразената плът щяха да натикат в безименен гроб или щяха да насекат за храна на дивите животни.

В императорската ложа Елена се облегна назад в трона си. След като бе наситила жаждата си за кръв, тълпата се забавляваше с други неща, докато изчакваше голямата игра на деня: сблъсъкът между Спицерий, най-прочутия рециарий в Италия, и секутора Мураний, любимецът на римската тълпа. И двамата гладиатори бяха много добре обучени и имаха зад имената си редица победи. И двамата бяха получили *rudis*, дървения меч на свободата, и двамата се надяваха след завършването на тези игри да получат венеца на *victor ludorum*, победител на игрите.

Роби изгладиха пясъка на арената, обърнаха го и го посипаха с бляскави дребни камъчета. Други, които носеха ведре с вода, измиха кървавите петна по облицованите с мрамор стени на подиума. По отделните балкони над тях тълпата се раздвижи като прииждащите вълни на прибой. Някои се втурнаха да си купят нещо за пиене или ядене. Други, които се бояха да не би да загубят мястото си, крещяха и махаха ръце към търговците на евтино вино и горчиво пиво, колбаси с подправки, меденки, пушена риба, сусамени курабии и захаросани смокини, загънати в лозови листа. Тръбачи се опитваха да възпроизведат някаква музика, но никой всъщност не ги слушаше.

Елена отпи от бокала с изстудено бяло вино и се подаде напред от креслото си, като хвърляше от време на време поглед към сина си, който беше пил толкова много, че сега буквално крещеше, споделяйки мислите си с всички останали в ложата.

— Виждаш ли колко се обичат помежду си християните, Руфине? — шегуваше се Константин. — Хванали са се гуша за гуша дали техният Христос е равен на Бог Отец.

На Елена това не ѝ се стори забавно. Тя имаше нужда от християните и наистина искаше да разбере техния троичен бог. Бе се опитала да схване основното. Очевидно този Бог беше три същности в една, Отец, Син и Дух Свети. Синът бе станал човек, Иисус от Назарет, и все пак оставаше еднакъв с Отца, бидейки единосъщен с Него. Групичка християни обаче, водени от един учен на име Арий^[6] вярваше, че Иисус не е равен, не е единосъщен с Отца. Римският епископ Милтиад бе постановил, че това е ерес и се беше обърнал към Елена с молба синът ѝ да се намеси.

Елена изтри лицето си с малка кърпа. Въпреки насмешливия си тон, Константин беше задължен на новата религия. Беше решил да отпразнува рождения си ден, като прекара една седмица във вила „Пулхра“ на юг от Рим, и бе поканил представители на двете християнски фракции, за да дискутират проблема пред него. Римският епископ бе цитирал група ритори от школата в Капуа като пример за този заплетен случай. Школата бе раздирана от ереста, някои следваха учението на Арий, други се придържаха към ортодоксалната линия, че Отец, Син и Дух Свети са единосъщни. Елена беше удивена колко ожесточени бяха станали теологическите противоборства. Насилието бе стигнало дотам, че някои бяха дошли в залата, където се

провеждаше диспута, въоръжени с мечове и щитове, дори бяха довели телохранители да ги пазят. Отвън се беше насъбрала тълпа; някои крещяха, че Синът е равен на Отца, други — че не е. Имаше нападнати къщи. Някои бяха внесли кал и изпражнения в залата, за да замерват противниците си. Дори през нощта имаше нападения, в кръчмите и гостилниците избухваха ожесточени битки с ножове.

Напълно объркан, Константин беше заповядал по трима оратори от всяка страна да го придружат във вила „Пулхра“. Елена затвори очи и въздъхна. Константин обичаше шегите и нищо не му бе по-приятно, отколкото да наблюдава как хората ожесточено спорят. Това беше добре, докато държеше устата си затворена и не избухваше в гръмогласен смях. Елена бе положила всички усилия, за да умиротвори положението, като оказваше любезно гостоприемство и бе дала на посетилите ги учени възможността да разгледат и се поклонят на една голяма християнска реликва, свещения меч — римски *gladius*, чудотворно запазен през вековете, този именно меч, който бил използван за екзекуцията на християнския апостол Павел по времето на император Нерон. Тези неща правеха силно впечатление на Елена. Тя изпитваше страст към такива находки и усилено събираше християнски реликви. Продължаваше да търси трънения венец, поставен върху главата на измъчвания Христос по време на страданията му, копието, с което бяха прободили ребрата му, и гвоздеите, приковали Спасителя към кръста. Досега свещеният меч бе най-голямата находка на Елена. Той щеше да бъде изложен във вилата, дори би могъл да напомни на християнските учени за нуждата от единение.

— Хайде, хайде, хайде! — изкрещя тълпата. Бе наситила жаждата си, бе задоволила глада си и чакаше битката между Муран и Спицерий да започне.

Елена остави чашата си и се обърна. Зад нея седяха сановници, благородници, свещеници и девиси весталки^[7]. Последните се отличаваха по гръцките си туники с тежки гънки, косите им бяха скрити от бели и червени ленти, пристегнати около главите и завързани на врата, чиито краища падаха по раменете им. Но Елена не се интересуваше от тях. Тя се загледа към другия край на ложата, където една млада жена седеше на стол, поставен по-напред така, че да може добре да вижда арената долу. Елена смигна на Клавдия, нейното

малко мишле, нейното око, най-изкусната сред шпионите ѝ. Можеше да се обзаложи, че никой в ложата не бе обърнал внимание на Клавдия с нейната момчешка фигура и ниско подстригана черна коса. Тя имаше бледа като слонова кост кожа, правилни черти, а ако притежаваше някаква красота, това бяха нейните големи, блестящи очи със спокоен, немигащ поглед. Нямаше грим или скъпоценности, бе облечена в туника с кръгло деколте, която падаше под коленете ѝ, а на краката си носеше здрави сандали като тези на войниците.

Елена произнесе само с устни „мишле“, а момичето ѝ отпрати бърза хитра усмивка и кимна в знак, че я е разбрала. Елена се върна към мислите си. Клавдия можеше да е полезна при проблемите, с които се сблъскваше императорът — това хитро мишле, този най-съвършен агент, чийто нос надушваше всяка неприятност или беля. Беше дете на крайните квартали, бивша актриса, можеше да се държи като дама, ако пожелае, но рядко го правеше. Не обичаше да я забелязват и това я правеше колкото ценна, толкова и опасна. Хората бърбеха пред нея, сякаш я нямаше, а тя имаше набито око, с което отбелязваше всички дребни несъвпадения и лицемерни излияния. Християнка ли беше Клавдия, се запита Елена. Между нея и свещеника Силвестър имаше определено някаква връзка, както и между нея и Руфин. Банкерът навярно бе обещал да ѝ помогне да намери мъжа с татуирания върху китката пурпурен бокал, който я беше изнасилвил преди две години, след като бе убил умствено недоразвятия ѝ брат Феликс. Странно, разсъждаваше Елена, че Клавдия беше приела поканата ѝ да присъства на игрите; момичето бе заявило, че не обича такива забавления, но дали не беше влюбено в някой от гладиаторите?

— Августа, може ли да се присъединя към теб?

До нея стоеше Фулвия Юлия, жената на Руфин, зад нея се навърташе един от домашните ѝ роби със стол.

— Разбира се!

Усмивката на Елена беше също толкова престорена, колкото и тази на Фулвия Юлия.

— Чудесно! — Фулвия Юлия седна.

— Августа — започна да гука тя, докато почукваше с пръст върху креслото на Елена — ти си толкова смела, като отказваш да носиш скъпоценности или грим! Това е... — кучката се заля в смях — толкова е предизвикателно!

— Не си ли чела „Любовно изкуство“ на Овидий^[8] — усмихна се Елена. — Той казва, че всичко може да се прикрие с геми^[9]. — Наведе се по-близо до нея: — Една фалшива жена е най-малката част от себе си.

— О, Августа, ти знаеш толкова много! А сега... — Фулвия Юлия плесна с ръце и посочи към арената: — Кого според теб ще убият?

В тъмнината на тунела под амфитеатъра гладиаторът Муран си задаваше същия въпрос. Преди това се беше помолил пред статуята на Марс и бе хвърлил в свещения пламък благовония, смесени с кичур червена коса от ниско остриганата му глава. Беше измил очите си от прахта и ги бе очертал с въглен, което още повече подчертаваше синия им цвят. Беше готов за битката.

Той и противникът му бяха свободни хора, затова можеха да използват свое оръжие; нямаше да чакат дълго, преди да излязат на арената. Сами бяха избрали да се сражават. Муран поклати глава. Беше тук, защото така трябваше да бъде; това беше единственото, което умееше — да се бие.

Муран примижа срещу слънцето. Бе фризиец по произход, а всъщност беше просто един сражаващ се мъж от бедняшките квартали без близки или родственици. Фортуната — сестра му, бе умряла и единствените му приятели бяха онези, с които се срещаше в кръчмата „Магариците“. Беше преспал с онова кръчмарско момиче, но сърцето му... Е, той изкриви лице, малката Клавдия трябва да бе наясно с това.

Огледа тунела. Боядисаните в мъртвешко жълто и черно стени бяха покрити с надписи, последните думи и знаци на други гладиатори, изчаквали тук пред „Портата на живота“ заслепяващата светлина на арената, която ги примамваше. Дали това беше денят, в който щеше да умре? Муран бе победител в поне десетина сражения. Беше изгубил само две, след които му бяха отсъдили *omissus*, победен, комуто се позволяваше да живее.

— Готов ли си, Муране?

Полибий, вуйчо на Клавдия и съдържател на кръчмата „Магариците“, посочи масата, където бяха струпани оръжията. Полибий имаше кръгло лице и лукави очи. Сега се опитваше да изглежда натъжен, като потриваше крайчеца на дебелия си нос и

кривеше надолу ъгълчетата на ухилената си уста, сякаш Муран вече бе изгубил сражението.

— Аз съм този, който ще се бие! — каза Муран иронично.

Полибий оправи просмуканата от пот коса върху оплешивяващата си глава и изтри ръце в тъмносинята си туника.

— Бих искал да не беше!

Океан излезе от сенките. Ръцете и краката му бяха огромни и мощни като колони. Твърдеше, че е по-добре да имаш празна градинка, отколкото няколко пръснати навсякъде цветя, затова всеки ден бръснеше темето си и го натриваше с евтино масло така, че както казваше Полибий, то лъщеше като току-що снесено гълъбово яйце. Имаше само едно ухо, окичено с огромен меден пръстен; другото му бяха отхапали в една от битките. Океан го бе осоллил в саламура и изсушил, и сега то висеше на връв от врата му.

Край тях се струпяха и други от кръчмата. Симон Стоика, самопровъзгласил се философ, се свиваше в дрипава си наметка. Печалното му лице днес беше още по-унило от всякога, горчиво стиснатите му устни — готови да изрецитират някой трагичен стих. Муран искаше да бъде сам, но те само се опитваха да помогнат; поне го отвличаха от кървавите петна по пода, както и от вида на двамата вампири Харон и Меркурий, застанали с гръб към стената, загледани в него, сякаш беше бик, предназначен за касапина. Ревът на тълпата отвън гърмеше заплашително, а когато затихна, пронизващите тръбни звуци опънаха нервите на Муран и по гърба му протекоха струйки пот. Искеше му се очакването да свърши.

— Готов съм! — заяви той.

Пристъпи към масата и се съблече. Океан изми тялото му с натопена в студена вода гъба, подсуши го и започна да го разтрива с масло. След като свърши, Муран обви кръста си с триъгълна препаска, пъкна краищата между краката си и ги завърза на възел отпред. После дойде редът на дебелия колан със златна бродерия. Муран подскочи няколко пъти и изду коремните си мускули. След като прецени, че е доволен, надяна кожен предпазител на лявата си ръка, после бронзови, украсени с релефи наколенници с дебели ленени подложки. Океан провери дали всички каиши са здраво пристегнати, после втри още масло в голите крака, бедрата, гърдите и дясната ръка на Муран. Гладияторът взе здравия си меч и продълговатия легионерски щит,

грижливо ги претегли и огледа дали всичко е наред. Накрая му подадоха шлема с прорези за очите, с гравирана пантера и боядисана в черно и синьо конска грива на върха. Каишите и катарамите бяха здрави и Муран го нахлупи на главата си, намести го удобно и се взря в хората, скупчили се в полукръг около него.

— Молете се за мен, приятели! — Гласът му прозвуча приглушено. — Нека щастието бъде с мен!

Свали шлема и се засмя, въпреки, че стомахът му се свиваше, а мускулите на дясното бедро играеха. Муран се беше сбогувал предната нощ в „Безплатна вечеря“, където гладиаторите, които на другия ден трябваше да излязат на арената, отбелязваха нощта, която можеше да бъде последната в живота им. После чу някакви гласове, обърна се и съзря как в тунела нахлу група младежи с гримирани лица, боядисани коси и пърхащи клепачи. Океан ги изблъска обратно.

— Извратеняци! — сопна се той — Онази работа им става само, като гледат човек, готов да умре!

Муран се изсмя, това можеше да намали напрежението. Той им разказа как такива извратени мъже и жени се трупаха край „Портата на живота“ да задяват и да се надсмиват над осъдените да бъдат хвърлени на зверовете престъпници, и как често отъркваха телата си в окованите затворници. По такъв повод един бивш император тайно бе заповядал, когато извличат осъдените навън, да избутат заедно с тях и тези дегенерати, за да хвърлят и тях на дивите зверове. Разказът на Муран предизвика весело оживление, внезапно прекъснато от високи смехове, които отекваха в тунела.

— Спицерий! — обясни Полибий. — Заедно с целия си антураж.

От тъмнината излезе наперен мъж с мрежа, висок и гъвкав, бързоног, с гъста черна коса, прихваната с червена лента. Вече се беше въоръжил и целият блестеше — със сребърна набедрена препаска, бродиран със злато колан, а точно под коляното му, затъкнат в кожена гривна, се виждаше кинжал. Покрити със злато наколенници прикриваха краката му, на лявата ръка също имаше защитна плочка, а от средата на орнаментираната пластинка на дясната се зъбеше лъв, заобиколен с бичи глави по краищата ѝ. Около врата си носеше сребърна верижка, от която висеше зъб на лъв. Спицерий твърдеше, че с голи ръце е убил собственика му. Когато благоволи да забележи

Муран, насочи към него тризъбеца и разтърси мрежата, пристегнатата към лявата му ръка.

— Хайде, Муране, ела и си я вземи!

Муран покри лицето си със шлема и тръгна напред. Той внимателно оглеждаше мъжа с мрежата, неговите пронизващи, близко разположени очи, самодоволно ухилената физиономия. Забеляза, че бе очертал очите си с тъмнозелени кръгове. Устните му бяха начервени и от тялото му се носеше благоуханен аромат. Спицерий доближи лицето си до неговото, очите му проблясваха.

— Целувчица, Муране!

Младата жена от лявата страна на Спицерий пискливо се изсмя, толкова високо, че Муран реши, че е пияна.

— Това е Агрипина! — представи я Спицерий — Благородна дъщеря на благородна фамилия.

Агрипина беше висока и гъвкава, мрежа пристягаше черната ѝ коса в нещо като приятелски жест към любовника ѝ. Снежнобелият ленен шал около раменете ѝ едва прикриваше деколтето на туниката. Носеше яркочервени обувки, обици и гривни със същия цвят, сякаш демонстрираше любовта си към цвета на кръвта.

— Дойдох да се простя с целувка със Спицерий — нахално заяви тя. Сетне поклати глава. — Не, всъщност просто да му пожелаая всичко добро. Ще го целуна гордо, когато се завърне!

— Целуни ми задника! — изрева Океан от мястото си зад Муран. Спицерий пристъпи да се разправи с него, но Муран му препречи пътя.

— Ще имаме достатъчно време! — прошепна той.

— Да! — отвърна мъжът с мрежата и подпря тризъбеца на рамото си. — Ще има време за всичко.

Нервен и целият в пот, разпоредителят на игрите пристъпи напред и посочи една табла с гарафа с вино и две чаши, поставена върху ожулената маса до стената. Той поведе гладиаторите и напълни по чаша на всеки. Двамата ги поеа и поздравиха противника си:

— *Usque ad mortem!* — заяви Муран.

— *Usque ad mortem!* — отвърна Спицерий. — До смърт!

Те пресушиха чашите и се върнаха при придружаващите ги за последни приготовления. Разпоредителят стоеше до „Портата на живота“ и направи знак с ръка. Гръмогласният зов на тръбите накара тълпата да утихне и двамата гладиатори се върнаха да изпият още по

чаша. Спицерий провери пристегнатата към китката му мрежа, а Муран нагласи шлема на главата си.

— Хайде! — изрева един глас.

Те пристъпиха от мрака в заслепяващата светлина. Тръбите пронизително запищяха, цимбалите задрънчаха, тълпата избухна в гръмогласни приветствия, а горещината ги обгърна като дъх от огнена пещ. Музикантите, робите, които подравняваха пясъка и чистачите изчезнаха. Муран внимателно пристъпи по пясъка, Спицерий го следваше. Дватамента спряха пред императорската ложа, поздравиха и една фигура много високо над тях небрежно вдигна ръка в отговор. Дватамента гладиатори се обърнаха, поздравиха се един друг и бързо се раздалечиха. Шумът на тълпата премина в шепот, докато така наричаните специалисти даваха преценките си за мъжете, които щяха да се сражават.

Муран се опита да не се разсейва. Клавдия беше в императорската ложа, искаше му се тя да не беше там. Не се чувстваше добре и се опита да прогони страховете си. Беше ходил при една магьосница, която принесе в жертва гълъб в съд с вода и се помоли боговете да му помагат. Муран не искаше да умира. Искаше да стане victor ludorum и да получи гладиаторския венец. Спицерий все още се отдалечаваше, отиваше по-далеч от стената, която можеше да попречи на движенията на мрежата му. Муран бавно го последва. Спицерий започна странния танц на всички рециарии, бързо отскачаше в дясно, после в ляво, като се опитваше да проследи дали може да вижда свободно противника си или нещо му пречи. Муран вдигна меч и щита си. Не обръщаше внимание на мрежата и тризъбеца, но наблюдаваше лицето на Спицерий и очите му: накъде ще се насочи?

Босите крака на Муран усетиха нещо в пясъка. Той отстъпи назад и погледна надолу: отсечена ръка, която мъжете, които изравняваха пясъка, бяха пропуснали, страховита останка от плячката на дивите зверове, изведени на арената по-рано същия ден. Спицерий не я забеляза. Муран бързо пристъпи напред и се престори, че се препъва. Спицерий отстъпи, като размаха мрежата над главата си. Муран бързо се дръпна назад и мрежата не успя да стигне до него. Муран се хвърли. Спицерий беше по-бърз и мушна с тризъбеца към лицето на Муран. Той бързо се изтегли встрани. Тълпата одобрително изрева. Спицерий отново затанцува, като се перчеше. Приблужи се

твърде близо и плати цената: удар по дясното бедро, който го предупреди. Муран не обърна внимание на аплодисментите и последва Спицерий, но нещо не беше наред: нанесената от него рана беше повърхностна, но мъжът срещу него премигваше и клатеше глава. Не беше ли това капан? Муран предпазливо пристъпи напред, после спря. Спицерий вече не се свиваше. Беше се изправил, втрещен в противника си с опулени очи и движеща се уста. Тризъбецът падна от ръката му. Той пристъпи, оплете крака в мрежата си, те се подгънаха и той се строполи върху пясъка.

За хилядна от мига настъпи тишина, която изведнъж се разтресе от неодобрителни викове. Тълпата беше дошла за кръв, а не да гледа как някой припада на пясъка. Портата на живота се отвори и Меркурий се затича с нажежения железен прът. Той го допря до крака на мъжа с мрежата, но Спицерий само простена, опита се да помръдне, после остана неподвижен. Харон обърна тялото. Лицето на Спицерий беше побледняло, клепачите му потръпваха, той кашляше и плюеше. Харон го обърна по гръб и Спицерий започна да повръща.

— Отрова!

Тази дума запърха като птица по амфитеатъра.

Муран се отдръпна точно когато ревовете започнаха. Той се отправи към Портата на живота. Уредникът на игрите вече беше взел един от бокалите с вино и го въртеше между пръстите си.

* * *

Гай, главният центурион^[10] на imperial comitatus, конният ескорт, който винаги охраняваше императора, ухапа една мека, златна ябълка. Затвори очи, наслаждавайки се на сладкия ѝ сок. Гай седеше на прохладната колонада, която гледаше към обградената с перистил^[11] градина на вила „Пулхра“. Беше потънал в мисли, имаше толкова много неща, които трябваше да обмисли, толкова много работи, които трябваше да свърши, а времето бе толкова малко. Въпреки това отвори очи. Това бе много приятна промяна в сравнение с вмирисаните на плесен казарми и напечените конюшни на императорските палати. Радваше се, че не е нужно да носи императорската униформа, вместо това можеше да се отпусне в прохладна бродирана туника и къса тога,

въпреки, че под гънките ѝ носеше тесен кожен колан с дълъг кинжал в бродирана ножница.

Гай бе роден недалеч от същата тази вила. Твърдеше, че е римлянин, макар някои да говореха, че предците му са испанци, което отговаряше на мургавата му красива външност и пламенен темперамент. Още не беше навършил трийсет години, а вече бе един от най-доверените офицери на Константин. Беше получил венец за храброст заради смелостта, проявена в битката при Милвийския мост, и затова, че безжалостно бе преследвал врага при отстъплението му. Той обаче още не можеше да повярва на късмета си, че е бил доведен тук за тази среща. Разбира се, не беше възразил и добронамерено прие поздравленията на колегите си офицери. Беше заминал от Рим преди няколко дена като охрана на каруците и конете с багажа, дългите редици роби и прислужници, които пренасяха необходимото от Палатинския дворец в императорската вила. Толкова освежаващо беше да напуснеш града и да пътуваш по Виа Латина^[12], преди да поемеш по селските пътища към Тибур^[13] и лятната резиденция на Константин.

Тази голяма вила с обширна ферма край нея се намиреше на хребета на Албанските хълмове, чиито тъмнозелени гори, пасбища и ливади бяха оплождани от прохладната искряща река Анио. Вилата се защитаваше от собствена стена с охранителни кули и широка укрепена порта. Вътре беше създаден истински рай с градини, искрящи фонтани и сенчести колонади. Алеи с кипариси, маслини и пинии пресичаха градината и както бърбивият стар градинар уверяваше Гай, дърветата бяха напоявани с вино. Освен това там растяха брястове, дъбове, миртови, чемширови, олеандрови, лаврови и дафинови храсти. Край вилата имаше уханна градина с ябълкови дръвчета, круши, праскови и череши, лехи с рози, лилии и теменуги, а в басейните и рибарниците растяха екзотични лотоси.

След като разтовариха каруците и товарните коне, Гай използва последните два дена, за да броди из вилата. Входната зала или атриумът вземаше дъха на човека със своята красота, с дългия басейн под откритата слънчева светлина, с пищно резбованите колони и ярко изписаните фрески по стените. Триклиният или трапезарията беше също толкова богато обзаведен, както и различните стаи и покои за почивка за императорското семейство и двора. Имаше всичко, което

можеше да задоволи вкуса към лукс, и всякакви нужди. Вилата разполагаше със собствени кухни, пекарни, лозя и изби за вино. В отдалечения край на вилата, близо до стената, която я отделяше от фермата, имаше дори и отходно помещение с дванайсет мраморни седалища. Самото селското стопанство представляваше малко имение със свои конюшни, свинарници, курници, гълъбарници и зеленчукови градини.

Гай разполагаше със собствена стая зад перистила, доста тясна, но с голям прозорец, резбована ракла, стол, малка маса и удобно легло. По стените имаше закачени дори гоблени, изобразяващи как Еней бяга от Троя, а на подовата мозайка се виждаше глава на делфин, който се носи през небесносините вълни. Гай нямаше много работа, освен да крои планове и да ги обмисля, докато стражите му бдяха. Приготовленията за пристигането на пурпураните повелители не го засягаха, те бяха оставени на прислугата и икономите. Гай отговаряше за сигурността и само едно го безпокоеше: другите войници. Не бяха подбрани мъже от императорските полкове, а само германски наемници в торбестите им панталони и туники, с груби лица, почти скрити под стърчащите коси и мустаци. Германците се държаха доста приятелски, те бяха под командването на Бур, личния телохранител на императрица Елена. Бяха пристигнали преди две седмици, за да охраняват, както те го наричаха на неправилния си латински *Saihtiiis Gladius*, „свещения меч“, очевидно голяма християнска реликва, която императрица Елена бе открила близо до гроба на Павел, един от първите водачи на християнската църква. Павел беше обезглавен от император Нерон преди около двеста години; вярващи бяха скрили меча, отсякъл главата му, и досега го бяха пазили на тайно място. За Гай всичко това бяха детинщини, но германците бяха пристигнали с благоговение и възприемаха задачата си сериозно.

Гай почеса един белег на ръката си и загледа златния шаран, който лениво се провираше сред тръстиките. Не можеше да повярва, че един меч се е запазил в продължение на повече от двеста години, но нещата отново се променяха. Гай пренебрежително присви очи. Християните... е, те гъмжаха като плъхове, изсипващи се от отходните тръби и подземните пещери. Когато не се навираха там, където нямаша работа, яростно се караха помежду си. Гай нетърпеливо тропна с крак. Той и другите офицери не харесваха как тази страхлива вяра

изместваше славата на Митра^[14]. За това ли се бяха сражавали? Те дължаха вяроност на Рим, но августата твърдеше, че този кървав меч е по-ценен от императорския щандарт. Бур му беше разказал всичко за така наричаните реликви; германецът беше бърбривец, особено след като пийнеше няколко чаши тежко вино от Лесбос и веднъж беше признал пред Гай колко сериозно приема тази задача, както от благоговение, така и от любов към своята императрица.

— Тя ме храни толкова добре! — преплиташе език Бур. — Съселчета! Никога не съм мислил, че ще ми харесат, но накиснати в мед и посипани със сусамово семе... — Одобрително се потупа по корема. — Донесоха меча тук, за да им направи впечатление. Но не се произнесе толкова любезно за пристигането на философите. — Християни! — подигравателно подчерта той. — Нямаат какво друго да правят, освен да дърдорят като сойки.

— Къде се пази? — попита тогава Гай.

— Току зад атрия има врата — поверително отвърна Бур — От нея тръгва стълбище към подземиеото. Очевидно строителят на тази вила се е надявал да направи там ледник, като замаже стените с вар и в средата на настлания с плочи под натрупа пръст, която да огражда сандъка с леда. Плановеото му обаче се провалили и това неприветливо помещение било превърнато в нещо като скривалище, където собственикът можел да пази съкровището си. Е! — Бур се премести по-близо и го облъхна с гъст облак винени пари — Там... — той се запъваше, докато говореше... — там е Locus Sacer, свещеното място!

С червендалесто лице и заразителен смях домоуправителят винаги се присъединяваше към малките им вечери. Той никога не се обиждаше от презрението на Бур към християните, но винаги предупреждаваше, че наемникът трябва да внимава, защото един ден императрица Елена сигурно щяла да се покръсти и да приеме единствено истинната вяра. Германецът изръмжа нещо неодобрително и започна да разпитва за този велик Павел, преди да предложи да покаже на Гай знаменитата реликва. Домоуправителят ги придружи надолу по стълбите към обкованата с железни гвоздеи врата на стаята. От двете й страни клечаха двама от хората на Бур, изглеждащи доста заплашително в играещата светлина на факлите в поставки на стената над тях. Те станаха, като пияно се клатушкаха.

— По-добре ли е кракът ти? — обърна се единият от тях към Тимотей.

— О, да... — бързо отвърна домоуправителят. — Ключът ти, Бур...

На вратата очевидно имаше две ключалки, всяка от които се отваряше с отделен ключ. Единият се пазеше от Бур, а другият от Тимотей. Наемникът вкара своя и го завъртя; домоуправителят го последва и вратата към свещеното място се отвори. Вътре в подземие то беше тъмно, миришеше на тамян и пчелен восък. Гай прекрачи прага и се огледа наоколо.

[??? Ichtyс (гр. риби) — буквите, съставлящи гръцката дума „ихтис“, съответстват на абривиатурата „Исус Христос Божи Син Спасител“. — (Бел.прев.)]

Помещението беше дълго и приличаше на пещера, с движещи се сенки заради свещите в прозрачни алабастрови съдове, поставени в ниши покрай стените. Таванът бе висок, жизнерадостно набразден от здрави греди, поддържащи плочата над него. В центъра се виждаше голям пясъчен кръг, напръскан със златен пясък и обточен със зигзагообразно подредени излъскани тухли. Край кръга бяха поставени съдове с тамян, върху бяха изписани Chi и Rho, символи на християнската вяра, от пукащите въглени се носеха уханни облаци тамянов дим. Предметът на цялото това преклонение висеше на здрава верига от една наклонена греда: свещеният меч на легионера, езекутирал свети апостол Павел. Около обточения с камък кръг имаше молитвени столове, на които вярващите можеха да седнат или коленичат, когато идваха да се поклонят на светата реликва.

— Къде е Бур? — попита Гай.

Тимотей бе влязъл след него, но германецът бърбеше с другарите си отвън.

— Бои се — прошепна домоуправителят. — Това е свято място — Бур се страхува от християнските ангели.

Гай изръмжа и отиде до края на кръга.

Мечът беше старо легионерско оръжие, сега заменено като общо използван модел от дългия крив меч, какъвто и Гай бе носил през цялата си военната кариера. Той разгледа реликвата с голям интерес. Ръкохватката беше от чиста слонова кост, в главичката на ефеса имаше вграден искрящ рубин. Острието, предназначено да се мушка с него,

беше двуостро с улей в центъра и беше толкова излъскано, че блестеше като огледало. Гай можеше да разбере защо бяха избрали това помещение. Мечът беше изложен съвсем открито и човек можеше да го види отвсякъде, но гладкият пясък щеше да издаде всеки отпечатък от стъпки, а мечът висеше на повече от ръка разстояние от мястото, където той бе застанал. В края на веригата имаше остра, грозна кука, към която бе закрепен пръстенът в края на ръкохватката.

Гай разглеждаше меча повече от любопитство, отколкото заради нещо друго. Беше му трудно да приеме, че е толкова стар, колкото твърдеше Тимотей.

— Вероятно ръкохватката е била заменена с нова — припряно го увери домоуправителят, — но острието със сигурност е дарило на Павел мъченическия венец...

Но сега Гай наблюдаваше шарана сред тръстиките. Той скоро престана да мисли за меча. Не можеше да разбере все по-засилващия се интерес на императора към тези неща. Беше го чувал да се шегува как августейшата му майка е заета да тършува из империята в ламтежа си за реликви. Поканените от Капуа философи и ритори извънредно много се интересуваха от меча. Гай изучаваше онези „противни създания“, както ги наричаше, още от пристигането им преди два дена. Изпитваше някаква лична неприязън към всички тях; те не притежаваха добродетели, които да ги оправдават в очите му, а външният им вид и държанието им потвърждаваха всичко, което бе научил за тях. Истинско гнездо на усойници! Разбира се, отидоха при меча веднага, след като пристигнаха. Според Тимотей, пръстите ги сърбели да опипат оръжието, макар че домоуправителят не знаеше дали ги е привличала светостта на реликвата или блестящият рубин. Тъй или иначе, цялото им благочестие скоро изчезна, тъй като риторите започнаха да се дърлят за учението на апостол Павел за Христа. Тимотей беше наистина възмутен и ръмжеше, че ако не се вразумят, Бог ще прати чума или друг мор, за да ги обедини срещу общата опасност.

Откъм перистила се чу ехо от гласове. Гай притвори очи. Бяха ритори, които ревяха като магарета! В градината влезе Юстин, водачът на арианската делегация, който размахваше пръст, докато поучаваше двамата си спътника по някакъв тъмен теологически въпрос.

— Онова, което трябва да решим — заяви той — е дали Иисус Христос има една същност с Отца, или може само да бъде уподобен на Отца.

Двамината му спътници мъдро закимаха. Гай гневно ги изгледа, но той, разбира се, беше само войник, който не съществувахе в очите им. Юстин бе дебел, с изпъкнали очи и уста като на риба. Гай пак загледа шарана. Не, мислеше той, това беше обида за рибата, Юстин беше оядена жаба. Обичаше да се прави на аскет, тъй че държеше да носи опърпана туника, която вонеше на конюшня, и размъкнати като на просяк сандали. Спътниците му Дионисий и Малахий бяха съвсем млади хора, които оплешивяваха преждевременно. Опитваха се да приличат на гърци, бяха пуснали редки мустаци и бради, очите им се присвиваха в опит да се съсредоточат, устите им зееха полуотворени, сякаш готови да изрекат някаква велика истина, скрита за останалата част от човечеството.

Тримата отминаха. Гай легна в сянката на един лавров храст и се запита какво ли ще стане сега. В съзнанието му нахлуваха и изчезваха спомени. Когато бяха момчета, той и Спицерий обичаха да посещават един стар човек с градина като тази. Лениво се запита какво ли би казал за всичко това бившият му другар, но скоро се унесе в сън.

След известно време, когато сенките вече се удължаваха, се събуди от дрънчене на цимбали, високи викове и крясъци. В просъница Гай отначало помисли, че са нападнали вилата. Бур нахлу тичешком в градината, чупейки ръце, сетне падна в краката му и зави като куче.

— В името на всичко свято! — прошепна Гай. Скоси на крака и заповяда да германеца да млъкне.

— Мечът! — проплака германецът — свещеният меч го няма! А Тимотей е мъртъв!

[1] Квинт Хораций Фъгк. „Събрани творби“, с. 29. НК. 1991 прев. Г. Бапиклиев — (Бел.прев.) ↑

[2] Рециарий (от лат. rite — мрежа) — римски гладиатор, въоръжен с тризъбец и мрежа, с която се опитва да оплете противника, за да го убие. — (Бел.прев.) ↑

[3] Pulchra (лат.) — красива — (Бел.прев.) ↑

[4] Така наричали лековъоръжените гладиатори, изправени срещу тежковъоръжен противник. Това не означавало, че те са от тракийски произход. — (Бел.прев.) ↑

[5] Ланист — лице, което имало за своя професия организирането на гладиаторското обучение; то можело да бъде притежател на школата или да бъде наето от държавата или от частно лице за тази цел. — (Бел.прев.) ↑

[6] Арий (поч. 336 г.), александрийски свещеник, роден в Ливия. В противоположност на съзercателната по дух и склонна към мистицизъм Александрийска школа. Арий избягва всяка отвлеченост в тълкуването на истините на вярата, тълкува разсъдъчно догмата за Въплъщението и учи за неравенството на Божия Син с Отца, като приписва на Сина материална природа. — (Бел.прев.) ↑

[7] Весталки — жрици на богиня Веста, представителки на римските домакини пред държавното огнище, задължени да спазват обета за девственост през периода на служението си — (Бел.прев.) ↑

[8] Публий Овидий (43 г.пр.Хр. — 17 или 18 г. сл. Хр.) римски поет елегик, един от най-ценените антични поети. — (Бел.прев.) ↑

[9] Гема — скъпоценен или полускъпоценен камък с гравирани образ, поставен като украса на пръстен. — (Бел.прев.) ↑

[10] centurio (лат.) — стотник, началник на военно отделение от сто души. — (Бел.прев.) ↑

[11] Покрита галерия, затворена от едната страна с колони, а от другата със стена на здание. — (Бел.прев.) ↑

[12] Латинският път — (Бел.прев.) ↑

[13] Днешният град Тиволи — (Бел.прев.) ↑

[14] Митра (на авестийски „договор“, „съгласие“) — древно ирански митологически персонаж, свързан с представата за договореност, а в същото време и бог на слънцето. Неговият култ бил широко разпространен извън пределите на Иран и особено в Римската империя, където бил почитан наравно с Юпитер, а в други случаи бил отъждествяван със Зевс. — (Бел.прев.) ↑

ГЛАВА ВТОРА

*Vitae summa brevis spes nos vetat inchoare
longam.*

*Че кратък е животът, при сенките
безплътни нош вечна е.*

Хораций, „Оди“, 1.4

Кръчмата „Магариците“ в края на един не толкова благоприличен римски квартал до Флавиевата порта, беше обляна в светлини. Тя заемаше партера на една *insula*, няколко етажна сграда край западащия храм, посветен на Венеца на Венера. Бе просторна гостоприемница с красива входна врата, на която имаше прикована дъска с менюто — там пишеше какви вина се поднасяха, имаше и мрачно предупреждение към всякакви комарджии, побойници, чародеи и скитници, че нямат право да практикуват тук уменията си под заплаха, че ще им бъдат счупени краката. Над вратата се възвисяваше дялана статуя на Минерва^[1], която Полибий беше „заел“ от близкия храм, а от двете страни на всяка врата се мъдреше по един усмихнат Хермес. Океан ги беше придобил срещу дългосрочен заем от една къпалня, която полицията бе затворила, защото я бяха превърнали в бордей, без да заплащат дължимите за това занимание такси. Помещението зад главната двукрила врата, някогашният атрий, Полибий бе преобразил в пространна трапезария с високи потони. В единия край имаше тезгях, а в другия беше „градинската врата“, както Полибий претенциозно я наричаше. Помещението бе осветено със светилници с масло, свещи от напоена в лой сърцевина на тръстика и закачени на куки по стените и тавана фенери.

Тази вечер, след завършването на игрите, беше специална, затова бяха съединили малките резбовани маси и ги бяха оградили с импровизирани лежанки и столове. Почетното място заемаше Муран, изтегнал се на единствената истинска лежанка на Полибий. От дясната

му страна се изтягаше Клавдия на столове с възглавници. Полибий, чиято оредяваща коса бе подредена така, че да обрамчва оплешивяващата му глава като венец на атлет, разделяше широкото, наподобяващо трон кресло с пълничката си, хубава жена Попея, която Полибий винаги наричаше своя „зряла прасковка“. Седнал отсреща, стойкът Симон можеше само мълчаливо да се съгласява, похотливо вторачен в пишно разцъфтелите гърди на Попея, напираси под обточената ѝ с тъмносин кант тога.

Бяха поканени всички редовни посетители, дори Сатурний с мътните очи, началник на местните стражи, които действаха като пазачи, пожарникари, полицаи и, както се шегуваше Полибий, неофициални бирници. Вината, червени и бели, се редуваха. Полибий твърдеше, че са фалернски, от Северна Кампания; Клавдия обаче подозираше, че делвите са от местния пазар, а виното от лозето, което Попея отглеждаше в обширната градина зад „Магариците“. Полибий определено се наслаждаваше на всяка чаша. Със зачервено лице, той със залитане се изправи и се опита да накара Муран да се усмихне, като замуча една бездарна стара песничка:

*Торба със кокали човек е, знай,
днеска тук е, утре — под земята,
преди с крака да ритнем в неизбежен край,
да пием, да си веселим сърцата.*

Той зорко огледа мрачното лице на Муран, после взе два малки цимбала и ги задрънка, за да накара другите да млъкнат.

— Ще ти разкажа една история! — обяви той и преди някой да възрази, отиде в центъра на кръга на пируващите и без да обръща внимание на предупредителния поглед на Попея, захвана приказката си:

— Имало някога един дърводелец, чиято жена обичала да хойка. И денем, и нощем, без да я грижа кое време е, тя била готова да се захване с любовни дела. — Полибий вдигна ръце при смеховете, които предизвика. — Имала си любовник, когото пречудесно забавлявала, когато мъжът ѝ го нямало. Един ден тя и момъкът се отдавали на удоволствията си, когато мъжът ѝ най-неочаквано се върнал.

Любовникът нямало какво друго да стори, освен да се скрие в една голяма, празна и много мръсна бъчва, поставена в ъгъла на спалнята. Там и си останал в безопасност, когато мъжът влязъл в стаята. Жената веднага започнала да оправя леглото. „Какво правиш тук?“ — изкрещяла тя — „Мързел такъв, дето не ставаш за нищо! На мен пръстите ми са избодени до кръв, а ти ми се мъкнеш вкъщи без пукнат грош за коричка хляб!“

— Няма работа — оплакал се мъжът и посочил ъгъла — но аз току-що продадох тази бъчва за седем денарии^[2], затова ми помогни да я почистя и извадя навън.

— Идиот! — извикала хитроумната му жена — За седем денарии ли? Та аз вече я продадох за дванайсет! Купувачът е вътре да види дали е наред.

Тогава любовникът подал главата си.

— Вземам я! — извикал, — но при едно условие. Ти — посочил той мъжа — влез вътре и я почисти.

Мъжът се вмъкнал вътре и започнал да чисти бъчвата, докато любовникът и домакинята се върнали към удоволствията си и жената поощрявала мъжа си с викове, които той мислел, че са указания да почисти бъчвата колкото е възможно по-добре...

Слушателите на Полибий избухнаха в смехове.

— Истинска ли е историята? — извика Митничаря Фест.

— Да! — отвърна Полибий.

— Кое то значи — изрева Петроний Сводника, — че ти трябва да си бил или момъкът в леглото, или съпругът в бъчвата!

Петроний се наведе, когато Попея запокити парче месо по него. Полибий със залитане се върна на мястото си, а гостите продължиха да бърбят със съседите си и да се наслаждават на новите кратери с вино, които Полибий нареди да сложат на масата, последвани от блюда пържен дроб с кориандър, свинско в пикантен сос и гърнета зеленчуково пюре с орехи.

— Това не може да се случи! — подвикна Полибий на Муран в последен опит да отвлече гладиатора от мрачното му настроение.

— Стручи се! — прошепна Муран на Клавдия.

Тя отпи от разреденото си с вода вино, протегна се и пое ръката на Муран в малката си шепа.

— Разкажи ми пак!

— Бяхме на арената, аз се биех добре, ти сама видя.

— Не, не видях! — отвърна Клавдия — Затворих очи.

— Спицерий започна да се олюлява, после рухна на земята. Помислих, че е мъртъв, но той започна да повръща. В името на всичко, никога не съм виждал човек да повръща така. Когато го прекараха обратно през „Портата на живота“, изплю по-голямата част от каквото и да бе поел. Да благодарим на боговете за онзи стар военен лекар, той даде на Спицерий да пие солена вода и човекът продължи да повръща. Лекарят не спря да му удря плесници и му викаше да не заспива. Никога не съм виждал да изливат толкова вода в нечие гърло.

— Отровен ли е бил? — попита Клавдия.

— Навярно! — отговори Муран. — Лекарят огледа повърнатото и каза, че вони като отходна яма. Може да е било беладона, татул или нещо, което да приспи Спицерий. Лекарят каза, че имал голям късмет, оживял, защото има телосложение на вол. Но сега обвиняват мен. В чашата на Спицерий откриха някакъв пращец, а в моята и в останалото вино в делвата нямаше нищо подобно.

Муран посочи с пръст:

— И нещата, разбира се, се усложниха от това, че Полибий ме подкрепя и че той донесе виното. Накратко, обвиняват ме, че съм упоил Спицерий. Говорят, че може да съм виновен в опит за убийство.

— Но това не е вярно! — разпалено отвърна Клавдия. — Чашата е била на масата, наоколо са се навъртали всякакви хора, така каза Полибий. А сега какво ще стане?

— Другата седмица Руфин урежда игри в чест на рождения ден на императора. Отново ще се сражавам. Този път няма да има вино и това ще е битка до смърт!

— Защо не се откажеш!? — помоли Клавдия.

— Искам да дойде денят, когато ще бъда *victor ludorum* и ще получа венеца.

— Но има ли още една битка след Спицерий?

— О, да, последна, в която аз или Спицерий ще трябва да се изправим срещу Мелеагър, Чудото на сто града.

— А той наистина ли е чудо?

— Не, просто сам се нарича така, но е хитрец. Ще го обърне на смях, когато чуе новината.

— Всъщност, истинска вреда няма! — Клавдия докосна лицето на Муран. — Нямам доказателства, че ти си отровил виното и двамата пак ще се биете. Между другото, как е Спицерий?

— Доста по-добре тази вечер и доста спокоен, когато го посетих. Каза, че не ме държи отговорен. Стисна ръката ми и заяви, че все още е по-добрият.

— Може и сам да я е глътнал! — обади се Клавдия. — Няма да е първият гладиатор, опитал някакъв магьоснически прах. Хайде, усмихни се, чичо наистина се старее с всички сили!

— А ти как си? — Муран се наклони по-близо до нея и като не обърна внимание на ревнивата гримаса на прислужницата Януария, изтри едно мазно петънце от ъгълчето на устата на Клавдия с кърпата си. Тя се усмихна ослепително и мълчаливо си пожела красивият, синеок, червенкокс гладиатор да получи удовлетворение, да се оттегли и да остане с нея.

— За какво мислиш, малката? — пошепна Муран. — Още ли търсиш мъжа с пурпурния бокал, татуиран на китката? Каза ми, че вероятно е войник от Илирийския полк. Не ми ли каза, че банкерът Руфин знае нещо за него? Затова ли работиш в двореца?

— Аз съм вестоносец — усмихна се Клавдия. — Пренасям пощата на императрицата.

— Сигурно! — Муран сниши глас така, че гълчавата на сътрапезниците им да заглуши думите му. — Шпионка ли си, Клавдия? Една от дворцовите агенти?

— Защо, Муран? — Клепачите на Клавдия затрепкаха.

— Шпионка ли си?

Тя изчака, докато вратата се отвори и влезе един пътуващ търговец с провесена на гърдите табла с украшения, египетски скарабей, медальони на Изида и пакетчета със серни клечки. Той протегна подобната си на рачешка щипка ръка, която беше пълна с денарии, и поиска нещо за пиене, каквото и да е. После улови погледа на Клавдия:

— И риба! — нагло добави той — Обходих Виа Апия, помагах в един магазин точно край паметниците на третата миля — ухили се и показа изпочупените си зъби. — Знаете мястото, християните разправят, че там Себастиян^[3] бил пронизан със стрели. Утре трябва да се върна там около шестия час, затова искам храна и сигурен

подслон за през нощта. — Той продължи да дърдори, докато прислужник му донесе малък кърчаг вино и чиния с нарязана риба. Търговецът пак хвърли бърз поглед към Клавдия, преди да се оттегли в ъгъла.

Клавдия отвърна очи. Силвестър ѝ пращаше съобщението си. Трябваше да бъде в катакомбите утре сутринта, сред паметниците в гробището край третата миля на „Апиевият път“...

Клавдия се събуди много преди зазоряване. Винаги спеше добре в малката си стаичка над кръчмата. Попея беше направила всичко, за да стане стаята удобна и приятна. Беше облепила едната стена с памучна тъкан, изрисувана с скачащи диви кози, беше поставила бронзова трикрака масичка, стол от акациево дърво и резбована египетска ракла, където Клавдия можеше да държи вещите си. Клавдия стана и отиде в градината при извора. Вятърът бе студен, слънцето се канеше да изгрее и градината още беше свежа, преди да настъпят влагата и горещината. Тя грижливо се изми, сетне се върна в стаичката си и се преоблече със зелена туника с бродерии по ръба и тъмнокафява наметка, която използваше, за да скрие камата, окачена на колана на кръста ѝ. Взе твърдата си шапка с широка периферия и слезе в кухнята, където едно полузаспало момче от кръчмарската прислуга ѝ поднесе от останалата от вчера храна в малката стая извън сградата, в която месят хляб. Клавдия пийна малко разрежено с вода вино, каза на момчето да се връща в леглото, отвори кепенците, прехвърли се и се спусна навън.

Огледа се наляво и надясно. Нямаше никой. Нито просяк, който се прави, че спи, нито пияница да пикае срещу стената. Улицата бе пуста. Тя бързо се отправи към главния проход. Вън се разминаваха водоносци и улични метачи; ученици неохотно се влачеха към местната школа, където приходящ учител щеше да ги учи на основите на математиката и азбуката. Мъже чевръсто бързаха към баните или ги носеха в носилки, а зад тях бързаха роби с кошници с чесала, гребени, кърпи, стъкленици с благоухания и шишенца масло. Продавачи на ориз се приготвяха за всекидневната си търговия. Бръснари вадеха столове, гореща вода и точила, готови да започнат работа. Готвачи с пълни с наденици тигани палеха мангалите си и се надяваха, че ароматът на подправеното месо ще подразни апетита на минувачите. От различни

магазинчета започнаха да се раздават ударите на занаятчийски чукове. Настъпваше обичайната дневна врява.

По силата на Цезаровия закон, на улицата нямаше каруци, освен тези на зидарите, които пренасяха тухли и греди. Улиците се пълнеха с хора. Тук-там играчи от панаири и пазари се готвеха да започнат представленията си с техните странни номера, приказки и ужасяващи маски. Един укротител на пепелянки вече бе събрал малка публика. Някои отваряха прозорците на къщите си и прибираха капациите вътре, изпразваха нощни гърнета, провесваха саксии с цветя, тарги със смет до вратите чакаха да бъдат откарани на местното сметище. С отмерена походка премина отряд войници с подрънкващи оръжия, спомагателна част от войници със зачервени очи, сини щитове и кожени шлемове, които нямаха търпение да се върнат в казармата след дългата нощна служба. Клавдия си спомни как Муран дълбоко заспа в гостната стая с изглед към градината и сърцето ѝ се сви от болка. Опасяваше се, че беда чака приятеля ѝ.

Беше заспала, като се опитваше да си представи тъмния, зловец тунел, където Муран заедно със Спицерий чакаха да излязат на арената. Най-внимателно бе разпитала гладиатора, преди да се обърне към Полибий и Океан. Беше убедена, че някой се опитал да отслаби противника на Муран с надежда, че Муран ще го убие, преди да се проявят признаците на отровата. Тя познаваше добре гладиаторите. Спицерий, истински професионалист, навярно не беше хапнал нищо след *libera cena*^[4] предната вечер. На сутринта на битката навярно бе облекчил стомаха си и бе хапнал нещо леко. Бил е възбуден и напрегнат; виното и отровата трябва да са раздразнили стомаха му и той е започнал да ги повръща, преди отровата наистина да започне да му действа. Полибий можеше да бъде лукав като змия и си пъхаше носа навсякъде, въпреки че твърдеше, че е невинен. Дали не бе самият Муран? Клавдия отпъди един джафкащ помияр и поклати глава. Муран беше убиец, боец, но имаше чест, не бе нито извратен, нито подлец; мъж, който се сражаваше, защото не можеше да намери какво друго да прави, освен да мечтае да стане собственик на кръчма като „Магариците“.

Клавдия стигна главния проход, който водеше към портите. Вървеше встрани и се държеше встрани от влизащите и излизащите. На градската порта един пазач ѝ подсвирна и я подкани да му покаже

повече от краката си. Тя направи неприличен жест и докато смехът на мъжа продължаваше да отеква в ушите ѝ, бързо се шмугна навън и пое по „Виа Апия“. По пътя се блъскаше припряно множество, всякакъв вид търговци, пътуващи музиканти. Спря само веднъж, за да погледа трупа актьори, които със скрити под гротескни маски лица и пъстри одежди играеха и пееха, докато вървяха към града. Две момчета с отметнати на гърба маски на сатири се опитваха да подмамят някой да им подхвърли монета в просешките кошнички. Клавдия съзнателно ги отмина. Спомни си как самата тя обикаляше с такава група Италия от южните ѝ покрайнини до подстъпите на студените планини на север. Беше ѝ приятно, но собственикът пропиваше печалбата и тя се върна у дома. Все пак, беше научила нещо. Можеше да чете и пише, говореше градския жаргон и придоби усет да предугажда бедите. Можеше да участва в представления като актриса и като мим, познаваше ред по ред поезията и пиесите на Овидий, Теренций^[5] и Сенека^[6].

От време на време Клавдия спираше, уж за да пристегне ремъка на сандалите си, или да снее шапката, за да може вятърът да охлади потта по челото ѝ. Тогава крадешком се оглеждаше наоколо да разбере дали някой не я следи. Понякога се връщаше назад, а когато стигна редицата гробове и паметници, разположени от двете страни на пътя, тя навлезе сред тях, сякаш да намери някой паметник или да прочете надпис. Установи със задоволство, че никой не я следи. После отмина знака за третата миля и намери пътеката към мястото, което Силвестър наричаше гробището на свети Себастиан. Клавдия не знаеше нищо за християнските светци освен че тук по време на голямото гонение християните бяха прокопали и разработили подземни проходи и тунели, пронизващи порестата скала под покрайнините на Рим. Намери обичайната надгробна постройка и влезе, като потърси на договореното място светилник и серни клечки. След дълго драскане, накрая запали светилника. Постави го в един фенер, свали шапката си, закрепил фенера в горния край на стълбището и предпазливо се спусна надолу в безмълвната, лъхаща на плесен тъмнина.

Всеки път, когато посещаваше катакомбите, мислеше колко мрази това място. Не се боеше от демони или призраци, действаха ѝ потискащата тишина и ограждащите я отблизо стени. Стигна най-долу; тук тунелът беше широк приблизително два метра, таванът стигаше доста над главата ѝ, подът от отъпкана почва бе сигурен под краката ѝ.

Тя внимателно пристъпваше и държеше фенера високо над себе си. Беше намерила подходящ клон за тояга и опипваше почвата, а потропванията ѝ отекваха като удари на барабан. Зави край един ъгъл и навлезе в мястото, където християните погребваха мъртвите си. Тук, в ниши на стените, защитени от слой мазилка, лежаха християнските покойници. Повечето бяха умрели от естествена смърт, други бяха жертви на гоненията — удушени, обезглавени, а понякога — само жалки останки от онова, което са били, преди да ги хвърлят на дивите зверове в амфитеатъра. Грубо надраскани надписи и християнски символи покриваха стените, някои с обичайните Chi и Rho, кръстове, молитви към свети Петър и свети Павел. Клавдия познаваше наизуст тези знаци, те бяха водачът ѝ към кой тунел да тръгне, в кой проход да влезе. Накрая стигна до гроба на Филомена, „дева и мъченица“, както възвестяваше надписът, и седна на една мраморна скамейка, открадната от гробището горе. Тук се пресичаха три тунела, мястото беше безопасно, Клавдия и Силвестър можеха да чуят дали приближава някой и да се измъкнат по друг път.

Клавдия внимателно подпря тоягата си на мраморната скамейка и зачака. Провери фенера; в светилника имаше достатъчно масло, фитилът беше здрав. Тя се облегна на студения камък, попивайки потта от лицето си и се запита какво ли иска Силвестър. Беше ѝ казал за някаква среща във вила Пулхра, където тя трябваше да отиде; императрица Елена щяла да има нужда от нея. Клавдия се тревожеше повече за Муран. Запита се дали bankerът Руфин би могъл да хвърли някаква светлина върху случая със Спицерий.

Накрая чу звук, трополене, знак, че Силвестър приближава. Тя сви длани до устата си, остро изсвири, после изчака трите изсвирвания в отговор. Сетне облекчено въздъхна: Силвестър беше тук. От тунелите се показва някаква сянка и из мрака се появи среброкосият свещеник, мършавото му, уморено лице се сбръчка в усмивка. Те размениха целувката на мира^[7].

Силвестър седна до Клавдия, разгъна една кърпа, двамата заедно хапнаха от хляба и смокините, които той носеше, и отпиха вино от малкото шише.

— Защо се срещаме тук? — запита Клавдия между хапките. — Опасността отмина.

— Опасността никога не отминава, Клавдия, винаги има опасност. Нас, християните, ни търпят, но не ни одобряват, едва сме започнали да вървим по пътя — Силвестър си взе парче сирене и го разтроши в ръка. — И за теб има опасност, Клавдия. Ти шпионираш за епископа на Рим, но шпионираш и за императрицата.

— Никога, никога няма да предам когото и да било от вас.

— Може един ден да се наложи. Човек трябва да направи своя избор, да стигне до кръстопътища. Баща ти щеше да одобри онова, което правиш.

— Баща ми е мъртъв.

— Беше един от нас.

— Той със сигурност щеше да преследва и да убие човека, изнасилвил дъщеря му и заклал сина му — Клавдия се намести на каменната скамейка, още заслушана дали от тунела няма да долети някакъв звук. — Не съм дошла при теб, Силвестре, защото обичам теб самия или твоята вяра. Ако помниш, дойдох за помощ и ти ми обеща, че ще намериш този човек — тя се опита да потисне умоляващите нотки в гласа си. — Убиецът с татуирания на китката червен бокал.

— Клавдия, ние ти помагаме. Твоят насилник има татуиран червен бокал, знакът на онези, които извършват ритуалите на Дионис, които се покланят на демоните Бакхус и Пан. Сред тях има чиновници, свещеници и войници, те са могъща секта.

— С цялото ми уважение, магистре, но мен не ме интересува дали някой се покланя на тях или на задника на императора.

Силвестър сухо се засмя и потупа ръката ѝ:

— Имам новини за теб, Клавдия, макар може би и не толкова добри. Банкерът Руфин твърди, че този човек е служил в Илирийския полк. Но трябва да ти кажа, че половината полк носи този знак.

— Брат ми го нямаше.

— Тихо сега. Мъжът, който те е нападнал, може да е искал да видиш тази татуировка, за да отвлече вниманието ти. Тя трябва да е прикривала други престъпления, символ, който е можел по-късно да се измие. Не, не, слушай, Клавдия, човек може да постави знак на ръката ти, който никога да не можеш да премахнеш. Но мога и да помоля някой художник да копира знак, който можеш да премахнеш толкова лесно, колкото да свалиш парче лен от шията си.

Клавдия тихо изстена. Обвиваше я мрак, само светилникът до нея мъждукаше. Никога не беше мислила за това, беше толкова убедена, че един ден ще открие мъжа с татуировка, която не би могла да се скрие. Прозорливостта на Силвестър никога не му изневеряваше, и все пак тя си припомни своя насилник. Винаги щеше да го помни: миризмата му, докосването му, гласът му. Дълбоко пое дъх и се опита да овладее треперенето си.

— Съжалявам, Клавдия, но ще трябва да обмислиш онова, което ти казах. Има други места, където можем да търсим. Знам, че е трудно, но в онази вечер брат ти е събирал черупки на бреговете на Тибър, нали?

Клавдия затвори очи и въздъхна.

— И мъжът е доближил до теб — продължи Силвестър. — Убил е Феликс, защото не е искал да има свидетели, никой да не те защити. Представи си как се боричкате, тялото, мускулите на ръцете, гърба и стомаха.

Клавдия напрегна въображението си и почувства, че ѝ прилошава. Пак се върна край реката със залязващото слънце, видя мъжа, надвесил се над нея. Можеше да си припомни краката му, мускулите на краката, силните като стоманено въже ръце, горещия, просмукан от вино дъх.

— Войник или свещеник? — внезапно запита Силвестър и здраво стисна китката ѝ.

— Войник! — отвърна Клавдия — Да, трябва да е бил войник. Нямах и грам тлъстина, имах чувството, че се боря с мъж, облечен в броня.

— Добре! — прошепна Силвестър — Значи, имаме пиян мъж, който скита покрай реката, не го е грижа дали са го видели, иска да се забавлява. Стореното от него е ужасно, но той е поел и голям риск. Кажете ми, Клавдия, защо ще го прави един войник? Помисли за войниците в Рим. Повечето от тях са отпуснати, дори онези, които са върнати обратно от границите, скоро напълняват, мускулите им започват да затлъстяват.

Клавдия почувства тръпка на възбуда. Силвестър е бил правник, тя винаги беше уважавала острата му мисъл, логиката на аргументите му.

— Говорим за атлет, нали? Някой, който постоянно тренира?

— Не, Клавдия, говорим за войн. Ти ми описа много подробно станалото, аз те помолих да го сториш, да проясня съзнанието ти, да пречистя душата ти — Силвестър направи кръгообразно движение с пръсти. — Възможно ли е твоят нападател, убиецът на брат ти, да е бил гладиатор?

Той едва се засмя на отрицателното възклицание на Клавдия.

— Не, не! — добави свещеникът меко и отметна кичур коса от челото ѝ — Размишлявай, Клавдия! Гладиаторите са убийци, често са самотници. Да, на тях им се покланят като на герои, но само, защото са убили някого. Те непрекъснато тренират. Жените, които ги обожават, често са или блудници, или преситени придворни дами. Не! — усмивката му стана по-широка — Нямам предвид теб и Муран, той е щастливец! Говоря за онези, които се навъртат край гладиаторските школи и не искат нищо друго, освен да получат телата им. Следващия път, когато се видиш с приятелите на Муран, огледай ги по-внимателно и обмисли какво съм ти казал. Дали нападателят ти е търсел нещо по-свежо? Невинна девойка? Някоя уважавана млада дама, някаква промяна в сравнение с обичайното? Това много често се случва — Силвестър въздъхна. — Както Господ ми е свидетел!

Клавдия се загледа в отсрещната стена, сякаш очарована от рисунките по нея: фигури на мъже и жени съединяваха ръце около маса, а под нея бяха изписани християнските символи на вечния живот. Тя забеляза алфата и омегата^[8], символите на християнския Бог. Мислите ѝ се откъснаха от онова, което бе казал Силвестър. Някога, скоро, когато останеше сама в тъмната стаичка, щеше да помисли, да размишлява върху казаното. Почувства искра на вълнение, тайна тръпка, сякаш разбираше, че е застанала на прага на истината.

Силвестър си отчупи още едно парченце сирене и отиде да разгледа фреските. Клавдия шумно въздъхна.

— Защо трябваше да дойда тук тази сутрин? Какво има сега?

— Заради вила „Пулхра“ в Тибур — отвърна Силвестър, който с готовност промени темата. — Две важни неща. Императрица Елена, както навярно знаеш, събира християнски реликви. Изглежда, се е прирастила към тях; агентите ѝ душат из околностите край Йерусалим и търсят Честния Кръст. Императрица Елена вярва, че е намерила меча, с който са екзекутирали апостол Павел. Поставила го е

в специална стая във вила „Пулхра“, докато някои философи, риторите от Капуа, ще обсъждат доктрината.

— И?

— С една дума, вчера следобед или някъде там, както казват агентите ни, мечът е изчезнал. Към стаята или избата няма таен вход и тя е била охранявана от наемници. Вратата може да се отвори с два ключа. Домоуправителят Тимотей държи единият от тях. Другият е при Бур, германецът — грубиян, който обожава Елена. Тъй или иначе — Силвестър отхапа от една смокиня — Тимотей, както обикновено, решил да огледа меча. Отворили вратата, а Бур, който се плаши от онова място, останал отвън. Тимотей влязъл, Бур чул някакъв удар и вик, но не им обърнал внимание. След малко погледнал вътре. Тимотей лежал в пясъчния кръг.

— Какъв пясъчен кръг?

— Сама ще видиш, той се намира под мястото, където мечът виси на верига. Но вчера следобед веригата била празна. Мечът го нямало.

— А Тимотей?

Бур помислил, че е мъртъв, но човекът бил просто припаднал. Вдигнали тревога, повикали стражите, изнесли Тимотей и претърсили помещението. Не открили никакъв меч. Истинско чудо! — засмя се Силвестър. — Тимотей вярва, че поради свадите между християните Ангел Господен е дошъл и отнесъл меча.

— Разбира се, той е бил откраднат, нали?

— Така изглежда, но от кого, защо и как, е истинска загадка. Августата няма да е доволна. Тя ще изпрати за теб. Всъщност съм сигурен, че вест или вестоносец вече са стигнали в „Магариците“ със заповед да отидеш във вила „Пулхра“.

— Обаче има и нещо друго, така ли е?

— О, да, винаги има нещо друго. Императорът е поканил шестима ритори, самопровъзгласили се философи от школата в Капуа, престижна академия, където много ученици изучават теология, философия и усъвършенстват уменията си да говорят пред публика. Сега тя се е превърнала в трън в очите ни, защото там процъфтява арианската ерес. Един от нейните най-умели защитници е един учен на име Юстин.

— И каква е същината на спора?

— Същината ли, Клавдия? Всъщност става дума за истината за нашата вяра! Кой е Бог? Как действа Бог?

— Аз не съм философ и определено не съм християнка.

— Не, ти си нещо по-добро — отвърна Силвестър. — Ти си почтена жена, със здрав разум и твърде остроумна. Ето в какво вярваме ние, Клавдия. Нашият Господ е троичният Бог, три лица в едно. Отец, чистият дух, вижда своя образ; този образ е Синът, вечният и истинския, като Отца, но не Отец. Защото през цяла вечност Отец винаги е съществувал със Своя образ. Той обича този образ и съществуващата между тях любов е Духът. Три лица, но един Бог. Нашата вяра учи, че Синът се е въплътил, Иисус Христос, Бог, и човек все пак, ограничен, но безкраен въпреки това. А арианите проповядват една различна вяра, която ще унищожи Троицата и ще сведе Христос до някакъв възхваляван ангел.

— Сетне?

— Арианите не трябва да победят в дебата. Аз ще те придружа до вила Пулхра, Клавдия, за да убедя императрицата да ни даде подкрепата си. Искам арианската ерес да бъде унищожена и единението ни да пребъде.

— Какво ще стане, ако те се съпротивяват?

Силвестър потърка страните си с ръка:

— Може да се наложи да използваме по-убедителни методи. Заболелият член трябва да се отсече.

— Искаш да кажеш, че ще ги убиете ли? Вие, християните, които се обичате един друг?

— Ереста в нашата църква е като предателството в държавата.

— А обичта Христова? — подигра се Клавдия.

— Нека Христос ги обича — язвително отговори Силвестър. — Църквата трябва да оцелее, но това е само половината от проблема — той замълча, за да събере мислите си. — От друга страна, ние имаме хора като домоуправителят Тимотей, който е ортодоксален до фанатизъм. Той не обича дебатите, мисли, че на арианите трябва се затвори устата или да млъкнат завинаги. На другата страна са онези като Крис, агент и главен дворцов управител на Константин, роден и отгледан езичник. Него го радват деленията между християните, той ще направи дебата нелеп, ще се опита да представи всички ни като размирници.

— Но там ще бъде представител на вашия епископ, единственият, който може да защити истинното учение, нали?

— О, да! — остро се изсмя Силвестър — Който може да причини повече вреда, отколкото да стори добро. Атанасий има избухлив нрав, той е истински пожар.

— Мислиш ли, че някой от онези философи може да е откраднал меча? Били ли са там, когато реликвата е изчезнала?

— Възможно е. Може да са сметнали, че е нещо, свещено за християните, което не бива да се показва от езичниците? Може и други да са го откраднали — офицери, чиновници... Крис идваше и заминаваше от вилата; нищо не би му доставило по-голямо удоволствие от възможността да всее смут сред християните. Или пък — Силвестър дълбоко си пое дъх, — може да е бил някой обикновен крадец, привлечен от ръкохватката от слонова кост или искрящия рубин. Но това не е важно, Клавдия! — Силвестър посочи наоколо. — Какво ни е грижа за гробове, реликви, философски спорове? Църквата излиза от катакомбите, тя трябва да остане силна. В този отрязък от време нас ни понасят, но не ни приемат. Един ден ще ни приемат. Ние ще бъдем империята. Можеш ли да си го представиш, Клавдия? — прошепна той. — Църква и държава, които действат като едно — Божият град? — Гласът му затихна и той седна, унесен в мечтите си за империята, преди да се сети къде се намира. — Научавам, че приятелят ти Муран е в затруднено положение?

— Муран винаги е в затруднено положение — Клавдия се изправи, взе наметката и тоягата си. — Значи, пак ще се срещнем във вила Пулхра?

— Сега тръгвам за там — усмихна ѝ се Силвестър. — Ще стигна за час и ще видя какви беди замислят.

— Беди ли?

— Просто имам такова чувство... — Силвестър стана и посочи един от тунелите. — Ще тръгна по друг път. Безопасен път! И, Клавдия...

Тя се обърна:

— Да, магистре?

— Когато се запозна с Муран — Силвестър тръгна с отмерени крачки, — случайно ли беше или преднамерено? Той търсил ли те е, или ти него? — Вдигна ръка в знака на мира. — Помисли си за това.

И Клавдия си помисли, докато бързаше със зачервено лице по тунела, вдигнала фенера нагоре, в светлото петно, което се движеше край нея. Думите на Силвестър я объркаха. Намираше се в царството на смъртта; зад тези варосани стени лежах останките на хора, умрели насилствено. Почти неосъзнато нощните ѝ кошмари се върнаха, привиждаше ѝ се как тича из такива тунели, преследвана от насилника с червения бокал, татуиран върху китката. Можеше да го чуе как диша, а някъде в далечината Феликс също бягаше, малките му крачета се движеха бързо. Искаше да го стигне, но от стените се подаваха ръце, които я сграбчваха. Клавдия спря на един ъгъл.

— Не бъди глупачка! — прошепна тя. — Трябва да се страхуваш повече от живите, отколкото от мъртвите!

Преглътна сълзите си, наоколо не се чуваше никакъв шум и тя уверено продължи напред. Когато стигна стъпалата, върна фенера на мястото му и установи, че шапката ѝ не е била пипана. Сложи си я и се заизкачва нагоре, към слънчевата светлина. Стиснала тоягата си, тя тръгна между гробовете. Една стара просякиня, завита в черна наметка, която досега се криеше в сенките, рязко стана и протегна за милостиня подобните си на птичи нокти ръце. Клавдия се сети за вещиците и магьосниците, които често посещаваха това място, за да пренесат в полунощ черен петел в жертва. Щеше да ѝ кресне, но видя че лицето на старицата бе набраздено от времето, а очите ѝ бяха млечнобели.

— Само един денарий! — изфъфли просякинята — Няколко гроша за вино!

Клавдия ѝ подаде две монети и забърза по пътя си. Тя се присъедини към групите хора, които се тълпяха по Виа Апия и се загуби между тях, потъвайки в обичайния мирис на прах, току-що изпечен хляб, месо с подправки и всепроникващата остра миризма на зехтин. Пътниците към града закусваха по пътя и готвачите, продавачите на храна, водоносните и търговците на вино въртяха гръмогласно търговията си. Клавдия утоли жаждата си, докато споделяше последните слухове с един селянин, натоварен с два коша квакащи патици. Тя го разпита за малкото му стопанство и очакванията за добра реколта. Поласканият от вниманието стопанин бърбеше като сойка, а в това време Клавдия с присвити очи оглеждаше назад пътя, по който бе дошла.

След като влезе в града, Клавдия остави широкия път и навлезе в плетеница от странични улички. Намираше се в квартал, който познаваше, пълен с бояджии и медникари, с търговци зад тезгяхите, все от онези, които често посещаваха „Магариците“ и сега гръмогласно я поздравяха. Клавдия припряно отвърщаше, но мисълта ѝ все още бе заета с казаното от Силвестър и особено с Муран.

В „Магариците“ беше спокойно. Океан ѝ каза, че Полибий още спи заради изпитото миналата нощ вино, а Попея е отишла към пазара.

— Нали знаеш кого търся?

— Той е в градината, малката — каза Океан и се наведе към нея. — Има много специални посетители.

Сърцето на Клавдия замря. Муран обаче не разговаряше с някаква дама, а с един млад атлет с остро иронично лице и буйна черна коса. До него клечеше посивял възрастен човек с опитомена змия около ръката си. От тоягата на масата с емблемата на Асклепий^[9] Клавдия разбра, че трябва да е лечител. Муран седеше с гръб към нея; посетителят му се наведе, потупа го по ръката му и я посочи. Гладияторът скочи на крака. Клавдия неволно погледна към китката му и почувства вина: на нея нямаше татуировка. Муран не бе изнасилвач, убиец на деца! Не беше толкова сигурна за посетителя на своя ухажор. Беше среден на ръст, с насмешливи очи и цинична уста. Мъж с красиво тяло, който показваше своята великолепна физика.

— Знаеш ли кой е този? — потри ръце Муран. — Спицерий, нали помниш Спицерий? Никой не забравя Спицерий!

Клавдия кимна, отвори уста, но не продума. Спицерий я изгледа студено и грижливо я проучи от главата до краката, сякаш тя беше робиня, изложена на пазара. Обидата беше съвсем преднамерена, но сетне той бързо се извини, изправи се, стисна ръката на Клавдия и я поднесе към устните си.

— Клавдия, прекрасно име... — Светлосините му очи бяха пълни с насмешка — Прекрасно име за прекрасна жена.

Остави ръката ѝ да падне.

— Муране, не си ми казвал за нея, поне не подробно!

Двамата се засмяха кратко, после Спицерий ѝ представи стария си приятел Валенс, бивш лекар в Десети панонски легион^[10]. Океан донесе напитки, меден хляб и всички седнаха на тревата в сянката на едно дърво. Сред смеха и шегите обаче Спицерий внимателно

изучаваше Муран, сякаш се опитваше да запомни всяка подробност. От време на време играещите му очи се спираха на Клавдия. Гладияторът все още не се беше възстановил напълно. Изпълнявайки даваните шепнешком наставления на учителя си, той яде и пи съвсем малко. Забеляза, че Клавдия го наблюдава.

— Дойдох да склуча мир с Муран! — засмя се той.

— Не прибързваш ли? — попита Клавдия. — Някои твърдят, че се е опитал да те отрови.

— Не мисля — изсмя се Спицерий — а и няма как да се разбере... — Замълча и притисна ръка към стомаха си. Клавдия забеляза, че лицето му е гримирано деликатно, като на жена. Все пак това не можеше да прикрие тъмните сенки под очите, хлътналите страни и начина, по който клепачите му потръпваха, сякаш все още не се чувстваше съвсем добре.

— Говорим за облозите — продума Муран. — Полибий и аз твърдахме, че никой от нас не е залагал кой ще победи. Ако го бяхме направили, Спицерий би могъл да помисли, че се опитваме да наклоним везните.

— И аз нищо не видях! — поклати глава Спицерий — Бях в тунела и чаках. Чашите с вино бяха пълни. Не съм виждал ръката на Муран да доближава чашата ми. Всъщност, не видях ничия ръка. Винаги много внимавам. Не е за първи път храната да е развалена, а виното отровено, всякакви мръсни игрички се играят. — Обърна китката си към Клавдия, за да ѝ покаже един белег, и тя ужасена се вторачи в червения татуиран бокал, който кожената гривна не можеше да прикрие. Тя се отдръпна и Муран проследи погледа ѝ.

— Какво става? — проговори лекарят Валенс — Какво ти става, жено? Изглеждаш така, сякаш си видяла призрак!

Клавдия направи опит да стане, блъсна се в подноса с хляба и меда, и ритна кърчага с пивото. Муран я хвана за китката.

— Клавдия, не е това, което си мислиш...

Но тя се освободи, обърна се и побягна към кръчмата.

[1] Една от основните богини на римския пантеон, която съответства на гръцката Атина Палада. — (Бел.прев.) ↑

[2] Денарии — римска сребърна монети, използвана през Средновековието в някои страни от Западна Европа. — (Бел.прев.) ↑

[3] Св. Себастиан, римски офицер, роден в Нарбона, загинал мъченически през III век, покровител на стрелците с лък. — (Бел.прев.) ↑

[4] *libera cena* (лат.) свободна вечеря — в деня преди боя гладиаторите получавали богата вечеря, която била давана публично и на която присъствали много любопитни, дошли да наблюдават утрешните борци. — (Бел.прев.) ↑

[5] Афер Публий Теренций (195 — 159 г. пр. Хр.), римски комедиограф. — (Бел.прев.) ↑

[6] Луций Аней Сенека, наречен Философа (род. в 4 или 1 г. пр. Хр. в Кордуба, днешна Кордова — самоубил се през април 65 г. сл. Хр. по заповед на Нерон) — политик, сенатор, възпитател на бъдещия император, автор на трагедии и епиграми, философски трактати и писма, произведения от жанра на мениповата сатира. — (Бел.прев.) ↑

[7] Обичайна целувка, която християните разменяли при среща — (Бел.прев.) ↑

[8] Израз от Книга Откровение на св. Йоан, който означава пълен обхват, цялост: „Аз съм Алфа и Омега, начало и край — казва Господ, Който е, Който е бил и Който иде, Вседържителят“ (Отк. 1:8–10; 2:8; 21:6; 22:13). — (Бел.прев.) ↑

[9] Асклепий прев. римски бог на здравето, съответства на гръцкия бог Ескулап. — (Бел.прев.) ↑

[10] Панония — римска провинция между Алпите и реките Дунав и Сава, населена с илирийски племена и келти. — (Бел.прев.) ↑

ГЛАВА ТРЕТА

*Omnia Romae cum pretio.
Всичко в Рим има цена.*

Ювенал^[3], „Сатири“,

III

Дионисий, последовател на Юстин и не толкова пламенен поддръжник на учението на Арий, размишляваше за смъртта; не за своята собствена, а за смъртта най-общо. Самопровъзгласилият се философ подготвяше реч върху предизвикателната фраза на софиста: „Аз не бях; аз съм; аз не съм; не ме е грижа.“

Във вила „Пулхра“ беше спокойно след вълненията, породени от пристигането на пурпурно сините в техните столове-носилки. Императорът, разбира се, бе пристигнал на кон, той говореше нещо в покрития с плочи двор, викаше да донесат вино и да приготвят баня, за да охлади императорския си задник. Наоколо се тълпяха каруци и товарни коне. Превити под товара си, слуги и роби се суетяха край вилата с мебели и личните вещи на Константин и двора му. Кухните вече бяха готови, печите пламтяха, пекарните бяха отворени и от комините се виеше дим като изпарения над реката. Въздухът ухаеше от подправките на ястията, подготвени за пиршеството: яйца във винен сос, задушено телешко, заек със сладък сос, свински бут в сос от червено вино и копър, печена камбала и миди в лозови листа.

Устата на Дионисий се напълни със слюнка, празният му стомах започна да къркори при вида на тези деликатеси. Той и останалите бяха поканени да споделят вечерята и Дионсий искаше да направи впечатление на всички с нещо духовито или поне много дълбокомислено. Той замисляше да произнесе кратка реч за смъртта, последвана от няколко стиха от Овидий или „Енеида“ на Вергилий, а може би и някакво сравнение между Омир и Херодот^[4]. Навлезе навътре в градината и спря в сенките на овощната градина. Разкърши

рамене и завъртя глава, като се опитваше да освободи напрежението във врата си. Радваше се, че не е изложен на слънчевите лъчи. Обитателите на вилата се бяха оттеглили за следобедна почивка с изключение на императрицата, която обикаляше коридорите и проходите като търсеца плячката си пантера. Свещеният меч го нямаше, светата реликва бе изчезнала.

Дионисий затвори очи и поклати глава. Онзи глупав германец плачеше като дете, докато началникът на гвардията Гай Тулий безрезултатно претърсваше вилата и градината. Пребледнял като призрак, домоуправителят Тимотей бързо се възстанови и на вечерята им разказа за всичко случило се. Как слязъл долу при свещеното място да види свещения меч, как Бур и той отключили вратата, а германецът, както обикновено, останал навън, за да поговори с другарите си. Тимотей си спомни как огледал пясъка — повърхността му не била нарушена — и едва след това за свой ужас забелязал, че мечът го няма.

— Веригата! — прошепна той. — Висеше неподвижна надолу. И аз припаднах.

Бедният Тимотей припаднал с тяло наполовина вътре, наполовина извън пясъчния кръг. Бур погледнал в помещението и изпаднал в ужас. Събуден от дрямката си в градината на перистила, Гай Тулий влязъл в подземие, но не открил нищо да е пипано, освен краят на пясъчния кръг, където Тимотей припаднал. Отнесли домоуправителя с помощта на един роб от „Печалният дом“. Гай се уверил, че диша, преди да се върне да претърси подземие, но не открил нищо. Настанили Тимотей в стаята му и Гай започнал собствено разследване. Установили няколко факта. Първо, Бур и Тимотей се заклели, че никой не можел да влезе в помещението без двата ключа. Второ, нямало никакъв признак, че някой е влизал с взлом или че към стаята има таен тунел. Трето, веригата висяла празна, но не била повредена. Четвърто, по пясъка нямало никакви следи от стъпки. Изчезването на реликвата било истинска загадка.

Разбира се, императрицата беше побесняла. Според съобщенията, ударила няколко плесници на Бур и открито се запитала дали двамата стражи отвън не са замесени в кражбата. Те били извикани, бити и разпитвани от царствената си господарка, но дали най-святата си клетва, че са изпълнявали задълженията си и не били забелязали нищо нередно. Императрица Елена се разкрещяла, че ще

накара да ги разпънат на кръст, преди да се втурне към покоите си. Накрая яростта ѝ стихнала: свещеният меч го нямаше, нямаше и никакво обяснение как толкова загадъчно е изчезнал. Разбира се, Юстин се чудеше дали техните опоненти не са го откраднали и злобно твърдеше, че Атанасий, Аврелиан, Септимий и други членове на ортодоксалната партия са бедняци и трябва да са се полакомили за слоновата кост и рубина.

Като си мърмореше под нос, Дионисий се сви под една ябълка и се облегна на ствола. Протегна крака, наслаждавайки се на сянката, на прохладната трева и успокояващото чуруликане на птиците. „Юстин трябва да си държи устата затворена!“, прошепна той. „Всички се възхищаваха на меча, всеки би могъл да бъде заподозрян — включително и онази мечка Бур, и косматите му германци.“ Дионисий би искал Юстин да мълчи и да не влошава още повече нещата.

Философът изтри устни и се загледа в кръга диви цветя, подредени според ярките си багри, които отразяваха слънцето, сякаш то се лееше през пролуките в дърветата. Несъгласията винаги водят до още по-лошо, размишляваше той. Дионисий бе изживял достатъчно ужаси през живота си и се опитваше да не плаши сам себе си. Бе приел християнството скоро след като навърши десет години. Беше обсъждал съществуването на ангели и демони, и все пак езическият му произход го караше да призовава и маните^[5], духовете на мъртвите, някои от които, заради начина, по който са умрели, се връщаха да преследват живите и да тровят съществуването им.

Дионисий се върна към мисълта за приближаващия дебат. Не беше глупав. Разбираше, че епископ Милтиад и неговия помощник, презвитер Силвестър, имат осведомител при императрицата. Той тайно бе преразгледал собствената си позиция и стигна до заключението, че най-добре щеше да е да отхвърли учението на Арий и да приеме ортодоксалното становище. Това бе начинът да напредне, да го забележат и да спечели одобрение, а какъв по-добър път да го направи, освен публично да заяви съвсем смирено, че е бил убеден от аргументите на своите опоненти?

— Харесва ли ти градината?

Дионисий скочи и погледна фигурата, която се беше изправила над него. Поради положението на слънцето, философът не можа да познае кой бе човекът, който го заговори. Вдигна ръка да засенчи очи,

но едва бе помръднал, когато камъкът се стовари върху главата му. Почувства изгаряща болка и вкусът на кръв в гърлото си, после се строполи. Неговият нападател бързо върза ръцете и краката му, и стегна кръста му с груба връв. Дионисий се опита да помръдне, но не можа. Сетне някой го повлече като чувал през градината, а тялото му се блъскаше в скритите останки от пънове и камъните. Поради болката ту губеше съзнание, ту пак идваше на себе си. Задушаваше се. Опита се да извика, но разбра, че болката в устата му е предизвикана от нещо твърдо, напъхано между зъбите му.

Сега навлязоха по-надълбоко сред дърветата и пристягащото го въже леко се разхлаби. Закриха очите му с превръзка и освободиха ръцете му. Дионисий се опита да се бори, но напразно. Противникът му доволно изсумтя, когато отново приклеци философа към земята и се зае да реже ръцете, краката и гърдите на пленника си. Дионисий наистина помисли, че маните са дошли. Гърчеше се от болка, мяташе се, трескавият му ум препускаше. Връщаше се в Капуа, в учебната стая или вървеше сред полетата, докато друг удар с ножа пак го връщаше към мъчителното настояще. Въжетата опъваха тялото му. Нападателят режеше плътта му, сякаш бе парче телешко.

Накрая Дионисий изгуби съзнание и нападателят му го остави там, прикован към земята, а кръвта му на струйки изтичаше по тучната зелена трева. Трябваше му цял час, за да издъхне.

Тялото откри Гай Тулий, когато правеше обичайните си обиколки с четирима от своите хора. Всички ужасени се вторачиха в подгизналия от кръв труп, в потъмнялата от кръв земя.

— Доведи императрицата! — заповяда Гай.

— А негово величество?

— Казах императрицата! — повтори Гай — Августата ще знае какво да направим. — Той едва забележимо се усмихна. — Нашият благороден император вече изпи няколко чаши вино; трябва да е с някоя прислужничка и не обича да го безпокоят.

След малко придружената от вдъхващия си страх охранител императрица се появи през дърветата. Тя ужасено възкликна, после обиколи трупа и отбеляза как ръцете и краката са изпружени заради въжето, опънато към забити в земята колчета.

— Кога е станало това? — попита тя.

Гай, чиито сандали се хлъзгаха по тревата, събра тогата си, наведе се и притисна ръка към лицето на мъртвия.

— Поне два часа, а може и по-малко — прокара ръка по корема му. — Още не е подут — Гай се изправи. — Който и да го е убил, наистина го е мразел. Августа, да арестувам ли другите?

— Глупости!

— Във вилата няма лекар — измърмори Бур.

— Ако не може да възкресява мъртви, от него няма полза тук! — отвърна Елена. — Питам се...

Замълча, когато забързаният домоуправител Тимотей доближи към тях. Той погледна тялото, обърна се и повърна. Елена пристъпи към него и го потупа по гърба.

— Боя се, че тези дни не ти върви, нали, Тимотей? — прошепна тя. — Сега бъди добро момче, вземи този куп ненужни мускули — тя посочи с ръка Бур — и, след като облекчи стомаха си, върви в Рим, в „Магариците“ край Флавиевата порта и вземи Клавдия. Тази вечер я искам тук.

Елена тръгна през дърветата, дишаше тежко. Да, помисли тя, сега малкото мишле трябва да бъде тук, с остро носле и бързите крачета. Тя ще помогне да се намери отговор на загадките...

Муран отново доведе Клавдия в градината. Стисна ръката ѝ и ѝ прошепна да не става глупава. Клавдия вече чувстваше смущение; в края на краищата, в Рим имаше толкова много мъже с татуировка на китката. Беше срещала няколко, защо реагира толкова бурно на Спицерий?

— Заради Силвестър! — прошепна тя.

— Кой? — запита Муран.

— Нищо — бързо се опомни Клавдия — Един приятел, с когото разговарям за проблемите си.

— Мислех, че нямаш други приятели освен мен.

Опитвайки се да отвлече вниманието му, Клавдия му се усмихна.

— Ето че научаваш по нещо ново всеки ден.

Спицерий и Валенс продължаваха да седят в сянката.

Гладиаторът стана на крака, когато Клавдия се върна.

— Прощавай! — извини се той. — Муран ми разказа какво се е случило. Опитах се да скрия татуировката под гривната на китката — той приседна едновременно с нея. — Знам нещичко за произхода ти —

продължи той, — но тази татуировка — той вдигна гривната нагоре и показа рисунката — направих преди шест месеца.

— Много ли гладиатори имат такава?

— Питай Муран — сви рамене Спицерий. — Доста често се среща. Свързана е с култа към Дионис, бога на виното — Клавдия забеляза, че кучешките му зъби му са остри като на вълк. — На Дионис и Ерос — продължи той. — Какво повече може да очаква един гладиатор от живота?

— Не си единствената! — продума Валенс, който внимателно изучаваше Клавдия. — Познавам поне три момичета от крайните квартали, едното е само на дванайсет, които са били нападнати и изнасилени от мъж със същата татуировка. Едно от тях твърдеше, че е бил гладиатор, но тези хора — той потупа Спицерий по рамото — често са обвинявани за всичко. Ако изнасилят жена или убият мъж... — той замълча. — Все пак, срещал съм повече чест сред тях, отколкото сред цяла тълпа свещеници.

— Има ли храм, посветен на Дионис? — запита Клавдия. — Искам да кажа такъв, който е белязан с пурпурен бокал?

Спицерий поклати глава.

— Има много храмове, посветени на Дионис или Бакхус, толкова са, колкото бълхите по куче. Не, това е повече знак, че ти си поклонник на виното, чрез който можеш да намериш приятели в някоя пивница — Спицерий замълча и пак притисна стомаха си. — Просто ме присви — той й смигна. — Ще бъда достатъчно добре, за да се сражавам с твоя човек. Дано този път тълпата пощади него.

— Тогава — обърканата Клавдия с готовност промени темата — когато изпи отровеното вино, не видя ли нещо необичайно, нещо по-особено?

— Бях в тунела — отговори Спицерий — до Портата на живота. Исках битката да започне. Изпих виното — потупа татуировката на китката си. — Познавам усещането, когато виното прочиства устата и наква сва гърлото.

— Усети ли нещо странно?

Спицерий завъртя очи нагоре:

— Питай приятеля си. Разбира се, човек се чувства странно преди битка. Стомахът ти се надига като лодка по време на буря. В ушите ти кълтят чудновати звуци. В главата ти започва да гърми.

Искаш да побегнеш и да крещиш, но в същото време те владее ледена студенина. Започваш да осъзнаваш и най-дребното нещо.

— А на арената? — продължи Клавдия.

— Излязох — лицето на Спицерий се промени, той свали маската на циничната арогантност. — Наистина мислех, че имам шанс. Внезапно започнах да виждам двойно, както когато са те ударили по главата — той потупа корема си. — Във вътрешностите ми сякаш избухна пожар, помислих, че ще мине, но сетне краката ми изгубиха силата си. Разбрах едно: трябва да повърна, ако не повърнех, щях да умра — обърна се, привлече стария мъж към себе си, прегърна го и го целуна по главата. — Ако не беше старият ми приятел, великият Спицерий щеше да умре като роб, припаднал от страх пред лъв или пантера.

— Някой те е упоил! — настоя Клавдия. — Защо?

— По три причини — намеси се Муран, свивайки пръстите на ръката си. — Или някой обича Муран, или някой мрази Спицерий.

— А третата? — запита Клавдия.

— Някой е заложил много, че ще победи. Но със сигурност не съм аз или човек от тази кръчма.

— Но ти е трябвало да умреш! — обърна се Клавдия към Спицерий. — Не да припадаш. Твоят таен нападател е възнамерявал да те убие. — Тя погледна крадешком стария лечител, който хапеше устни с обърнато към слънцето лице, въпреки, че внимателно я наблюдаваше с крайчеца на окото си.

— Да му се не види! — прошепна Валенс. — Ти си имаш умница, Муране! Умът ѝ сече като хирургически нож. Права си, Спицерий е трябвало да умре. Три неща го спасиха. Има телосложение на вол, повърна отровата и аз бях там да ръководя лечението. Има още нещо...

Гласът му секна.

— Да? — попита Клавдия. Сега разбра колко бе притихнала градината. Една пеперуда прелетя между тях, белите ѝ крила потрепваха в лекия вятър.

— Той е трябвало да умре — прошепна Валенс — но убиецът е направил грешка. Той или тя не са му дали достатъчно отрова. Била е достатъчно да предизвика повръщане, да причини болки, но не и да го довърши.

— Спицерий!

Клавдия се извърна. Една млада жена с развяваща се като воал край лицето ѝ черна коса прекоси тревата, гънките на скъпата ѝ туника я обвиваха, шал предпазваше гърба и плещите ѝ от слънцето. Зад нея стар роб носеше слънчев чадър и две дебели възглавници. Жената спря и се обърна към него.

— Не можеш ли да го държиш горе, стари глупако? — изкрещя тя. — И този чадър трябва да ме пази от слънцето!

— Агрипина! — прошепна Спицерий.

Младата жена дотича, обгърнатата от облак благоухания и без да е поканена, се наведе и обви ръце около врата на Спицерий, като лакомо започна да го целува по ъгъла на устата и лицето, преди да изкрещи на стария роб да свали чадъра. После се отдръпна, намести се удобно и се огледа с безсрамна усмивка върху скулестото си лице.

Когато Агрипина лепна целувка и на Муран, Клавдия се опита да прикрие ревността, която я прободеше. Жената наистина беше красива. Имаше чудни, изразителни очи, кожа, бяла като слонова кост, а скъпоценностите ѝ, обещите ѝ с кърваво червен цвят просветваха всеки път, когато мръднеше наред с подрънкването на гривните. В косата си беше втъкнала диво цвете и носеше кърпичка, с която да охлажда потта по врата и ръцете си. Помаха с пръсти към Валенс, но удостои Клавдия само с лека усмивка и проблясване на очите.

— Търсех те навсякъде — загука тя, обръщайки се към Спицерий. — В името на боговете, какво правиш на такова място?

— Това място е мое — обади се Клавдия-и аз се питам какво прави жена като теб на това място?

Усмивката от лицето на Агрипина изчезна. Старият роб бързо се оттегли. Агрипина извади ветрило от един джоб на туниката си, тръсна го, за да се отвори, остро изгледа Клавдия, сетне избухна в смях. Свали една гривна от ръката си и я мушна в ръката на Клавдия.

— Аз съм истинска кучка! — призна си тя. — И толкова превзета! Не исках да те засегна.

— Няма нищо! — отвърна Клавдия и нахлузи гривната на китката си. — Искаш ли вино?

Агрипина поклати отрицателно глава:

— Цяла сутрин пия. За какво говорехте?

— Кой се е опитал да убие Спицерий.

— Ами не съм била аз! — заяви Агрипина, после се наведе към любовника си. — Спазихме правилата, нали? Нито пиене, нито ядене онази сутрин. Аз винаги правя, това, което прави Спицерий — в очите ѝ се появи мекота. — Не се засягай. Муране, но мислех, че Спицерий ще победи. Баща ми е бесен. Заложих цяло състояние и загубих.

— Мислех, че трябва да върнат всички пари? — обади се Спицерий.

Агрипина го целуна по рамото:

— Не, сега всички се пазарят точно за това. Вероятно ще се съгласят да ги задържат до следващия бой. Сега слушай, Спицерий, трябва да се държиш в сянка! Клавдия! Клавдия! Ти се казваш Клавдия, нали? Имаш ли нещо против да остана тук? Ще ти помагам.

Продължи да бърбори и говореше толкова бързо, че едва спираше да си поеме дъх.

Клавдия се извини, отиде в кръчмата и изпрати Океан да провери всичко ли е наред, после се върна в стаята си. Спусна резето на вратата и легна на тясното легло. Полибий вече се беше събудил и крещеше в кухнята на всеки, който се изпречеше на пътя му. В съзнанието си Клавдия се върна обратно към катакомбите рано сутринта и татуировката върху китката на Спицерий.

— Един ден... — прошепна тя, очите ѝ натежаха и тя потъна в сън.

Спа дълго и дълбоко, и се събуди едва по пладне. Написка лицето си с вода и слезе в градината. Муран и останалите още бяха там. Бяха решили да прекарат деня, като поиграят на зарове, докато поръчваха най — доброто вино и храна. Полибий, разбира се, мислеше да поднесе от най-лошото, докато не се убеди, че Агрипина е много богата. Сега готвачите бързаха да изпекат гъска, а в избите кръчмарските прислужници точеха вино от най-добрите бъчви. Клавдия реши да се присъедини към компанията. Вече добре наквасен, Муран настояваше да я прегърне и я обсипваше с миришещи на вино целувки. Клавдия го отблъсна и започнаха да обсъждат достойнствата на Великолепния Мелеагър, когато Полибий бежешком прекоси тревата.

— Вестоносец от Тибур! — обади се той. — Клавдия, трябва да се присъединиш към двора във вила „Пулхра“.

— О, богове! — възкликна Муран. — Ти имаш могъщи приятели!

Клавдия направи гримаса и поклати глава.

— Аз съм само слугиня!

Тя побърза да целуне с пълна уста Муран, преди да е казал нещо друго.

— В императорския двор ли? — вдигна чаша Спицерий. — Когато отидеш, Клавдия, предай най-сърдечните ми чувства на началника на императорската гвардия Гай Тулий. Кажу му да не се надува много. Помня как с голи задници се гонехме по полетата на Сизий. Няма да забравиш, нали?

Клавдия обеща и побърза да тръгне след вуйчо си обратно към кръчмата. Там видя Тимотей, домоуправителя с опулените очи, който с почервено лице се смееше на облечения в прокъсана ризница горестен Бур, когото един от кръчмарските прислужници дразнеше. Огромният германски наемник сякаш изпълваше помещението. Той не обръщаше внимание на подигравчиата, а се бе вторачил в Стоика Симон, който знаеше малко езика на германските племена и не се поколеба да го използва, за да засегне посетителя. Януария обаче беше подходящо впечатлена. Тя боязливо се промъкна и взе да се пули на огромната мечка кожа, с която въпреки горещината Бур загръщаше раменете си. Попея се показа от кухнята, изкрещя нещо и Януария изчезна. Клавдия поздрави двамата гости и се качи горе да вземе наметката и шапката си, и да пхне някои неща в една кожена торба.

Когато се върна долу, целуна на сбогуване Попея и Полибий, помаха на редовните посетители и излезе навън, където се беше събрала малка група да зяпа придружаващите Бур войници. Наемниците я познаха и изръмжаха срещу нея. Всеки друг би го приел за обида, но Клавдия знаеше, че това е най-топлият поздрав, който можеха да ѝ отправят тези хора. Водеха за нея кротък късокрак кон, Бур ѝ помогна да се качи на седлото и се отправиха към градските порти и Виа Латина.

Хората бяха привършили дневната си работа и сега напускаха града. Улиците бяха претъпкани, тълпата се буташе и блъскаше, навсякъде се разнасяха гълчавата на различни езици, крясъците на орляците деца и тупурдията от пазарите, където търговците прибираха масите си за през нощта. Занаятчиите от различни магазинчета

използваха последните часове на летния ден, за да привършат работата си. Пред вратите на магазините и гостилниците пътуващи търговци и зяпачи се надвикваха в отчаяни усилия да продадат още нещо преди залез слънце. Прашният въздух вонеше на мазнина, на изпарения от лоени свещи, на прегоряло масло, подправки, готвено месо, сушена риба и преди всичко на изпотената, уморена тълпа. Войници от гарнизоните се смесваха с клиентите пред пивници и кръчми, неохотно отстъпваха пред някоя носилка или преносим стол на богат благородник. Клавдия обичаше тази гледка. Край нея се бутаха хора от различни националности — етиопци и нубийци в кожи от пантери и леопарди, самодоволни египетски свещеници, загърнати в бели туники и с бръснати глави, лъскащи от маслото, с което бяха намазани, сирийци с наметала на ивици, с тъмни брадати лица, по които се стичаше пот. Разбира се, с угасването на деня подземният свят на Рим също оживяваше: магьосници и фокусници, разбойници и джебчии, всякакъв вид танцорки, блудници и сводници, изпъплили на улицата, готови да направят някоя пакост.

Клавдия тръгна със спътниците си по широкия път, пресече площада, където нощните стражи се караха с групичка младежи, които се опитваха да спуснат свиня от горния етаж на една жилищна сграда. Един луд старик танцуваше край някаква кървава купчинка и си напяваше преиначен химн. На стълбите на един храм се бяха събрали неколцина гладиатори, за да принесат обещаните благодарности на един от боговете. Клавдия се запита какво ли ще прави Муран тази вечер. Когато прекосиха площада, Бур и съпровождащите го застанаха начело и си проправиха път към широка улица с множество статуи от двете страни. Бяха принудени да се придвижват бавно. Отминаха крайните квартали и сега бяха на главния път към градските порти. Тук тълпите бяха още по-многолюдни, роби носеха богатшите, някакви бедняци се опитваха да пренесат свой стар роднина на ръчна количка. Отминаха алеите с колонади и стигнаха до градските порти, охранявани от самарски^[6] наемници, излегнали се по стените край дървените казармени помещения, които виеха като вълци след всяка привлекателна жена. Шумът, прахта, горещината и мухите правеха невъзможен какъвто и да е разговор. Бур потъна в лошото си настроение, но Клавдия разбираше колко силно му се ще на Тимотей да поговори с нея.

Когато поеха по Виа Латина, сградите започнаха да намаляват, селската миризма стана по-осезаема. Отминаха градските гробища с наредените в редица гробници, тъмнеещи срещу светлосиньото небе като плашещо напомняне за краткостта на живота. Някъде сред тълпата момче подхвана красива, жизнерадостна песничка, чиито сладки стихове разказваха за една къщурка и приветливата маса, сложена в сянката на маслинова горичка. Клавдия внимателно се заслуша, но Тимотей настоя да ускорят ход и извади императорския пропуск, за да минат по-бързо през тълпата. Накрая стигнаха кръстовището, белязано с извисяващи се дървени стълбове с черепи в подножието: тук се извършваха екзекуциите. Престъпниците сами носеха дотук кръстовете, на които щяха да ги разпънат. Някой беше запалил светилник и бе оставил букетче диви цветя край коловете. Клавдия се запита какво ли ще е значението им, докато мислеше в какъв объркан свят живее, свят, в който сега империята си имаше работа с религиозна секта, чийто Бог беше разпънала. Спомни си думите на Силвестър и докато гледаше изплашеното лице на Тимотей, се запита какво ли я чака във вила „Пулхра“. Тихичко се помоли на този бог, който би я чул, Муран да се грижи за себе си през отсъствието ѝ и да се пази от бедни.

Спряха да пийнат вода от една чешма. Клавдия се наслаждаваше на тъмната прохлада на лавровите, кипарисовите и маслиновите дървета, и на зеленината на храстите и тревата край нея, макар и опалена от слънцето. От небето устремно се спускаха надолу птици, в тревата край пътечката щурци не спираха енергичната си песен. Със стържещия си глас Бур издаде заповед и всички отново се качиха на конете. Докато пресичаха бродовете и потоците, копитата на конете чаткаха неспокойно. От време на време ги поздравяваха прислужници и деца, които търчаха по моравата пред някоя вила или чифлик.

След известно време Тимотей обърна коня си и тръгна редом с Клавдия. Бяха се срещали преди в двора, но пренебрегвайки протокола и етикета, Тимотей сега бърбеше с нея сякаш с отдавна изгубена сестра. Без да спира да поеме дъх, той описа с припряни думи как е бил откраднат свещеният меч, настъпилата бъркотия и последвалото убийство на Дионисий.

— Никой не знае кой го е направил! — поклати глава Тимотей, сякаш говореше на себе си. — Ама никой, никой, но аз си имам теория.

Искам да кажа, ако тръгнеш да убиваш някого, защо просто не го халосаш отзад в главата и не го оставиш? А не като онзи нещастник. Вързали го и го влекли през градината, а после разпънали ръцете и краката му с опнати на колчета въжета като на някой престъпник в амфитеатъра! — Приведе се към нея с окръглени от ужас очи. — Кръвта му трябва да е текла, докато е издъхнал.

— И никой ли не чул виковете му?

— Устата му беше запушена с парче твърда кожа.

— Говореше за убийството. Имаш ли някаква теория?

— О, да!

Тимотей хвана юздите с едната си ръка и сниши глас, сякаш Бур би подслушвал, но германецът изглежда беше погълнат повече от старанията си да пресуши закачения за седлото му мях с вино.

— Мисля — продължи все така задъхан домоуправителят, че Дионисий е бил убит от онези, другите философи. Нали знаеш какви нехранимайковци са, как завиждат на всичко! Струва ми се, че са се скарали и са го убили.

Клавдия се засмя:

— В такъв случай защо не са направили така, както каза, защо просто не са го ударили по главата и не са приключили с цялата тази история?

— О, да!

Лицето на Тимотей се изкриви, сякаш се опитваше да се съсредоточи, за да разгадае тази огромна загадка. Разбира се, имаше отговор: че философите са жестоки нехранимайковци. Клавдия едва го слушаше, разбирайки със замиращо сърце, че влиза в змийско гнездо. От казаното от Тимотей вече успя да заключи, че убийството на Дионисий не е извършено поради разгорели се страсти, а е студен, премислен, жесток акт, при който жертвата е трябвало да страда колкото е възможно по-дълго.

Привършил винения мях и жаден за още, Бур ги накара да препуснат в галоп. Въздухът ставаше все по-прохладен, сенки падаха върху пътя, златночервеното небе притъмня. Те скоро стигнаха лъкатушната пътека към вила „Пулхра“. Клавдия беше идвала тук преди много години, но пак се изненада от величествената и богата постройка, кацнала на върха на хълма. Отминаха стражите, скупчени край лагерните си огньовете, които образуваха блестяща, пламтяща алея

към главната порта, разположена в защитната стена. Тимотей заповяда да отворят, един офицер излезе, провери пропуските, портата се отвори и те навлязоха в дворцовия площад, който миришеше на конюшни. Войници и слуги се изтягаха на пейки, пиеха и бърбеха, докато играеха на зарове.

Клавдия скочи от седлото. Коняри отведоха коня и тя забрави всички схващания и болезки, когато Тимотей я разведе набързо из вилата. Първо посетиха градината с перистила, ухаеща на всякакви аромати и осветена от стотици маслени лампи в прозрачни алабастрови съдове, които блещукаха като светулки в здрача. Клавдия видя тучни морави, напоявани от тесни канали и съзерцавани от безброй статуи на богове и богини, нимфи и фавни. Докато вървеше, тя оглеждаше фонтаните и бистрите езера, оградените с червени бордюри развъдници за шарани, колонадите, мраморните стени и подове, великолепните стенописи, прекрасните орнаменти, гоблените с най-изящни цветове и красивите мебели. Минаваха по коридори и галерии, охранявани от войници от императорските полкове и наемници от личната стража на императора и майка му. В пекарните и килерите се суетяха потни прислужници. Зад затворените врати тържествената вечеря беше започнала и те гледаха да стоят по-далеч от триклиния, където императорът и гостите му ядяха и пиеха под звуците на нежна музика.

— Смъртта на Дионисий сигурно не е извинение да се помрачи една приятна вечеря! — язвително коментира Тимотей.

Той заведе Клавдия в кухнята да хапне нещо — подправени зеленчуци, червени сливи и чаша изстудено бяло вино. После ѝ показа стаята ѝ — един тесен килер с легло, стол, резбована ракла и кука на вратата, където да закачи дрехите си. Позволиха ѝ да се измие и преоблече, преди да я заведат в преддверието на покоите на императрицата, помещение с бели стени и мраморен под. Ярките цветове преднамерено подчертаваха нарисуваните в тъмносиньо и червено медальони в центъра на всяка стена. Клавдия седна на един диван и се загледа в една от фреските, изобразяваща как някакъв император триумфално влиза в Рим. Всяка подробност я заплениваше, беше очарована от начина, по който конете на колесницата обръщаха главите си, толкова живо, че очакваше животните да тръгнат, да чуе трополенето от копитата и подрънкването на юздите.

— Е, мишле!

Клавдия се обърна. Императрицата отвори вратата и се наведе гъвкаво към нея. Клавдия скочи на крака и се опита да коленичи, но императрицата със светнало лице я хвана за ръката и седна до нея на дивана, загледана във фреската.

— Предполага се, че това е великият Цезар, Клавдия, след като покорил Египет и завел Клеопатра в Рим. Все търся изображението ѝ, но не мога да го намеря. Опияняваща е, нали? Ако я гледаш достатъчно дълго, ще добиеш чувството, че сам участваш в големия триумф. Е, малка моя, сега отново си част от моя свят и искам да наблюдаваш, да проучваш и да слушаш. Добре ли пътува? Хубаво — Елена не я изчака да отговори. — А как е твоят Муран? Трябва да благодариш на боговете, че не е убил Спицерий — усмихна се на слисването на Клавдия и нежно я целуна по челото. — Ти, мишле, понякога можеш да бъде хитра като змия, а друг път невинна като гълъб. Не беше помислила за това, нали?

— Не, твое величество.

— Августата ще помисли — Елена се засмя. — О, извини моята бързивост. Пих малко повече фалернско. Но да — тя погали ръката на Клавдия — тук Муран можеше да направи ужасна грешка. Спицерий очевидно беше загазили. Видя ли ме как гледах? Бях омагьосана. Дори забравих писмото, което четях. Всеки друг гладиатор щеше да го довърши, да се възползва от момента и оттук щяха да тръгнат истинските беди.

— Какво щеше да стане? — попита Клавдия. Беше забравила колко е изморена и факта, че беше в присъствието на императрицата.

— Не знам точно — Елена започна да хапе ъгълчето на устата си. — Въпросът е интересен. Синът ми навярно знае, ще трябва да го попитам. Но ела! — Тя стана и помъкна Клавдия със себе си. — Пих доста, а тук е горещо — тя посочи маслените лампи на масата. — Ако ги гледам дълго, ще заспя.

Императрицата я отведе в малката градина, едно от онези лични райски кътчета, специално уредени за императорското семейство, с морава, лехи с цветя и мраморни скамейки около един фонтан, изобразяващ Купидон, носещ риба. Градината беше оградена с висока стена от червени тухли без врата в нея и единственият вход беше откъм вътрешната част на двореца.

— Виждаш ли — продължи императрицата, като седна на мраморната скамейка с гръб към фонтана, — можеш да си седиш тук, да бърбриш и да наблюдаваш входа. Не прилича на онези градини, хм, където някой шпионин може да пропълзи под храстите или под дърветата. О, да — засмя се тя. — Знам какво е станало. Сега, Клавдия, забрави своя гладиатор и слушай какво трябва да ти кажа.

Императрицата описа кражбата на свещения меч и убийството на Дионисий също като Тимотей с изключение на това, че както обикновено Елена съзираше по-неясни, по-зловещи мотиви. Тя заключи:

— Мечът би могъл да бъде откраднат, за да ме объркат, или може би подозрението да падне върху събралите се тук християни. В края на краищата познавам мнозина езичници, които събират като мен реликви.

— Но ти не си езичница, Августа! Ти подкрепяш християнската вяра.

— Не съм кръстена — прошепна Елена, — синът ми също не е кръстен. Един ден навярно ще го направим, но дотогава в очите на много християни аз съм просто една езичница.

— А убийството на Дионисий?

Елена напписка лицето си с вода от фонтана:

— То също би могло да е дело на злосторник, който се опитва да предизвика ненавистта, която раздира двете групи християни.

— Или пък? — запита Клавдия.

— Господ да ни пази, но убийството на Дионисий може да е дело на самите християни. Затова си тук, Клавдия — Елена стана и леко я потупа по страната. — Утре сутринта започваш да слухтиш, да задаваш въпроси — Елена понечи да тръгне, но спря и погледна през рамо. — Върви да спиш, мишленце, и никога не забравяй, тук винаги има котки!

— Не е ли странно, че белият лотос цъфти само нощем, а синият само през деня?

Клавдия бързо се извърна. Мъжът, застанал в сянката зад нея, носеше дълга туника, чиито гънки скриваха едната му ръка, но в свободната Клавдия съзря блясъка на зловещ крив меч. Притежателят му очерта бърза дъга с него и разсече въздуха между двамата. Клавдия остана неподвижна; мечът отново изсъска във въздуха, сетне

непознатият го обърна с плоската му част към лицето си и насочено нагоре острие.

— Поздравявам те, Клавдия!

— Някой би казал, че се опитваш да ме изплашиш!

— А други ще кажат, че това е невъзможно. Знам всичко за теб, Клавдия. Августата те нарича нейно „мишле“, въпреки че това мишле има, както подозирам, много остри зъбки и нокти на лапите.

Гай Тулий пристъпи на светло. Клавдия го беше виждала и преди, макар и само отдалеч; тя позна изпитото тясно лице и одухотворените очи. Гай беше професионален войник, приятел по чашка на императора, мъж, на когото той безусловно вярваше. Сега той се поклони, остави меча на земята и седна до нея край басейна. Клавдия не помръдна и наблюдаваше как загледаният във водата войник набраздява повърхността ѝ с пръсти и прогонва в другия ъгъл шараните.

— Много пих — въздъхна той и отръска капките от пръстите си. — Императорска вечеря или не, но човек трябва да изпълнява задълженията си и да проверява стражите. Знам, че си пристигнала съвсем наскоро, срещнах Тимотей. Този човек се щура наоколо като подплашена патица, но има добро сърце.

— Нося ти поздрав — поде Клавдия. — Гладияторът Спицерий каза да не се фукаш, защото помни как сте търчали с голи задничета...

— Беше толкова отдавна! — продума с копнеж Гай — И толкова много неща се случиха оттогава... — Той посочи лотосовия цвят — Аз служих в Египет. Посетих храмовете в Мемфис, Карнак и Луксор. Лотосът винаги ме е очаровал. Има го изрязан навсякъде, той символизира толкова много неща. — Наведе се по-близо, очите му се смееха. — От него — прошепна той — извличат най-уханните аромати, кифие. Казват, че Клеопатра се е къпела с него.

— Мислех, че е използвала магарешко мляко.

Гай направи гримаса:

— Не звучи толкова нежно — отстъпи той. После сви рамене — Както и да е, след десет години навсякъде ще има християнски символи. Всичко се променя.

— А ти им се противопоставяш, така ли?

— Не ме е грижа, Клавдия. Аз съм войник. Изпълнявам задълженията си към бога на слънцето Митра и се сражавам с

враговете на империята.

— Тимотей ми каза, че ти си открил трупа на Дионисий?

— Да, разпънат като кожа за щавене. Понякога е трудно да повярваш колко много кръв се съдържа в човешкото тяло.

— Подозираш ли някого?

— Може би едновремените му — Гай се загледа в небето. — Или някой от приятелите му — Сетне прошепна: — Излъгах те. Не съм тук само заради задълженията си на страж. Всъщност търсех теб. Донесох ти това.

Той бръкна в гънките на туниката си, извади оттам малък свитък и го подаде на Клавдия.

— Накарах да занесат трупа на Дионисий в „Печалният Дом“ — обясни войникът — Това е просто един тухлен заслон с покрив от керемиди. Там полагат мъртъвците. После отидох в стаята на Дионисий. Мислех, че мотивът за убийството може да е грабеж, но стаята не беше побутната, макар и не много чиста — Дионисий в края на краищата бе философ. Там имаше малко книги и няколко ръкописа. Разрових ги и намерих това — Гай леко се усмихна. — Знам, че работиш за императрицата — той потупа Клавдия по рамото и стана. — Прочети го. Не съм сигурен дали е чернова или оригинал. Взе мечата си и тръгна.

— Гай! Може ли да те наричам Гай?

— Разбира се! — усмихна се той и се обърна.

— Видя ли нещо около трупа, някакво свидетелство, което да сочи възможния убиец?

Той поклати отрицателно глава.

— А свещеният меч? Гай се усмихна:

— Спях дълбоко, когато е бил откраднат, но как, защо и от кого?

Канеше се да каже още нещо, когато във въздуха се разнесе висок вик, последван от остри тръбни звуци и дрънкането на цимбали, сякаш бе подаден сигнал за тревога.

[3] Ювенал Деции Юний (ок. 60 г.пр.Хр. — сл. 127 г.пр.Хр.) — римски поет сатирик. — (Бел.прев.) ↑

[4] Херодот от Халикарнас (484 — 425 пр.Хр.) — старогръцки историк, наречен от Цицерон „Баща на историята“. — (Бел.прев.) ↑

[5] Мани — според вярването на римляните душите или сенките на мъртвците, на които въздавали божествени почести, а според Вергилий — богове на подземния свят, наказващи съдници. — (Бел.прев.) ↑

[6] От областта Самария в Юдея. — (Бел.прев) ↑

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

O temporal! O Mores!
О, времена! О, нрави!

Цицерон, „Срещу
Катилина“, I

Докато двамата тичаха по коридорите и колонадите, през градините и портата, Печалният дом в другия край на вилата беше почти погълнат от пожара. Пламъците бяха много силни, горещината — нетърпима. Покривът вече бе паднал, а едната стена се рушеше. Слуги, чиновници, войници и членове на императорското семейство тичаха към постройката през дърветата, въпреки че там нямаше какво да се направи. Тимотей се опита да организира верига водоносачи, но беше безполезно. Бур се втурна напред с ведро в ръката, но беше толкова пиян, че хвърли в огъня ведрото с водата и един от подчинените му трябваше да го изтегли назад. Тогава германците започнаха да пеят и затанцуваха под звуците на един от дивите си химни, но гласът на императрицата изплющя като камшичен удар и им заповяда да млъкнат. Клавдия се обърна и се огледа. Миризмата на дима от дървета я накара да се закашля. Императорските гости се бяха подслонили под една разперила клони сикомора^[1]. Клавдия тръгна към тях. Силвестър вече стоеше зад императрицата; Константин седеше на едно походно столче със зачервено лице, отпуснал ръце върху коленете си, и наистина се забавляваше от зрелището.

— Имаше ли там някой жив? — извика той.

— Само два трупа, твое величество — извика в отговор Тимотей.
— Дионисий и един скитник, когото някакъв просяк намерил мъртъв на пътеката вън.

— Е, те сега наистина са мъртви, препържени и изпечени на въглени! — пошегува се императорът.

Елена направи знак на Клавдия да приближи. Константин ѝ лепна една целувка.

Все още застанал зад императора, Силвестър се поклони, а Крис, чието тлъсто, мазно лице грееше от удоволствие, ѝ показа език.

— Прекрасен пожар! — въздъхна императорът — Чудесно е да наблюдаваш пламъците.

— Палеж! — остро отвърна Елена — Една държавна постройка е унищожена.

— Палеж ли? — Константин погледна майка си — В името на всичко свято, кой би искал да подпалва трупове?

— Може би императорският ковчезник? — изкикоти се Крис. — Така е спестил парите за погребението!

— Палеж ли е било? — повтори Константин и доброто настроение изчезна от лицето му.

— Погледни огъня! — раздражено отвърна Елена. — Какво би накарало пламъците да горят толкова бурно? Тимотей — извика тя, — вътре имаше ли нещо запалително?

— Нищо, августи — приближи Тимотей с изпоцапано с пепел лице. — Нищичко.

Без да го канят, той седна тревата и започна да изтрива лицето си с кърпа.

— Защо да е палеж? — повтори въпроса на императора bankerът Руфин.

Елена побутна Клавдия.

— Дионисий е бил убит.

— Говори, момиче! — извика силно Константин.

— Дионисий е бил убит! — високо повтори Клавдия — Тялото му беше докарано в „Печалният дом“. Подозирам, че по трупа е имало някакво доказателство, което би могло да посочи кой е убиецът му.

— Какво обаче? — запита Елена. — Беше накълцан като месо за готвене и кръвта му бе изтекла. Огледах внимателно трупа.

— Августи! — засмя се Клавдия. — Зададе ми въпрос и аз ти отговорих. Не мога да бъда съвсем сигурна какво е искал да скрие подпалвачът.

— Би могло да бъде и някой друг! — Гласът на Крис бе изпълнен със злоба. — О, колко се обичат един друг тези християни! Не казват

ли, че онези, които нападат вярата им, ще бъдат погълнати телом и духом от адския огън?

— Не и на мои разноски! — изрева Константин. Императорът се изправи — Крис, намери виновника за този огнен ад и ако той няма прилично обяснение, разпъни го извън портите. Майко, нагледах се на всичко това. Трябва да поговорим.

Обществото се върна в двореца. Клавдия остана под сикомората и на светлината на пожара прочете свитъка, който ѝ даде Гай. Писмото беше кратко и целенасочено. Подписано от Дионисий, то бе отправено до Анастасий, водачът на ортодоксалната партия. В него Дионисий признаваше как се е молил, постил и размишлявал върху делата си. Така че, в подходящо време, когато Светият Дух го насочи, той публично щял да се отрече от грешките си и да приеме прошката на своя епископ.

— Обречен в живота! Обречен в смъртта!

Гласът беше богат и звучен. Клавдия вдигна глава. Пред нея се бяха изправили трима мъже с гръб към огъня.

— Извинявай! — засмя се тя и бързо скри писмото. — За мен ли говориш, или за покойника?

Фигурата в центъра пристъпи напред. Мъжът беше нисък и набит, с тясно лице, пламенни очи и алчна уста, облечен в проста черна туника над дебели торбести гамаши.

— Името ми е Атанасий — той посочи двамата си спътници. — Този е Аврелиан, а този — Септимий. Питахме се кой ли разговаря с императрицата и ни казаха, че ти си Клавдия, вестоносец на августата. Други говорят, че си нейна шпионка — Атанасий се наведе напред и разкри красивите си, здрави зъби. — Силвестър говори много хубави неща за теб.

Клавдия пристъпи, за да може по-добре да огледа тримата представители на ортодоксалната партия. Атанасий излъчваше сила с твърдата си уста и квадратна челюст. Напомняше ѝ на войник с кестенявата, остригана почти до голо коса, а дрехите му бяха по-скоро на наемник, отколкото на оратор. Спътниците му приличаха повече на ученици, отколкото на колеги, с техните млади и гладки лица, и обръснати глави. И те бяха облечени доста грубо, носеха дълги, препасани с връв през кръста роби и сандали.

— Това са мои ученици — обясни Атанасий, — кръстени и приели единствено истинната вяра. Приемаш ли истинската вяра, Клавдия?

— Приемам истината — отвърна тя и посочи огъня. — Питам се защо по волята на вашия Бог Дионисий е трябвало да умре по такъв ужасен начин, а тялото му — така поругано. Вие, християните, нямате ли погребални обреди?

— Духът има значение, плътта е нищо.

— Това включва ли и твоята плът, магистре? Защо беше убит Дионисий, а не друг оратор? Дали неговото убийство заменя философията в диспута?

— Ние не знаем защо Дионисий умря! — отговори Атанасий.

— И всъщност не ни интересува! — сопна се по детски Септимий. — Получил е онова, което заслужава.

Дори от мястото си, въпреки слабата светлина, Клавдия можеше да види стиснатите устни на Септимий и играещото по лицето му неодобрение.

Тя посочи огъня:

— Хората ще се питат не сте ли отговорни вие.

— Ние не носим вина! — заяви Атанасий.

— Защо си толкова сигурен? — пристъпи напред Клавдия. — Дали защото Дионисий замисляше да премине на другата страна, да подкрепи вашите аргументи?

Атанасий изглеждаше потресен, другите двама неодобрително изсумтяха.

— Замислял е да премине на другата страна — продължи непреклонно Клавдия. — Видях едно писмо, диктувано до теб, Атанасий, в което Дионисий се отрича от онова, в което вярва, и приема ортодоксалната позиция, която, мисля — Клавдия притвори очи, — е тази, че Исус Христос има същата природа като Отца.

Тя се закашля от дима. Почувства как в гърлото ѝ се насъбира слюнка, обърна се и плю, жест, който знаеше, ще обиди тези мъже.

— Ти каза, че съм шпионка, вестносецът на императрицата, затова нека да ѝ занеса вест от вас.

— Каква вест?

— Къде бяхте, когато Дионисий беше убит?

— Бяхме събрани на съвет! — избухна Атанасий — Обменяхме идеи. Не можеш да припишеш това убийство на нас!

Клавдия ядосано погледна тези философи, толкова страстно убедени в своята правота. Атанасий отвърна на погледа ѝ, но се извърна, когато приближи Юстин. Той се държеше като професионален оплаквач.

— Дори в смъртта — занарежда той — те няма да ни оставят на спокойствие!

Атанасий веднага запита какво иска да каже с това „те“ и възникна спор. Отегчената Клавдия си тръгна. Пламъците утихваха, едната стена напълно се беше наклонила и всичко, което можеше да се види, бяха няколко овъглени греди. Тя приседна на тревата и откъсна някакво диво цвете. Беше сигурна, че пожарът е предизвикан нарочно и със сигурност бе подпален от същия човек, който беше убил Дионисий. Мотивът би могъл да бъде поругаване трупа на мъртвия, въпреки, че Клавдия не бе съвсем сигурна в това. Един палеж изисква време да се планира и излага подпалвача на риск. Спомни си каква тревога се вдигна, когато заедно с Гай тичаха насам. Когато пристигнаха, пожарът вече не можеше да се овладее, въпреки че сигурно беше започнал, когато двамата седяха край фонтана. Вътрешността на помещението трябва да е била напоена с мазнина и да са хвърлили горяща главня, но защо?

Тя си изправи и се озърна. Зяпачите се оттегляха. Забеляза Гай да говори с един от войниците си край входа на двореца. Отиде при тях и изчака Гай да я съзре. Гай се извини и тръгна към нея.

— Клавдия, трябваше да си легнеш! През деня имаше достатъчно вълнения — размаха ръка, за да пропъди облак дим. — Палеж, без никакво съмнение.

— Тук има ли някакви стражи? — запита Клавдия.

— Да, при далечната стена, но аз не мислех, че двата трупа трябва да се охраняват. Един слуга подушил дима и изтърчал навън. Тогава пламъците вече излизали през вратата и той вдигнал тревога.

— Защо са били изгорени двата трупа? — продължи да се пита Клавдия.

Гай направи гримаса.

— Кога отнесохте трупа на Дионисий в „Печалният дом“? — настояваше Клавдия. — Кога точно стана това?

Гай крадешком погледна към хората си и сложи пръст на устните си.

— Аз открих трупа — започна бавно той. — Бях с патрула. По-скоро бяхме излезли като на разходка, не за нещо друго. Повикаха императрицата и придворния лекар на вилата, бърбив старец със сълзящи очи — Гай се засмя. — Спомням си го, защото ме разсмя. Той много внимателно огледа трупа, а после заяви: „Да, твое величество, този човек е мъртъв.“ Дори Елена се засмя. Един от хората ми се опита да пререже въжетата, но между китката на мъртвеца и колчето имаше съвсем малко място и ние извадихме колчетата. Донесоха носилка и натовариха трупа на нея.

— С въжетата и колчетата около китките и глезените?

— Да, да, сигурен съм! Отнесоха го в „Печалният дом“. Покрай стените има плочи и мястото вонеше заради стария просяк, намерен по-рано тази сутрин. Както и да е, сложихме Дионисий на една плоча и го оставихме.

— А после какво се случи?

— Щях да огледам трупа, но трябваше да изчакам, докато изпратят роб да го съблече и да го измие.

— Но какво стана с дрехите на Дионисий, с въжетата и колчетата?

— Навярно са останали в „Печалният дом“ — отвърна Гай, — освен ако робът не ги е отнесъл на буницето. Защо?

Той впери поглед в Клавдия.

— Ако е било палеж — заяви Клавдия — човекът, който го е започнал, навярно е искал да скрие нещо. Питам се, какво ли? Но ти имаш право — тя погледна към небето. — Трябва да е около полунощ.

Благодари на Гай и се върна в двореца, като спря на едно място, за да се възхити на бюста на бащата на императора. От една стая се показаху Руфин и Крис, които тихичко разговаряха. Двамата замълчаха, когато видяха Клавдия. Крис враждебно я изгледа. Негодуваше срещу присъствието ѝ и влиянието ѝ върху императрицата. Руфин се опита да се засмее, но се извърна, щракна с пръсти и чевръсто тръгна към нея.

— Клавдия, знаех си, че има нещо, което исках да те попитам. Как е Муран?

— Малко объркан — заяви Клавдия, — но готов пак да се бие.

— Знам, знам! — банкерът почеса оредяващата си посребрена коса и мършавото му лице се свъси и напрегна.

— Надявам се, че това няма да се случи отново — обади се Крис. — Руфин ми е свидетел, много заложих на приятеля ти; мислехме, че поне ще си върнем парите.

— Толкова ли вярваше на Муран?

— Познавам Спицерий — отвърна Крис и се примъкна по-близо като заговорник. — Пие вино и прекарва много време с прекрасната Агрипина. Говорят, че започва да става по-бавен. Всъщност, направих два залога: първият, че Муран ще победи, и вторият, че за един час ще има убит. Цял Рим говори само за това. Спечели ли Муран? Спицерий загуби ли? Ще върнат ли парите?

— И какво си решил? — Клавдия се опита да говори спокойно.

— Ами, както знаеш — язвително се засмя Руфин, — след седмица ще се състоят специални игри в чест на рождения ден на императора. Ако всичко е наред, Муран и Спицерий отново ще се срещнат. Залаганията ще продължат.

Руфин пожела лека нощ на Клавдия, Крис ѝ направи мръсен знак с пръсти и двамата пак тръгнаха по коридора.

Клавдия реши да обходи двореца. Физически се чувстваше изморена, но умът ѝ трескаво работеше. Озова се край градината с перистила и попита стража къде е избата. Той я насочи и Клавдия първо влезе в кухнята, откъдето зае фенер от един сънен готвач.

— Недей да вървиш много бързо — предупреди я той. — Нека фитилът първо добре се разпали.

Клавдия седна на една скамейка отвън и изчака пламъкът във фенера да се разгори, преди да го вдигне и да намери пътя към подземиято. Сега никой не пазеше пред вратата и резето беше свалено. Тя предпазливо слезе по стълбите. Вратата долу зееше отворена и Клавдия влезе вътре. Тръгна бавно като опипваше пода на всяка стъпка. Подът беше от твърдо изпечени тухли, по варосаните стени имаше пукнатини и цепки, от време на време зейваше истинска дупка, но нямаше отвор или знак, че съществува и друг вход. Таванът също на вид беше устойчив и сигурен с тежките си греди, а замазката между тях изглеждаше здрава.

Клавдия изглеждаше удовлетворена, отиде до големия пясъчен кръг и седна на един от столовете, заглеждана във веригата. Отбеляза

колко добре са излети отделните звена, и дългия и добре заострен край на куката. Затвори очи. Как е могла да стане кражбата? Гай е спял в градината. Вратата към помещението се е заключвала с два отделни ключа и е била охранявана от личните наемници на императрицата. Тимотей и Бур са я отключили. Домоуправителят ѝ обясни как три пъти дневно проверявал подземие, за да е сигурен, че всичко е наред, въпреки че, призна той, искал и да се поклони на такава свята реликва. Клавдия отвори очи пак погледна през рамо към вратата.

— Значи, влязъл си, Тимотей — прошепна тя, — дошъл си до края на кръга, огледал си веригата и си забелязал, че мечът го няма?

Клавдия можеш да разбере потреса на Тимотей, съвсем не беше чудно, че е припаднал! Изчезването на меча, да не говорим за гнева на императрицата, можеха да смутят и най-силния човек. Тя се загледа в поръсения със златист прах пясък; сега повърхността му беше нарушена от дошлите после да претърсят избата.

— Клавдия! Клавдия!

Обърна се и ужасена отвори уста. На прага стоеше загърнатата в наметка фигура. С трепереца ръка Клавдия вдигна фенера.

— Кой е? — попита тя. Фигурата остана безмълвна.

Протегнала пред себе си фенера, Клавдия стана. Почти беше прекосила помещението, когато разбра, че този човек, който и да бе той, криеше не само тялото си под черната наметка, но и лицето си под ужасяващата маска на сатир. Устата на Клавдия пресъхна. Тя едва не изтърва фенера, когато фигурата бавно се раздвижи, влезе в стаята и затръшна вратата. Клавдия отстъпи назад.

— Кой си ти? — настоятелно запита тя. Опита се да си припомни гласа, но той можеше да принадлежи на всекиго. В светлината на фенера маската изглеждаше отвратително. Забеляза дългата кама, която маскираният носеше. Клавдия продължи да отстъпва и отчаяно се опитваше да си припомни дали не е видяла в избата нещо, което би могло да ѝ послужи да се защити. Кракът ѝ се натъкна на един от столовете, тя го грабна и се върна в пясъчния кръг. Бе направила грешка! Пясъкът беше много мек и дълбок, и краката ѝ веднага потънаха до глезените, така че не можеше да отстъпи. Фигурата бавно тръгна напред, като внимателно премерваше всяка своя стъпка. Клавдия се хвърли напред, опита да се измъкне от пясъка, запокити стола по нападателя си и почти го улучи. Сетне се върна край пясъчния

кръг и започна да крещи, и да вика за помощ, като хвърляше един след друг останалите столове в опитите си да спре тази кошмарна, мълчалива, заплашителна фигура.

Накрая в отчаянието си Клавдия хвърли към него фенера Той се разби в краката на нападателя, от вътрешността му избухна пламък и по някаква щастлива случайност обхвана края на наметката му. Почти изпаднала в истерия от страх, Клавдия започна да мънка някаква молитва, докато пламъкът обхващаше сухата наметка, и противникът ѝ бързо отстъпи, опитвайки се да освободи от наметката отвори вратата на избата и побягна Клавдия веднага се втурна през полуотворената врата но не откри никакъв знак, нищо, освен падналата на стълбите наметка. Тя я вдигна. Наметката беше износена, зацапана и вонеше. Пламъците угаснаха и само някои замиращи искри осветяваха овъглените ѝ краища. Клавдия ги стъпка, върна се в избата и внимателно пристъпи сред падналите столове. Фенерът се беше разбил, пламъкът бе загаснал. Клавдия прокле глупостта си. Първо, не трябваше да идва тук; навярно беше още по-глупаво, че се върна. Втурна се към вратата, затръшна я и побягна нагоре по стълбите.

Малкият коридор беше пуст, от нападателят ѝ нямаше и следа. Клавдия влезе в градината с перистила, приседна за малко на една пейка, като жадно вдишваше свежия нощен въздух. Загледа се в стража, застанал малко по-надалеч в сянката и се запита дали той е видял нещо. Сви рамене. Ако беше видял, щеше да дойде.

Клавдия изми ръцете си в басейна и се върна в стаята си. Вътре всичко беше спретнато подредено и непокътнато, един роб беше запалил лампата на масата срещу леглото. Чувстваше се твърде изморена да се мие и преоблича и вече се готвеше да духне лампата, когато забеляза малкия пурпурен бокал, грубо нарисуван на стената над фенера. Отстъпи. Не бе изгасила лампата но скочи в леглото и се вторачи в рисунката. Освободи съзнанието си от всичко, случило се днес, от лица, сцени и думи, и продължи да се вира напрегнато в грубата рисунка, сякаш се бореше с враг, който не искаше да се махне. Известно време остана така, но клепачите ѝ започнаха да натежават и тя заспа дълбоко.

Слънчевата светлина и шумовете на вилата, нахлуващи през прозореца над тясното легло, чийто капак не беше спуснат през нощта,

я събудиха рано сутринта. Клавдия се нагласи в постелята и се отпусна с ръка под бузата, като си припомняше ужасите от отминалата нощ и продължаваше да размишлява върху плашещото изображение над шкафа със светилника. Не след дълго стана от леглото, разгледа го повнимателно и проследи очертанятията му с пръст. Боята беше засъхнала, пурпурна боя, с която жените боядисваха ноктите си, но когато я натисна, се появи пукнатина. Клавдия изпита изкушението да я изчегърта, но промени решението си. „Не“, прошепна тя, „стой си там да ми напомняш и да ме подкарваш като с остен. Ще разбере кой си и ще се справя с теб.“

Седна на края на леглото и продължи да размишлява как тайнственият художник, който и да е той, е искал да ѝ се подиграе и да я изплаши. Спомни си отвратителната фигура в подземие, маскирана, въоръжена и бавно пристъпваща към нея. „Това е“, прошепна тя, „ти си се опитвал не да ме убиеш, а да ме изплашиш!“ Пак огледа рисунката на пурпурния бокал. „И сега се опитваш да направиш същото.“ Сблъсъкът в избата плашеше, но навярно не беше смъртна заплаха. Беше наблюдавала как тренират и се бият гладиатори; истинските убийци пристъпваха бързо като пантери, или поразяваха отдалеч със стрела, с камък от прашката, с дротик или хвърлен нож. Снощното представление трябваше да уплаши мишлето на Елена, да го отстрани, да го накара да припка, за да се озове на безопасно място.

Клавдия се изправи. Какво пък, те ще видят. И все пак, въпреки, че събра цялата си смелост, усети как стомахът ѝ се свива от страх. „Този път беше, за да ме изплашат“, прошепна тя, „но следващият...“

Извади кърпа от торбите, закачени на куката на вратата, после излезе и бързо пое към отходните места, построени край кухните, за да може с водата от тях да се поддържат чисти. Седна на една мраморна пейка и започна да разглежда подовата мозайка, прекрасна сцена, изобразяваща сребърни делфини, които скачаха сред златно море. Влезе Тимотей. Той се чувстваше зле поради пиенето и клекна отсреща, горестно вторачен пред себе си.

— Стомахът ми, разбираш ли... — изстена той. — Пих много вино и ядох много от тежката храна на пиршеството.

Клавдия се опита да го заговори, но домоуправителят поклати глава и неясно прошепна нещо за гнева на императрицата. Клавдия заключи, че е пострадал от хапливия ѝ език.

След като се изми и излезе от баните, тя се върна в стаичката си, завърши тоалета си и реши да хапне. Трябваше да прекоси една малка градинка, по-скоро морава, обградена със саксии по края и засенчвана от листата на лаврите. Облечена в ослепително бяла ленена туника и наметната с пурпурна мантия, императрица Елена стоеше на обковано със злато кресло, жестикулираше с едната ръка и стискаше тояга в другата. На тревата пред нея коленичеха Бур и целия отряд германски наемници със сведени глави, те криеха лица в ръцете си и хълцаха като деца, докато Елена ги хокаше.

— Вие сте най-обикновени германски отрепки! — крещеше тя. — Измъкнах ви от тъмните ви гори, доведох ви тук и се отнасях с вас като със собствени деца! Приблжих ви до сърцето си и ви обсипах с любов и уважение! — Замълча, за да могат по-добре да осъзнаят думите ѝ. Трябва да беше съзряла Клавдия, застинала зад едно дърво, но не се обърна, нито показа по някакъв начин, че знае за присъствието ѝ. — Не ви ли осигурих вкусна храна, удобни жилища, закрилата и покровителството си? Не понасях ли грубостта и пианските ви песни? — Слезе от креслото, тръгна сред воините и един след друг ги потупваше по раменете с тоягата, понякога спираше, за да разроши косите им или леко да ги плесне по страната.

Острата ѝ реч оказа своето въздействие. От Бур би излязъл добър актьор, помисли Клавдия. Той вдигна ръце нагоре с жест, на който можеше да завиди всеки гръцки драматург, и започна да дърпа златните гривни от китките и дебелия сребърна верижка около врата си. После ги сграбчи в ръка, изправи се, тръгна към Елена със стичащи се по лицето му сълзи и ги хвърли в нозете на императрицата.

— Всички вие бяхте лоши момчета — продължаваше Елена, потупвайки с тоягата си Бур в гърба, — и все пак, не ви ли хвалех? Нима синът ми не ви се усмихваше и не отвори щедрата си ръка за вас? А какво правите вие? За моята преливаща доброта вие ми се отплащате, като се напивате като скотове и гоните всяко попаднало ви момиче! — Германците вече забиха носове в тревата. Елена бързо се извърна, усмихна се и смигна на Клавдия, преди да поднови обвиненията си. — Трябваше да бъдете по-бдителни! — заяви тя. — Дионисий нямаше да умре, а „Печалният дом“ нямаше да изгори, но сърцето най-много ме боли от изчезването на свещения меч! Поверих ви да се грижите за него! — Воят на телохранителят ѝ стана още по-

силен. Елена се върна и седна на креслото, а Бур се опита да тръгне след нея, но тя му изкрещя да стои с наведена глава. — И въпреки това, неблагоприятна измет — продължи тя, — реших да ви простя. — Бур приклепна на пети и унесено се усмихна пред тази жена, пред която се прекланяше и която обожаваше. Елена се облегна на тоягата. — Прощавам ви заради голямата си доброта!

Клавдия не можеше повече да се сдържа. Тя побягна от градината и се върна в двореца, където внезапно спря и се обърна назад. Императрицата беше актриса, която с желязна хватка държеше юздите на тези грубияни. Германците обожаваха земята, по която тя стъпваше, най-голяма чест за тях беше да пролеят кръвта си за нея. Елена го знаеше, защо сега ги гълчеше?

Клавдия седна на мраморната пейка под един прозореца и се загледа в стенописа, на който Бакхус се катереше по една тераса с лози, за да открадне от ароматните гроздове. Нямаха ли друга цел упреците на Елена към германците? Те бяха верни, родени за войни и отгледани като воители, но наред с това бяха пияници, развратници и отгоре на всичко страхотни крадци. Те ли бяха откраднали меча? Наемниците изпитваха благоговеен страх от всичко, свързано с религията и Бур дори отказваше да влезе в светото място, но все пак грубостта и недодялаността му не можеха да заблудят Клавдия. Бур беше интелигентен и ловък. Дали това не беше инсценировка, опит за заблуда? Клавдия си спомни подземие, двамата стражи отвън, Бур с ключа. Домоуправителят Тимотей беше изпаднал в паника. Дали вратата бе заключена с два ключа или само с един? Дали Тимотей не е мислил, че е заключил вратата със своя, а германците по някакъв начин са му отвлекли вниманието? Ако беше така, Бур лесно е можел сам да отключи вратата, да вземе меча, да излезе от подземие и пак да заключи вратата. Тимотей би слязъл долу... Клавдия спря. Какво щеше да стане тогава? Дали Бур е бил подменил ключовете или е направил нещо с ключалката и затова Тимотей е помислил, че отключва със своя ключ, а вратата всъщност вече е била отворена?

Забравила преживените ужаси от миналата нощ, Клавдия взе един фенер, върна се в подземие и бързо изтича надолу по стълбите. Съзнателно не мислеше за станалото, наведе се и огледа двете ключалки, едната над дръжката, другата под нея. Приблужи лампата и разгледа обкова на вратата и ключалката, но не можа да открие

никакви драскотини, нито знак, че някой се е опитвал да я насили. Раздразнена, тя се изправи. Ако теорията ѝ беше вярна, Бур навярно бе подлъгал Тимотей да мисли, че е отключил вратата, а всъщност не го е направил.

Клавдия въздъхна, отвори вратата и влезе в подземие. „Да кажем“, високо произнесе тя, сякаш се намираше в училищна стая, „че крадецът влиза.“ Отиде до ръба на кръга и протегна ръка, за да докосне веригата, но не можа да стигне до нея. Покатери се на един стол, но и това беше безполезно. Спомни си дългият меч, който Бур носеше. „Може и да го е използвал“, прошепна развълнувано тя. Бур може да е привлякъл веригата към себе си с оръжието и да е свалил свещения меч от куката. Клавдия слезе от стола и погледна към вратата. Оставаха четири въпроса. Първо, Бур е имал нужда от помощта на двамата стражи отвън. Второ, оставаше проблемът с ключовете. Трето, какво щеше да прави Бур с меча, след като го откраднеше? И накрая, което бе най-важно, Бур трябва да е знаел, че ще се изправи срещу яростния гняв на императрицата.

Клавдия седна и обмисли положението. Елена щеше да се ядоса, но тя все още нямаше доказателства. Императрицата имаше право. Понякога Бур се държеше като лош ученик и приемаше бичуването на острия ѝ език като част от военната си служба. Затова ли тази сутрин Елена ги бе събрала всички, за да ги притисне с упреците си? Дали подозираше наемниците и се надяваше да ги изплаши, за да върнат свещения меч?

Клавдия наклони глава при звука от стъпки вън. Върна се обратно и видя как Тимотей слиза надолу бавно и внимателно като стар човек. Изглеждаше все така изплашен и неспокоен.

— Винаги идвам тук! — подсмръкна той. — Все си мисля, че може би ще се върна и видя меча на мястото му. — Седна на долното стъпало, а Клавдия седна до него. — Няма го, нали? — горестно попита той.

— Не, няма го — Клавдия стисна ръката му. Харесваше този червендалест служител, който сега сякаш всеки момент щеше избухне в сълзи. — Кажи ми — бързо продължи тя, — сигурен ли си, че не е имало някаква измама? Искам да кажа, когато заключи вратата, сигурен ли си, че наистина я заключи?

— Знам какво си мислиш — Тимотей я погледна с крайчеца на окото си. — Но аз и за пукнат грош нямам вяра на тези германци. Не, бях извънредно внимателен, винаги правехме едно и също — аз заключвах вратата, после я пробвах. Едва тогава Бур превърташе и своя ключ.

— Аха! — Клавдия разбра, че теорията ѝ не струва. — Възможно ли е да се направят копия на ключовете?

— Носех моя на верижка на врата си — заяви Тимотей — както и Бур, ако трябва да сме честни. Но аз мога да говоря само за себе си, когато казвам, че където и да съм отивал, ключът е бил при мен. Никога не се разделях с него.

Клавдия му благодари и отиде в стаичката си, където се преоблече в тъмнозелена туника, обточена със сребро, с роба в същия цвят и кожен колан на кръста. На колана висеше ножница за острия нож, който възнамеряваше да носи навсякъде със себе си, докато беше във вила „Пулхра“. Нахлузи високи сандали и извади от кутията със скъпоценности малък пръстен, едно от малкото неща, останали ѝ от нейната майка. Докосна изображението на пурпурния бокал, сякаш да си напомни нещо и бързо тръгна към трапезарията на прислужниците, приспособена към императорските кухни.

Трябваше да упорства, за да получи храна от един готвач с тежък поглед — малко хляб, сирене, разредено пиво и поизсъхнало грозде. Константин обичаше да яде и суетнята в кухните беше голяма, защото готвачи, слуги и прислужнички приготвяха нова трапеза за императора и двора му. Клавдия приседна в единия край на дългата обща маса и припряно започна да се храни. Другите слуги я избягваха. Знаеше причината. Мислеха я за шпионка, но това не я обиждаше, защото беше истина. Бе сигурна, разбира се, че императорът, да не говорим за хора като Руфин и Крис, също си имаха агенти, които слухтяха за клюките и събираха сведения, които предаваха на господарите си.

След като приключи с храненето си, тя тръгна из разкошния атрий с мраморни стени, изтънчени фрески и привличащи окото мозайки. Спря пред вграденото в стената светилище, където отдаваха почит на ларите и пенатите — домашните богове. Клавдия внимателно огледа нишата и статуите в нея. Пред тях беше поставен бронзов триножник, а върху него съд, от който се виеше бял, уханен тамянов дим. Тя гледаше как облачето се разтваря във въздуха и изчезва. Дали

отива някъде, или просто вече го няма, се запита тя? Дали това става и с молитвите? Чува ли ги някой? Или те са само облаци благоухания, само дух без материя? Затвори очи и се помоли, сама не знаеше кому, но изрази обичта си към Феликс, своя мъртъв брат, към родителите си, към Полибий, Муран, Попея и всички, свързани с живота ѝ.

— Готова ли си?

Клавдия отвори очи и се обърна, толкова бързо, че почувства как ѝ се завива свят. Мислеше, че е сама, но зад нея стояха Тимотей, Бур и Гай.

— Ще идеш ли? — усмихна се Гай, чисто избръснатото му лице лъщеше от маслото, с което бе намазано. Носеше проста бяла туника, на едното си рамо бе праметнал небрежно оръжейния колан, а на другото тога, готов да се преоблече по-официално, ако императорът се появи.

— Диспутът — обясни Тимотей. — Ще се състои в градината с перистила.

Клавдия се засмя. Всъщност бе забравила. Сега се сети как домоуправителят миналата вечер ѝ разказваше оживено колко силно императрицата желаела философите да се срещнат и откровено да обсъдят проблемите помежду си.

— Говорехме за свещения меч! — усмихна се Гай и смущка Бур. Германецът изглеждаше по-спокоен. Леденосините му очи, които вече не бяха изпълнени със сълзи, внимателно изучаваха Клавдия.

— Защо говорихте за него? — поинтересува се тя. — Да не би да имате някаква теория за изчезването му?

— Бих помолил боговете да имахме! — отвърна Гай. — Но императрицата иска от нас да мислим, да обсъждаме и да си припомним.

Гай Тулий говореше като ученик, който рецитира стих, въпреки, че гласът му бе изпълнен с ирония, а очите му се смееха.

— Да, да, и ще го правим — той направи гримаса, — докато не се отегчим до смърт.

Клавдия тръгна с тях и другите, които се трупаха в градината с перистила. Пред фонтана имаше подредени кресла, покрити с пурпурна тъкан, а край тях се суетяха роби, които разпъваха сенници да предпазят августейшите глави от лятното слънце. Писари в бели роби, с изцапани от мастило пръсти, се въртяха пред троновите,

наместваха възглавници и подготвяха таблички за писане. От другата страна на дългия блестящ басейн бяха подредени столове за ораторите върху голям подиум, обърнат към императорското присъствие. Всички останали можеха сами да си намерят място в градината или сред колонадите. Между цветните лехи се разминаваха прислужници, които носеха слънчобрани, или с високи кресливи гласове викаха робите да донесат още освежителни напитки.

Клавдия се върна в атрия. Щеше да мине време, докато всички се съберат, а Константин беше всеизвестен със своите закъснения, особено след официална гощавка. Докато бродеше из един коридор, тя почувства, че някой я докосва по лакътя, и се обърна рязко. На прага на една стая стоеше Силвестър и ѝ махна с ръка да влезе. Тя бързо се огледа наоколо и го последва в мебелираната стая. На стената отдясно бяха изобразени две млади момичета, които гледаха през прозорец, а на другите две — сцени от етруската история. Прозорецът беше висок и доста тесен. Силвестър я отведе към един диван в ъгъла, настани се там и ѝ направи знак с ръка да седне до него.

— Знаеш ли какво е това? — запита я той и обгърна с жест помещението.

— Празна стая! — засмя се Клавдия.

— Не, глуха стая! — върху сбръчканото лице на Силвестър се появи усмивка. — Императрицата твърди, че това е една от малкото стаи, в които няма тайни отвори за подслушване.

— В такъв случай би трябвало да има поне десетина! — отвърна Клавдия.

Силвестър се усмихна и я потупа по рамото.

— Ще отидеш ли на диспута?

— Ще остана, докато не заспя.

— О, мисля, че няма да заспиш! — прошепна Силвестър. — Тази сутрин ще бъде забавно, ще има интересно изявление.

— Относно теологията?

— Не — Силвестър разпери пръсти, сякаш искаше да разгледа ноктите си. — Не за теология, а за измяна, предателство и убийство.

[1] Сикомора — дърво от рода на черниците, чиито плодове наподобяват смокини. — (Бел.прев.) ↑

ГЛАВА ПЕТА

Furor Arma Ministrat.

Настървението доставя оръжия.

Вергилий, „Енеида“,

I

Муран седеше в „Магариците“ и отпиваше от бокала, който Полибий и Попея му бяха подарили и който винаги държаха на специално място. Полибий го наричаше отлично самийско изделие. Беше украсен с критски мотиви — младежи и девойки, които се премятат върху гърба на бик с високи рога. Муран потупа бокала и пиянски смигна на Полибий.

— Много е трудно, да знаеш. Преди години се сражавах във „венацио“^[1]. Кое беше най-свирепото животно според теб?

— Бикът — изломоти Полибий.

— Правилно! — съгласи се Муран — Големите котки може да бъдат уплашени, слоновете не са бойци, но един бик е по-лош и от мечка. Налитат страшно бързо. Всъщност човек се изненадва от бързината им, никога не можеш да кажеш накъде ще насочат главата си. Много се възхищавах от онези момчета и момичета, които се премятат върху гърба на бикове в Крит.

— Това е само приказка! — неясно произнесе Полибий.

— Не, не е. Бил съм в Крит — Муран се наведе над масата. — Виждал съм разни рисунки. Но най-важното е, че съм виждал момче да се премята на гърба на бик. За това трябва голяма смелост и ловкост!

Муран отпи от виното си — най-доброто фалернско, както го уверяваше Полибий. И то наистина имаше чудесен вкус. Гладияторът се усмихна на Полибий, току-що напълнил отново бокала. Кръчмарят сложи пръст на устните си в знак, че Муран не бива много високо да хвали виното, защото и другите може да поискат от него. Кръчмата беше пълна с редовни посетители. Преди известно време Стоика

Симон се беше сдобил с опитомена невестулка, тъй, както отбеляза Фортунат женкарят, трябваше му някой, с когото да си говори. Петроний сводника се опитваше да прелъсти танцьорката Данута, а една сирийска групичка, тъмнооки, облечени в прозрачно облекло актриси, се бяха настанили при акробатките, които се наричаха „момичетата от Лесбос“, бяха приели питие от тях, но ясно им дадоха да разберат, че не се продават. Облегнат на лакът на тезгяха, Океан се наслаждаваше на гледката на Януария, която заплиташе косата си на плитки и често се навеждаше напред, за да може Океан да оглежда по-отблизо пълните ѝ гърди, Муран обходи с поглед останалите посетители, сетне се загледа в тавана на помещението. Наистина ли свинският бут, закачен до плитка лук, се движеше, или беше пил премного? Истината бе, че Муран вече тъгуваше. Клавдия му липсваше и той откровено попита дали не трябва да посети вила „Пулхра“. Полибий отрицателно поклати глава.

— Знаеш, че не е възможно. Няма да ти позволят да влезеш, а и трябва да се готвиш за сражението. Спицерий не само се е възстановил, но и се упражнява усилено и възнамерява да стане победител...

Полибий замълча, защото вратата се отвори и в кръчмата влязоха нови посетители. Известно време те останаха на прага, с гръб към светлината, после пристъпиха в помещението за хранене.

— О, не! — изстена Полибий. — Шайката на Даций! Муран вдигна поглед. Това всъщност беше една от най-отвратителните улични банди от покрайнините, водена от крещящо облечена твар, която, с танцова стъпка прекоси пода на кръчмата, като потропваше на високите си токчета и кълчеше бедра. На пръв поглед човек трудно би могъл да каже от какъв пол беше това същество. Носеше огромна туника и светлоруса перука върху голямата си глава, но лицето все пак беше на мъж, грубовато, макар и ярко гримирано като на куртизанка; с оскубани и почернени вежди, покрити с белило и руж скули и плътно начервени устни. Предводителят на даките се движеше с подрънкващи гривни, развявайки кърпичка, излъчваща съблазнително благоухание. Той спря и огледа кръчмата, клепачите му потрепваха.

— Искам да се махнете! — гласът му беше писклив като на евнух. Той плесна с ръце: — Искам веднага да се махнете!

Помещението бързо се опразни. Новодошлите заобиколиха Полибий и Муран.

— Аз съм Даций! — предводителят с русата перука седна срещу Муран. — Но ти го знаеш! — изфъфли той, докато разглеждаше къносаните си нокти.

Гладиаторът не помръдна, само стисна бокала с вино и впи очи в тази гротескна фигура. Беше срещал Даций преди в покрайнините и задните улички, както и в гладиаторската школа, където бандата често идваше, наблюдаваше бойците и преценяваше силните и слабите им страни. Те бяха замесени в редица незаконни действия: проституция, похищения, убийства и отвличания, но преди всичко даваха пари в заем с много висока лихва и обичаха да обслужват заемите си посредством благоразумно сключени облози. Те всъщност контролираха голяма част от комара в покрайнините край Флавиевата порта. Даций насочи пръст към лицето на Муран.

— Ама ти си много лошо момче! Трябваше да убиеш Спицерий!

— Защо?

— Я не ми говори така! — нацупи се Даций. — Заложих на теб много пари. Беше очевидно, че Спицерий е уязвим, защо не го удари!

— Аз съм гладиатор, не убиец! И, което е още по-важно, не съм отровител! — гневът на Муран все повече се надигаше, той не харесваше нито Даций, нито спътниците му. — Ти ли сложи прашеца в питието на Спицерий?

— Не, разбира се! — изломоти Даций — Нещастникът изобщо не ме допуска край себе си.

— Знаеше ли, че ще го упоят? — Муран се наведе напред. — Знаеше ли, че ще стане нещо такова?

— Не можех да повярвам на очите си! — закърши ръце Даций. — Великият Спицерий се кандилкаше като пиан, ти трябваше само да го мушнеш с меч в гърлото!

— Видях, че нещо не е наред — отвърна Муран — и както ти казах, аз съм боец, не убиец — той прати въздушна целувка на Даций. — Следващия път може да спечелиш, но в резултат на честна битка.

— Честна битка ли? — вдигна изскубаните си вежди Даций. — Честна или не, но по-добре ще е да победиш.

— Хубава кръчма! — продума един от спътниците на Даций, мъж със сурово лице и счупен нос. Потупа Полибий по ръката. —

Винаги си нащрек да не стане пожар, нали? Човек не знае кога може да се подпали — грубиянинът докопа чашата на Полибий и отпи от нея. — И разбира се, имаш хубавичка племенница — Клавдия беше, нали? Тя е във вила „Пулхра“, така ли? Знаем къде е, а там имаме приятели, които може... но Муран стовари юмрук върху масата. Той извади ножа, който държеше под масата, блъсна двамата бандити встрани и отпрати ядовита обида към мъжа със счупения нос, който светкавично се измъкна под дъжд от удари и ритници. Муран го притисна в ъгъла и го сграбчи за косата. Докато притискаше върха на ножа към тлъстото гърло на противника си, той видя, че Попея стои на прага и пици. Сега и други редовни посетители се втурнаха да отворят вратата и преодолели страха си от бандата грубияни, нахлуха в помещението.

— Стига, стига! — извика Даций. — Стига, Муране! Мило момче, обърни се!

Гладиаторът се обърна. Даций още седеше на масата, но двама от бандата му бяха принудили Полибий да се изправи, а друг опираше върха на камата си под брадичката на кръчмаря.

— Честната размяна не е кражба! — изфъфли Даций, докато ставаше и тръгна с олюляване през помещението. Огледа Муран от главата до петите. — Трябва да кажа, скъпо момче, че си извънредно чевръст! Надявам се обаче, че ще бъдеш също тъй чевръст и на арената.

Като по щракваше с пръсти и се перчеше, Даций се измъкна от кръчмата. Полибий изтича при жена си, а Муран вдигна камата, сграбчи спътника му за косата и с няколко добри ритници отзад го прати да се кандилка след останалите. Полибий се втурна към вратата, залости я, после се смъкна на пода и скри лице в ръцете си.

— Хайде, хайде! — Муран отиде при него и му помогна да се изправи. — Само вдигат пара и крякат като жаби!

— Гадни са! — продума Полибий. — Дори плъховете от каналите ги избягват!

Муран му помогна да се върне на масата, отиде да утеши Попея и донесе две чисти чаши. Напълни ги и натика едната в ръката на Полибий, сетне седна срещу него.

— Защо не го уби? Говоря за Спичерий... — запита Полибий и свали чашата си. — Знаеше ли нещо за това, преди да бе започнало?

— Пред всяка голяма битка можеш да чуеш всякакви слухове — отговори Муран, — но това само дрънканици, нищо, от което си струва човек да се обезпокои. Спицерий и аз знаехме, че големи суми минават от едни ръце в други. Но защо Даций е заложил на мен, защо са били толкова сигурни?

— Трябва да има някой — размишляваше Полибий, — някой някъде, който да е заложил много на победата ти. Облогът е бил замразен, затова са пратили тези отрепки.

— Не, нещата са по-други! — Муран натопи пръст във виното и го прокара по устните си. — Не забравяй, Полибий, че те са залагали не на моята победа, а на загубата на Спицерий. Но, както казва винаги малката Клавдия, животът никога не е толкова прост и лесен...

Клавдия се размърда на дивана:

— Мислех, че тази среща е теологическа, че има за цел да докаже, че твоят Христос е наистина Господ?

— Клавдия, Клавдия! — потупа я по ръката Силвестър. — Мислиш ли, че ние, християните, сме по-различни от другите? За да се присъедини към нас, човек трябва да притежава две качества: първо, да признава, че е грешник; второ — да разбира, че единствено добрият Бог може да го промени. Нашият първоучител беше — той се поправи — е Бог, но нашата общност е сбор на грешници — той се удари по гърдите. — И аз включително! Ние се караме, предаваме се един друг, похотливи сме, крадем, убиваме.

— Елена разбира ли това?

— Естествено. Но Елена гледа на християнската църква като на средство да обнови империята и да сплоти народите в нея. А най-вече разбира, че огромната армия бедняци приемат нашата църква заради обещанието, което тя дава; за възкресение, за живот вечен като единственото им утешение в тази долина на сълзите. Християнската общност — продължи Силвестър, — вече е била раздирана от противоречия. Нашата църква е на почти триста години, но още от самото начало сред нас е имало измени и предателства. Един от учениците на Христа, Юда, го предаде, за да бъде разпнат. Петър, който по-късно дойде в Рим, отрече, че изобщо го познава.

Клавдия внимателно слушаше. Пред никого не беше го признавала, но макар и да не приемаше християнската религия, беше

привлечена от учението ѝ и най-вече от въздействието ѝ върху огромното население от римски бедняци.

— Нашата църква — Силвестър вдигна ръце, сякаш държеше чаша в тях, — излезе от катакомбите, вече не се крие под земята. Сенките се разбягаха, но сега е време да премахнем несправедливостите, да се борим за власт, да искаме място под слънцето. Преди десет години старият император Диоклециан започна най-свирепите гонения срещу християнската църква. Бесеха наши последователи от далечна Британия до границите на Персия. Трябва да си чувала за ужасните зрелища във Флавиевия амфитеатър. Мъже, жени и деца бяха разкъсвани от диви животни или бяха предавани на най-унизителна смърт.

— Бях дете — прошепна Клавдия. — Помня как баща ми криеше християнски символи. Една сутрин, мисля, че беше около празника на Луперкалиите^[2], войници дойдоха да претърсят дома ни.

— Родителите ти са имали голям късмет — отвърна Силвестър. — Други обаче нямаха. Когато арестуваха християнин, даваха му възможност да се очисти, като принесе благовония пред някоя статуя на императора или пред римските знамена. Естествено, мнозина отстъпваха; изправени пред ужаса на смъртта, те предпочитаха лесния начин да се измъкнат.

— И какво ставаше с тях?

— Започваха да ги наричат с ново име, с подигравателната дума lapsi — падналите. Според някои членове на църквата ни, тези лапси никога не трябва да получат опрощение. Други, сред които и аз, мислехме, че това наказание е твърде сурово. Да, лапсите би трябвало да се покаят, но и скоро да получат опрощение, и да ги приемат пак в общността.

— А как въздействаше това на нашите философи?

Силвестър горчиво се усмихна:

— Ако мислиш, че лапсите са лоши, не те са най-лошите. Има друга група грешници, наричани искароти по името на онзи, който предаде Христа, Юда Искариотски. Тези мъже и жени не само се отричаха от религията си, но предлагаха срещу възнаграждение или не да отвеждат властите при други християнски общности. Навярно домът на баща ти, Клавдия, е бил претърсен заради някой шпионин — Силвестър дълбоко си пое дъх. — По време на преследванията на

Диоклециан школата в Капуа беше белязана едва ли не като християнска общност. Знаеше се, че мнозина преподаватели и ученици там са последователи на Христа — той сви рамене. — Поне на теория. Но преди около шест години властите получиха извънредно точни сведения къде да претърсват, кого да търсят, те имаха всички напътствия, които им трябваха. Поне четиридесет души бяха арестувани, а трийсет от тях бяха изпратени в Рим за екзекуция.

Клавдия подсвирна тихичко:

— А според Атанасий тези предатели са сред групата на арианите. Тази сутрин той се кани да привлече вниманието на императрицата към този въпрос.

— Но защо? — попита Клавдия — Константин не се интересува какво е станало преди шест години. Той не е християнин и всъщност не дава и пукнат грош дали в твоята общност има някой предател!

— А, да — въздъхна Силвестър, — но Атанасий ще настоява, че тези предатели предават ближните, че пращат невинни мъже, жени и деца на смърт. Може да изтъкне, че такива хора все още се спотайват в християнската общност...

— Разбирам — кимна Клавдия. — А който е предал веднъж, пак ще предаде...

— Точно така! — съгласи се Силвестър. — Атанасий ще намекне, че ако тези мъже и жени са готови да предадат римския епископ, защо да не предадат и римския император?

— Но Атанасий е един от вашите. Защо не му кажеш да си държи устата затворена?

— Вече опитахме — отвърна Силвестър. — Ти се срещна с Атанасий, той има пламенен и избухлив нрав, но това е само половината от проблема. Той твърди, че и Юстин, водачът на арианската партия, ще повдигне същите обвинения в предателство към ортодоксалната партия. Клавдия, аз искам от теб да замениш няколко думи с императрицата. Не искам публично да показвам, че се меся.

— Но ти ми разказа всичко това и поради друга причина, нали така?

— Да — съгласи се Силвестър. — Нали виждаш как верните християни се обичат един друг, Клавдия! Толкова много — добави сухо той, — че са готови дори да убиват. Едва тази сутрин научих какво предстои. Чух слухове и това трябва да се спре!

— А другата причина? — попита Клавдия. Силвестър я потупа по рамото и стана:

— Може би убийството на Дионисий ще бъде свързано с тези обвинения. Не знам, но нещо тук — той се удари по гърдите, — ми подсказва, че Дионисий може и да не бъде последният, който ще умре във вила „Пулхра“.

Когато Силвестър си тръгна, Клавдия седна в креслото и се загледа в сандалите си. Чу как в коридора отвън разговарят и се смеят — дворът се събираше в градината с перистила. Стана, излезе от стаята и си проправи път през тълпата, докато се озова на силната слънчева светлина. Въздъхна облекчено: императрицата вече се беше настанила на трон до сина си, а от суматохата сред писарите Клавдия разбра, че диспутът всеки момент вече трябва да започне. Като се буташе, тя мина през хората и стигна до редицата войници, които охраняваха достъпа до императорските особи. Един войник вдигна щита си. Клавдия срещна погледа на Гай и извика името му. Офицерът бързо се насочи към нея, придърпвайки нагоре тогата си, за да прикрие глава от слънцето.

— Е, Клавдия — усмихна се той, — императрицата вече питаше къде си.

— Трябва веднага да говоря с нея.

Гай ѝ махна с ръка, прегърна я през рамо и я настани между императорските тронове. Клавдия се сгуши отдясно на императрицата.

— Е, мишленце! — Елена дори не помръдна главата си, за да даде знак, че я е видяла. — Видях те да идваш. Говори ли със Силвестър? — обърна се и ѝ смигна. — Какво мислиш за моето представление тази сутрин? Надявам се само никое от тези мили момчета да не е откраднало тази свята реликва, но ще трябва да изчакаме. Какво искаш да ми кажеш?

Накратко и с точни изрази Клавдия разказа на императрицата как Силвестър я предупреди, че двете страни може би ще използват дебата, за да повдигнат обвинения една срещу друга. Елена я изслуша, после с щракване на пръстите я освободи и се обърна да говори със сина си.

Изад императорските тронове Клавдия гледаше как Крис въвежда ред, а ораторите заемаха местата от двете страни на басейна в перистила. Въведението на управителя беше кратко и леко иронично,

докато той насмешливо се покланяше към двете страни. Крис добре познаваше публиката си. Християните може и да бяха подкрепяни от императора, но мнозина в двора или в най-добрия случай се забавляваха с новата секта, или в много случаи бяха откровено враждебни към нея. Крис вече се канеше да се оттегли, когато императорът вдигна ръка и отчетливо заяви, че на срещата ще трябва да се обсъждат теологически въпроси и нищо друго. Той остро предупреди, че ако някой оратор се опита да се отклони от приетия дневен ред, ще срещне неговото най-сурово неодобрение. Заявлението на императора породило смут у двете страни, много от събралите се започнаха да се навеждат към съседите си и да си шушукат.

— Ние чакаме! — напевно възвести Крис и посочи подиума. Атанасий се изправи, поклони се на императора и майка му, после се качи на подиума и внимателно започна да подрежда листата от велен^[3], които носеше. Огледа високопоставената публика и драматично начерта кръст във въздуха, преди да сведе глава, сякаш се молеше. Клавдия с интерес го наблюдаваше. Самата тя често забавляваше гостите на чичо си като мим или рецитираше някоя роля от великите класици. Сега в лицето на Атанасий разпозна друг голям актьор. Той започна бавно, с напрегнато тяло, с приглушен глас, сетне се отпусна и гласът му отекна сочно и сладко. Освен това Атанасий беше и учен, който дълбоко познаваше гръцкия език, а не някой опърпан философ или софист, който си играе с думите или задава въпроси, без да им дава отговори. Веднага направи впечатление на слушателите си, като цитираше класиците, преди да подхване основната си тема, и определи с много точни понятия Троицата и нейните три лица, Отец, Син и Дух Свети. Изложи догмата убедително и разпалено и цитира един от най-великите християнски писатели, Йоан^[4] като приведе, според твърденията му, първия ред от разказа на този живял и последвал Христос мъж, видял го да умира и станал свидетел на неговото възкресение.

— Йоан пише... — Атанасий замълча и размаха пръст във въздуха — че нашият свидетел всъщност заявява: „В начало беше Словото, и Словото беше у Бога, и Бог беше Словото.“ Сладкият му глас се съсредоточи върху гръцката дума за „слово“ и той наблегна на нея, преди да се насочи към други текстове, които показваха, че Словото е станало Плът. Юстин беше готов да се намеси, но сега

Атанасий беше в стихията си, той продължи да цитира Евангелията, както и текстовете на Йоан, за да докаже, че Христос е твърдял, че Той и Отец са едно и също.

Клавдия напрегнато слушаше, привлечена от мощта на ораторското изкуство на Атанасий, както и на начетената му критичност, която правеше силно впечатление на слушателите му. Дори Константин го слушаше с внимание, а Елена потропваше с крак, както правеше, когато нещо ѝ доставяше удоволствие. Клавдия разглеждаше лицата край себе си. Погледна за миг Гай Тулий, затворил съсредоточено очи. Тимотей сияеше от гордост, а Силвестър до него кимаше съгласно. Искаше ѝ се да остане и да слуша, но реши, че сега е най-подходящото време да посети мястото, където е бил убит Дионисий. Измъкна се от тълпата през лабиринт от алеи и излезе през парка в овощната градина зад него. Навлезе сред дърветата и забеляза следи от тътрене по тревата, но не можа да реши дали те имат нещо общо с убийството или са направени от хората, които бяха открили трупа.

Когато стигна на мястото, където философът бе умрял, видя, че тревата беше покрита с тъмни петна от кръв, над които бръмчаха мухи. Една червенушка цвърчеше оживено горе в клоните, сякаш възмутена от присъствието на девойката. Клавдия застана на четири крака и внимателно огледа земята. Откри малките дупки, където бяха забити колчетата и успя да проследи неясните очертания, които ѝ подсказаха как е било разположено тялото.

— Значи, тук си умрял! — прошепна тя.

Върна се обратно и внимателно огледа почвата, докато стигна до една ябълка. По земята под нея също имаше следи от кръв, а малко по-нататък лежеше покрит с мъх камък. Тя го вдигна — беше тежък, но все пак успя да го отнесе до петното слънчева светлина край една цветна леха. Остави го на земята и прокара пръсти по него. Лишеите тук-там бяха разкъсани, тя откри следи от кръв и косми. Клавдия клекна и се загледа в ябълковото дърво.

— Значи, така, Дионисий! — прошепна тя. — Седял си тук, размишлявал си или си спал. Твоят убиец се промъква като сянка. Удря те по главата с този камък и те е зашеметява — тя се изправи. — Сетне те е завлякъл навътре сред дърветата, за да те убие.

Клавдия тръгна полека напред. Стъпките ѝ се чуваха, затова свали сандалите си и запристъпва безшумно по тревата. Доволна, че е научила всичко, което можеше, тя навлезе в близката градина и пресече моравата към обгорелите останки от Печалния дом, превърнали се в купчина почернели отломъци. Там стоеше един роб.

— Какво правиш тук? — попита Клавдия.

— Началникът на гвардията ми нареди да стоя тук, докато не успее да огледа по-внимателно развалините, но тук няма нищо за оглеждане.

Мъжът имаше тясно лице с небръснати страни и брадичка. Той заусуква края на мръсната си дреха.

— Надявам се, че не ме обвиняват — завайка се той. — Мое задължение беше да пазя мъртвите, да поддържам „Печалният дом“ чист и изобщо да се грижа за нещата тук.

Клавдия седна до него.

— Какво стана? — попита тя — Разкажи ми точно, не за трупа на стареца, а на убития в овощната градина.

— О, беше в ужасно състояние! — отвърна робът. — Началникът на гвардията донесе трупа му и ми заповяда да го измия. Имаше ужасна рана тук — той посочи главата си отляво — а тялото му беше накълцано, ръце, крака и гърди, дори петите му. Трябва да е умрял в големи мъки. Очите му още бяха отворени, а и онази ужасна тапа в устата, парче навита кожа, с което обикновено вратата се задържа отворена.

— А връзките? — продължи Клавдия. — Вържетата — поясни тя, — използвани да се вържат ръцете и краката на жертвата?

— Още бяха на китките и глезените, бяха вързани много стегнато. Трябваше да ги прережа с нож.

— И какво направи с тях?

— Хвърлих ги на пода. Разбираш ли, господарке, започнах да огладнявам, а когато си измил труп, идва ти премного за един ден. Не исках да пропусна дажбата си за деня и помислих, че мога да привърша с него и тази сутрин — мъжът се поглади по корема. — Разбира се, хранят ни с останки от кухнята, но си хапнах добре и отидох да спя. Когато се събудих, разбрах, че „Печалният дом“ гори.

Клавдия му подаде монета от кесията си, стана и тръгна из почернелите останки от постройката. Още носеше сандалите със себе

си, обу ги и ги затегна Тогава пристъпи върху тлеещите пепелища. Сградата беше напълно унищожена, наоколо се смесваха покрити с фин прах и тъмнееща пепел греди и камъни, и тя беше принудена да се движи внимателно сред отломките. От време на време се навеждаше и разравяше отпадъците с камата си. Долови лек мирис на масло и странен сладникав дъх, от който на човек му се повдигаше. Двата трупа трябва да са били напълно изпепелени от огъня наред с всичко друго, намирало се в „Печалният дом“.

Излезе от постройката, а робът любопитно я гледаше как обикаля край нея. Огънят не се беше прехвърлил другаде, защото „Печалният дом“ бе построен върху каменна основа доста далеч от градината. Тревата наоколо беше стъпкана, но Клавдия не откри никакъв белег, че пламъците са започнали от пламтяща главня или хвърлено вътре гърне с подпалено масло. Пак навлезе в развалините и този път робът дойде да ѝ помогне да отмества тухли и парчета греди, но и там не намери нищо.

Клавдия благодари на мъжа, мина през градината и влезе в малък сенчест портик, издигнат да пази августейшите обитатели от слънцето. Вятърът донасяше до нея гълчавата и избухващите от време на време ръкопляскания, и тя разбра, че дебатът още продължава. Клавдия легна на тревата и през отворите в покрива се вгледа в синьото небе, по което понякога преминаваше бялото валмо на някой облак. Двамата с Феликс обичаха да лежат така и да се взират нагоре, сега, когато остана сама, тя имаше понякога чувството, че брат ѝ сякаш се е върнал и лежи до нея, предано загледан в лицето ѝ, питайки се какво ли е замислила за след малко обичната му по-голяма сестра. Примигна, за да прогони сълзите си, и се замисли за загадките на вила „Пулхра“. Нямаше обяснение за изчезналия меч, докато за смъртта на Дионисий имаше няколко теории за възможни мотиви в тази вила, претъпкана със заподозрени. Под лъскавата фасада на това елегантно селско имение бушуваха дълбоки, тъмни страсти, а по повърхността се носеха стари спомени и недоизказани слова. И все пак онова, което най-много объркваше Клавдия, беше пълното унищожаване на „Печалният дом“. В светлината на други доказателства тя твърдо беше стигнала до заключението, че палежът не е още едно поругаване на нещастния Дионисий; убиецът просто е искал да унищожить нещо, което, ако се проучи по-отблизо, би могло да разкрие неговата или нейна истинска

личност. Клепачите на Клавдия натежаха. Помисли дали не се върне на дебата, но след няколко минути вече спеше.

Когато се събуди, по удължаващите се сенки от близкото дърво разбра, че е задрямала за малко.

— Наблюдавах те.

Тя бързо се обърна. Полускрит от ствола на едно дърво, от сенките се отдели някакъв силует.

— Кой си ти?

Клавдия се опита да се изправи, но се заплете в робата си.

— Позволи ми да ти помогна.

Тя усети как ръката му стисна нейната и разбра, че това е Атанасий. Сега очите му не бяха толкова пронизващи. Малко смутена от подозренията си, тя му благодари, а Атанасий отръска няколко стръкчета трева, полепнали по туниката ѝ.

— Съжалявам, ако съм те стреснал! — усмихна се Атанасий. — Виждам, че дебатът е имал поне една добра последица: ти спеше дълбоко. След като произнеса реч, винаги се опитвам да успокоя ума си, да охладя кръвта си и отивам да се разходя.

— Победи ли?

Клавдия седна на тревата и Атанасий се присъедини към нея.

— Е, нямаше гласуване — Атанасий прехапа устни, загледа се някъде зад Клавдия и примигна. — Не, нямаше гласуване — повтори той, — но мисля, че ние изложихме добре становището си. Юстин не можа да се противопостави на авторитета ми, на цитатите от Писанията. Обърка се и едва ли не започна да изопачава нещата. Мисля, че успяхме.

— Защо Дионисий е предложил да се прехвърли в партията ви?

Атанасий сви рамене:

— За да напредне, да има почести и богатства. Разбрал е накъде духа вятърът.

— Значи, може да го е убил някой от неговата партия?

— Или от нашата? — намуси се Атанасий. — Религията е като политиката, Клавдия. Всички ние може да пеем един и същ химн, но това не значи, че ни харесва да сме част от хористите. Дионисий би могъл да даде сведения за вероятни предатели в собствените ни редици.

— Би ли могъл да е свързан с лапсите?

— А! — засмя се Атанасий. — Значи, знаеш всичко за това — видях те да си шепнеш с авгулата. Питам се откъде ли може да са дошли сведенията. Не е изненадващо, че императорът издаде онзи декрет — той се наведе напред и склучи ръце, сякаш се молеше. — Разбираш ли, Клавдия, ораторската школа в Капуа е прочута. Много християнски семейства избягаха там, за да се скрият от гоненията в Рим. Когато Диоклециан започна гоненията, Капуа беше специално набелязана. Властите пратиха в града шпиони и доносници. При нас внезапно започнаха да се стичат бъдещи учени, някои добронамерени, други с намерение да напакостват. Между другото, аз не твърдя, че ти си шпионка.

— О, грешиш, магистре! — засмя се Клавдия. — Аз съм шпионка, но не съм предателка. Има разлика.

— Не знам какво се случи в действителност — продължи Атанасий. — Ние укрехме светлата утвар и се срещаме нощно време в подземни пещери или в околностите. Бяхме в безопасност или поне мислехме, че сме в безопасност, докато изведнъж сякаш всички демони на ада бяха освободени. Набезите ставаха все по-чести, мнозина бяха обесени. От Рим пристигна отряд мъчителни и разпитните започнаха.

— Ти беше ли арестуван?

— Да, да, бях. Тогава бях много по-млад, но имах могъщи покровители и добре бях научил урока си. Ако някога те подложат на разпит, Клавдия, недей да мълчиш, а им говори нещо, разказвай им каквато и да е история докато можеш. Освободиха ме и избягах, преди да започнат истинските преследвания. Други нямаха този късмет. Някои се пречупиха, други умряха по време на изтезанията, а мнозина бяха пратени в Рим да приемат страховитата смърт.

— А Дионисий? — тихо попита Клавдия.

— Дионисий беше навършил десет години, покръстен наскоро, беше нещо като теб, Клавдия, вестносец — момче, което пращаха при различните групи. Трябваше да знае кои са местата и кой кога да иде там. Беше освободен приблизително по същото време, когато и аз — Атанасий замълча и преглътна няколко пъти, Клавдия видя, че се опитва да се пребори със сълзите си. — Малко след това римските чиновници започнаха да имат, как да го кажа... повече късмет при

търсенията си. И затворите започнаха да се препълват със заловени от тях християни.

— Заподозряха ли Дионисий, че е искариот, предател?

— Всички бяхме заподозрени, дори и аз самият. Страшното е в това, че десетки умряха от ужасна смърт.

— Така — бавно заговори Клавдия — значи, Дионисий може да е бил убит от собствената му партия, защото са знаели, че ще ги предаде. Би могъл да е убит и от твоята партия, защото е притежавал сведения, които биха могли да представляват заплаха. Или убиецът би могъл да бъде някой друг, решил да си отмъсти за роднина или приятел, заловен при жестоките гонения отпреди десет години.

— А ти какво мислиш?

Клавдия се вгледа в умното, скептично лице на Атанасий. Въпреки, че отначало не ѝ беше харесал, почувства, че може да се довери на този човек, който по свой начин беше цялостен и пламенно вярваше в онова, което проповядваше.

— Клавдия?

Анастасий размаха ръка пред очите ѝ.

— Мислех за пламенната вяра — тя се усмихна извинително. — Човекът, убил Дионисий, не се е промъкнал отзад с кама или брадва, нито е размазал черепа му с тояга. Дионисий първо е бил зашеметен, завлекли са го сред дърветата, вързали са го и са го измъчвали — тя щракна с пръсти и бързо продължи. — Кажете ми, Атанасий, има ли такова изтезание, когато измъчваният е закачен на верига и смъртта настъпва поради стотици намушквания?

— Чувал съм за тази жестокост — потвърди Атанасий. — Виждам накъде биеш. Ти отговори на собствения си въпрос: бил ли е Дионисий убит, за да удовлетвори злобата, която убиецът е носил в себе си от времето на големите гонения?

— Възможно е — Клавдия стана и тръгна. — Ако научиш нещо ново... — подвикна тя през рамо.

— Ти първа ще го узнаеш! — откликна Атанасий. Клавдия се чувстваше освежена след съня и реши да се разходи към вилата с надежда, че може да срещне някои от хората, които тайно бе включила в списъка си. Намери Юстин да си почива в една колонада със свой ученик. Двамата отпиваха от кърчаг с вино, в който се опитваха да удавят мъката си. Философите я видяха и поздравиха.

— Разбирам, че добре си се справил.

Клавдия се опита да вложи добронамереност в думите си.

— Значи, ти си единствената, която мисли така — произнесе неясно Юстин. — Атанасий ме обърка. Мислех, че речта му ще бъде за Божествената същност.

— Да, да — прекъсна го Клавдия, — но аз не съм дошла да говоря за опонента ти, а за Дионисий. Знаеше ли, че той възнамерява да те предаде?

Юстин погледна крадешком към другия мъж. Вече се канеше да излъже, но изведнъж отпусна рамене и кимна. Клавдия помисли, че е разстроен, но когато той вдигна умореното си лице, в очите му блестеше омраза. „Хванали са те в капан и са те унизили“ — помисли Клавдия. — „Ти си много опасен човек.“

— Дионисий — процеди Юстин — беше като огъвана от вятъра тръстика. Имахме подозрения към него. Стана мълчалив, унесен.

— И? — продължи да разпитва Клавдия.

— Получихме сведения, че са го видели да посещава дома на Атанасий и да присъства на беседите му. Така че няма да липсва, нали? Нямам какво повече да кажа за смъртта му.

Юстин се извърна, взе кърчага и напълни чашата си. Ученикът изсумтя и изгледа Клавдия от главата до петите.

Клавдия преглътна острия си отговор. Когато се обърна, Бур и кохортата му наемници завиваха на тъгла и в маршова стъпка тръгнаха по колонадата. Винаги ѝ напомняха тромави мечоци с гъстите си бради и кожените наметки, които продължаваха да носят независимо колко е горещо. Въпреки разпоредбите на императрицата, всички бяха пияни. Клавдия се отпрати към тях и препречи пътя им. Бур толкова рязко спря хората си, че те започнаха да се блъскат един в друг. Всички веднага я обкръжиха. Клавдия се огледа наоколо: в отговор в нея се вторачиха светлосини очи на обветрени лица. Долавяше миризмата на лой и мазнина, с които мажеха телата си, наред с благовонията, с които се мажеха в безуспешните си опити да я прикрият — въпреки това винаги воняха на мечешка бърлога и конюшня.

Германците дружелюбно ѝ се усмихваха, като потупваха дръжките на мечовете или решеха с пръсти бради и мустаци, общоприет жест, с който показваха, че оценяват красотата на една жена. Клавдия също им отговори със сладка усмивка. Те изръмжаха и

й се поклониха. Харесваха малката, „мишлето“ на императрицата. Бяха виждали императрицата да я гали по косата и това им стигаше. Знаеха и за Муран и бяха решили, че такъв мъж трябва да има изгора, твърда като щит и със сърце на войн. Клавдия от своя страна не се самозалъгваше относно грубоватото им, комично поведение; това бяха убийци, избирани заради тяхната диващина и лукавост. Те многократно бяха доказвали, че грубият им, тромав външен вид служи за маска на техния остър и пронизателен ум. Освен това обичаха да си вземат всичко, което им харесваше, включително и жените. Германците пристъпваха от крак на крак около нея. Клавдия успя да види, че един-двама от тях се опитват да се скрият зад другите — рядко събитие, защото всеки войн държи да бъде забелязан. Тя пристъпи към криещите се и с ръка направи знак на другите да се отместят. Отначало те не помръднаха.

— Моля ви се! — усмихна се Клавдия. Те се подчиниха и тя се изправи пред двамата, за които отначало помисли, че са от групата на вечните недоволници, застанали с отпуснати край тялото ръце, заплашително гледащи я под вежди. Момичето видя леките издутини под туниките на двамата, към които само привличаха вниманието, като се опитваха да ги прикрият с плащовете си. — Моля ви се! — настоятелно повтори Клавдия и протегна ръка. — Искам да видя какво има там.

Смръщените войници пристъпваха от крак на крак, Клавдия щракна с пръсти. Те се свиха, отметнаха плащовете, вдигнаха туниките и разкриха косматите си кореми. После измъкнаха по една красива статуйка на Юнона от слонова кост. Богинята беше облечена с гръцка дреха, стоеше на малка могилка с обвиващ се около глезените ѝ розов храст и в едната ръка държеше светкавица, а в другата чепка грозде. Клавдия взе статуйките и огледа групата. Бур я зяпаше с отворена уста. Другите рееха поглед в небето, сякаш го виждаха за първи път. Двамата злосторници паднаха на колене и скриха лица в ръцете си, жест, с който в племето им се молеше за милост.

— Какво става? Какво става?

Наемниците отстъпиха встрани и Гай Тулий с група вътрешни охранители се появи откъм колонадата. Бяха не с униформи, а с прости туники над торбести панталони и с военни сандали. На рамото си Гай носеше оръжеен колан. Наемниците настръхнаха. Чувствата между

редовната армия и онези, които те презрително наричаха помощни войски, не бяха от най-топлите.

— Какво става? — повтори Гай и със сила си проправи път през тълпата, красивото му лице изглеждаше напрегнато, очите нащрек.

Клавдия чу стърженето на стоманата, когато спътниците му измъкнаха мечове. Изплашен от онова, което можеше да се случи, един наемник потърси камата на колана си, но Гай стисна ръката му.

— Нямате право да вадите меч тук. Клавдия? — Гай се обърна и се вторачи във фигурките, които тя държеше. — Разбирам! — взе едната, обърна се и я бутна в лицето на Бур. — Да ти кажа ли какво е наказанието за кражба от императорския дворец? Четирийсет и девет камшика, а може и разпъване на кръст. Кой са виновниците?

— Гай Тулий! Гай се извърна.

— Да, Клавдия?

— Мисля, че бъркаш — Клавдия нарочно говореше бавно, за да могат германците да я разберат и да не я прекъсват. — Тези войници патрулираха в градината. Намерили фигурките под един храст, взели ги и ми ги донесоха, за да мога да открия законния им собственик.

— Ще ми покажеш ли този храст?

— Гай Тулий! — клепачите на Клавдия започнаха да трепкат. — Нали не искаш да кажеш, че съм лъжкиня? В края на краищата имаш доказателство! Аз държах фигурките, не те. А сигурно не аз съм ги откраднала. Мога да докажа къде съм била тази сутрин! Но ако...

— Разбира се! — бързо отвърна Гай. Обърна се и тупна Бур по рамото. — Ти си голям късметлия! — заяви той.

Стражата прибра мечовете, Гай се поклони и те се отдалечиха.

Когато изчезнаха от погледите им, германците се стълпиха край Клавдия. Те започнаха да я потупват, да я прегръщат, вдигнаха я във въздуха и я целуваха по страните. Тя имаше усещането, че е попаднала в обятията на много приятелски настроено семейство мечки. Германците ръмжаха от удоволствие. Те тихичко се смееха, опитваха се да прикрият радостта си, макар по страните им да се стичаха сълзи. Бур сграбчи ръката ѝ, изведе я от колонадата и я помъкна към сянката на клонестите маслини, част от старата гора, включена в градините, когато започнали да строят вилата. Когато вече никой не можеше да ги види, той сияещ застана пред нея с ръце на раменете ѝ и бързо каза през рамо нещо на родния си език. Двамата недоволници веднага

пристъпиха напред, коленичиха в краката ѝ, хванаха ръцете ѝ и с тържествени лица и светнали очи произнесоха някаква клетва.

— Сега са твои в мир и война — преведе Бур. — Няма да ги спрат ни кръв, ни огън. Ти току-що се сдоби с двама братя, Клавдия!

Тя загледа двете нови придобивки към семейството си, усмихна се и прошепна някакви благодарности. Ордата пак се струпа, за да продължи всеобщото ръкостискане. Останала без дъх и с чувството, че цялата е натъртена, Клавдия предаде статуетките в ръцете на Бур.

— В името на обичта ти към живота — закле тя Бур, — върни тези проклетни неща там, където си ги намерил, и никога, никога не го прави пак! — издържа на погледа му. — Сега можеш да ми направиш една услуга. Искам да дойдеш в подземие, където висеше свещеният меч.

Всички покорно тръгнаха след нея по колонадата, излязоха от градината, прекосиха двора с перистила и се пуснаха по стъпалата към подземие. В подножието те не продължиха нататък и останаха там, бърборейки помежду си като деца. Бур обясни, че смята подземие за свещено място, обитавано от християнски духове.

— Много добре! — въздъхна Клавдия. — Вие, другите зверове, се връщайте в градината. Бур, искам двамата стражи, дежурни в деня, когато мечът изчезна.

Бур отсечено издаде някаква заповед. За миг настъпи бъркотия. Германците всъщност не искаха да тръгват, те бяха като омагьосани от това волево, малко създание, успяло да измами могъщия офицер и да спаси двамата им другари. Накрая, след като Бур се разкреця и удари някои от тях, те поеха нагоре по стълбите. Клавдия не се изненада, че останалите двама стражи бяха злосторниците. Те изглеждаха доста объркани, единият гледеше втренчено в стената, сякаш омагьосан от една тухла, другият бе забил поглед в пода, сякаш бе изгубил нещо драгоценно.

— Бур! — Клавдия дръпна германеца за плаща. — Ти ли взе меча?

Той отвърна с порой клетви, които спътниците му заповтаряха.

— Чудесно! — заяви Клавдия. — А сега ми покажи какво е станало в онзи ден.

Двамата стражи застанаха от двете страни на вратата и клекнаха там. Бур ѝ показа как Тимотей пъхнал ключа си в ключалката, после

сложи своя.

— Сигурен ли си, че вратата е била заключена? — попита Клавдия.

Бур изръмжа някакво потвърждение.

— Сега вратата се отваря — Клавдия забеляза, че стражите не помръднаха, но Бур отскочи, сякаш някой се спотайваше в тъмнината отпред. Тя влезе вътре и чу как вратата зад нея се затваря. Клавдия пак я отвори и излезе навън.

— Сигурен ли си, че е било така? Искам да кажа, че вратата се е затворила?

Бур кимна.

— Тимотей носеше ли лампа?

— О, да! — потвърди германецът и използва ръцете си да опише лампата. — Един от онези фенери.

— Разбирам. Донеси ми светилник.

Водачът на наемниците изтърча и се върна с голям фенер с бронзова рамка, чиито стени бяха от твърди листа полиран велен. Клавдия вдигна резето, вътре беше закрепен масленик. Един от стражите подаде кремък, запали фитила и Клавдия се върна в подземие. Тя придърпа един от столовете, седна до пясъчния кръг и се загледа в куката. После затвори очи. Тимотей влиза, помисли тя, и припада. Отвори очи и зарови ръка дълбоко в пясъка. Какво се е случило? Как е изчезнал мечът?

— Бур! — повика тя. Германецът не отговори и Клавдия излезе. Тя запита дали подземие след кражбата е било претърсено както трябва. Бур кимна.

— Така мисля, но беше очевидно, че мечът е изчезнал.

— Но дали е изчезнал? — попита Клавдия. Докато стоеше в подземие, семето на една нова идея започна да никне в нея.

[1] Противоборство между гладиатор и диво животно. — (Бел прев.) ↑

[2] Луперкалии — старо италиейски празник на плодородието и пречиштането в чест на бог Фавн — Луперк или ликейския Пан, състоящ се през последния месец на римската година. — (Бел.прев.) ↑

[3] Велен — фина обработена телешка кожа имитираща пергамент. — (Бел.прев.) ↑

[4] Става дума за апостол Йоан Богослов, автор на „Евангелие от Йоана“, три послания и „Откровение“. — (Бел.прев.) ↑

ГЛАВА ШЕСТА

Probitas laudatur et alget.

Прославят честността, но я оставят да умре от студ.

Ювенал, „Сатири“, I

Клавдия излезе от подземието и се върна в градината. Видя как слуги подрязваха пищните розови храсти край дървената решетка, отделяща моравата от сенчестата колонада. Един роб пристъпи към нея и я попита дали иска нещо от кухнята. Клавдия благодарно се усмихна. След малко се показа друг роб с богат поднос с пушена риба в лозови листа, ечемик с подправки, яйца във винен сос, резен сирене, парче сладкиш и два бокала с бяло вино.

— Два? — вдигна глава Клавдия и засенчи очи срещу слънцето. Позна роба, когото беше разпитвала край развалините на Печалния дом. — Кой иска да пие заедно с мен?

Мъжът направи опит да изобрази усмивка върху лицето си.

— С удоволствие ще пийна, господарке. Извинявам се за своята нескромност, но ти имаш добро лице и щедро сърце.

— Как се казваш?

— Името ми е Нарцис. Сириец съм — той приседна без покана до нея. — По професия бях балсаматор. Грижех се за мъртвите, докато не бях замесен в един глупав бунт край Дамаск.

Клавдия му подаде чашата с вино.

— Знаеш как става — печално продължи Нарцис — Някой идиот се сбива. Намесват се и невинни, легионите пристигат, разпъват водачите, останалите продават в робство и историята свършва — лицето му стана още по-мрачно. — Познавах ме като Спретнатия Нарцис, толкова добър бях в занаята! Особено се гордеех с акуратността, с която подготвях трупа. Винаги лесно пробивах носовата кост и извличах мозъка без много-много мръсотия.

— Да, да — прекъсна го Клавдия, като не отделяше очи от храната. — Но как беше замесен в бунта?

Нарцис пресуши бокала и Клавдия му наля и своето вино. Робът се отпусна, начена втората си чаша и я гледаше като гладно кутре.

— Да отговоря на въпроса ти, господарке, живеех на пет мили извън Дамаск. По едно време се появи онзи луд, който наричаше себе си Спасителя Симон, едър мъжага с начумерено лице. Беше живял в Египет и там бе научил няколко номера. Обещаваше, че онези, които повярват в него, вечно ще живеят Отвъд Хоризонта, дори да умрат, ако са последователи на бог Озирис^[1] и са погребани според свещения обред, не само ще живеят вечно, но ще могат и да се завръщат, и да приемат различни форми.

— Ти сигурно не си повярвал в тази глупост?

— Не, аз не повярвах, но повярва жена ми, защото спеше със Симон, нашия тъй наречен Спасител.

Нарцис замълча и се загледа в тълпата прислужници, скупчили се в колонадата. Бяха заобиколили Атанасий и го поздравяваха с пискливи гласове.

— Нямах избор — продължи Нарцис. — Някои хора отговарят пред Бога, аз пък пред една по-висша власт — жена ми. Тъй или иначе — той въздъхна, — Симон каза, че му трябва, защото съм балсаматор. Глупавият фанатик завзе едно укрепление в края на пустинята и обяви, че е настъпил Деня на далечния хоризонт. Вдигнахме знамето на Озирис и се разбунтувахме срещу местния губернатор. Той изпрати войска — един трибун с пехота и конници. Убиха жена ми, набиха на кол Спасителя Симон — Нарцис изсумтя. — Това ми достави известно удовлетворение, макар и сам аз да свърших като роб.

Погледна блюдото с храната и звучно преглътна. Клавдия чу червата му да къркорят.

— Яж! — нареди тя и му го подаде. — Настоявам да ядеш. Ти си мой гост, Нарцисе, аз поемам отговорността.

Робът не изчака да го подканят втори път и се нахвърли на храната като вълк. Клавдия се изправи, отиде към една маса, поставена встрани в сянката, и донесе още един кърчаг вино. Нарцис бързо тъпчеше устата си с храна. Клавдия изпита дълбоко съчувствие към този човек на средна възраст, толкова гладен, че беше забравил

положението си, само и само да си напълни стомаха. Някои придворни я гледаха странно; клатушкайки се, мина един столник евнух.

— Щом си толкова гладен, трябваше да си поискаш храна — прошепна Клавдия и го потупа по рамото, — но и аз трябваше да забележа.

— Не бях толкова гладен — отвърна той между две хапки, — но трябваше да ти кажа за пожарите.

— Знам, че „Печалният дом“ е бил подпален.

— Не, за други пожари — повтори той. — Трябва да кажа на някого какво видях. Както ти казах, миналата нощ, се нахраних добре и хубаво се напих с не особено добро пиво. Наистина се напих и заспах край нужниците. Събуди ме врявата заради горящата сграда. Скочих и побягнах, пламъците бяха обхванали всичко. Богове, помислих, че ще обвинят мен! Заплашваше ме кол или кръст, затова избягах. Прескочих стената и побягнах към върха на хълма. Тази вила е построена на място, където е била насипвана земя. Както и да е — Нарцис избърса уста с опакото на ръката си, — седнах там, гледах звездите отгоре и се чудех какво да правя. Ако побегнех, със сигурност щяха да ме обвинят. Всъщност нямаше от какво да се боя, ако останех. Имах свидетел, който щеше да каже къде съм бил и че домът е бил непокътнат. Там няма лампи, няма масло, нищо, което може да предизвика такива пламъци. Не бях сторил нищо лошо. Щях...

— После? — настоя Клавдия.

— Успокоих се. Гледах звездите, въздухът беше прохладен и мек. Затворих очи. Кълна се, че можех да усетя дъха на жълтите нарциси, толкова силен и наситен в моята родина, спомних си долината, където играех като момче. — Както и да е — продължи Нарцис. — Отворих очи. От мястото, където седях, можех да виждам „Печалният дом“, но като погледнах в далечината, видях и други огньовете.

— Какво? — възкликна Клавдия.

— Други огньовете, господарке. Те не пламтяха там, откъдето бях дошъл, сигурен съм. Но докато гледах в тъмнината, можех да видя един не много далеч отгук, после друг малко по-нататък. Тогава не казах нищо за това. Мислех, че са от стърнищата, но жетвата още не е дошла. Такива огньовете не са били палени от поне два месеца. После се сетих за Спасителя Симон.

— Какво за него? — Клавдия се опита да прикрие възбудата си.

— Че бунтът му започна така. Запали сигнални огньовете, купчини клонки от храсти, напоени с мазнина. Наричаше ги светлините на небето, хубава работа му свършиха.

Клавдия огледа прелестната, изтънчена градина. Сега перистилът се пълнеше с още придворни и чиновници, които слизаха долу да се нахранят на отрупаните маси и да отпочинат в прохладата и благоуханието на това красиво място. Нещо в разказа на Нарцис пробуди спомените ѝ от миналата вечер. Почувства как потръпва от страх. Спомни си как вървеше към сикоморовото дърво, където бе се разположило императорското семейство. Това беше! Нощният вятър духаше срещу нея, откъм горящия „Печален дом“, защото усети миризмата на дим от дърво. Ами ако Нарцис имаше право? Дали „Печалният дом“ не беше сигнален огън? Сигнал, изпратен към някого отвън? По време на пътуванията си из Италия с трупа артисти Клавдия беше виждала маршируващи войски и беше чувала грохота на сражения. Спомни си тъмните хълмове на север и запалените в дълбоката нощ сигнални огньовете, докато армиите маневрираха, за да се срещнат в кървав сблъсък.

— Кажи ми, видя ли другия път? — запита тя.

— Какво искаш да кажеш?

— Седял си на хълма и си гледал към вилата, нали? Това е на юг. Дали огньовете горяха на изток и запад или зад теб, на север? Правя си най-груба сметка — добави тя. — Огньовете, които си видял, бяха ли по права линия пред теб, или около теб?

— Не, бяха пред мен, не можах да видя нищо нито наляво, нито надясно. Между другото, от пет години работя тук и знам посоките.

Тревогата на Клавдия се засили. Нарцис имаше право. Защо бяха запалили такива огньовете в разгара на лятото? Според него, това не бяха горски пожари, причинени от горещината, а преднамерено подпалени огнища. Ако бяха сигнални огньовете, за какво ги бяха запалили? Тя напрегнато мислеше; по това време нямаше големи празници или тържества. Дали трябва да каже на августата? А какво щеше да стане, ако бъркаше? Клавдия стана.

— Идваш с мен.

— Къде? За какво?

— За да поюздим. Върви в конюшните и предай на конярите от името на Клавдия, вестоносец на императрицата, да ми приготвят кон

— една кротка кобила, и кон за теб.

— Предпочитам да вървя! — изръмжа Нарцис. — Така ме заловиха. Вместо да избягам, откраднах кон и паднах от него.

Като си мърмореше нещо под носа, робът бързо излезе от градината.

Клавдия се върна в стаичката си. Всичко беше наред. Сложи няколко монети в кесията си и взе шапката. След малко тя и Нарцис напуснаха вилата през една странична порта с мях вода, окачен на седлото на кобилата ѝ. Вилата вече беше притихнала, защото императорското семейство и гостите се бяха оттеглили да отдъхнат от дневния пек. Стражите зад стената също дремеха. Клавдия забеляза, че са малко и нарядко, отпуснати в сянката на дърветата. Дръпна юздите и погледна назад. Нарцис, който креташе след нея, спря и любопитно вдигна очи към нея.

— Страхуваш ли се?

— Не, предпазлива съм. Кажете — продължи Клавдия, — знаеше ли кога ще дойде императорът?

— Не, всичко беше спокойно. Началникът на кухните запита началника на гвардията, но и той не знаеше. Императорът идва и си отива като вятъра. На всички икономии и слуги беше казано, че след свършването на игрите императорът ще се върне в Рим — Нарцис сви рамене. — Всичко си вървеше както обикновено, докато не откраднах меч. В името на господаря на светлината! — въздъхна той. — Знаеш ли, заповядаха ми да измъкна онзи дебелак Тимотей от избата. Беше пребледнял като сняг, помислих, че е мъртъв. Е, рекох си, още един, в чийто нос ще трябва да бъркам...

— Благодаря! Не навлизай в подробности! — припряно го прекъсна Клавдия.

Когато стигнаха кръстовището, двамата тръгнаха по една пътека, която водеше към мястото, където Нарцис бе видял първия пожар. Робът беше потънал в собствените си мисли, отпуснат заради пълния си стомах и виното, което пееше в кръвта му. Доволен, той тихо си тананикаше някаква песничка. Местността наоколо бе напечена от лятното слънце. Те вървяха край редици лимониви, чинарови и сикоморови дървета, понякога пред погледа им се мярваше оголена червено кафеникава земя и зелени пасбища, пожълтели от изгарящото слънце. В летния топлик зрееха ниви с царевица, ечемик и ръж. После

минаваха край малки чифлици, край които въздухът беше пропит от миризмата на тор, мляко и сено. Кучешки лай или пронизващ крясък на патици нарушаваха понякога тишината. В небето прелитаха лястовици, мишелови, скорци и врабчета, които се стрелкаха към дърветата или изскачаха от тях, а сред постоянното свирене на щурците изведнъж се промъкваша писък на друго насекомо или бръмчене на пчели.

Клавдия почувства, че клепачите ѝ натежават. Не беше от най-добрите ездачи, въпреки, че седлото бе устойчиво, а кобилата спокойна. Тя задряма за малко. Надяваше се, че паметта на Нарцис е наред и че той може добре да се ориентира.

— Сигурен съм, че беше тук! — пробуди я Нарцис. Бяха стигнали до парче орна земя, простиращо се в ляво от пътеката, което сега, в края на сезона пустееше.

Клавдия слезе от коня, прекоси тясната канавка и навлезе в нивата. Широка бразда в далечината я отделяше от следващия парцел. Почвата под краката ѝ беше твърда и ронлива, и само понякога виждаха някоя птица да се рови сред буците.

— Сигурен съм, че беше тук! — повтори Нарцис. — Току-що минахме един чифлик. Помня как го гледах. Да спъна ли кобилата?

— Нямай грижа за нея — извика Клавдия през рамо. — Ще си намери трева и ще е доволна.

Тръгнаха през нивата, Клавдия се препъваше в разораната земя. Отначало помисли, че Нарцис се е объркал, но започнаха да се спускат по склон и стигнаха до кръг от прах и остатъци от изгоряло дърво. Клавдия клекна, порови с ръце почвата и вдигна смесица от пръст и прах. Долавяше се осезателно миризма на масло. Изправи се, изтри ръце и се огледа наоколо. Широкото и безмълвно поле изглеждаше още по-плашещо. Всеки, скрит в дърветата, би могъл да ги наблюдава.

— Най-добре ще е да си вървим — прошепна тя, — и да си вървим по-бързичко, Нарцисе!

Клавдия едва ли не побягна към пътеката, слънцето прежуряше, тя се потеше, устата ѝ беше странно пресъхнала. Когато стигна до дърветата, се отпусна да отдъхне в сянката им.

— Дойдохме в подходящо време — забеляза тя. — Всички спят.

— Да разпитаме ли собственика на нивите?

— Само ще предизвикаме подозрения — посочи с ръка полето Клавдия. — Няма причина тук да се пали огън. Мисля, че собственикът едва ли има нещо общо с това. Представяш ли си само, Нарцисе, в най-големия мрак! Някой струпва съчки от храсти и суха слама. Когато мракът падне, напоява ги с масло и хвърля факла. Питам се...

Преди Нарцис да успее да я спре, Клавдия затича обратно по полето с приведена глава и свити рамене, сякаш подплашена от спотаил се сред дърветата стрелец.

Нарцис я настигна, когато тя вече приближи до обгорената ивица земя и зави в посоката, откъдето бяха пристигнали. Дърветата и маранята ѝ пречеха да вижда добре наоколо. Тя напрегна поглед и като смени няколко пъти мястото си, успя да съзре покривите на вила „Пулхра“.

В най-големия мрак — прошепна тя, — заревото от „Печалният дом“ би могло да се види.

— Те биха могли да видят нашата вила и от други места — съгласи се Нарцис. — Може и да не са стояли точно тук.

Двамата се върнаха тичешком, Клавдия яхна кобилата и я насочи към вила „Пулхра“.

— Няма ли да видим къде са били и другите огънове? На Нарцис му беше приятно да върви в летния ден наред с тази много добра, но загадъчна млада жена.

— Видях достатъчно! — отрязва Клавдия — Знам какво трябва да правя.

Набързо се върнаха във вилата, измиха ръцете и лицата си и веднага отидоха в покоите на августата. Стражите на Бур, повечето заспали, охраняваха входа и коридорите. Нарцис стана неспокоен и започна да трепери. Клавдия дори чуваше тракането на зъбите му. Слугата ѝ съобщи, че императрицата спи и не бива да я безпокоят, но Клавдия настоя и след малко тя и Нарцис бяха въведени в преддверието на нейната спалня. Елена лежеше на диван, поставен на подиум под един прозорец. Беше облечена в проста бяла туника, черните ѝ коси падаха свободно по раменете. Когато влязоха, тя стана и прекоси боса стаята. Седна в едно резбовано, покрито с дамска кресло, разтри страните си и се опита да прикрие прозявката. Клавдия

забеляза белезите върху голото рамо на императрицата, както и колко силни изглеждаха нейните китки и глезени.

— Когато бях млада, Клавдия, бях силна и гъвкава — заяви Елена, проследила погледа на Клавдия. — Освен това придружавах скъпия си покоен съпруг в походите. Един път нападнаха палатката ни — тя потри белезите по рамото си. — Както и да е, ти ме събуди, мишлето ми, сигурно ми носиш някакви интересни вести. Кой е този с теб?

Клавдия и Нарцис коленичиха. Нарцис трепереше толкова силно, че императрицата му подаде бокал с вино и му каза бързо да го изпие, а после направи знак с ръка на Клавдия да седне. Отначало Елена изглеждаше сънена, но колкото повече говореше Клавдия, толкова повече наостряше уши. От време на време тя хвърляше поглед към Нарцис, който кимаше с глава. Клавдия повтори точно казаното ѝ от Нарцис и описа пътуването им до онова самотно поле и останките от сигналния огън.

— Съгласна съм — заяви августата, когато Клавдия свърши. — Това не е съвпадение — тя отиде и потупа Нарцис по главата, както би направила с някое куче. — Свършил си много добра работа. Ще бъдеш свободен.

Нарцис припадна и се строполи с трясък на пода. Клавдия клекна до просналия се мъж, сложи ръка на пулса му и се вслуша в дишането му. После разтвори устата му и пъкна пръст да провери дали нещо не му пречи да диша.

— Нищо му няма! — усмихна се Елена и клекна от другата му страна. — Хайде, Клавдия, да го настаним удобно.

Те сложиха Нарцис да легне на едната му страна, и го завиха.

— Бедният човечец! — въздъхна Елена. — Изпил е повечко вино, после е вървял на слънце, а сега и животът му изцяло се промени. Ще поспи малко, погрижи се за него. Ще ти дам малко пари за него, но това може да почака. Ела тук.

Елена я поведе към една маса, отрупана със свитъци. Тя ги разрови и извади карта на Средно море^[2], на която бяха отбелязани най-важните пристанища на Италия, Мала Азия и Гърция.

— По време на последните игри — обясни императрицата — получих доклади от един шпионин, че Лициний, императорът на Източната империя, е изпратил бойна група войници, триреми и

помощни съдове в Коринтския залив. Освен това подсилва и гарнизоните в Гърция. Разбира се, според подписания между нас договор, Лициний би трябвало да ни уведоми за такива маневри. Той твърди, че е събрал силите си срещу могъща пиратска флотилия, която нападнала някакви търговци.

— Боиш ли се, че ще ни нападне?

— Не — поклати глава Елена, — Лициний не е способен на това, макар и да е затънал в предателство. Подозирам, че замисля някаква изненада — тя взе една карта на околната местност и посочи късото разстояние между вила „Пулхра“ и италианското крайбрежие. — Ако си права, Клавдия, а аз мисля, че си, всички огънове са били запалени по права линия от вила „Пулхра“ до скалите на крайбрежието. Знам какво се каниш да кажеш, мишлето ми: трябва да уведомим императора и да изпратим войски в тази област. Но каква би била грешката ни, ако постъпим така?

— Това, че не знаем кой е предателят и само ще го предупредим — него или нея.

— Съвършено вярно — усмихна се Елена. — Мисля, че е най-добре да оставиш това на мен и благородните ми германски герои. Сега да преместят Нарцис.

Тя извика слуги, които донесоха носилка. Клавдия нареди да отнесат просналия се балсаматор на трупове в стаята ѝ и да го поставят на леглото. Спалникът, който ги съпроводи там, я потупа по рамото.

— Остави го за малко — прошепна той. — Аз ще остана при него. Августата иска да ти каже още нещо.

Когато Клавдия се върна в спалнята на Елена, императрицата вече се беше преоблякла, пурпурен шал загръщаше раменете ѝ. В съседната стая слуги подреждаха огледала, гребени и шишенца с благовония. Константин бе обявил, че тази вечер ще има още едно официално пиршество. Елена ритна вратата с обувтия си в сандал крак, за да я затвори и направи знак на Клавдия да седне до нея в едно кресло. Императрицата приближи лицето си на сантиметри от нейното и проницателно я изгледа.

— Можеш да ми се довериш! — прошепна Клавдия.

— Знам, че мога, мишлето ми. Само се питам на кого друг бих могла да се доверя? Имаме онази история с липсващия меч,

убийството на Дионисий, унищожаването на Печалния дом; сега сред нас има и предател и той може да бъде всеки един. Нарцис спечели свободата си. Онова, което е видял, са били сигнални огньове и аз подозирам, че те са стигали до брега. Някъде до юг, скрити от съгледвачите ни, се спотайва военна трирема със спуснати платна и гребла във водата, вероятно подкрепяна от кораби за доставки и развяващи се лъжливи флагове. Подозирам, че някоя кохорта се кани да слезе на брега и че ще нападнат вилата. Ако известя началниците на пристанището и командирите на гарнизона, бойният кораб просто ще изчезне. Ако кажа на сина ми, той ще се върне в Рим или ще изпрати флотата ни, тогава предателят просто ще изчака подходящо време и пак ще нанесе удар.

— Но вие сте в опасност.

— Не, не! — Лицето на Елена поруменя от възмущение. — Ние играем игра, Клавдия, която е също толкова опасна, колкото и тази на твоя Муран на арената. Нашият съперник Лициний си седи и крои планове в Никомедия на изток или, би трябвало да кажа, бленува и крои планове — сухо додаде Елена. — Получил е сведения, че големият му враг Константин е заминал за една лятна резиденция недалеч от брега, и сега възнамерява да удари. Ще осуетя замислите му и в същото време ще покажа на любимия си син, че Лициний трябва да бъде унищожен.

— Искаш война, така ли? — Клавдия впи очи в тази жена на средна възраст. Легионите още веднъж щяха да бъдат вдигнати и светът да отекне от сблъсъка на две империи. — Искаш война! — повтори тя.

— Не, Клавдия, искам мир. Искам онези, които пишат историята, да говорят за големия Pax Augusta, за времето, когато светът е почивал, сеели са и са прибирали реколти, когато хората живеели в мир — Елена се наведе още по-близо в облак от уханен аромат и десертно вино. — Една нова империя, Клавдия, с нова императорска династия, с нова държавна религия, която свързва всички в едно. Никога няма да имаме това, докато Лициний и шайката му се перчат на Изток и търсят пролука! — добави уморено Елена. — Войните не започват в залите, където заседават съветите на царе и принцове, а често в будоари като този, където се взема решение и се кроят планове. Но сега, малка моя — тя притисна пръста си към устните на Клавдия, — запази всичко

това запечатано с девет печата. Не казвай на никого, вярвай ми и направи така, че Нарцис да се радва на свободата си.

Клавдия излезе от покоите на императрицата и се отправи към стаята си. Спря до един прозорец и погледна към цветята. Миризмата им беше много силна и сякаш дори пчелите и пеперудите отбягваха този уханен опият, това топло, лениво местенце, пламтящо от цветове. Клавдия премести погледа си върху бюста на някакъв отдавна забравен император, втренчил се в пространството пред себе си от поставката. Тя приближи и прочете краткия и стегнат надпис, в който се отдаваше слава на „божествения Адриан“^[3]. Внимателно разгледа неговото лице с гъста брада и мустаци, остър нос и очи, изрязани така, сякаш императорът поглеждаше нагоре, похват, на който скулптурите подражаваха след множеството изображения и скулптури на Александър Велики.

— Чудя се — прошепна Клавдия — дали някой след сто години ще гледа така бюста на августата?

Спомни си странните думи на императрицата и за миг я прободеше едно подозрение относно намеренията на августата. Дали Елена беше само зрител във всичко, което се случваше? Или отново контролираше събитията? Клавдия отхвърли подозрението си като безпочвено. Сетне се сети за Нарцис и побърза към стаята си. Спалникът ѝ съобщи, че балсаматорът още спи и Клавдия изпрати да доведат придворния лечител, който пускаше кръв. Тътрейки крака, лечителят пристигна и донесе със себе си фиал^[4] с масло, което излъчваше остър мирис. Той повдигна Нарцис, тикна маслото под носа му и леко го плесна по лицето. Нарцис дойде на себе си, главата му се тресеше, клепачите му потръпваха. Лечителят грижливо го прегледа, накара го да отвори уста, измери пулса на врата му, подръпна гънките на кожата под очите и през цялото време задържахаше коментарите за себе си.

— Може ли да донесе малко вино? — попита Клавдия.

— Да, да, чудесно ще бъде! — отвърна лечителят. Когато донесоха виното, той мигновено го глътна, заяви, че пациентът е в по-добра форма от преди и си тръгна.

Нарцис се надигна сам.

— Не вярвам! — задъхано прошепна той — Наистина, не мога да повярвам!

— Вярно е! — усмихна се Клавдия. — Наблюденията ти бяха много ценни, ти си свободен човек, Нарцисе!

Той се вторачи в нея, после избухна в сълзи.

— Какво ще правя? Какво ще правя? — започна да се вайка той — не мога да се върна в Дамаск. Всичките ми близки и роднини са мъртви, онези, които са оцелели, ще мислят, че съм шпионин! Не познавам никого в Рим, нямам никакви пари.

— О, я млъкни!

Клавдия се канеше да го смъмри, когато на вратата се почука и влезе един служител от красавците на императора, момче с къдрава черна коса и гладко лице. Беше загърнато в оскъдна туника, която по най-привлекателен начин излагаше на показ дългите му крака.

— Клавдия? — То се огледа, хвърли поглед към проснатия на леглото Нарцис и се изкикоти зад разперените си пръсти, чиито нокти бяха ярко боядисани в алено. Около китката му беше пристегнатата кожена лента с печата на *punthis*, официален пратеник на императорската канцелария. Момчето ѝ подаде свитък и малка кожена торбичка, която издрънча, когато я пусна в ръката на Клавдия. — Струва ми се, че е за твоя приятел — превзето прощушна то и изхвърча от стаята.

Клавдия разчупи печата, разви свитъка и прочете началните думи: „Елена Августа, Любима Майка...“. Следваха обичайните изрази. Клавдия го подаде на Нарцис:

— Това е свободата ти! — поясни тя. — И малко монети в помощ за из пътя.

Стисна ръката на Нарцис, мъжът още трепереше, впил поглед в свитъка и кесийката с пари в скута му.

— Можеш да се настаниш при вуйчо ми — предложи тя — Той притежава кръчма край Флавиевата порта.

Очите на Нарцис се напълниха със сълзи.

— О, не, не! — изпротестира тя. — Недей да започваш отново, можеш да плачеш и по-късно. Докато сме тук, ти ще бъдеш с мен, наоколо все трябва да се намира някаква стаичка. — Усмивката ѝ стана още по-широка: — Вече си ми приятел и искам да ми помогнеш малко.

Нарцис отвори уста да започне да се вайка, но видя решителното изражение на Клавдия и се опита да се засмее:

— Всичко, което кажеш!

Клавдия му подаде нова чаша вино. Коридорът отвън се пълнеше със слуги, които влизаха и излизаха с подноси плодове и кърчази с вино, докато високите гости се надигаха от следобедната си дрямка. Тя накара Нарцис да пресуши чашата.

— Нарцисе, не мисли сега за бъдещето си. Искам да не забравяш трупа на Дионисий. Ти си балсаматор, умееш внимателно да огледаш един мъртвец. Имаше ли в този нещо... Клавдия търсеше думите, — нещо забележително, нещо необикновено?

Нарцис почеса нос и затвори очи:

— Нищо — твърдо заяви той. — Всичко, което помня, беше един нарязан, надупчен, потънал в кръв труп. Запитах се след като Дионисий беше ариан, дали техните погребални обреди не са някак по-специални, искам да кажа, по-различни от тези на ортодоксалните? А! — Нарцис вдигна ръка. — Не, не, имаше нещо! Нарезите от дясната му страна бяха повече, отколкото в лявата. Това значи ли, че убиецът не е бил левак? И ударът по главата също беше отдясно. Нали така, Клавдия, убиецът приближава откъм привичната му страна; един левак ще ме нападне отляво...

— Не знам! — прекъсна го Клавдия — Не съм мислила за това. Трябва да питам Муран, но знам, че повечето хора действат с дясната си ръка. Нещо друго? — добави тя.

— Някои от раните приличаха на кръстове, нали разбираш, пресечени една от друга линии. Тялото беше положено на каменна плоча и помня как почнах да развързвам вървите, но за този ден ми стигаше и скоро се магнах. Кой е Муран, между другото?

— Гладиатор, мой приятел. Слушай, Нарцисе, ти си имаш работа с човешки тела — засмя се Клавдия — е, повече с мъртви, отколкото с живи, но знаеш ли нещо за отровите и въздействието им?

— О, да! — по лицето на Нарцис се появи истинско оживление. — Някои отрови се прикриват много лесно. Човек си мисли, че жертвата е умряла от апоплектичен удар или вътрешна рана, но органите на трупа никога не лъжат. Когато изваждаш сърцето, то е почерняло и свито, а ако един стомах вони като отходна тръба, не се питаш как всъщност е умрял човекът. Наистина — продължи той — много пъти съм балсамирал някой нещастник, чиито органи са променили цвета си или са вонели като камилска фъшкия, после съм

гледал дълбоко опечалената вдовица и съм се питал каква в действителност е истината. Защо питаш?

Клавдия му описа какво се беше случило на арената: как Спицерий изпил отровеното вино, как припаднал и как пръстът на подозрението бил насочен към приятеля й Муран. Каза на Нарцис и какво беше казал военният лекар. Нарцис кимна в знак на съгласие.

— Не забравяй, скъпа — насочи той пръст към лицето й, — че много отрови в много малки количества всъщност могат да ти сторят добро. Те могат да пречистят кръвта и да очистят телесните течности, да махнат всичко непотребно от стомаха, дори да отстранят някои израстъци като брадавици например. Спицерий трябва да се запита дали не е погълнал някакъв прах или храна, съдържаща такова вещество. Не достатъчно, за да го убие, но, бих казал, нещо средно между благотворната доза на това вещество и неговата най-вредна...

Той се канеше да продължи, когато вратата неочаквано се отвори. Клавдия се обърна. Отначало помисли, че е някой друг дворцов служител, който идва да я извика при августата. В изненадата си тя можеше само да гледа как един светилник падна на пода и се разби, маслото в него се разля и пламъкът на фитила плъзна край тях. Известно време тя остана със зяпнала от ужас уста. Нарцис не беше в по-добро състояние, докато накрая осъзна цялата чудовищност на ставащото: стичащото се масло, все по-алчните пламъци, които обхващаха ленените покривки край леглото и лакомо облизваха крака на един дървен стол.

Клавдия скочи, сграби торбичката, наметката и шапката, изкрещя на Нарцис да вземе свитъка на императрицата и кесията с пари, сетне го блъсна към прозореца...

Септим, ученик на Атанасий, предан привърженик на ортодоксалните, лежеше на леглото си и зяпаше в бежово оцветения таван. Харесваше този толкова успокояващ цвят. Ярките цветове в тази вила, да не говорим за стражите на всяка стъпка, го връщаха към спомени, които би искал да забрави. Септим добре си бе хапнал на вечеря. Бе наблюдавал как Клавдия бърби като катеричка с онзи роб и незаинтересувано се беше питал какво толкова намира в него. В края на краищата Септим бе уверен, че „малката Клавдия“, както Атанасий

я наричаше, нарочно е доведена във вилата, за да наблюдава отдалеч тях, а не някакви роби.

Септим бе доволен от начина, по който се развиваха нещата. Атанасий беше взел връх, Юстин бе разтревожен, Дионисий мъртъв. Това го радваше и той прогони всяко чувство за вина от тези си чувства. Дионисий знаеше премного за него и миналото му. Бяха отраснали заедно в Капуа, посещаваха едно и също училище и без никакво колебание бяха приели новата вяра. Мислеха, че ще живеят мирно, докато не ги връхлетяха ужасите на ада. Дионисий мислеше, че ще бъдат в безопасност — в края на краищата бяха от добри семейства, но сметките му се оказаха криви и те бяха заобиколени от агенти на Диоклециан. Една нощ в тъмна доба вратите на домовете им се отвориха и в атрия нахлуха въоръжени мъже. Претърсиха избите и градините, и разбира се намериха достатъчно доказателства. Нахлузиха каиши около вратовете им, завързаха ръцете им, повлякоха ги, заблъскаха ги в мрака и ги натикаха в каруци.

Септим никога нямаше да забрави това пътуване в ледената нощ, от което по тялото му не остана здраво място. Не им даваха да си поемат дъх, не обръщаха внимание на молбите и виковете им, на главите им бяха надянали качулки. Той и Дионисий се разпознаваха един друг само по гласовете, не знаеха кои са другите затворници. В мразовитото утро ги изсипаха от каруците, а край тях се виеха дим и пламъци от факлите на стражите им, после ги набутаха в отекващи, ужасяващи тунели. Едва тогава, подлудял от страх, Септим разбра, че се намират в подземията на големия Флавиев амфитеатър, вероятно определени за жертви на предстоящите игри.

Септим знаеше всичко за небето, домът на Господа Христа, но свещеникът, който го беше покръстил, му бе описал и мъченията в ада. В тази страховита сутрин Септим почти повярва, че е умрял и е подложен на мъченията на вечния мрак. Държаха ги затворени в една пещера, която вонеше на диви животни, чиито резове и ръмжене отекваха в тъмнината. Часовете сякаш се влачеха, не им дадоха нито храна, нито вода. Надвит от изтощението, Септим заспа, само за да го събуди ревът на тълпата, отекващ като тътен на разярено море. Появиха се стражи с черни маски на лицата, свалиха качулките им и ги подкараха през мръсните тунели към зеещата „Порта на смъртта“, която водеше към големия, облян в слънчева светлина амфитеатър.

Септим можеше само да стои и да гледа как страхотиите на деня следваха една подир друга. Избутаха мъже, жени и деца и ги хвърлиха на дивите зверове, които започнаха да ги преследват, пантери, лъвове и тигри ги ловяха и разкъсваха, разярени бикове с огромни рога ги стъпкваха на земята. Той виждаше как други човешки същества стават на парчета и как златният пясък по арената се превръща в кървава и мръсна локва, сякаш в скотобойна. И всичко това само за да се раздразнят апетитите на тълпата. Изблъскаха Септим встрани и започнаха да завързват други жертви в насмолени и накатранени наметки за колове върху подвижни платформи, повлякоха ги на арената и запалените стрели от лъковете на стрелците ги превърнаха в пиццящи живи факли.

Септим скоро припадна, но дойде на себе си от нечии ритници и допира на грубата кожа на винен мях до устните му. Помисли, че вече е дошъл и неговият ред. Огледа се край себе си и видя, че обхванатият от страх Дионисий не може да контролира нито червата, нито пикочния си мехур. И все пак, докато ужасният ден продължаваше, нито той, нито другарят му бяха изхвърлени навън с останалите. Вместо това, когато игрите свършиха, ги върнаха обратно в една килия дълбоко под амфитеатъра и при тях дойдоха мъже със забулени лица. Те му направиха предложение: живот и свобода, защита срещу ужасяващите сцени, на които беше станал свидетел, но при едно условие. Трябваше да им разкаже всичко, което знаеше за християнската общност в Капуа, сетне да продължи да им носи сведения, които ще оставя на определени места край града, когато получи нареждане. Септим се съгласи. Падна на колене, молейки за живота си. Пазачите му едва не го пребиха от бой, за да могат другите в Капуа да се убедят, че с него не са се отнасяли нежно. Сетне го нахраниха добре, дадоха му кесия с пари и го освободиха, като го снабдиха с охранителни писма.

Когато се върна в Капуа, Септим обясни как устоял на изтезанията, отказал да се пречупи и бил освободен поради липса на доказателства. Смятаха го за герой, честваха го и го славеха и той получи видно място в християнската общност. Седмица по-късно се върна и Дионисий със същата история. Двамата едва разменяха по някоя дума, избягваха общуването помежду си и никога не споменаха какво се е случило в онези тъмни подземни пещери. Гоненията се

засилиха. Септим даваше своя дял от предателствата, докато не избухна гражданската война. Властите вече не се занимаваха с християните, които сякаш щяха да завземат властта в Рим. По това време Септим си беше спечелил славата на оратор и учен, а Дионисий се поддаде на учението на Арий. Това допадна на Септим. То обясняваше тяхната враждебност и ги разделяше до момента, в който Дионисий започна тайно да преговаря с ортодоксалната партия и Септим започна да се пита колко знае този човек.

Септим почувства как стомахът му се свива от страх. Болезненият спазъм в левия му крак го накара да стане. Надигна се и тогава чу викове и тропота на стъпки отвън. Той бързо нахлузи сандалите си, взе един плащ и побягна в коридора. Край него търчаха прислужници.

Всеки носеше ведро с вода. От вътрешността на двореца отекнаха звън на цимбали и викове „Пожар!“. Септим реши да разбере какво става, но той и останалите бяха спрени от стражите в коридора, който водеше към императорските покои. Един офицер рязко им съобщи, че в една от стаите е лумнал огън, но никой не е пострадал и пламъците скоро били овладени.

Септим се върна в стаята си и там намери пъхната под вратата бележка, написана с разкривен почерк. Той разтърка въглена между пръстите си, сви го и го пъхна в торбата си. После излезе от стаята и като пристъпваше възможно най-безгрижно, мина през двореца и отиде към нужниците, отвори вратата и влезе. Вътре беше празно.

— Тук ли си? — обади се Септим.

Една сянка се появи отдясно. Септим не се извърна достатъчно бързо, за да избегне зашеметяващия удар по главата си, който го прати като чувал на земята. Почти изгуби съзнание, но усети, че го влачат по покрития с плочки под. Опита се да помръдне ръце, но те вече бяха вързани. Обзе го ужасът от случилото се отдавна, кошмарът от миналите дни. Една врата се отвори и някой помъкна Септим в тъмнината. Усети, че вземат колана и торбата му. Почувства миризмата на плесен, лепкава топлина и дъха на застояла вода. Опита се да простене и осъзна, че в устата му е пъхната запушалка. Дионисий! Нима и с него щеше да се случи същото?

Болка прониза главата му, тялото му потъна в пот, затрудненото дишане на нападателя отекваше зловецко. Притиснаха го към една

колона и го омотаха с въжета. Бе изгубил робата си, сега свалиха и туниката. Чу зад себе си шума на стъпки, някой си поемаше дъх, сякаш беше бягал бързо на голямо разстояние. Изплющя камшик и Септим простена, когато първият удар се стовари върху голия му гръб.

[1] Озирис — един от главните египетски богове, син на Нут (Нощта) и Хеб (Земята), съпруг на Изида и баща на Хор (Хипократ). Първоначално бог на умиращата и възкръсваща природа, после го почитали като „бог на боговете“, господар и съдник на подземния свят. Обявен от император Калигула за държавен бог в Рим. — (Бел.прев.) ↑

[2] Римляните наричали Средиземно море Средно или Вътрешно. — (Бел.прев.) ↑

[3] Адриан (76 — 138) — римски император от 117 г. от династията на Антониите. Засилва императорската власт, създава мощна система отбранителни съоръжения по границите — (Бел.прев.)

↑

[4] Фиал — ниска плоска чаша за пиене или извършване на жертвоприношение при древните гърци и римляни — (Бел.прев.) ↑

ГЛАВА СЕДМА

Cui bono?
В чия полза?

Цицерон, „За
Милон“, XII

Галерата „Славата на Коринт“, която патрулираше проливите на Византион^[1] беше боядисана в черно. Червенозлатният ѝ хакборд^[2] беше покрит със злато, също както украсената с релефи глава на грифона на палубата, орела с разперени крила и „Окото на Хор“^[3] на издадения напред нос на кораба. Свитите ѝ платна бяха черни, а екипажът — обучен да гребе така, че да не се чува плясъкът на греблата. Галерата беше се отделила от главната бойна флота и като използва лятното време, напусна Егейско и навлезе в Средиземно море. Отмина Сицилия и пое край италианското крайбрежие, като предпазливо използваше пустите скалисти заливчета и тесни проходи между островите. Ако възникнеше опасност, издигаха фалшиви флагове и щандарти. За любопитните тя беше просто една военна галера, която патрулираше по крайбрежието за пирати. Добре запасена с вода и храна, галерата бе заела договорената си позиция в уречения ден и изчакваше сигнала. Накрая той дойде, поредица сигнални огньове, отчетливо видими откъм морето. Капитанът на галерата поведе наклонения и дълбоко потопен във водата съд, подобен на зловец вълк, който се промъква към кошара. Морето беше спокойно и лоцманът знаеше всичко за теченията и скритите опасни места, така че привечер успешно доведе галерата до брега.

С панталони и туники под ризниците, войниците и моряците се подготвиха да навлязат навътре в сушата. Всички бяха избрани заради тяхната вярност и военната им подготовка, ветерани, обучени да устройват засади и да убиват бандити и разбойници в Таврическите планини^[4], при прохода, наречен Киликийските порти. Бяха

въоръжени с копия, стрели и дълги криви мечове, с обли щитове, окачени на гърба и с подсилени кожени шлемове с предпазители за носа и наушници. Някои носеха самоделни стълби, дълги колове с лостове от двете страни, куки за теглене, тръби с катран и малки гърнета за огън. Преди да потеглят, хапнаха корав хляб, сухи плодове и осолено месо, и отпиха от малките манерки с вода, които всеки носеше.

Когато стигнаха дюните, спряха за малко да привършат приготвянията си и изпратиха напред сред дърветата отделение в разреден строй. Съгледвачите — вандалски^[5] наемници, изстребваха всичко живо в самотните чифлици и колиби, прерязваха гърлото на всичко, което им се изпречеше, колежа кучета за храна и не се гнусяха от никакъв грабеж. Офицерите най-подробно бяха проучили картите на местността. Околностите на вилата бяха доста пустинни в резултат от последователните императорски декрети. Това им беше полезно, както и сведението, което бяха получили за охраната на вилата. Командваше я Гай Тулий, ветеран на Константин, който отговаряше за сигурността заедно с Бур, командир на стражата на онази кучка Елена. Нападателяте имаха точни инструкции. Константин и майка му трябваше да бъдат убити, другите като Бур, Руфин, Крис и Гай Тулий трябваше да бъдат взети в плен заедно със свещеника Силвестър и водача на ортодоксалната група Атанасий. Всички останали трябваше да минат под ножа.

Нападащите войници навлязоха по-дълбоко в гората. Те се изкатериха по склоновете, стигнаха до една просека, там се прегрупираха и починаха малко, докато деляха дребната плячка, заграбена по пътя. Пийнаха още вода, пак тръгнаха и след голям обход стигнаха до подстъпите към вилата. От време на време се натъкваха на постове, но те бяха съвсем малко, сънени и набързо ги ликвидираха. Шубраците под вилата бяха гъсти, затова бяха принудени да използват само една пътека. Командирът нямаше избор, въпреки предположението, че нещо не е наред. Усещаше го по избилата по гърба му пот. Дали заради горската тишина или от това, че наоколо не се разнасяха кръсърците на бухали, нямаше го и шаването на животинки сред шубраците. Нима животните също бяха усетили заплахата и се бяха разбягали? Капитанът често трябваше да спира, вслушан в звуците на нощта. Погледна назад. Единственото, което можеше да

види на слабата лунна светлина, беше придвижващата се редица на хората му. Въпреки подозренията си и засиленото внимание, той не успя да забележи тъмните, неясни сенки, които следваха хората му от двете страни на пътеката. Тези призраци, свикнали с катранения мрак на германските гори, като преследващи плячката си вълци се промъкваха през орловата папрат и се групираха край задната част на колоната. Когато редицата на нападателите тръгна по-бързо, започнаха да се образуват групички от по двама-трима човека и точно тогава безмълвните сенки изскачаха, запушваха с ръка устата им и прерязваха гърлата им с нож...

Клавдия разглеждаше разкошния триклиний на вила „Пулхра“. Лежанките, позлатени по краищата, бяха подредени във форма на подкова, а пред всяка от тях беше поставена дълга, ниска маса от полиран ливански кедър с ивици абаносово дърво и слонова кост. Масите бяха отрупани с малки блюда от фино злато, препълнени с порции телешко задушено, заек в подсладен сос, задушено в червено вино и копър свинско, пържен дроб, печена камбала и пъстърва с много подправки. На къс втвърден папирус с императорските и християнски инсигнии^[6] в горния и долния край личният готвач на Константин обясняваше менюто с изрази като „Ако са млади, зайците трябва да се ядат с подсладящ сос от пипер, малко канела и джинджифил...“

Клавдия яде достатъчно и пийна от кървавочервеното, поне седемдесетгодишно фалернско вино, примесено с леко затоплена вода и поднасяно в отделен кърчаг на всеки гостенин. Залата беше осветена с полилеи от по седем маслени лампи, поставени в алабастрови кълба с различен цвят. Обръчите с лампите бяха спуснати колкото е възможно по-ниско, за да дават достатъчно светлина, а уханието им се смесваше с мириса на тамян, върбинка, богородичен косъм и ливан, както и с безбройните кошници с цветя, подредени покрай стените.

Различни артисти и музиканти забавляваха гостите. Сега поетът на вилата цитираше сонета на Овидий: „Тъй като премного си красива, не мога да изисквам и да бъдеш върна.“ Малко от гостите му обръщаха внимание, заети с разговори или пияно вторачени в чашите си. В центъра на подковата Константин яростно спореше с майка си. Изглеждаше възбуден. Елена стискаше чаша с вода упрекваше сина си, че е пил много. Боязливият Тимотей стоеше зад императорските

лежанки. Клавдия с удоволствие би срещнала погледа му, за да го повика, но стотникът изглеждаше неразположен. Крис се изтягаше и шепнеше нещо на красивото момче, легнало до него. Водачите на християнските групи Атанасий и Юстин, съзнателно бяха разделени, въпреки че задушевната вечеря се даваше в тяхна чест. Легнал срещу нея, Гай Тулий, чиято тога беше паднала на пода, се прозяваше в лицето на един възрастен сенатор. Началникът на стражата погледна Клавдия с крайчеца на окото си, смигна ѝ и се обърна към стария глупак, който отегчаваше всички край себе си, заклеявайки всичко това, което се случваше в римските бани.

Клавдия седеше в единия край на подковата. Оттук можеше да вижда музикантите, които бяха направили всичко по силите си, но сега се предадоха и се тъпчеха с вино и останки от трапезата. Срещу нея, в другия край на подковата, седеше висок тъмнокос мъж, останал през цялото време мълчалив и напрегнат. Клавдия видя как Руфин стана и заобиколи масите, за да може спокойно да поговори с него. Непознатият имаше мрачно лице с дълбоко поставени очи и се въртеше неспокойно на лежанката си. Не беше придворен въпреки скъпите си дрехи; загорелите му от слънцето лице, ръце и крака блестяха от благовонното на туниката и заключи, че той трябва да е или войник, или гладиатор, защото в него имаше нещо познато — постоянната напрегнатост, с която се отличаваше и Муран.

Клавдия се огледа наоколо. Беше отегчена, изморена и още изплашена след ужасното нападение. Спомни как вратата се отвори, как хвърлиха масленика, как той се разби на пода и от него се разля локва масло и пламъци. Ако тогава спеше в леглото, този съд щеше превърне постелята в нейната погребална клада. Защо го направи нападателят? Тя затвори очи и си припомни всяка подробност. Седеше и разговаряше с Нарцис, когато вратата бързо се отвори. Точно така! Повечето от гостите във вилата се бяха оттеглили по леглата си, докато дневната жега отmine. Убиецът е мислил, че и тя ще го направи. Беше взел маслената лампа, бе изчакал, докато коридорът се опразни и беше отворил вратата. Не е предполагал, че вътре ще има още някой. Той — и при спомена за онази смразяваща фигура в подземие то Клавдия можеше да заключи единствено, че това е мъж — трябва да се е подплашил от гласовете и вместо да стане по-внимателен и да се прицели със съда право в леглото, просто го беше захвърлил. Убиецът

е бил неспокоен и все пак създаде достатъчно объркване, за да накара нея и Нарцис да избягат през прозореца. Малката стаичка беше построена от здрав камък, с малко дървени мебели, затова слугите успяха бързо да усмирят пламъците с помощта на тежки плащове и ведра сух пясък. Клавдия и Нарцис се подслониха в градината. Тя нареди на спътника си да мълчи, докато обясняваше на един слуга, че пожарът е възникнал случайно. Всъщност обаче нападателят преследваше нея и Клавдия се запита дали августата знае фактите. Всеки път, когато по време на вечерята Елена я поглеждаше, свъсваше вежди, сякаш се чудеше или нещо я тревожеше.

Клавдия обходи с поглед помещението. Кой от тези гости беше виновен за случилото се? Крис, който не я обичаше? Атанасий бе разговарял с нея точно преди пиршеството да започне, доста раздразнен, че не може да намери колегата си Септим. Клавдия се почувства изкушена да отпие още една глътка от виното и така да успокои нервите си, но не искаше да се опива. На съседната лежанка до нея Руфин се опита да я заговори, но жена му Юлия го усети и продължи да гугука като горски гълъб, задържайки вниманието на съпруга си.

Клавдия реши да разгледа фреската на отсрещната стена на триклиния. Помещението носеше гръмкото име „Марсова зала“, защото стените му бяха украсени с военни теми, възхваляващи славата на Рим. Фреската отсреща изобразяваше опустошаването на една процъфтяваща страна. Вражеските войски бяха избити. Виждаха се бягащи мъже или пленени войници, градските стени бяха разрушени от обсадни машини, укрепленията бяха щурмувани в море от кръв, защитниците, които не можеха да се съпротивляват, вдигаха ръце в знак, че се предават. Една череша се удари в масата пред нея. Клавдия се огледа. Силвестър въпросително я поглеждаше, сякаш също беше озадачен от случилите се събития. Клавдия бързо му се усмихна. Римският презвитер, като всички останали в залата, трябваше също да бъде сред заподозряните. Да, помисли Клавдия, да не говорим за хората отвън, дори Нарцис с тъжното лице. Клавдия присви ноздри. И около Спретнатия Нарцис имаше нещо не съвсем в ред, нещо, което бе казал, но тя не помнеше точно.

Шепотът от разговорите стихна, измъкнаха поета, защото императорът го замери със сребърен съд. Управителят Крис излезе

напред; веднага го посрещнаха с ръкопляскания. Крис беше някогашен актьор, винаги готов да възвести най-новите скандали около Лициний, източният император, и корумпирания му двор в Никомедия.

— Пресни новини от Изтока! — разпери ръце Крис — Лициний организира предметна лотария! По време на обед раздава късметчета, изписани на лъжици. Може да бъдат десет камили, десет мухи, половин килограм месо или дори мъртви кучета. Мисля, че е закъсал за пари — направи знак с ръце към слушателите си да не се смеят. — Този човек е луд. Иска да яде риба в син сос. Впряга четири огромни кучета в колесницата си и слушайте, слушайте само. Когато се напие, заключва приятелите си по спалните им, а сетне среднощ им праща там лъвове, леопарди и мечки!

— И аз би трябвало да започна да го правя тук! — извика Константин срез взрив смехове — Какво би предпочел, Крис, мечка или пантера?

— Твое величество — поклати глава Крис, — Лициний е свършен. Той праща на хрантутниците си жаби, скорпиони, змии и други отвратителни влечуги, държи затворени в стъкленици мухи и ги нарича опитомени пчели — Крис беше приковал вниманието на всеки в залата, това не беше игра. Икономът съзнателно се подиграваше на съперника на Константин и нагорещяваше атмосферата в двора, което бе още един остен за Константин да опита късмета си на Изток.

Клавдия наблюдаваше императрицата. Елена не хапна нищо, както и не пи. Клавдия внезапно разбра, че някой липсва: сянката на Елена, мъжът, който първи нае Клавдия в служба на императрицата, християнският свещеник и писар Атанасий. Защо императрицата го беше пратила в Рим? Какво друго бе се случило? Имаше ли и други опасности като сигналните огньовете? Клавдия се запита защо Елена се беше карала със сина си. Нещо повече, след като поетът си тръгна, в залата непрекъснато пристигаха и пак заминаваха пратеници, съобщаващи на Елена за нещо важно, което вероятно ставаше на друго място във вилата. Клавдия се огледа и потисна тръпката си. Елена беше поела ръководството на пиршеството. Още преди започването му бе заповядала да задържат всички на местата им и да ги забавляват. Дали зад това не се криеше някаква заплаха?

— Лициний скоро ще умре! — Крис сега беше във вихъра си. — Някакъв сирийски свещеник предсказал, че ще умре от насилствена

смърт. Затова си бил приготвил усукани въжета от пурпурна коприна, да може сам да се обеси, ако стане нужда, и златен меч, върху който да падне, когато настъпи съдният ден! — в този момент Крис твърдо погледна в очите августейшия си господар — Лициний очаква смъртта. Говорят, че криел отрова в аметисти и смарагди. Бил си построил много висока кула със златни и обсипани със скъпоценности плочки в подножието ѝ, върху които ще може да се хвърли. Навярно вече е време, твое величество — завърши с апломб той. — Време е Лициний да се заиграе по-сериозно с тези играчки!

Думите му бяха поздравени с гръмогласни одобрителни викове. Всички вдигнаха бокалите за тост. Константин се огледа, лицето му с тежки челюсти пламна и той кимна в съгласие. Музикантите подеха песен, но бяха толкова пияни, че Крис им заповяда да замълчат. Банкерът Руфин се възползва от момента, за да се обърне към Клавдия.

— Още ли се тревожиш за Муран?

— Да — усмихна се тя. — Но съм заинтересувана и от думите на Крис. Наистина ли мислиш, че Муран би могъл да убие човек, който изобщо не е в състояние да се защити?

Руфин сви рамене.

— Такъв е законът на амфитеатъра, Клавдия. Виждал съм препънали се или лошо паднали гладиатори, но това не ги е спасявало от смъртта. Обаче ще ти кажа нещо — той криво ѝ се усмихна. — Или по-скоро ще се повтори. Край цялата тази работа се въртят големи пари и много от тях са заложени на победата на Муран.

— Но това не е краят — прекъсна го Клавдия. — Той ще трябва да застане срещу Великолепния Мелеагър, Чудото на сто града.

— Искаш ли да се срещнеш с него? — запита Руфин. — С Мелеагър? Той е във вилата още от пристигането ти. Мелеагър! — подвижна Руфин към тъмнокосия непознат, когото Клавдия забеляза по-преди. — Хайде, ела тук, искам да ти представя някого.

Мелеагър се смъкна от лежанката и доближи. Беше висок и по начина, по който вървеше, заприлича на Клавдия на пантера. Беше набит и здраво сложен, но се движеше грациозно като танцьор. Той се сви в краката на Руфин и впи поглед в Клавдия. Имаше дълбоки, близко поставени очи, високи скули, леко крив нос и тънки устни над твърда брадичка. Черната му коса беше подстригана и сресана така, че

да прикрива ужасяващия белег до лявото му ухо. Клавдия огледа китката му: нямаше татуировка.

— Мелеагър, може ли да ти представя младата Клавдия, пратеничка и прислужница на августата, скъпа приятелка на Муран, с когото ще се срещнеш на арената?

— Господарке! — Мелеагър пое ръката на Клавдия и я вдигна до устните си. — Твоят приятел си е спечелил много добра репутация. Надявам се да се срещна с него на игрите в чест на рождения ден на императора. Господарке, добре ли си?

Устата на Клавдия пресъхна. Искаше Мелеагър да пусне ръката ѝ. Не желаше той да разбере как всичко в нея замръзна. Може и да нямаше татуировка на китката, но тя разпозна този глас, спомни си миризмата, сместа от благовоние и пот, дори докосването ѝ беше познато. Това беше мъжът, който я изнасили, убиецът на бедния Феликс.

— Аз... — Клепачите на Клавдия трепнаха. Молеше се да не припадне. Залата край нея се въртеше. — Знаеш ли — изсмя се тя и бързо изтегли ръката си — доста пих и сега трябва да се облекча.

Плъзна се от лежанката и избяга навън. Не знаеше къде отива. Изтърча край стражи и часови, не обърна внимание на предизвикателното подвикване на някакъв офицер. Втурна се по една колонада, прескочи стената и побягна в мрака. Стигна до едно дърво и усети, че не може да продължава. Краката ѝ натежаха, темето ѝ пулсираше с ужасна болка. Имаше чувството, че дъхът ѝ сякаш е спрял, падна на колене и повърна. После като обезумяла започна да търка ръката си, която Мелеагър бе държал, искаше да изтрие не само докосването, но и кожата, която той беше пипнал. Продължи да повръща, докато стомахът ѝ се изпразни, киселините продължаваха да напират в гърлото ѝ, но се почувства по-добре. Отмести се и падна по лице върху тревата. Беше влажна и студена, като пясъка, където тя и Феликс играеха. Той търсеше раковини, когато се появи сянката. Клавдия започна да вика, за да позволи на сълзите да бликнат.

— Клавдия! Клавдия!

Усети как някой гали косата ѝ и се напрегна. Една ръка я стисна за рамото и леко я повдигна, тя не оказа съпротивление, а се остави да увисне и разпозна изплашеното лице на Силвестър. Той свали наметката си, зави я, приседна до нея и отскубна стръкче трева.

— Видях те да излизаш. Другите помислиха, че ти е прилошало. Клавдия, на теб не ти прилошава, ти никога не се напиваш! Какво стана? Мелеагър мисли, че те е изплашил.

— Изплаши ме — отвърна Клавдия и се опита да стане. Взе наметката на Силвестър и зави раменете си. — Този човек ме ужаси, магистре. Той е!

— Той?

— Мъжът, който ме изнасили и уби брат ми.

— Невъзможно! Видя ли татуировка?

— Премахнал я е — Клавдия усети, че силите ѝ се възвръщат. — Знам, че е той. Никога няма да забравя миризмата му, онзи глас...

— Тихо сега! — Силвестър взе главата ѝ между двете си ръце. — Аз съм Христов служител, Клавдия, затова онова, което ще кажа, е трудно. Трябва да се преструваш, както се преструваше още от онази ужасна нощ. Ако ще трябва да се въздаде правда, нека Бог се погрижи за това. Кълна се в святото му име, че Той ще го направи. Мелеагър е гладиатор. Ако заподозре дори за секунда, че знаеш кой е всъщност, ти си в огромна опасност. Не, не! — притисна той пръст към устата ѝ. — Клавдия, моля те и те заклевам във всичко свято, крий лицето си и вкорави сърцето си. Кълна се, че ако Бог не го направи, ще го направя аз. Дължа ти го — той отмести ръката си. — Мисли, Клавдия — добави той шепнешком в тъмнината, — мисли за себе си и за Феликс!

Клавдия безцелно се взираше в нощта. Болката отминаваше, стомахът ѝ беше празен и тя почувства глад. В главата ѝ се въртяха стотици най-различни мисли. Силвестър продължаваше да гали косите ѝ, както ги галеше някога баща ѝ. Тя се наведе към ръката му и прошепна:

— Помогни ми, за да мога да си помогна и аз!

Тя неуверено стана, тръгна и спря. После се извърна с леко наклонена встрани глава.

— Какво беше това! — запита тя. — Чу ли, магистре? — Опитваше се да различи нощните шумове. — Подрънкване на оръжия, викове и крясъци?

Силвестър напрегнато се заслуша. Клавдия пак чу звуците. Идваха някъде от юг, отвъд стените на вилата.

— Какво става? — радваше се, че нещо друго може да отвлече вниманието ѝ. Отново напрегна слух, но шумовете бяха изчезнали.

Спомни си за сигналните огньовете, за сведената над масата Елена. — Какво става, Силвестре?

— Не знам! — сви рамене Силвестър. — Рано привечер августата беше много заета. Забеляза ли, че Атанасий го няма? Тя го изпрати да следи делата в Рим. Изпрати и спешно съобщение до главния германски лагер недалеч оттук. Видя ли я на пиршеството? Беше много разсеяна. Но не искаше да напуска триклия. Всъщност — засмя се в тъмнината Силвестър — точно тя ми нареди да тръгна след теб.

— Добре, в безопасност съм и ще ида да се преоблека — Клавдия вдигна ръка. — Благодаря ти, Силвестре! Ще правя, както ме посъветва и — допълни тя — ще си държа езика зад зъбите!

Клавдия стигна в двореца и отиде направо в малката си стаичка. Вратата зееше отворена, едната стена бе обгоряла. Тя взе лампа и влезе. Подът беше покрит с килим от пясък и пепел, и тя го разрови с един полуовъглен крак на стол, за да провери дали няма останали незагасени главни. Докато мушкаше из останките, се сети за пясъка в подземиято.

— Разбира се! — прошепна тя. — Това трябва да е!

Изправи се, все още с очи върху пясъка, прибра някои неизползваеми вещи и отиде в новата си стая.

Елена беше извънредно щедра — тази стая бе далеч по-просторна. Лозарски мотиви украсяваха стените; тъмнозелени храсти с червено-жълти дървени решетки, покрити с виещи се златни клонки, от които висяха пурпурни зрели гроздове. Фреската на другата стена изобразяваше работници пред винена преса. Клавдия пак се сети как газеше из пясъка в подземиято, докато се опитваше да се измъкне от нападателя. Върху тавана грееше ярка фреска с Феб Аполон в колесница, а мозайката на пода изобразяваше младо момче, което свири на флейта. Леглото беше лежанка, донесена от триклия. Останалите мебели, столове и малки масички, бяха подарък от склада на императрицата. Имаше също и нови дрехи и роби. Клавдия изми лицето си в един блестящ тас, свали старите си дрехи и се преоблече. Погледна в огледалото с медна рамка, пощипна страните си, върза косите си и се намота с благовонието, което Муран ѝ подари след последната си победа.

Когато се върна в триклиния, с облекчение разбра, че едва ли някой е забелязал отсъствието ѝ. Атанасий високо и настоятелно искаше да разбере нещо за Септим. Крис беше пиян, със замъглени очи слушаше шумния оратор, с когото споделяше лежанката. Константин разговаряше с Руфин, главите им бяха плътно приближени една към друга като на заговорници. Елена я нямаше. Клавдия зае старото си място. Хвърли кос поглед към Мелеагър, но той едва ли го забеляза, защото премного бе зает да ухажва жената на Руфин. Клавдия сдържа гнева си. Представи си как пресича залата и как застава пред него. На масата пред себе си видя един остър нож за хранене и прекара пръсти по него. Беше толкова лесно да го стисне, да изтърчи и да го забие в якия му като на бик врат! Вече се канеше да го вдигне, когато една череша я улучи по страната. Вдигна очи. Срещу нея седеше Силвестър и поклащаше глава.

Клавдия отдръпна ръката си. Какво можеше да направи? Помисли за Муран, който се придвижваше като танцьор по пясъка в гладиаторската школа. Усети как празният ѝ стомах се свива и нещо леко я прободне в сърцето. Притегли към себе си едно блюдо, после чу острия звук на военен рог. Гълчавата и бърбенето в триклиния замряха. Гай Тулий скочи на крака. Константин се смъкна от лежанката и седна на края с опулени очи и зяпнала уста. Вратите се отвориха и влезе Елена. Тя прошепна нещо на сина си, който се наклони да скочи, но застаналата зад него императрица твърдо го натисна по рамото.

— Скъпи сътрапезници! — спокойно се усмихна тя. — Беше дадена тревога. Вилата е нападната, но... — гласът ѝ нарасна до вик, — всичко е под контрол. Искам да се върнете по стаите си и да останете там. Аз, синът ми и някои други — погледна напрегнато към Клавдия, — ще останем тук.

Вдигна ръка и щракна с пръсти. В залата влезе Бур с отряд германци. От кръвта по ръцете на Бур, покритото му с кал лице и мръсотията и клечките полепнали по дрехите му беше очевидно, че той току-що се завръща от жестока битка. Влезе и по-голямата част от стражите. Гай Тулий се опита да възрази, но Елена рязко му заповяда да върви да изпълнява задълженията си, сетна плесна с ръце.

— Хайде! — извика тя. — Получихте заповедите ни! Триклиният бързо се опразни. Излязоха всички с изключение на Константин, Елена, Крис, който не бе годен за нищо, свещеника Силвестър, Руфин

и Клавдия. Влязоха още наемници, някои току-що бяха пристигнали от лагера, разположен на половината път между вила „Пулхра“ и Рим. Константин вдигна ръка и напрегнато се заслуша в тръбите, роговете и в трополенето на бягащи крака по коридора отвън.

— Безполезно е! — отсече Елена. — Такива приготовления сега са безполезни. Държа всичко под контрол — тя вдигна плаща си от края на лежанката. — Дадох точни нареждания да не отварят портите.

— Защо да не ги... — зяпна като малко момче Константин. — Войниците ми...

— Сине! — сниши глас Елена, но другите в залата можеха да я чуят, — портите ще останат заключени, докато кажа аз. В този момент, в този час на предателство ние не знаем кой кого може да пусне навън, а ако портите останат затворени, ще можем да контролираме поне онези, които са влезли вътре. Сега никой от вас да не надава глас и да не вика, това няма да донесе нищо добро!

Елена излезе от залата, останалите я последваха. Константин вървеше до майка си и тихичко мърмореше под нос някакви ругатни. Бяха обградени от хората на Бур, въоръжени с щитове и извадени мечове. Намиращите се в коридора офицери от личната императорска гвардия можеха само да ги гледат безпомощно. Те търсеха някакъв знак от императора, но Константин не беше глупав; пиян или трезвен, той знаеше, че майка му говори умно. Това беше предателство и той безрезервно ѝ се доверяваше.

Пресякоха градината на перистила, минаха през атрия, където пред домашните богове още горяха масленици и по главния път, през градини и горички, се насочиха към портата. Пространството пред нея бе добре осветено от запалени мангали и малки огньове, скупчени един до друг, още хора на Бур я пазеха като в стоманен пръстен. По парапета на защитната стена с пращене горяха насмолени факли. Стъпалата към него също се охраняваха, германците бързо отстъпиха, когато Елена започна да се изкачва, а синът ѝ залиташе зад нея. Силният вятър горе разбъркваше косите, развяваше плащовете им и Клавдия се принуди да защити лицето си от искрите, които прехвърчаха от пращящите факли. Вдигна очи. В небето се събираха буреносни облаци и закриваха звездите. Под нея охраняващият външните подстъпи към портата отряд германци с вдигнати щитове образуваха подкова, готови да отблъснат всеки враг. Изглеждаха

зловещи и страшни, дългите им сенки се очертаваха край тях и шаваха в светлината на буйния огън.

Елена призова за тишина. Всички разговори утихнаха и тогава Клавдия чу тиха, далечна врява, идваща откъм мрака на дърветата. Отначало помисли, че това са готови да нападнат въоръжени мъже, докато не чу звъntenето от сблъскващи се оръжия и слаби викове, и не погледна към горящия светлик сред дърветата. В горите, стигащи до брега, се водеше яростна битка, войн срещу войн, в катраненочерния мрак на нощта.

— Пипнахме ги! — извика Елена — Момчетата ми ги пипнаха в тъмнината сред дърветата. За тях това е Германия, а врагът са легионите на Вар^[7].

— Лоша поличба е да се говори за това! — заекна неясно Крис. Веднага му заповяда да млъкне.

— Скъпа майко! — обади се дрезгаво Константин. — Искам обяснение, искам вино или и двете!

Императорът щеше да продължи, но врявата от битката започна да се чува по-отчетливо. Клавдия разбра защо никой във вилата не беше чул шума от сражението. Германците на Бур навярно бяха хванали в капан враговете дълбоко в горите и ги бяха подгонили обратно към брега. Наред с това оцени и колебанието на Елена да сподели с някого това, което знаеше за нападението или да нареди да се изпратят императорските войски. Умиращите в гората мъже бяха доведени тук от предател, истинският враг беше вътре. Константин бе император, защото войниците му го бяха приветствали като император. Нямаше да е първият, когото приближените са свалили от престола. По този въпрос Елена беше дала своите нареждания на сина си, посочвайки, че в действителност всеки убит император е загинал от ръцете на своите най-доверени хора.

— Ще повърна! — изплака Крис. — Сякаш съм на палубата на кораб!

Клавдия гледаше как дебелият управител се втурна надолу по стълбите към градината, където императорският гарнизон започваше да се събира под командването на офицерите си. Той се насочи към храстите и Клавдия се запита дали е заговорничил. Императрицата сочеше към едно място, където в тъмнината се открие огнен език.

— Някой е донесъл съд с масло или ведро с катран! — прошепна Елена.

Врвата и виковете започнаха да стихват. Клавдия се облегна на стената и се загледа в нощта, чиято тишина изведнъж се наруши от странно монотонно пеене. Тя разпозна любимата бойна песен на наемниците. Откъм дърветата се появиха странни фигури, които бежешком се насочиха към портата; други с факли в ръцете пристъпваха по-бавно зад тях. Някои танцуваха като демони в светлината, въртяха се, подскачаха и размахваха вързопи в ръцете си. Когато приближиха, Клавдия разбра, че това всъщност са отсечени глави. От гората като истински потоп нахлуха още наемници. Охраняващият портите Бур сега тръгна да поздрави другарите си, които се скупчиха под защитната стена и с обожание се вторачиха в своята господарка. Те я поздравяваха с удари на мечове, с въодушевени викове и екзалтирани танци, като през цялото време разтърсваха кървавите си трофеи. След тази група се появиха още германци и Клавдия видя, че водят със себе си неколцина пленници.

Облегната на стената, с лице и рамене, озарени от пламтящата факла, носена от сина ѝ, августата вдигна ръце в поздрав и извика, че те са орда грубияни, но че тя ги обича от сърце.

— Пуснете ги вътре! — въздъхна Елена и се отдели от стената. — Нека милите момчета влязат. Дайте им да ядат и пият, колкото поискат, а сетне да вървят по леглата си.

Портите се отвориха и германците нахлуха вътре. Елена заяви, че повече не може да издържа на поздравите им.

— Сега е време да помислим и да поговорим! — рязко продължи тя. — Клавдия, стой до мен. Сине, благодари на момчетата. Кажи им, че целуваш и прегръщаш всеки от тях поотделно, обещавай им прясно месо и огромни чаши вино. Заповядай на Бур да доведе пленниците в съвещателната зала.

След малко, седнала в кресло до сина си и със сгушената до нея Клавдия, Елена очакваше пристигането на Бур и неговите пленници. Руфин, Крис и Силвестър също бяха поканени в тази великолепна зала, украсена с изписани по стените под купола на тавана ѝ сцени из римската история, а звездите от мазилката се отразяваха в блясъка на мраморния под. Капаците на прозорците не бяха спуснати и тъй като

хипокаустът^[8] беше изключен за през лятото, залата се отопляваше от мангали с разпалени въглини и се осветляваше от безброй лампи, за които се грижеше един роб. На вратата пазеха Гай и офицерите му. Те отстъпиха, когато Бур и пленниците му пристъпиха в залата.

Варварите имаха свиреп и страховит вид с рошавите си коси и бради, с техните още зацапани с кръв лица, ръце и оръжия. Те влачеха пленниците, ранени и мръсни млади мъже, които бяха съблекли по долни дрехи и бяха вързали ръцете им на гърба. Принудиха ги да коленичат и да съобщят имената и чина си. Единият беше прост войник, другите двама офицери, декуриони^[9] от гарнизона в Атина.

Елена заповяда на Бур да докладва и го предупреди да не се хвали. Германецът се подчини и описа как нападателите направили грешката да тръгнат по онази пътека. Той избил изоставащите, заобиколил изкачващите се в редица по един, заповядал обща атака и устроил кърваво клане. Някои от нападателите побягнаха обратно към брега, където галерата им била защитавана от войници с лъкове. Бур не искаше да излага повече хората си на опасност и те се оттеглили, за да видят от пясъчните хълмове как галерата с екипажа отплува в морето.

— А тя беше ли пристанала на брега? — настойчиво попита Константин.

— Не, господарю — поклати отрицателно глава Бур — Вече я бяха изтеглили обратно във водата. Беше твърде опасно да ги нападнем.

Елена се обърна към пленниците, но те можаха да й кажат много малко. Описаха как галерата се отделила от главната бойна флотилия и се спотайвала край италианския бряг, докато капитанът повел съда към сушата. Било им заповядано да нападнат и нищо повече.

— Убийте ги! — изфъфли Крис. — Изведете ги навън и ги разпънете на кръст!

Елена вдигна ръка. Изправи се от креслото и се приведе към пленниците.

— Римски граждани ли сте? — запита тя.

Двамата офицери кимнаха, но войникът се оказа обикновен наемник.

Елена свали сребърна брошка от дрехата си. Прошепна нещо на сина си, който се засмя и кимна в знак на съгласие, сетне подаде брошката на Бур.

— Разчупи я на две! — заповяда тя — Хайде — подкани го тя, — направи каквото ти казвам!

Германецът пое брошката, счупи я и върна двете парчета на Елена. Тя се наведе пред единия от офицерите и остави половинката на пода пред него.

— Вие няма да умрете! — произнесе тя — Ще ви изкъпят и нахранят, ще ви дадат нови дрехи, топло ядене и мека слама за постеля. Утре сутринта наемниците ми ще ви отведат до най-близкото пристанище. Можете да вземете който кораб пожелаете, за да се върнете в Коринт или Пирея при едно условие: ще кажете на Лициний, че нападението не е успяло и че аз ще унищожа предателя. Ще му предадете подарък, половината от тази сребърна брошка, и ще му кажете да не забравя, че един ден синът ми ще пристигне да си поиска половинката.

[1] Византион — древен град на европейския бряг на Босфорския пролив. В 324 — 330 г. на негово място по заповед на Константин Велики бил основан Константинопол, бъдещата столица на Източната или Византийска империя (от 1453 г. след завладяването му от турците наричан Истанбул). — (Бел.прев.) ↑

[2] Хакборд — горната част на палубата на дървен кораб. — (Бел.прев.) ↑

[3] Хор („височина“, „небе“) — древноегипетски бог изобразяван като сокол, човек глава на сокол или слънчев диск с разперени крила; син на Изида, бог на светлината, който се бори срещу силите на мрака, покровител на царската власт. — (Бел.прев.) ↑

[4] Тавър или Торос — планинска система в днешна Турция край Средиземно море. — (Бел.прев.) ↑

[5] Вандали — група източногермански племена, първоначално обитавали Скандинавския полуостров. През I — III в. се установяват в района на Среден и Горен Одер. В 445 г. разграбват Рим и унищожават много паметници на античната култура. Разгромени по-късно от Византия. — (Бел.прев.) ↑

[6] Инсигния (лат.) — емблема, вензел — (Бел.прев.) ↑

[7] Вар (ок. 53 г. пр. Хр. — 9 г. след Хр.), римски военачалник, претърпял съкрушително поражение в Тевтобургската гора от германските племена начело с Арминий, които успели да пленят

триричеки знамена. Завършил живота си със самоубийство. — (Бел.прев.) ↑

[8] Хипокауст — подово отопление със система от канали за горещ въздух между колонки, които носят пода. — (Бел.прев.) ↑

[9] Декурион — началник на десет войници в римската армия, десетник. — (Бел.прев.) ↑

ГЛАВА ОСМА

Quod di omen avertant.

*Нека боговете предотвратят лошата
поличба.*

Цицерон,
„Филипики“, 111.35

На другата сутрин Клавдия стана рано и веднага отиде в малката канцелария между атрия и градината на перистила. През нощта се беше разразила буря, цветните лехи и настилката бяха подгизнали от влага, небето още изглеждаше мрачно и сиво. Клавдия пресметна, че бурята трябва да се е разразила поне около час преди изгрев слънце. Наоколо се събираха роби да започнат всекидневната си работа, оправяха градината и почистваха храната от триклиния. Вилата се бе превърнала във военен лагер: постовите бяха удвоени, по каналите патрулираха войници, въоръжени с лъкове стрелци бяха разположени на пост по покривите и долните етажи на постройката. Германците на Елена прекараха часове в безпаметно пиянство, но отново бяха в състояние да патрулират в градините. Бяха си устроили лагер край портите и сега се забавляваха, като дразнеха редовните войници. Клавдия чуваше виковете и изблиците на смях дори от канцеларията.

Тя влезе вътре, заключи вратата и припряно прибра оттам табличка за писане, няколко стилуса^[1], ленти готов пергамент, мастилници, пемза за триене и съд с пясък за поливане на написаното. Грижливо ги прибра в торбичката и отиде в кухнята да измоли малък кърчаг разрежено с вода пиво, чиния с вчерашен хляб, твърдо сирене и зрели сливи. След като хапна, върна се в стаята си, спусна резето на вратата, изчисти един ъгъл и се настани там с кръстосани крака, като постави масичката за писане върху скута си. Нагласи мастилницата на пода, подостри един писец, натопи върха му и започна да записва проблемите, които трябваше да реши.

GLADIUS SANCTUS — СВЕЩЕНИЯТ МЕЧ

Primo^[2]

Мечът виси на верига над широк кръг от пясък. Веригата би могла да се придърпа от центъра само от човек, който има дълъг прът, копие или меч. Той би трябвало да стъпи върху пясъка, а това ще остави следи. Вратата се охранява от двама германци, Тимотей и Бур държат ключовете.

Secundo

Във въпросния ден Тимотей влиза в помещението. Мечът го няма. Тимотей припада и е изнесен навън. Вътре няма никой друг. Германците се страхуват от мястото, което мислят, че е священо. Подземието грижливо е претърсено от Гай Тулий. Не откриват нищо. Нищо не е разместено, въпреки че по пясъка има следи от падането на Тимотей. Домоуправителят е изнесен на носилка; той трудно би могъл да скрие меча в дрехите си — ще го забележат. Ако е взел със себе си прът или кука, също биха ги забелязали. Единственото, което Тимотей носи със себе си, е светилник, но не толкова голям, че да скрие нещо в него. Ако мечът или някакъв уред са били скрити в подземието, Гай Тулий е щял да ги открие при претърсването.

Tertio

Вратата към подземието има две ключалки, ключовете се държат поотделно. От всичко, което видях и чух, няма доказателства за някаква измама.

Quarto

Нарцис е сред онези, които помагат да се изнесе носилката с Тимотей от подземието.

Клавдия начерта линия и написа ново заглавие:

ДИОНИСИЙ

После загриза края на стилуса и се загледа в стената. Смъртта на философа, както и подпалването на „Печалния дом“, бяха ключ към разгадаването на толкова много загадки. Клавдия натопи стилуса и продължи.

Primo

Дионисий отива в овощната градина да размисли, да остане сам. Или е бил повикан там? Седи с гръб към дървото, когато го зашеметяват с удар по главата. След като е изгубил съзнание, очевидно запушват устата му и го връзват, повличат го към дърветата, разпъват го на земята като лъвска кожа, пробождат го безброй пъти и го оставят да умре от кръвозагуба.

Secundo

Отнасят трупа на Дионисий в „Печалният дом“, в който лежи и тялото на някакъв стар просяк. Според всички доказателства, вървите и запушалката за уста били свалени, но не е забелязано нищо особено.

Tertio

По-късно, след смрачаване, „Печалният дом“ е унищожен от силен пожар. Дали убиецът е изгорил трупа, за да скрие някаква грешка, някаква следа? Или може би целта е била да се запали сигнален огън, или и двете? Такъв палеж лесно би могъл да се подготви. Връв, водеща към купчина намаслени кожи, запалена, когато престъпникът е избягал в градината. Все пак може ли маслото да се разгори толкова силно, че да предизвика такъв ад?

Клавдия си спомни как ровеше из развалините. Бе усетила някакъв сладникав дъх, но го беше отдала на случайно съвпадение с пожара. Кой беше подпалвачът? Гай Тулий беше с нея, но боговете само знаят къде са били всички други. Клавдия спря. Около пожара имаше нещо, което ѝ убягваше, което не можеше да постави на точното му място. Спомни си за подозренията си към Нарцис, въздъхна и се върна към задачата си.

Quarto

Мотивът зад смъртта на Дионисий. Дали е резултат от обтегнатите отношения между ортодоксалната и арианската школи, или се корени в предателства, станали преди десетина години, когато Диоклециан започва жестоки гонения срещу християнската вяра и набелязва Капуа, на която трябвало да се обърне особено внимание? Сега ораторите водят определено честен и неподкупен живот, но какво е миналото им? Криват ли тайни грехове? Боят ли се от възмездие за стари престъпления, което може да ги застигне? Или смъртта на Дионисий е дело на някой като Крис, езичник до мозъка на костите си? На него би му било приятно да превърне този дебат в кървава арена, където християните ще се разкъсват на парчета пред императора и публично ще компрометират религията си.

Quinto

Защо е трябвало Дионисий да бъде убит по толкова ужасен начин? Удар с кама, удушаване, стрела с назъбен връх или чаша отрова щяха да свършат същата работа. Какво е имал предвид убиецът? Дали начинът е бил избран, за да причини колкото е възможно повече болка? Какво може да подсказва такава злоба?

Sexto

Накрая, има ли някаква връзка между кражбата на меча и смъртта на Дионисий?

Клавдия взе нов писец, прокара линия и продължи по-нататък:

ПРЕДАТЕЛЯТ

Primo

Нападението над вилата миналата нощ започва от галера, дошла от морето, за да свали на сушата отряд убийци. Галерата получава сигнал с редица огньове, които тръгват от вилата, което означава, че нападението е било планирано. Лициний е разполагал с точни сведения кога и

къде са отседнали императорът и майка му, но това се е знаело от всички. Слабостта на Константин към тази вила е добре известна. Той публично заяви намерението си да дойде тук. Галерата трябва да е стояла до брега и да е изчаквала сигнала, че императорът вече е пристигнал.

Secundo

Убиецът на Дионисий и предателят един и същ човек ли са? Дали мечът не е бил откраднат, за да бъде предаден на Лициний, който би могъл да го използва, за да се надсмее над майката на императора? Дали подпалвачът е замислял от самото начало да използва „Печалният дом“ като сигнален огън?

Клавдия затвори очи. Логиката предполага някаква връзка, помисли тя, но къде са доказателствата?

Tertio

Дали нападението е работа на Лициний, императорът на Изтока? Вероятно, въпреки че на пиршеството Крис даде да се разбере, че в двора има хора, които нямат търпение да намерят casus belli, повод да се започне война и Константин да стане Imperator Orbis, император на света.

Клавдия остави писеца, облегна се назад и протегна крака, за да облекчи изтръпването. Спомни си яростната дискусия в съвещателната зала след като изведоха пленниците. Константин беше раздразнен, че майка му е поела цялата отговорност за отбраната на вилата. Подкрепиха го неговите офицери и дори Руфин кимаше в знак на съгласие. Елена обаче остана спокойна и сдържана, като твърдеше, че според правилата едно нападение се извършва тайно от малка група, която, ако бъде изненадана, може да се разгроми. Нападателят са били принудени да се придвижват из гориста местност през най-тъмната част на нощта. Тези условия били най-благоприятни за нейните германци. Накрая, и по този въпрос Елена не желаше да отстъпи, във вилата е имало предател. Ако нападателите са били предупредени,

щели да се изтеглят и да изчакат друг подходящ ден. В края на краищата тя осуетила нападението и изпратила ясен отговор на Лициний. Последваха остри спорове, но Елена беше победителката на деня.

После Константин постави един въпрос, който вълнуваше Клавдия. Ако „Печалният дом“ е бил опожарен от предател, запалил другите сигнални огньовете, кой е липсвал от вилата през нощта? Гай Тулий отиде да провери и след малко, докато Елена още спореше със сина си, се върна да докладва, че никой не е излизал, въпреки че не можеше да е сигурен, тъй като повечето постови са били убити по време на нападението.

Писецът на Клавдия се плъзгаше по пергаментата. Тя го посипа с пясък и си приготви нов лист. Чу гласове отвън и разбра, че вилата се раздвижва. Стана, протегна се, после пак се сви в ъгъла и се настани удобно. Взе поставката за писане и изписа последното заглавие.

СПИЦЕРИЙ, МУРАН, МЕЛЕАГЪР

Primo

Хората се интересуват защо Муран не се реши да убие отслабналия си противник, но това е Муран и неговият начин да се сражава. Спицерий беше отровен, но отровата не е била достатъчно силна, за да го убие. Отровено ли е било виното? Или са използвали друг начин? Дали Спицерий не е бил само замаян, за да може Муран лесно да го убие? Дали отравянето е акт на лично отмъщение, насочен срещу Спицерий или дори срещу Муран? Или е само резултат на големите залагания?

Клавдия прехапа устната си. След няколко дена Муран щеше да се сражава със Спицерий, а ако победеше, щеше да се изправи срещу Мелеагър. Тя изписа това съдбовно име и няколко пъти го подчерта. В нея се надигна ненавист, не толкова пламенна, а по-скоро студена и пресметлива. Имаше чувството, че е въоръжен с меч боец, който изучава противника си, наблюдава къде е слабото му място и се пита къде да го порази. Остави писеца, за да се отвлече от мислите си, опита се да прегледа какво е написала, но продължи да се връща към

онази ужасна среща. Позна ли я Мелеагър? Руфин каза, че е във вилата от известно време. Дали той не беше нейният нападател? Онзи, който остави онази груба рисунка на стената?

Клавдия изведнъж почувства, че се задъхва, сякаш някой притиска гърдите ѝ. Изправи се, нави парчетата пергамент в свитък и ги пъкна в квадратната торбичка на колана си. Излезе от канцеларията и тръгна по коридора. Мина покрай един от стражите и спря, като мислеше за маслената лампа, хвърлена в стаичката ѝ. Кому беше позволено да влиза в императорските покои? Край нея забързано мина роб с две купи вода; такива можеха да минават безпрепятствено. Това ли беше направил нападателят? Да се е престорил, че е от дворцовата прислуга или роб? Продължи да върви и се озова в градината на перистила. Слънцето полека се издигаше, изсушаваше мократа настилка, изпълваше прекрасната градина със светлина, която блестеше в басейна и се отразяваше в мраморните колони. Цветните лехи започваха да се съживяват, заслепяващи окото с багри, от храстите наоколо ясно долитаха песните на птици. Клавдия си намери суха пейка и седна с лице към изгряващото слънце. Остана така с полуотворени очи, попиваща заобикалящата я красота.

— Добро утро, Клавдия! — Атанасий с още сънено, отпуснато лице седна до нея. — Извинявай, ако съм те стреснал. Събудих се рано след всичките вълнения през миналата нощ. Какво се случи всъщност?

Клавдия му разказа за нападението, като се опитваше да предаде колкото е възможно по-неопределено подробностите. Загърнал робата около раменете си, Атанасий усмихнат я слушаше, сякаш разбираше, че тя няма да му каже много.

— Търся Септим — обясни той, когато тя привърши. — Изобщо не съм го виждал. Малко съм разтревожен. Къде ли може да бъде?

Клавдия замълча; наистина искаше да бъде сама.

— О, понякога излиза да скита! — Атанасий шеговито я побутна с лакът. — И той обича да остава сам. Какво прекрасно място! Сецам се за дебата и как после ти разговаря с онзи роб.

Клавдия застина.

— Знаеш го — гласът на Атанасий си остана все така спокоен. — Който отговаря за „Печалният дом.“ Миналата вечер на пиршеството се опитах да се сприятеля с Юстин и, казано честно, той също се опитваше да стори същото. Каза нещо твърде любопитно за този роб...

— За Нарцис?

— А, да, Нарцис. Юстин мисли, че го е виждал преди, в Капуа, бил роб на доста голямо християнско семейство. Главата на семейството бил погребален агент. Юстин е сигурен, че Нарцис е работил при него.

Клавдия се опита да потисне тръпката си.

— Има и нещо друго. Следобеда, когато Дионисий умря...

— Когато беше убит — поправи го Клавдия. — Дионисий беше убит.

— Е, да, беше убит. Тогава аз отидох в „Печалният дом“. Капаците на прозорците от двете страни бяха затворени, а вратата се заключваше отвътре. Според християнската традиция добро и свято дело е да се помолиш за мъртвите. Искях да коленича край трупа на Дионисий и да кажа няколко молитви. Бях изненадан, че вратата е заключена, затова чуках, докато кокалчетата на ръката ме заболяха. Вратата скоро се отвори и се показа Нарцис с много виновен вид. Твърдеше, че бил заспал. Казах му да се отдръпне и влязох. Огледах се, но не видях нищо нередно. Старецът беше увит в дрипите си, проснат на една плоча. Обаче в това помещение имаше нещо... Бил съм в Египет, Клавдия, посещавал съм некропола на западния бряг на Нил. Ходил съм в техните магазини за балсамиране; там миришеше по същия начин.

— Забеляза ли нещо друго?

Атанасий затвори очи.

— Голям сандък в другия край, нищо повече. След като свърших молитвите, си тръгнах.

— Забеляза ли нещо нередно, Атанасий? Моля ти се, помисли!

— Само труповете. Дионисий изглеждаше ужасно, със зяпнала уста и полуотворени очи. Беше подгизнал от кръв. Едно видях: вървите и запушалката, използвани от убиеца, бяха скупчени на пода под плочата. Когато снощи Юстин се опитваше да се държи приятелски, казах му как съм ходил в „Печалният дом“, за да му отдам почит и че нямам нищо общо с пожара. Юстин не го възприе, обаче каза, че също е ходил там да се помоли. Този път „Печалният дом“ бил заключен отвън, а робът Нарцис спял под сикоморовото дърво с кана пиво до него. Юстин също поискал да види трупа и Нарцис не се зарадвал особено на тази идея.

Атанасий се изправи.

— Помниш ли стиховете на Ювенал? — Атанасий се засмя. — На едно място той се пита: „Кой ще пази пазачите?“

— После? — отвърна Клавдия.

— В този случай, малка моя — Атанасий се наведе към нея, — трябва да запиташ: кой шпионира шпионите?

Философът си тръгна.

— Клавдия?

Клавдия се извърна. На входа на градината на перистила стояха Гай Тулий и Бур. Германецът носеше рунтавата си кожена наметка, Гай бе сложил кожен нагръдник, около китката му беше навит коланът на меча, носеше походни ботуши. Под рамото си стискаше шлем, на който бяха прикрепени пурпурно червените императорски пера. Той махна с ръка.

— Клавдия, августата ми заповяда да те потърся. Тя стана и отиде при тях.

— Ще идем да огледаме пътеката към брега. Августата беше категорична. Ти ще ни придружиш. Каза, че имаш остри очи и навярно ще видиш нещо, което ние може да пропуснем.

— Е, в гората няма да види нищо! — изръмжа Бур.

— Искаш ли да вземеш наметката си? — началникът на гвардията не обърна внимание на намесата на германеца. — Преди да тръгнем, искам да ти покажа нещо — като се завъртя на пети. Гай Тулий отмина. Клавдия и Бур нямаше какво друго да направят, освен да тръгнат след него. Те заобиколиха двореца и тръгнаха към „Печалният дом“. Гай не спря там, заведе ги в доста дива горичка от сикомори — запусната част от градината където подивели къпини и коприва стигаха чак до защитната стена. Той си проправи път през тях, а зад него Бур разчистваше пътеката за Клавдия. На едно място Клавдия спря и клекна да огледа купчинка овчи и телешки кости с изсъхнали остатъци от месо, висящи по тях. Наблизо се въргаляше смачкана на топка мръсна кърпа, а под един трънен храст кана за вино от печена глина.

— Някой е пирувал тук. Гай се върна и застана над нея.

— Прислужниците винаги се измъкват нанякъде, за да изядат храната, която са отмъкнали, но това не е важно. Хайде, ела...

Стигнаха до малка просека точно пред стената Гай посочи здравия подсилен сирийски лък на земята, празен колчан и край него делвичка от печена глина почерняла от огъня.

— Намерих ги тази сутрин — обясни той, — или по-скоро хората ми и аз. Решихме да претърсим наоколо за нещо подозрително. Винаги има възможност някой от нападателите да се е промъкнал и скрил тук.

Клавдия прекоси и вдигна лъка. Дървото и тетивата бяха прогизнали, както и колчана и делвичката, която още вонеше на катран и огън.

— Трябва да е тук от известно време — прошепна тя. — Какво мислиш, Гай?

Върху гладко избръснатото лице на началника на стражата личеше напрежението от миналата нощ, под очите му имаше тъмни сенки от недоспиване.

— Искам августата да ни се беше доверила — отвърна той, сякаш говореше на себе си. — Не се засягай, Бур! — пое дълбоко дъх. — Струва ми се, опитвам се да убедя сам себе си. Подозирам, че лъкът, колчанът и делвата са били използвани от предателя. „Печалният дом“ не е бил сигнален огън, но в нощта, когато беше унищожен, предателят е използвал суматохата да изстреля запалени стрели във въздуха.

Клекнала на земята, Клавдия разглеждаше лъка и стената, после се обърна назад натам, откъдето бяха дошли. Казаното от Гай беше разумно, но въпросът кой е подпалил сигналните огънове оставаше.

— Бур! — Тя махна с ръка на наемника. — Няма да минем през горите. Не, не, Гай — вдигна ръка тя, — аз ще обясня на августата. Искам да пратиш най-добрите си мъже в горите, Бур. Искам да стоят настрана от мястото, където стана сражението. — Клавдия направи жест с ръка. — Кажи им най-грижливо да огледат местността в ляво от пътеката, когато тръгнете.

— Какво да търсят там? — попита Бур.

— Белези от лагеруване, може би двама или трима са живели в гората. Трябва да са оставили лагерен огън, да са изкопали малка яма за нужник. Може да са били войници, или дори странстващи медникари или пътуващи търговци. Да търсят ями за огън, остатъци от дрехи или храна.

Бур кимна и забърза обратно.

— А аз? — усмихна се Гай. — Имаш ли заповеди за мен?

— Да, Гай, всъщност имам.

Клавдия замълча. Над тревата долетя гласът на Атанасий.

— Търси го! — простена Гай. — Като ги знаеш философите, Септим вероятно спи някъде.

— Искам да намериш Тимотей! — заяви Клавдия. — Искам да говориш с него за скитника от гората.

— Старецът, когото намериха мъртъв край вилата?

— Същият! — потвърди Клавдия.

Гай тръгна, а Клавдия се върна, за да огледа пак лъка, колчана и малката делва, използвана да се пренесе огънят. Вече искрено бе озадачена и заинтригувана защо Нарцис е трябвало да лъже. Каза й, че излязъл от „Печалният дом“, нахранил се,пил доста и заспал малко по-надалеч. Сега мислеше, че лъже и се питаше защо. Наред с това, мрачно помисли тя, имаше още въпроси към новия си приятел.

Малко по-късно Гай се върна заедно с Тимотей, който ситнеше край него. Домоуправителят изглеждаше доста зле; занемарен, небръснат, туниката му беше покрита с петна.

— Седни на тревата.

— Мокра е! — възпротиви се Тимотей — Да не си забравила, че снощи валя, Клавдия?

Тя сви рамене и седна на една мраморна пейка, като покани Гай да седне до нея.

— Скитникът от гората — започна тя. — Старикът, когото намерили мъртъв край вилата малко, преди императорът да пристигне.

— Точно така — съгласи се домоуправителят, примигвайки изморено. — Не помниш ли, Гай, дойдох и те заварих край него. Старецът беше голям досадник — Тимотей се обърна към Клавдия. — Скиташе из горите и често идваше във вилата да проси остатъци от храна. Селяните наоколо добре го знаеха, макар тук да не са останали много селяни — тъжно добави той. — Разбрах, че нападателите ни са убили всеки, който не успял да избяга. Трябваше да разпънем онези пленници — той вдигна пръсти до устните си. — Разпънати! — повтори той. — Християнин съм, не биваше да казвам това, нали?

— Разкажи ми за горския скитник! — настоя Клавдия.

— Един от стражите намерил стареца на пътеката — Тимотей се потупа по лявата страна. — Навсякъде тук имаше синини. Понякога се напиваше, помислих, че е паднал или е получил удар. Така ли е, Гай?

Той се съгласи:

— По друго време щяхме да хвърлим този труп в шубраците, но аз изпитах съжаление към него. Вилата има погребален ров точно зад източната стена. Накарах да отнесат трупа в „Печалният дом“ и да го завият в саван — той добави иронично: — нашият Тимотей като християнин твърдеше, че е благочестиво деяние да погребем мъртвия, да кажем молитва и да направим възлияние на гроба.

— Ти християнин ли си, или някой от семейството ти е християнин? — заинтересува се Клавдия.

— Прегледай докладите, Клавдия. Не съм вземал участие в гоненията, но семейството ми не симпатизира на християните. Все пак — Гай потупа Тимотей по рамото, — ето един, когото харесвам. Тимотей е добър човек. Както и да е, моят човек докладва, че го е намерил и Тимотей ме помоли за помощ. Накарах да пренесат скитника; тялото му беше мръсно, а главата окървавена.

— Възможно ли е да е бил убит? — запита Клавдия. Гай направи гримаса:

— Не е изключено. Но кой може да поиска да убие един старик? Помня само, че вонеше по-лошо и от кучешка бърлога. Императорът пристигна рано следобед, току след като намерихме тялото — Гай поклати глава. — Отнесоха го в моргата и сетне започна бъркотията около убийството на Дионисий.

— Тимотей, ти каза... — Клавдия замълча, искаше да бъде колкото е възможно по-точна, — ... каза, че скитникът е бил досадник.

— Ами такъв беше, особено през последните дни, преди да умре. Господарке, не знам дали е паднал или е бил нападат. Накарах да вземат тялото, защото се почувствах виновен. Старикът идваше да хлопа по портите и да разправя, че искал да се види с императора. Казах му да се измита — Тимотей замислено я погледна. — Навярно е трябвало да съм по-любезен? Ние всъщност не огледахме трупа му, нали, Гай? Войникът го зави в саван, парче зебло в действителност, качи го на носилка и го отнесе.

— Има ли още нещо? — подхвърли Гай.

Клавдия се обърна към развалините на „Печалния дом“.

— Какви хора носеха там?

— Когато се случи да умре някой гост — отвърна Тимотей. — Държим трупа на всеки, който има семейство, докато някой от

близките или роднините не дойде да го поиска. Колкото до останалите — той разтърка очите си, — обикновено това са прислужници, роби от домакинството. Оставят ги там, а после ги изгарят — той се изправи: — А сега, господарке, аз си имам задължения, както и Гай.

Двамата си тръгнаха. Клавдия стана и отиде до сикомората, под която през нощта на пожара беше стоял императорът. После се върна да огледа разпръснатите по втвърдената земя остатъци от метал. Забеляза как тук-там бяха копали по земята, но почвата пак беше отгъпкана.

— Клавдия! — тя се изправи, отръска прахта и надникна над един храст. Видя как Нарцис се разхожда нагоре-надолу и кърши ръце: — Клавдия!

— Точно който ми трябва! — прошепна тя. Примъкна се иззад храста, тихо пристъпи на пръсти до Нарцис и силно го бутна по рамото. Той се обърна рязко.

— Търсех те, Клавдия!

— И аз те търсех! — върна му усмивката тя. — Ела, седни и да поговорим — потупа го рамото. — Мислех, че съм добра актриса, Нарцисе, но твоята способност да играеш е равна на моята.

— Какво искаш да кажеш? — заекна той. — Клавдия, не е време за шеги. Искам да знам къде да ида да живея. Докога ще останеш във вилата?

— Това сега няма значение — Клавдия посочи градинската пейка. — Искам да поговорим за горския скитник. Не, Нарцисе, не започвай да трепериш и да плачеш! Познаваше ли старика?

— Разбира се! — тихо продума той, избягвайки погледа й. — Всички го познаваха. Но аз се страхувам, Клавдия, и се питам какво стана миналата нощ?

— Знаеш какво стана, Нарцисе — вилата беше нападната. Сигналните огънове? Ти си човекът, който ги е видял, нали? — Забеляза как той започна да се изчервява. — А онзи горски странник, как мислиш, дали е бил убит? — сграбчи китката му и заби нокти в нея. — Недей да лъжеш, Нарцисе! Ти си огледал трупа, както оглеждаш всички трупове, които донасят в „Печалният дом“. Някои не смееш и да пипнеш, но други? Не упражняваш ли уменията си да балсамираш върху тях?

Нарцис отказа да отговори.

— Знаеш ли какво? — продължи тя. — Струва ми се, че ми наговори доста лъжи за доста неща.

— Аз...

— О, не започвай отново с представлението! Ти си балсаматор от Сирия, който бил замесен в някакъв бунт и бил продаден в робство. Нали така?

Нарцис съгласно кимна.

— Бил си изпратен в Италия и... Клавдия го удари през лицето.

— И дойдох тук.

— Пак ще те ударя, ако лъжеш. Ти ми стана симпатичен, но всъщност не те познавам. Бил си известно време в тази вила, нали? Познаваш хора като Тимотей. Също така познаваш и мен и имаш много голям дълг към мен, затова казвай истината.

— Пристигнах в Италия — бавно започна Нарцис. — Бях пратен да ме продадат в Тарентум.

— Капуа! — прекъсна го Клавдия. — Не забравяй за Капуа, Нарцисе...

— Е, да — припряно продължи той. — Бях продаден на един селянин, който реши, че няма да му бъде от полза и се озовах на пазара за роби, откъдето ме купи едно християнско семейство.

— Аха! — засмя се Клавдия. — И ти си християнин, нали, Нарцисе? Сигурна съм, че си кръстен — тупна го по рамото. — Направи грешка. Питаше се дали арианите имат по-различни погребални обреди в сравнение с ортодоксалните. Странно, помислих си, как така един езичник роб, човек, опознал погребалните обреди на Египет, знае толкова много за ортодоксалните християни и арианите? Виждаш ли — Клавдия се вторачи в него, — ти трябва да си направил и други неволни грешки — продължи тя доволна. Не смяташе да поставя под съмнение всичко, казано от Нарцис, но последната ѝ забележка наистина го подплаши. — Та какво казваш? — подкани го тя.

— Новият ми господар беше погребален уредник. Бе добър човек, с голямо семейство, момчета и момичета. Живееха във вила на края на града, красиво място, подарке, с цветни и овощни градини, маслинови горички и лозе. Правеше собствено вино, беше чудесно на вкус. Толкова бях щастлив! Каквото господарят искаше исках го и аз. Приех Белия Христос. Вярвах във всичко, в което вярваше господарят.

Той често ме използваше като пратеник, като довереник. Възхищаваше се от познанията ми за балсамирането. Смееше се, тупваше ме по рамото и казваше, че под ръцете ми и най-ужасният труп става привлекателен. В деня на сабата^[3], точно преди вечерята, във вилата се събираха християни. Свещениците им, вече ръкоположени, както те го наричат, идваха да празнуват агаре, Евхаристията^[4], както те наричат празника на любовта: разчупването на хляба и пиенето на вино. Те вярват, че това са тялото и кръвта на Христос.

Господарят ми беше много богат. Беше покровител на ораторската школа в града; нищо не му доставяше по-голямо удоволствие от това, да покани оратори във вилата си за агаре. След като церемонията свършваше, ние вечеряхме под звездите, а въздухът ухаеше от аромата на глициниите. Ораторите се забавляваха, обсъждайки един или друг въпрос. При други случаи господарят водеше цялото си семейство в школата, за да присъстват на речите на ораторите — Нарцис скри лице в ръцете си. — Какво идилично време! Вергилий трябва да го е възпял в поезията си!

— После? — настоя Клавдия.

— О, там срещях кого ли не. Ораторската школа в Капуа беше прочута; идваше дори Крис, за да подобри речта си и да се обучава как да се представя пред публика. Мислеше се за нов Цицерон. Обичаше да цитира „За Милон“, „Против Катилина“ и други речи на големия оратор. Не съм твърде сигурен — изви очи нагоре Нарцис, — но мисля, че Крис трябваше да напусне — поради някакъв скандал заради плащането на таксите, или в неговия случай заради неплащането им.

— А Гай Тулий?

Нарцис поклати глава отрицателно:

— Разговарял съм с него. Прекарвал е повечето от времето си в Галия или Британия. Езичник до мозъка на костите и не разбира за какво е цялата тази врява. Никога не съм се срещал с него, докато не пристигнах тук.

— А домоуправителят Тимотей?

— Никога не е идвал, но разбрах, че имал брат там.

— Какво стана с него?

— Изчезна при преследванията. Тимотей не знае дали е избягал, арестуван ли е бил или е убит — Нарцис сви рамене. — Никой не знае! Останалите от ораторите бяха там. Атанасий, Дионисий и другите.

Тогава бяха млади, учеха изкуството как да говорят пред публика и ги обучаваха да произнасят реч с морско камъче в устата, или да говорят без бележки. Когато се връщам назад, си спомням как всички се надуваха като петли на гумно. Юстин се смяташе за новия Демостен.

— Образован човек си, Нарцисе, знаеш всички имена.

— Господарят ми беше много учен. Той ме образова, накара ме да изчета библиотеката му.

— И как свърши всичко?

— Да, всичко свърши! — уморено заключи Нарцис. Харесвах това семейство, господарке. Господарят ми обеща да ме освободи, имаше планове да ме направи партньор. Можехме да завладеем целия този град. Би трябвало да видиш складовете му. Имаше всичко необходимо за най-хубавите погребения: маски, ветрила, ковчези, дори музиканти. Диоклециан сложи край на всичко. Издаде едикта си, християните отново бяха обявени извън закона, а писанията и символите им забранени — Нарцис се разплака и захълца тихичко. Клавдия забеляза, че е свил юмруците си, а вените на ръцете му изпъкваха като върви. Този човек може да убива, помисли тя. Ами Тимотей? Имал брат в Капуа, който изчезнал. А Крис? При него въпросът стоеше по-иначе. Той беше всеизвестен със своята стиснатост и с това, че не обича да плаща дълговете си.

Както хълцаше, Нарцис й заприлича на дете, което пролива сълзи повече защото е ядосано, отколкото от скръб. Той изтри очи с опакото на ръката си:

— Семейството на господаря беше издадено. Посред нощ дойдоха войници, намериха препис от християнските писания, Chi и Rho, знака на рибата, чието име е съставено от буквите, които, както знаеш, означават Иисус Христос, Син Божи, Спасител на света. Аз треперех в тъмнината, докато войниците тикаха символа в лицето на господаря и искаха да се отрече от него. Той отказа, както и цялото семейство. Тогава ги отведоха, вързаха ги, изблъскаха ги навън и ги натовариха на една талига. Както разбираш, на мен не обърнаха внимание, бях роб, аз не съществувах. Останах да бродя като дух из празната къща. Останах там около четири дни. Хората идваха да питат какво се е случило. Не можех да повярвам! Видях го в очите им: аз бях предателят, аз бях предал своя господар. Затова избягах и се скрих в околностите.

— Как оцеля?

— Знаех за християнската общност, някои имена и места. Тъй като се криех и бягах да спася живота си, те ме приеха като един от тях, но бях изправен пред много опасности. Християните можеха да ме заклеят като предател, властите да ме погнат като избягал роб. Ако ме заловяха, можех да очаквам кръста или да ме хвърлят на някоя мечка на арената. Един от селяните, който ме подслони, ми разказа как властите са сложили ръка върху имуществото на господаря. Аз също бях включен в него, но липсвах. Търсели ме — Нарцис вдигна ръце нагоре. — Господарке, кълна се, че не съм ги предавал, но знаех, че ако ме заловят, ще ме изтезават. Спотайвах се в околностите, две или три години, после отидох на север и намерих подслон в катакомбите. Поддържах гробовете на мъртвите. Годишите бързо минаваха. След време презвитер Силвестър ми обърна внимание и аз му изповядах цялата си история.

— Сигурна съм в това! — едва се усмихна Клавдия. — И Силвестър направи така, че да дойдеш тук?

— Да, господарке, заради Константиновия едикт за веротърпимостта^[5]. Новият ни император заявяваше съвсем ясно: избягалите роби трябва да признаят положението си и да се предадат на властите. Силвестър ми обясни, че не може да стори нищо за мен, но може да смекчи удара. Щял да ми намери прилична работа и аз наистина бях представен на Крис и пратен тук.

— Значи, не си живял тук пет години? — усмихна се Клавдия.

— Не, разбира се.

Клавдия изпитателно го погледна. Вярваше, че Нарцис казва истината или поне част от нея. Сега разбра и щедростта на августата към този сирийски балсаматор. Елена знаеше и навярно бе научила всичко за предишния живот на Нарцис.

— Шпионин си, нали? — попита Клавдия. — Това е било едно от условията на Силвестър. Всичко, което научиш, да се донася на Тимотей или на някой като мен; ето защо тогава в градината сам дойде при мен. Силвестър не прави нищо, без да определи цената му, която винаги е една и съща: напредъка на християнската общност. Добре е да си имаш шпионин във вила „Пулхра“!

— Само осведомител! — възрази Нарцис. — Знам какво видях в онази нощ, имам предвид сигналните огньовете. Дадох на Силвестър

клетва за вяръност и я спазвам. Тогава, седнал под звездите, не разбирах, че онова, което виждам, е толкова важно.

— Кой предаде господаря ти?

Клавдия преднамерено бе променила посоката на разпита и за миг долови промяната в очите на Нарцис, неговия остър, пресметлив поглед.

— Хайде, хайде! — продължи тя. — Сигурно си направил някакви разследвания. Хората приказват. Имена! — рязко произнесе тя. — Трябва да си подочул някои имена?

— Дионисий, Септим! — Сега гласът на Нарцис прозвуча мрачно.

— Поруга ли трупа му?

— Плюх му в лицето.

— Какво друго направи, Нарцисе? Огледа ли стареца, онзи скитник из горите?

— Аз...

Клавдия заплашително вдигна ръка:

— Бил е убит, нали?

— Така мисля — отвърна поглед Нарцис. — Да, така мисля. Беше покрит с мръсотия и прах, встрани от главата му течеше кръв. Имаше гъста чорлава коса. Черепът му беше разбит, но пак повтарям, може да е било нещастен случай.

— Ти упражняваш уменията си, нали? — поднови въпросите си Клавдия. Ти си балсаматор, обучен в традицията на египетските погребални обреди, да извлича мозъка и вътрешностите на трупа, вярно ли е? Това и си направил със скитника, както преди си се упражнявал с трупове на роби.

— Никой не знае! — призна Нарцис. — Чувствах, че трябва да го правя, за да им помогна в пътуването към отвъдното и да поддържам уменията си. Какво лошо съм сторил? Кой го е грижа за някакъв стар роб?

— Заравял си останките в гората, нали? Видях местата, където ги криеш. Нещо повече, имал си сандък в „Печалният дом“ и в него си пазел смола и други запалителни вещества. Там е било твоето малко царство, затова и никога не си го напускал. Заклучвал си вратата и си спял под близката сикомора, където и си бил, когато избухнал пожарът. Помислил си, че ще те обвинят и през нощта си избягал. Бил си

ужасен при мисълта, че могат да разберат какво си криел там и какво си правел. Сега всичко това е в миналото, Нарцисе. През онази нощ видя ли нещо подозрително?

— Бях изплашен — защити се той. — А пък и всички онези оратори, които идваха да видят трупа... Никога не бях го очаквал. Взех кана пиво и набързо я гаврътнах. Когато се събудих, пожарът... — той скочи на крака. — Имам задължения...

— Не, нямаш, Нарцисе. Вече не си роб, а свободен човек — тя сграбчи китката му. — Имам да ти задам и други въпроси, но засега ще почакаш. Не бягай.

Клавдия се отпусна на слънчевата светлина и се захвана да обмисли казаното от Нарцис. Бавно, но сигурно тя подреждаше парченцата на мозайката, обаче се изправи, когато чу дрънкането на оръжие. Минаваха Бур и група наемници, повели със себе си млад човек. Косата му беше разчорлена, носеше черна туника, пристегната с връв през кръста. Бур се държеше меко с него, сложил огромната си лапа върху рамото му, но младият мъж очевидно бе изплашен и ако германецът го пуснеше, щеше да побегне като заек.

— Намерихме! — германците заобиколиха Клавдия и младежът, когото съпровождаха, падна на колене пред нея.

— Какво намерихте? — примижа Клавдия към тях.

— Следи от лагерни огньовете, двама-трима мъже са били известно време на лагер в гората. Шише вода, остатъци от храна и дрехи.

— А този кой е?

Младият мъж коленичи, зъбите му тракаха, очите му щяха да изскочат от орбитите.

— Говори! — потупа го Бур по рамото. — Кажи на господарката какво си видял.

Младежът заломоти на диалект, който Клавдия трудно схващаше, и затова го накара да заговори по-бавно и да повтори каквото каза. Той продължаваше да се тресе от страх и едва когато Клавдия му протегна една монета заговори по-бавно. Тя разбра, че е селянин от близък чифлик, побягнал, след като нападнали дома на господаря му. Връщал се от нивата, когато забелязал подредени в три редици фигури да тичат към главната порта на чифлика. Останал вкопан от страх на мястото си, като чул дрънкането на оръжия и далечни писъци. Бур го бутна с

пръст по рамото: — Не, не това! Кажи на господарката какво си видял. Младежът обясни, как в нощта, когато „Печалният дом“ изгоря, бил на нивите с надежда да хване някакъв дивеч. Описа точно нивата, където бе ходила Клавдия: самотна угар под лунната светлина, заобиколена от дървета. Канел се да я прекоси, когато видял запален огън в тъмнината. Седнал и загледал трепкащите му пламъци, сетне решил да се върне и да каже на господаря си, но на другата сутрин намерили там само догорели останки от жарава и не й обърнали внимание, защото помислили, че е дело на криеци се в горите браконieri.

Клавдия благодари на младия човек, даде му монетата и го освободи. Очакваше Бур също да тръгне, но германецът остана на мястото си и се оглеждаше наоколо.

— Къде е отишъл? — внезапно попита той. — Онзи, който се движи толкова тихо?

— За кого говориш? — изпитателно запитва Клавдия.

— За Гай! — обясни Бур. — Искам да се извиня — той впери очи в Клавдия. — Гай е добър войник, но силно се тревожи, че императрицата не му се доверява. Трябва да му обясня.

Той щракна с пръсти и продължи търсенето си.

Клавдия стана, протегна се и реши да се върне във вилата. Вече приближаваше един страничен вход, когато чу някой да произнася името ѝ. В един портик стоеше Силвестър и ѝ махаше с ръка.

— Надявах се да те срещна.

Клавдия се облегна на една колона и усети колко прохладен е камъкът.

— Как се чувстваш? — гласът на Силвестър звучеше загрижено — Имам предвид Мелеагър. Не се плаши от него, Клавдия. Божията справедливост е като куче, което винаги намира плячката си. Тук си сред приятели. Между другото, Мелеагър си тръгна, замина за Рим.

Клавдия усети облекчение и дълбоко пое дъх. Ужасно се страхуваше да не би отново да срещне този гладиатор.

— Толкова неочаквани неща се случиха! — поклати глава Силвестър.

— Ти ли замисли всичко това? — уморено запитва Клавдия.

— Как бих могъл да планирам такъв хаос? — отвърна Силвестър, загледал над рамото ѝ в пространството. Тя се обърна и забеляза, че край тях бързо минава Юстин.

— Е? — попита тя. — Всички са тук: Тимотей, Нарцис, Атанасий.

— Никога не съм мислил, че ще ни съпътстват убийство или предателство! — продума Силвестър.

— Защо го направи? — продължи Клавдия. — Защо покани оратори от Капуа, а не от друг някой град? В градовете по цяла Италия има подобни школи.

— Капуа беше избрана по две причини. Първо, Атанасий е навярно нашият най-голям оратор. Второ... — Силвестър я хвана за ръка и я отведе по-навътре в сянката, — римският епископ Милтиад има роднини, кръвни родственици, заловени при последните гонения. Те също бяха от Капуа. Той мислеше, че дебатът може да извади тези въпроси на преден план, че може да се появят нови сведения, някакво изясняване на случилото се преди толкова години. Толкова много хора умряха в Капуа, Клавдия, но това е в миналото — Силвестър въздъхна. — Милтиад мисли, че този дебат ще покаже, че арианската школа е свърталище на предатели и изменници, но разбира се, в живота не е толкова просто. Аз го предупредих. Гоненията свършиха, но кръвната вражда продължава.

— Знам, че Нарцис е от твоите хора. И с Тимотей ли е така?

— Разбира се. Добър човек, и много предан на вярата. Тимотей дори се пита дали трябва да служи в един езически дом.

— Теб всъщност не те е грижа, нали? — възкликна Клавдия. — Ти и Милтиад, вие двамата събрахте на едно място хора, чийто живот е изпълнен със сенки и призраци. Сигурно си знаел, че тези сенки ще се появят на повърхността. Цялото това съперничество, всичката тази злоба.

— Грижа ме е! — заяви Силвестър — Очистването, пречистването е много добро средство за събуждане на добродетелите. Вярата, нашата религия трябва да възтържествува. Казах, че има две основания този дебат да се състои. В действителност има и трето, което е основно и което породи всичко това — той сви пръсти в юмрук. — Ние имаме Елена — августата, а скоро ще имаме и нейният син. Не можеш ли да видиш, Клавдия, истинската причина за този дебат? Ние се радваме на деленията, на горчивината, на съперничеството. Ние ги харесваме. Искаме августата да се намеси, да стане една от нас, да подкрепи римския епископ. Не е достатъчно

Елена само да подкрепя християнската религия. Виж между християните има повече противоречия, отколкото са бълхите в едно куче, но Рим сплотява всичко в едно цяло. Ние искаме един ден хората да разберат, че едно нападение срещу църквата ще бъде нападение срещу империята, а нападение срещу империята ще бъде нападение срещу нас.

Клавдия впи поглед в този умен свещеник, който криеше хитрите си ходове зад благо изражение и доброжелателен поглед.

— Значи, затова е всичко! — прошепна тя. — Ти искаш Елена да подкрепи римския епископ, независимо дали е прав или не: ти гледаш на себе си и своите като на властващи наред с императора цезари — духовната сила в империята. Елена ще управлява в полза на Милтиад и каквото каже императрицата, ще бъде закон. Римският епископ и императорът ще бъдат едно неотделимо цяло. Християнството ще стане държавна религия, а Милтиад — нейния първосвещеник. Един ден ти ще помажеш императора, но няма да спреш дотук, нали така Силвестре? Всичко трябва да се доведе до край; навярно един ден именно римският епископ ще решава кой да носи пурпура, кой да сияе с диадемата.

— Блянове — усмихна се Силвестър, — блянове за слава, Клавдия, за това, че царството Божие ще се установи на земята. Елена постигна разбирателство с нас. Ние искаме закон, който ще ни свърже. Искामе тя да управлява в наша полза, докато учението ни стане равнопоставено на императорски едикт. — Той продължи припряно: — Едно нещо със сигурност не беше планирано или очаквано, нападението срещу вилата. Ти какво научи?

Клавдия вдигна очи към резбованото на върха на колоната лице със свити устни и издути страни, чиято глава бе окръжена с лозови листа. Тя вяло се запита колцина във вилата разбират напълно сложните ходове на Силвестър.

— Клавдия? — настоя Силвестър.

— Нападението е дошло от Лициний — опомни се тя. — Той е изпратил една галера на италианския бряг, но вече е имал агенти в околностите край вилата. Те са запалили сигналните огньове, след като получили сигнал оттук. Горите са гъсти и агентите на Лициний са могли да се спотайват в безопасност там, докато изчакват договорения сигнал. Има обаче нещо, за което те не са знаели, не са пресметнали —

онзи странник, който бродел из тези места. Мисля, че той е разбрал за чужденците и е отишъл във вилата, за да съобщи какво е видял. За негово нещастие нашият предател или неговите съучастници са научили какво ломоти човечецът и го убили. Знаеш останалото: подпалват пожарите, галерата идва и войските слизат на сушата. Доволен ли си, Силвестре?

— От нападението срещу императора ли? Не, разбира се.

— Знаеш какво искам да кажа — иронично каза Клавдия. — Сега Константин има причина за война. И това ли е част от твоя блян, от хитроумния ти замисъл? Константин да потегли на изток и там да издаде едикти за веротърпимост? Тогава ти с твоите агенти ще се захванете да подбуждате размирици в източните провинции, нали така, и ще подготвите пътя за вашия Спасител?

Силвестър само се изсмя, вдигна ръка в поздрав и отмина.

Юстин, водачът на арианската школа, видя унесените в разговора си Клавдия и Силвестър. Той наистина се почуди за какво толкова могат да разговарят двамата, но бързаше да стигне до нужниците. Там с радост установи, че няма никой, освен котката на вилата, кльоцава твар, която избяга през един полуотворен прозорец. Юстин се намести в отдалечения край, тъжно загледан в мозайките върху стената отсреща. Не се чувстваше добре, стомахът му се бунтуваше, обилната храна и виното от миналата вечер не му понасяха. Не трябваше да приема поканата да участва в този дебат. Бяха го хванали в клопка. Пристигна тук, защото очакваше спорове, но Атанасий се показва в пълния си блясък, Силвестър имаше свое ухо край августата и сега Юстин бе застигнат от призраци от миналото. Атанасий беше не само блестящ оратор, но и с неопетнено минало. В края на краищата, Атанасий успя да избяга на север, след като Диоклециан започна преследванията. Далеч от Капуа. А останалите попаднаха в мрежата.

Мислите му се лутаха. Все още погълнат от проблемите, които го обсаждаха, Юстин се почисти с гъбата, прикрепена на върха една пръчка, и влезе в малката умивалня да измие ръцете и лицето си. Излезе от нужниците и вече отминаваше ниската постройка от червени тухли със стълби, водещи към вратата на едно подземие когато откъм стълбите до него долетя някакъв глас.

— Юстине, Юстине!

Той спря и помисли, че сградата трябва да е свързана с хипокауста, навярно бе склад за гориво.

— Юстине!

Чу някакво поскърцване, тръгна в дясно и впери очи в стълбището. Вратата в дъното беше отворена.

— Юстине!

Гласът беше настойчив, сякаш човекът долу бе открил нещо. Юстин толкова беше потънал в проблемите си, че бе забравил за Дионисий или това, че Септим липсваше. Бързо слезе по стълбите и влезе, когато видя, че в мрака на сводестото помещение проблясва светлик от лампа. В другия край до една колона имаше човек. Юстин спря и нападателят му го удари отзад по главата.

[1] Калем, писалка, обикновено от желязо. Единият ѝ край бил остър и служел за писане върху навосъчена повърхност, а другият — плосък и служел за заличаване на написаното. — (Бел.ред.) ↑

[2] *Primo, Secundo, Tertio, Quarto, Quinto, Sexto* (лат.) — първо, второ, трето, четвърто, пето, шесто. — (Бел.ред.) ↑

[3] Сабат или шабат (от староевр. почивка) — според Библията задължителната почивка в събота, която юдеите свято почитали; отговаря на днешната християнска неделя — (Бел.прев.) ↑

[4] Евхаристия (от старогр.) — благодарствената жертва, която почита превръщането на хляба и виното в плътта и кръвта Христови по време на литургията и тайнството на Причастието. — (Бел.прев.) ↑

[5] Т.нар. Милански едикт за веротърпимостта, издаден през юни 313 в съгласие между император Лициний и Константин. С него всички религии в Римската империя, включително и християнството, се обявяват за равнопоставени. — (Бел.прев.) ↑

ГЛАВА ДЕВЕТА

Nemo repente fuit turpissimus.

Никой не става отведнъж жертва на покварата.

Ювенал, „Сатири“,

II

— Хайде, идвай!

Главният началник на императорските кухни, любимият готвач на императора, сграбчи младата кухненска прислужничка за ръката и я побутна надолу по стълбите към избата, където под нисък покрив, поддържан от здрави каменни колони, държаха дърва и въглища. Началникът винаги обичаше да води наложниците си, както наричаше своите завоевания, там долу, където беше толкова спокойно, особено през лятото. Изтри мазните си лице и ръце в туниката и преценяващо огледа момичето. То имаше маслинена кожа, гъста черна коса и красиви ръце и крака. Специалистът по предястията вече бе спал с него и му беше предоставил ярко описание на нейните умения и всеотдайност, както и на готовността ѝ да достави удоволствие. Началникът веднага се беше задействал и съблазни младата жена, като ѝ обеща по-привилегировано положение в кухнята и може би възможността да се издигне до поднасяща блюда прислужница с позволение да влиза в императорската трапезария. Освен това ѝ даде първа да вкуси пресните деликатеси от предишната вечер: сирене и мед, резени орехов и смокинов сладкиш, торта от стафиди и различни меса в сос.

— Хайде, идвай! — повтори той, протегна ръка и я стисна.

— Сигурен ли си? — прошепна слугинята, преструваща се на изплашена нимфа. Съучастникът и приятел на шефа я беше посъветвал да се противи по този начин, да гугука и да се колебае. Тя

уверено играеше ролята си, хапеше устни и нерешително се бавеше на стълбите, докато той нежно я подръпваше за ръката.

— Само бъди неотстъпчива и ще се радваш на истински рай от удоволствия! — я беше посъветвал приятелят ѝ. — Направи така, че да стане на някое самотно местенце, където никой няма да чува.

— О, не ставай глупава! — шефът усети, че стомахът му се свива от възбуда. — Ще се по целуваме и ще си поиграем, после ще се върнем в кухните да пийнем вода с мед и да опитаме от камарите сладкиши.

Все още вживяна в ролята си на несмела влюбена, слугинята пое след него надолу по стълбите. Беше решила да даде на този важен мъж най-доброто от себе си и да спечели благоволенieto му. С удоволствие би нареждала на другите прислужници, получавала най-добрите останки от трапезата и би се радвала на правото да спи на сухо и чисто местенце.

Шефът отвори вратата и пипнешком потърси намазаните със сяра клечки, които използваше, за да запали насмолените факли и двата глинени светилника с изрисувани по тях Пегаси. Когато те светнаха, момичето влезе и огледа плесенясалото помещение.

— Тук! — началникът на кухните се обърна; двете лампи ярко се разгоряха, факлите пращяха сред облак искри. Момичето зад него простена.

— О, всичко ще е наред! — прошепна началникът. Почувства ръка върху рамото си и широко ѝ се ухили. — Има ли нещо, момиче?

Дори в недостатъчната светлина лицето ѝ се беше променило, бе побледняло и удължило, долната устна трепереше. Тя безмълвно го дръпна за ръката и посочи навътре в избата. Той проследи погледа ѝ, челюстта му увисна, изумено зяпна, придърпа момичето към себе си и бавно тръгна напред.

— В името на Аполон! — задъха се той — Какво е това?

Момичето се освободи, приглушено изписка и побягна към полуотворената врата. Началникът беше от по-твърдо тесто. Ветеран от Девети испански легион, той бе се нагледал на трупове — обесени, разпънати на кръст, изгорени в масло, с отсечени крайници или подпухнали и вмирисани на някое далечно бойно поле. Все пак, в зловещата гледка в другия край на помещението имаше нещо отблъскващо, а слабата светлина я правеше още по-ужасяваща. Към

колоните бяха привързани един до друг два трупа. Началникът приближи и присви очи в полумрака. Той позна двамата философи от школата в Капуа; главата на по-възрастния бе клюмнала встрани, очите гледаха празно.

— Юстин! — прошепна началникът. — Това е името ти. Говореше, сякаш очакваше потъналият в кръв мъж да го чуе и отговори, но Юстин бе мъртъв. Старият човек беше съвсем гол, мършавото костеливо тяло изглеждаше още по-изстрадало заради съсухрените полови органи, краката с изпъкнали вени и мръсния торс, който приличаше на търбуха на изкормена риба. Устата на Юстин бе затъкната със стърчащо навън парче кожа. Бяха го пронизали с много стрели, сирийският лък лежеше на земята край празния кожен колчан, остриетата на повечето назъбени стрели с пера по края дълбоко проникваха в тялото, останалите лежаха разпръснати в дясно от колоната.

— Стрелецът не е много добър! — прошепна началникът. Поне четири или пет от стрелите не бяха улучили целта си. Юстин бе здраво омотан с мазна дебела връв, впита дълбоко в плътта му, но все пак между навивките имаше достатъчно пространство, където да попаднат смъртоносните върхове. Началникът любопитно пристъпи и се вгледа в очите на мъртвия. Спомни си старото предание, че в зениците на мъртвия често може да се види онова, което той е съзрял последно. Очите на Юстин обаче представляваха само черни петна, така извъртени нагоре, че се виждаше изпъстреното с червени кръвоносни съдове бяло.

Началникът отиде до втория труп; не можа да си спомни името му, но позна в него един от ораторите, по-младият мъж също беше разсъблечен, със запушена уста и завързан за колоната. Началникът присви ноздри. Този мъж очевидно бе мъртъв от по-дълго, миризмата беше натрапчива, а гледката още по-страховита. Бяха свалили всички му дрехи, бяха го завързали с лице към колоната и го бяха бичували до смърт. Наблизо лежеше бич, какъвто използват надзирателите, с бронзова дръжка и кожени ремъци с прикрепени към тях две или три остри като бръснач висулки от бронз, мед или животинска кост. Началникът и преди беше виждал такива камшици; всъщност самият той притежаваше един, с който заплашваше кухненските прислужници, но в действителност никога не бе използвал този жесток

инструмент. Там, където бе се блъскало в колоната при конвулсивните отмятания на главата по време на изтезанията, лицето на мъртвеца беше покрито с кръв. Началникът притисна опакото на ръката си към врата на трупа. Беше студен, лепкав, с втвърдени като камък мускули.

— Двама мъже... — промърмори началникът. Върна се и докосна трупа на Юстин. Спомни си времето, което беше прекарал на военна служба. Бе носил достатъчно трупове към гробищната яма, за да заключи, че младият човек е мъртъв поне от дванайсет часа, но трупът на Юстин не беше много вкочанен и изстинал, вероятно той е бил убит малко преди разсъмване.

Началникът не искаше да побегне с викове като преследвано от касапин пиле. Не искаше да стане мишена за подигравки и насмешки, трябваше да постъпи като истински ветеран. Обърна се и бавно тръгна към вратата. Гордееше се, че се е държал като стар войник, свикнал с вида на кръв и разложение, но все пак... Погледна за последен път през рамо тези жалки човешки останки. Тези два трупа, начинът, по който висяха и по който бяха убити, каква ли злоба и жестока омраза бяха довели до това?

— Мъртви... — Нарцис разглеждаше двата трупа, прострени върху тревата под един изсъхващ дъб. — Мъртви и разлагащи се. Е — протегна ръка, — поне единият. Трябва да кажеш на августата, господарке, че трябва да ги изгорят.

Притиснала топка с ароматни вещества до носа си, Клавдия енергично кимна в знак на съгласие. Тя гледаше труповете и падащата върху тях шарена сянка от дърветата. Какъв прекрасен ден, какво красиво място — тази свежа морава, изпъстрена с цветя! Лек ветрец даряваше облекчение от горещината, откъм дърветата долиташе неповторимата песен на дрозд и отзвъняваше над градините. Пищна зеленина обкръжаваше труповете, сякаш гледаш изящен бокал с вкиснато вино. Два трупа, две същества с еднаква същност както в живота, така и в смъртта. Попита се как ли Атанасий ще се възползва от случилото се. Прави ли бяха християните? Дали наричаната „Септим“ и „Юстин“ същност ще надживее плътта им? Дали са застанали пред невидимата, но вечна преграда, която ги отделя от живата, възискателна справедливост на техния Бог? Или са изчезнали като струйки дим от изгорял огън? Или, както духовете на Омир, са се

превърнали в бледи сенки, изгубили силата си, след като са се подслонили в мрака отвъд живота и жизнената сила се е оттеглила от тях?

— Питам се... — прошепна Клавдия.

— Какво? — отзова се Нарцис.

— Нищо! — Клавдия протегна ръце. Не искаше да споделя мислите си за истинската причина, поради която ѝ беше толкова трудно да приеме учението на Христос.

Можеше да приеме един възкръснал из мъртвите човек, това вселяващо благоговение събитие, тази ужасяваща битка между живота и смъртта. Христос беше като Аполон или Херкулес — световен герой! Разпнат, осъден като престъпник и завърнал се като Господар на живота и светлината, на когото всички се подчиняват. Би могла да разбере това, но подобните на Дионисий и Юстин, с всичките им дребни прегрешения и глупави мисли, с жалката им смърт? Как те можеха да останат живи? И всички други, гъмжащите римски тълпи или бушуващите варварски орди, обкръжили границите на Римската империя? Беше ли всеки един от тях обвързан с безсмъртието? Всички ли носеха божествената искра?

— Господарке?

— Извинявай! — откъсна се от мислите си Клавдия. — Имаме два трупа. Ти знаеш всичко за труповете. Кажи ми какво научи.

— Септим е умрял първи — подхвана Нарцис. — Мъртъв е от поне дванайсет часа; плътта загнива, кръвта е изтекла, готов е за балсамиране, но всичките ми масла и инструменти изгоряха в пламъците и той така ще си отиде.

— Това няма значение! — възрази Клавдия — Кажи ми за смъртта му.

— Първо са го зашеметили с удар по главата като бивол, преди да го заколят, после са го вързали за онази колона, запушили са му устата и са го бичували до смърт. Белезите от камшика покриват цялото тяло от гърба до хълбоците, макар и някои да са попаднали ниско по коленете и под тях. — Нарцис коленичи до трупа на Септим — Ударите минават около гърба, а острите късчета са се впили в меката плът на корема и слабините.

Клавдия огледа синьо-червените следи от бича и отново поднесе топката към носа си.

— Убиецът действа еднакво добре и с двете ръце — продължи доволно Нарцис. — Уморявал се е и е сменял ръцете. Казвам той, но би могъл да бъде и тя. Бичът е ужасно оръжие. Знам — мрачно добави той. — Сам съм го опитвал. Кожените ивици и металните куки разкъсват плътта и поразяват всичко вътре, а резултатът е потрес и болка.

— Друго?

— Вероятно Септим не е усещал дълго ударите; сърцето му е отказало, разбирам го по лицето. Кожата е отекла и на петна. Съмнявам се дали е издържал повече от няколко минути.

— А Юстин?

— Пак жесток удар отзад в главата. Вероятно е бил убит малко преди зазоряване. Ти го видя — продължи Нарцис. — Беше съблечен до голо и завързан за колоната, стрелецът е стоял близо до него, стрелите са се забили дълбоко. Бих казал, че стрелецът не е бил на повече от метър от пленника си.

Клавдия погледна към трупа. Нарцис първо извади върховете на стрелите, преди да започне да човърка в останалите след куките дупки с взет от кухнята специален нож.

— Не е издържал дълго — печално добави Нарцис.

— А стрелецът? — заинтересува се Клавдия.

— Не е бил добър! Убиецът е трябвало да застане близо. Предпочитал да действа с лявата ръка; както знаеш, някои от стрелите бяха открити в дясно на трупа.

Клавдия кимна с отсъстващ вид. По-рано бе говорила с началника на готварниците и внимателно изслуша драматичното му описание, преди да огледа избата. Беше тъмно, плесенясало помещение, в което бяха струпани въглища и греди. През летните месеци го опразваха почистваха го и подреждаха, и не го пълнеха наново до късна есен. Не откри нищо, което да подсказва личността на убиеца но разбра защо този склад е бил избран за място на екзекуцията. Отстоеше на известно разстояние от вилата, но пък бе близо до нужниците. Убиецът навярно е изчакал двете жертви. Всъщност, колкото повече разсъждаваше Клавдия, толкова по-сигурна ставаше, че двамата са били избрани произволно. По нрав ораторите от Капуа бяха самотници. Освен това бяха изплашени, защото имаха какво да крият. Такива хора бродят, искат да останат сами със себе си и са идеални

жертви. Само не разбираше защо. Нямаше действителни доказателства за мотива, но след като обмисляше проявената от убиеца злоба, силно подозираше, че тези две смърти, както и смъртта на Дионисий, са свързани със случилото се в Капуа по време на жестоките гонения на Диоклециан. Останалите философи го бяха разбрали и вече се готвеха да побегнат, изплашени до полуда от ставащото.

Кухненската прислужничка вдигна цялата вила на крак, тя търчеше през градината и крещеше с цяло гърло преди стражата да я спре, но не беше в състояние да обясни свързано какво е видяла. Началникът обаче хладнокръвно потърси Гай Тулий и обясни всичко, преди да се вдигне тревога. Самата Елена слезе в избата, огледа труповете и даде воля на гнева си, като се разкрещя на Атанасий и Силвестър, че дебатът е свършил. Обърна се и към Клавдия, и ѝ изсъска неодобрението си.

— Свещеният меч изчезна! — Елена изтри бяла слюнка от ъгълчето на устата си. — Трима от ораторите са убити, синът ми е нападат, а ти, мишле, не знаеш нищо! Нищо не откри!

Клавдия знаеше, че не бива да спори, тя стоеше безмълвна, с наведена глава, докато Елена вилнееше и беснееше, докато най-сетне си тръгна.

Клавдия се върна при сградите и се вгледа в един корниз, украсен със смеещото се лице на Бакхус. Малко по-нататък Бур и стражът напрегнато я наблюдаваха. Чу някакъв звук и бързо се извърна. Сякаш от нищото пред нея изникнаха Силвестър със ситнещия подире му Тимотей. Презвитерът застана в сянката на дъба и печално се загледа в труповете.

— Дяволът подстрекава към убийство! — заяви той, без да вдигне глава. — Питам се защо Дионисий умря по такъв зловещ начин. А сега и тези двамата. Убиецът сигурно ги е мразел.

— Съгласна съм! — присъедини се Клавдия.

— Но убиецът се надсмива и над нашата вяра.

— Какво искаш да кажеш? — запита Клавдия.

— Вникни в тази история, Клавдия! И тримата, Дионисий, Юстин и Септим, умряха по начин, по който са умирали нашите мъченици на арената: намушкани и нарязани на парчета, оставени кръвта им да тече, докато умрат, бичувани до смърт и подложени на...

— И простреляни със стрели като Себастиан — завърши изречението Клавдия.

— Съгласен ли си, Тимотей? — продума Силвестър през рамо.

Тъжният домоуправител кимна в знак на съгласие.

— Презвитере?

— Да, Клавдия.

— Може ли да поговорим на четири очи? Силвестър тръгна. Клавдия го сподире и го отведе там, където Тимотей и Нарцис не можеха да ги чуват.

— Имаш ли нещо общо с това? — попита тя. Силвестър я изгледа с потрес и изумление.

— С убийствата? С изтезанията? Клавдия, аз интригантствам, аз заговорнича, но не убивам!

Клавдия устоя на погледа му.

— Имаш ли някакви подозрения?

— Да, имам — Силвестър прехапа долната си устна. — И списъкът е дълъг. Всеки мъж или жена в тази вила може да бъде заподозрян — отвърна очи. — Всеки би могъл да бъде! — прошушна той дрезгаво. — Замесен ли е императорът? Не е изключено. Атанасий? Някои от приятелите му в Капуа бяха убити по време на преследванията. Бур? Той е платен убиец, би могъл да изпълни нечия заповед. Същото се отнася и до Гай Тулий. Крис? Той пък беше ходил в Капуа.

— Да, а какво се е случило с него там? — заинтересува се Клавдия.

— Крис не плаща дълговете си; говореше се и за някои липсващи предмети. Руфин? — сви рамене Силвестър. — Тимотей? Нарцис? — имената се сипеха от устата на свещеника. — Но ти искаш да ти кажа нещо повече от очевидното, нали?

— Да, искам! — потвърди Клавдия. — Кажи ми, християнският мъченик Павел, големият проповедник, той как е умрял? Къде е погребан?

— Павел е бил евреин, но и римски гражданин... — започна Силвестър. — Довели го в Рим да отговаря за някои обвинения в края на управлението на Нерон. Противниците на блажения Павел имали свой човек при любовницата на Нерон и той издействал смъртната му присъда. За разлика от свети Петър, разпънат с главата надолу, Павел

заявил, че е римски гражданин и беше осъден да го обезглавят. От затвора го отведи извън градските стени близо до малък извор край едно гробище по пътя за Остия. Бил екзекутиран там, а учениците му по-късно дошли и погребали тялото му наблизко — Силвестър уморено се усмихна. — Там вече има издигнато в негова чест светилище. Защо питаш?

— О, нищо! — И Клавдия тръгна напред.

— Скоро ще си тръгнем оттук — подвикна Силвестър след нея. — Императорът се връща в Рим да отпразнува рождения си ден и да присъства на борбите. Научих, че твоят Муран ще се сражава. Ако победи Спицерий, ще се срещне с Мелеагър на арената.

— Той не е мой Муран! — процеди Клавдия и се върна. — Ти ми казваш онова, което вече го знам. Какво още искаш да ми кажеш, свещенико?

— Мелеагър! — Силвестър си играеше с пръстена на малкия си пръст. — Направих някои проучвания около него. Имаш право. Мелеагър се държи като хладнокръвен боец, но е ожесточен. Мъж, който обича да убива, не професионалист като Бур или Гай. Според Руфин, Мелеагър понякога си играе с жертвите си на арена като котка е плячката си. Помислих си, че трябва да го знаеш. Не, не! — Силвестър изваждаше наполовина пръстена и пак го връщаше на мястото му. — Не те плаща. Не бих желал да те плаща. Научих един интересен факт, школата за оратори в Капуа...

— Но там има и школа за гладиатори, нали? — бързо добави Клавдия. — Току-що се сетих. Много прочута школа. Спартак не е ли започнал въстанието си оттам?

Силвестър я изгледа странно:

— Мелеагър е бил там, когато гоненията започнали — продължи той. — Според някои съобщения, но това са само приказки, помагал да прибират християни. Не само ги охранявал, но и често присъствал при разпитите.

— С други думи, изтезавал ги е?

— Да, Клавдия, може и така да се каже. Презвитерът отмина.

— Какво да правя? — обади се отдалеч Нарцис, като сочеше с ръка трупове — Не може да ги оставите тук, започват да миришат!

Силвестър отиде до него и му прошепна нещо. Нарцис кимна и подвикна към Бур и наемниците му да дойдат и да помогнат.

Клавдия прекоси моравата и пак слезе по стълбите в избата. Взе стол, седна и се загледа в двете колони, още покрити с кръв. Над срязаните окървавени върви и пръските от кръв по пода бръмчаха мухи. На отсрещната стена имаше амбразури, през които проникваше някаква светлина, но останалата част от помещението се осветяваше само от бледия отблясък от факлите, които сега слабо пращяха и пращаха във въздуха слаби струйки дим. Тя се замисли върху казаното от Силвестър. Убиецът, който и да беше, е примамил двамата да се отделят от другите, зашеметил ги е с удар и ги е домъкнал тук. Сигурна беше, че смъртта им няма нищо общо с богословските дебати, причината трябва да беше в миналото, но чие минало?

Клавдия стана и вдигна парче връв. Разгледа възела. В него нямаше нищо необикновено, обикновен, два пъти вързан възел. Запита се дали възетата, използвани за Дионисий, са били същите. После чу зад себе си шум от стъпки и ръката ѝ се озова върху ножницата на камата, прикрепена към колана ѝ. Бързо се обърна, вдигна стола, сякаш бе щит, и с извадена кама се извъртя странично, както я беше учил Муран. Неясната светлина скриваше влезлия, докато той не започна да цъка с език.

— Крис! — прошепна тя. — Какво правиш тук? Сановникът пристъпи напред.

— Клавдия, Клавдия, какво е това?

— Не приближавай към мен! — предупреди го Клавдия. — Може да си дворецов управител, но ти, Крис, не ме обичаш и на мен не ми е приятно да стоя гърбом към теб.

— Премного си подозрителна! — прошепна Крис. — Ти си малка кучка, Клавдия, с остър език и кораво сърце.

— Винаги ми е било приятно моралисти да ме поучават! — Клавдия свали стола.

— Дойдох само да поговорим.

— За какво?

— За Капуа.

— Бил ли си там?

— Знаеш, че съм бил. Следиш всички и слухтиш постоянно! Бях там да се уча как да говоря, да се отърва от заекването и ломотенето. Парите ми свършиха и трябваше да прибягна до услугите на някои

хора. В края на краищата вече не можех да плащам сметките си и избягах.

— Доносник ли беше, Крис? Даваше ли сведения за християни?

— Кучка!

— Кажу ми, даваше ли? Клавдия седна на стола.

— Не е твоя работа.

— Тогава защо си тук?

— Защото мисля, че всеки, който е бил в Капуа, е заплашен от убийство.

— Или евентуално да бъде заподозрян.

— Клавдия! — Крис се примъкна по-близо; тя не харесваше пълното му тяло, нито престорената му усмивка. — Искам да ти бъда приятел. Дойдох да ти дам сведения.

— За какво?

— Мелеагър е от Капуа.

— Знам! — рязко отговори Клавдия.

— Но знаеш ли, че колкото и да са огромни облозите, че Муран ще победи Спицерий, те не могат да се сравнят с парите, зложени на това, че Мелеагър ще победи и ще убие Муран?

— Какво искаш да кажеш?

Клавдия вече се канеше да върне камата в ножницата, но вместо това я насочи към дебелия сановник.

— Светът на облозите е странно нещо, Клавдия! — приближи още Крис. — Той е като животът в двореца, нещата никога не са такива, каквито изглеждат. Човек може да залага и на двете страни, или да разхвърли облозите си по различни начини. И така, според Руфин и Мелеагър, който е фукльо и не може да си държи устата затворена... — Крис почеса носа си. — О, между другото, срещала ли си го преди? Сутринта, преди да отпътува, закусах с Мелеагър, той е сигурен, че те познава, но не може да сети откъде и откога.

— Заблуждава се.

— Както и да е — продължи да бърби Крис — новината е, че парите, торбите със сестерции^[1], са за Мелеагър. Облозите може да са простички: Муран побеждава, Муран е убит, или Муран побеждава Спицерий, но е победен от Мелеагър. С една дума, предпочитат Муран срещу Спицерий при едно условие: че изгуби от Мелеагър.

Стомахът на Клавдия се сви, гърлото ѝ пресъхна така, че не можеше да преглътне.

— Какво тогава? — заекна Клавдия.

— Тогава... — обясни Крис — да се върнем към малкия инцидент, когато Спицерий изгуби съзнание на арената. Облозите бяха, че Муран ще го убие, което ще даде възможност на Муран да се изправи срещу Мелеагър. Ако беше станало... слушай, Клавдия... — Крис тикна пръст в лицето ѝ, — Муран би трябвало да е много разстроен, горкото момче, заради всички тези обвинения, че е извършил измама и навярно когато се изправи срещу Мелеагър, маже и да не бъде, как да го кажа, маже и да не бъде в най-добрата си форма.

Клавдия почувства, че има нужда от вода, чиста и свежа вода, за да измие надигация се горчив вкус в гърлото си. Крис беше опасен, но добре осведомен човек. Бе изплашен от убийствата и вероятно се опитваше да я успокои. Клавдия облиза устни. Крис просто ѝ подхвърляше намеци и вероятности, които Клавдия вече бе чула от хората край Елена. Спицерий трябваше да умре — Муран трябваше да го убие, но на следващия двубой щеше да се изправи срещу един зловец, безчестен гладиатор. Застаналият на арената боец трябва да бъде самоуверен.

— Защо Руфин не ми каза всичко това?

— Би трябвало — сви рамене Крис, — но цялата тази шумотевица и вълненията се отразиха на всички. Не е чудно, че императорът иска да се върне в Рим. Казва, че там е по-спокойно.

— А какво според теб ще се случи с Муран?

Сановникът изду ноздри, което при него означаваше, че се е замислил дълбоко.

— Струва ми се, две неща, Клавдия. Първо, все още нещо може да се случи на Спицерий. Второ, дали Муран още се чувства заплашен, дали душевният му покой е разклатен? Нали знаеш как стават тези работи. Професионалистите като Муран тренират и съзнанието, и телата си. Те гледат на себе си като на победители; противното ще ги доведе до катастрофа.

— Вярно е — Клавдия скръсти ръце на гърдите си. Муран ѝ беше разказвал как борците се присмиват един другиму и се опитват да пречупят волята на противника, да смутят сърцето и да разбунят съзнанието му.

— Освен това — продължи Крис и в тона му прозвуча злостна нотка, — теб трябва да те тревожи и това, че когато те — които и да са те — приключат със Спицерий, могат да тръгнат срещу Муран? Руфин мисли същото.

Клавдия огледа дебелия сановник с мазно лице и съзнание, в което мислите гъмжаха като червеи във ведро.

— Искаш да намекинеш — бавно заговори тя, — че на Спицерий все още може да му се случи нещо, а когато вече не стои на пътя, ще дойде и редът на Муран. Питам се кои ли са тези „те“?

— Някой, който е заложил цяло състояние — прошепна Крис. — Много, извънредно много пари.

Нещо в гласа му накара Клавдия да наостри уши — начинът, по който произнесе „много, извънредно много“, като човек, който вижда хубаво парче месо и устата му се изпълва със слюнка. Тя се изсмя.

— Мислиш, че е смешно?

— Не, ти си смешен, Крис. Дошъл си да ми кажеш това, защото Руфин те е накарал. Известно ми е, че ти си комарджия. Обзалагаш се на големи пари, нали? Ще вземеш всяка монета, която дебелите ти пръсти могат да докопат. Кой стои зад теб, Крис? — тя стана. — Не се прави на приятел. Теб повече те тревожи, че миналият ти живот в Капуа може да излезе наяве. И, което е още по-важно, безпокои те съдбата на моя Муран.

Клавдия замълча и видя как дворцовият управител се поти. После го мушна в корема е дръжката на камата.

— Дебел лъжец такъв! — прошепна тя.

Крис започна да примигва и преглътна трудно като ученик, когото порицават.

— Заложил си всичките си пари на Муран, нали така? Крис кимна.

— Боя се! — изблея с тънък глас той. — Боя се, че Муран може да падне. Ще изгубя най-малкото десет хиляди сестерции...

— Кълна се в светлината! Какво те накара да го направиш?

— Не знаех за Мелеагър. Не, не е вярно. Наблюдавах Муран. Разбираш ли, Клавдия, той те обича, знам го. А когато обича, човек иска да живее и се бие по-добре. Трябва да се върнеш в Рим, трябва да се върнеш и да предупредиш твоя приятел. Ако той се провали, ще се проваля и аз.

Крис си тръгна. Клавдия се обърна и се загледа в скупчените на пода въжета.

— Господарке! — на прага стоеше Нарцис. — Господарке, за какво мислиш?

— За една хубава баня! — рязко отвърна Клавдия. — За какво да мисля, когато изскачат проблем след проблем?

— И какво ще правиш?

— Ще се върна в Рим, ще се видя с чичо Полибий. Мисля, че вече е време да разменя някоя дума и с Издирвача Салуст...

Муран бързо се приведе и отстъпи по горещия пясък на Ludus Magnus, голямата гладиаторска школа недалеч от Флавиевия амфитеатър. Гладиаторът с мрежата, с когото тренираше, тръгна с танцова стъпка след него и няколко пъти ритна с обувия си в сандал крак пясъка, като се надяваше, че ветрецът ще го отнесе към лицето на Муран, после метна мрежата си и насочи дървения тризъбец, готов да пониже гърлото на Муран, или бързо да намушка открития стомах на гладиатора. Муран почувства, че се облива в лепкава пот. Шлемът започваше да стяга главата му, през отворите за очите, ушите и устата проникваше пясък, кожената подложка притискаше лицето му. Наколениците натежаваха все повече, кожените ленти на щита бяха подгизнали от пот. Той съзнателно беше поискал тренировката да стане в най-горещата част на деня и бе избрал най-бързия рециарий от школата — гал от Нарбона, истински танцьор, който се придвижваше като сянка.

През процепите на шлема Муран видя как противникът му подскача бързо на всички страни. Опитваше се да разсее вниманието на Муран и искаше да го принуди да застане с гръб към слънцето. Рециарият имаше метална пластина, която предпазваше лявото му рамо, и преднамерено я използваше като огледало, с което да заслепи противника. Муран разбираше всички тези номера и знаеше, че трябва внимателно да следи рециария. След като бе успял да задръсти процепите на шлема и да напълни устата и носа му с пясък, можеше да има шанс да го впримчи в мрежата и да го събори на земята. Муран отстъпи встрани и изплю пясъка от устата си. Вдигна нагоре щита и стисна още по-здраво дървения меч. Размести шлема, вдъхна един повей на вятъра и се почувства малко по-добре. Разбра, че местата на

амфитеатъра бързо се изпълват с хора, защото и други гладиатори бяха надошли да наблюдават схватката. И Спицерий беше сред тях, Мелеагър току-що бе пристигнал, там бяха и хората на Даций, скупчени като облак мухи, да проследят всяко негово движение. Е, той щеше да им покаже.

Рециарият танцуваше с мрежа, готова да се плъзне във въздуха като мрежата на паяк. Муран пристъпи напред, но бързо се оттегли, после нападна пак. Съсредоточи се, вече не чуваше възгласите на тълпата, забрави за лепкавия щит, за стичащата се по лицето му пот, пробожданията в мускулите на левия крак и болката в дясната си ръка на мястото, където дървеният тризъбец жестоко го беше шибнал. Муран тихичко си тананикаше песничка, която бе научил като дете. Наслаждаваше се сам на себе си, това беше неговата същина, неговото най-истинско съществуване. Целият му живот се съсредоточи в този отпавен през процепа за очи взор към мъжа, който при други обстоятелства щеше да се опита да го убие.

Муран беше преценил момента. Сега се чувстваше готов за схватката и отчетливо чуваше ритмичната музика на този зловец танц. Тя караше тялото му да тръпне, умът и сърцето му се стремяха към победата. Беше взел решение. Знаеше към кой избор ще се придържа, жребият бе хвърлен. При този заплетен танц преди малко той внимателно проучи мъжа с мрежата, потърси грешките на противника. Малко по-припрян е, стремителен, помисли Муран.

Муран се втурна напред, премести щита си вляво, мечът му проблясваше напред като език на змия. Рециарият тръгна да се приближи до него. Муран отстъпи. Гладиаторът повтори същата маневра, докато реши, че е готов, после пак мушна, но този път не отстъпи, а бързо се премести в дясно. Изненаданият му противник метна мрежата и пропусна целта. Муран отскочи напред, използва щита като стенобитно оръдие и изби въртящия се тризъбец от ръката на рециария. Рециарият се търкулна по пясъка готов отново да скочи, но беше късно. Муран се озова над него, ритна го в темето, притисна лицето му към пясъка и заби върха на меча във врата на противника си. Рециарият остана да лежи безмълвен, а Муран вдигна щита и отговори на виковете и аплодисментите на тълпата, сетне отстъпи, захвърли щита и меча и свали украсения с пера шлем. Един роб изтича да снесе

тежките наколенници. Друг донесе кана с вода. Муран отпи и наплиска лицето си, после вдигна противника си и му тикна каната в ръцете.

— Беше много бърз! — каза задъханият мъж, чието лице бе покрито с пот и пясък. — Никога не съм мислил, че може да го направиш!

— Би трябвало да го очакваш! — ухили се Муран. — Може да се обзаложиш, че ако противникът ти се движи назад и напред, особено когато е въоръжен с меч и тежък щит, рано или късно ще те нападне във фланг. Използвах щита, но има различни положения. Бих могъл да прихвана мрежата ти с щита и да те притегля върху меча — потупа леко противника си по лицето. — Запомни го — добави той спокойно — и може и да оцелееш. На арената щитът е по-опасен от меча, той може да закачи мрежата ти, да притъпи тризъбеца, но най-вече може да нанесе удар като с чук. Сега да го отпразнуваме с малко вино.

Двамата отидоха да се присъединят към другарите си. Спицерий поздрави Муран, протегна му бокал с вино, потупа го по рамото и го похвали за тактиката, но му изказа и някои свои критични забележки. Муран улови погледа на Мелеагър и кимна за поздрав.

— Ще се пукне от самодоволство! — прошепна Спицерий. — Един от двамата ни ще трябва да се срещне с него и да му предаде урок, а?

Около Мелеагър се струпва тълпа, която го разпитваше. Даций свирепо ги изгледа отдалеч. Агрипина също флиртуваше с новодошлия.

— О, нека си върти опашката! — прошепна Спицерий. — Докато ме посещава в „Магариците“, не ме е грижа. Ще я науча как се правят мили очи на моя противник!

Муран събра оръжията си, влезе в банята и първо скочи в горещата вода, преди да се премести в студения басейн. Продължаваше да мисли за боя. Надяваше се, че противниците ще са достатъчно глупави да мислят, че ще повтори същите хитрини и на арената. Спицерий се присъедини към него и продължи между другото да коментира уменията на Мелеагър, какво да очакваш от него, какво да избягваш. Муран се прехвърли в помещението за масаж с масла и балсами, и легна на една плоча, а масажистът на школата с опитна ръка се зае да отпуска мускулите му. Муран вдъхваше аромата на мазилата и усети как тялото му се успокоява. В това време Спицерий

продължи да бърби за пиршеството, което Агрипина замисляше. Ранния следобед щяха да прекарат в хладината на градината а когато паднеше здрачът, щеше да започне истинският гуляй.

Муран усети, че леко се унася, но го събуди масажистът, който го плесна по гърба и му посочи дрехите, метнати върху един сандък край вратата. Той си завърза набедреник, облече дългата си бяла ленена туника и отиде до пазителя на ценностите, за да получи металната огърлица, гривната и пръстените си. Обу сандалите и се присъедини към Спицерий в прохладната колонада вън.

— Знаеш ли какво? — Спицерий остави чашата си с вино и посочи с ръка към друга една колонада, където Мелеагър бе потънал в разговор с хората на Даций. Агрипина сякаш бе изчезнала. — Ние, гладиаторите — продължи Спицерий, — сме големи самохвалковци, но Мелеагър изглежда толкова уверен, че ще победи! — Обърна се и стисна рамото на Муран. — Херкулес да ме пази! — прошепна той.

— Какво имаш предвид? — Муран се обезпокои от подплашения поглед на Спицерий.

— Знаеш как е — продължи Спицерий и го стисна още по-силно. — Бил си там, Муране, очаквайки в подземие то да излезеш на арената. Музиката свири, тълпата реве за кръвта ти. Виждал съм гладиатори, храбри мъже, които изведнъж започват да изглеждат потресени, изплашени, и ако ги питаш защо, ще ти кажат, че са били докоснати от крилето на смъртта.

— После? — запита Муран и се освободи от хватката на Спицерий.

— Чувствам се точно така, Муране!

[1] Сестерция — основна сребърна или медна дребна монета в древния Рим с различна стойност през вековете — (Бел.прев.) ↑

ГЛАВА ДЕСЕТА

Dux femina facti.

Водач на начинанието е жена.

Вергилий, „Енеида“,

I

Когато излязоха от Ludus Magnus, Муран потисна собственото си безпокойство и се опита да възвърне увереността на Спицерий. След като свърнаха от главния път и тръгнаха по малките, странични улици, разговорът се оказа невъзможен. Муран се замисли за Клавдия и се питаше кога ще се върне. Беше чул приказките, мълвата, всякакви безсмислици от пратеници и слуги, че във вила „Пулхра“ не всичко е наред, но от тях разбра малко. Въртяха се слухове за някакви убийства и пожари, прокрадваха се всякакви новини, че вилата е била нападната. Сега на форума всички обсъждаха този слух, а от познати и приятели от градските гарнизони Муран научи, че крайбрежните отбранителни съоръжения са подсилени и че в морето обикалят бойни галери, макар сега, в разгара на лятото, да бе време за мир.

Муран размишляваше за всичко това, докато водеше Спицерий през шумните търговски квартали. Работата беше започнала малко преди залез слънце, доволни винопродавци изпълваха портиците на колонадите, завързали шишета и съдини към колоните, за да рекламират стоката си. Касапите и продавачите на риба също имаха работа. Бръснари бяха опънали тезгях под дърветата, сочеха тапицираните столове и натрапваха услугите си. Готвачи с подвижни печки на едната количка и дебели парчета кърваво месо на другата се въртяха наоколо и търсеха подходящо местенце, където да се установят и да започнат да продават по-далеч от бдителното око на нощните стражи. По-големите късметлии вече бяха заели първите места и енергично търгуваха, като предлагаха печено месо, посипано с подправки, пикантно и загънато в смокинови листа. Водопродавци

шумно подканяха клиенти и твърдяха, че във ведрата си носят най-чистата вода, налята от новооткрития извор в околностите на Рим. Нагиздени с евтини пъстри джунджурийки, за да рекламират стоката си, продавачи предлагаха по две-три от тях с безплатна добавка от връзка клечки със серни глави.

Муран ги заобиколи и пое по една странична улица, където беше живял някога. Мястото не бе се променило. Острият мирис на нужник, помийна яма и бунище се смесваше с миризмата на растително олио, цвъртящи сосове, стар хляб и зеленчукова яхния. Те пресякоха един прашен площад, където парцалив учител декламираше под едно дърво поема; скупчени край него група деца повтаряха стиховете подире му и крясъкът им се извисяваше над ударите от чук и трополенето от бащините им работилници покрай площада. Истински и престорени просяци се тълпяха като мухи над фъшкия. Сред тях се промъкваха пияници и гуляйджии, още махмурлии от миналата нощ, с натежали глави и бунтуващи се стомаси, и се оглеждаха за сянка и вода. Неколцина разпознаха гладиаторите. Муран не им обърна внимание и отстъпи да даде път на преминаваща скъпа погребална процесия с флейтисти, тръбачи, актьори с маски, професионални оплаквачи и грачещи жреци с бръснати глави, които толкова бързо изричаха монотонните си заклинания, че никой не разбираше какво пеят. Зад тях се бяха присламчили още две бедняшки погребения, труповете лежаха на евтини ръчни колички с колела, а опечалените с готовност се възползваха от безплатната пищност на по-заможното шествие.

Сега Муран и Спицерий вече вървяха из копторите, където улици и проходи се разклоняваха като тунели в лабиринт. Във входовете се спотайваха сенки, проститутки с шепот примамваха клиенти, а сводници опипваха ножовете си и сочеха към тях. Тук сбиванията и свадите бяха всекидневие, въоръжени с тигани, черпаци, чукове и тояги мъже и жени се ругаеха във входовете или бродеха по улицата и търсеха с кого да се счепкат. Гълчавата изведнъж утихна, когато се появи езекуционен отряд, воден от офицер с блестящи на гърдите му медали, който съпровождаше четирима затворници, убийци и взломаджии, към лобното място зад градските порти. Затворниците бяха голи с изключение на препаската през бедрата и сами носеха кръстовете, на които щяха да ги разпънат, за да умрат под палещите слънчеви лъчи.

След като мрачната процесия отмина, врявата се поднови, кожари и тепавичари предлагаха чаша вода на всеки, който се съгласеше да се изпикае в гърнетата им, за да може урината да се използва при обработката на кожата. Много от тези дребни занаятчии със страст подкрепяха борбите и бързо разпознаха Муран и Спицерий, въпреки, че шумните им приветствия бяха заглушени от викове „Нагласена работа!“ и „Страхливец!“. Добре, че хората крещяха обидите си на различни езици и диалекти, защото в предградията бяха струпани най-различни поданици на империята, от Британия в далечния запад до Каспийско море на изток. Муран от време на време хвърляше поглед към Спицерий, който изглеждаше разтревожен и уплашен. Муран също се измъчваше от безпокойство. Обикновено Спицерий беше арогантен и наперен, изпълнен с чувство за собственото си превъзходство, обичаше да се хвали със силата си, но от всеизвестния инцидент бе станал тих и вгълбен в себе си. Очевидно търсеше компанията на Муран и му беше благодарен, че гладиаторът не се бе възползвал от слабостта му на арената. Защита, помисли Муран, Спицерий сякаш търсеше защита, сякаш долавяше скрита заплаха и се надяваше Муран да го защити. Сега Спицерий често посещаваше „Магариците“ и единствените приятели, които като че ли виждаше с удоволствие, бяха старият военен лекар Валенс и жизнерадостната, бърлива Агрипина.

Когато стигнаха в края на една тясна уличка, многоцветен блясък привлече погледа на Муран и той се обърна към един сенчест вход в дясно. Там стояха магьосник и вещица с боядисани лица, с огърлици и кости около вратовете. Между тях се гушеше грозен египетски бабуин на сребърна верига, а върху рамото на магьосника бе се настанил дресиран гарван с блестящи очи и остър клон. Приличаха на страховити статуи с очертаните около очите си златни кръгове и сините шарки по страните си. Мъжът вдигна малко черно ветрило, направено от гарваново крило, и им махна с него. Муран плю и продължи пътя си.

Муран с облекчение стигна до кръчмата „Магариците“ с веселия Хермес и оброчната статуя на бога Приап^[1] във входа. Полибий, а след него и Попея, се измъкнаха от кухнята, за да ги поздравят. Останалите посетители ги приветстваха с викове и радостни наздравници. Те упражняваха всякакви занаяти и сега се бяха събрали тук да утолят

жаждата и заситят глада си. Стоика Симон седеше и бърбеше с някакъв покрит с прах скитащ учен. Той очевидно бе го почерпил с вино и сега го отегчаваше до смърт. Сред изблици смях Сводника Петроний осведомяваше другите посетители, че ако дирниците им са много окосмени, може да им продаде прах, с който ще се отърват от излишните косми и задникът им ще лъсне като восък. Никой не му повярва, разбира се, затова Петроний обясни на своята съмняваща се аудитория, че е открил този лек, докато служел в редовете на войската, където спечелил *Nasta Pura*^[2] за отлична служба. Това му откровение беше посрещнато с възгласи „Докажи го!“ и „Къде ти е златното копие?“. Нападките бяха подети от Дракона, посивял ветеран от една квартира на третия етаж. Възрастният мъж винаги носеше със себе си *dracoparius*, имитация на украсено по краищата с пера знаме, той твърдеше, че е носил този знак през Дунава и че може да изброи всички племена по южния му бряг, ако някой си направи труда да го изслуша — на което малцина се съгласяваха.

Докато бърбеше с Полибий и отговаряше на поздравите, Муран преднамерено се забави в залата за хранене. Искаше Спицерий да се почувства у дома си, да се развесели и успокои от тази пъстра сбирщина от мошеници и чудаци. С полюшващи се бедра, Януария плавно си проправи път и впи широко отворени очи в Спицерий. Муран запита Полибий има ли вести от Клавдия. Кръчмарят поклати глава и отвърна, че е чул слухове за някакви неприятности, обаче не знае подробности, но дали Муран иска да отидат в градината? Полибий пазеше тази привилегия за хората, които наричаше „скъпи гости“, както и за местните стражи, с които държеше да разговаря по-надалеч от любопитни очи и наострени уши.

Той ги поведе през трапезарията и край кухните. Устата на Муран се напълни със слюнка при мириса на дъхаво месо и лук, цвъртящи в сос с подправки. Взеха си по чаша, отминаха малкия гълъбарник и навлязоха в мястото, което Полибий величаеше като своята „овощна градина“ — един сенчест кът с каменни пейки и малко езерце за шарани. За кой ли път Муран трябваше да изслуша (без да има сърце да го прекъсне) как Полибий описва градината и лехите, където обилно растяха маруля и лук, кервел, кориандър, копър и магданоз, как надълго и нашироко разказва за плановете си да разшири градината и да започне да отглежда дюли и сливи. Предложи да им

покаже малкото си лозе, но Муран се изсмя, тупна го по рамото и каза, че чиния ядене и кърчаг вино напълно ще ги задоволят. Двамата гладиатори седнаха в сянката, а Полибий им сервира, докато продължаваше да бърби за виното си, кълнейки се в мъжката си гордост, че е най-доброто в Рим. Когато си тръгна, Муран вдигна чашата си за тост.

— Мир! — каза той. — Поне докато се срещаме!

Спицерий отпи голяма глътка.

— Видях ги! — прошепна той. — Знаеш за какво говоря, за магьосника и вещицата — той потисна тръпката си. — Направих знак против уроки срещу тях.

— Прогони черните мисли! — прекъсна го Муран. — Пази се за битката.

— Един от нас ще умре там.

— Не непременно! — весело отговори Муран. Спицерий отвърна взор:

— Искам да ти кажа нещо, Муране! — Остави чашата и протегна дясната си ръка. — Виждаш ли тази татуировка, пурпурния бокал? Казах ти, че я носят членове на общество на поклонниците на Бакхус.

— И аз ти повярвах.

— Би трябвало. Искам да накарам да я премахнат — никога няма да я нося повече. Разбираш ли, Муране, при някои мъже под бокала има кръг, който значи нещо друго: тези мъже ходят в специални бордеи, където могат да насилват деца.

Муран недоверчиво го изгледа.

— Такъв е светът, в който живеем, Муране — колкото по-дълбоко навлизаш в него, толкова по-мръсен става. Аз харесвам жените, особено богатите, закръгленичките, но има някои неща, о, те са като улици, по които никога не би тръгнал. Подозирам, че мъжът, нападнал твоята Клавдия, е един от онези. Когато миналия път се срещнахме, аз видях колко силно е разстроена и поразпитах тук-там. Това е нещо, което се укрива много добре, някои от хората, които посещават тези домове, са доста богати, независимо дали са гладиатори или сенатори — той поклати глава. — Това е всичко, което знам.

— А онзи инцидент? — запита Муран. — Отравянето?

— Не съм сигурен — отвърна Спицерий. — Онова вино не беше отровено, макар и после да откриха утайка. Сигурен съм, че съм бил отровен, преди да го изпия. Между другото, чу ли слуховете, Муране? Този път се обзалагат, че ще победиш мен, но не и Мелеагър.

Муран видя, че приятелят му е на ръба отново да потъне в мрачно настроение. Той започна да го разпитва за татуировката с пурпурния бокал, но Спицерий заяви, че му е казал достатъчно и Муран смени темата. Спицерий яде доста, но почти не пи и когато Муран го подкачи, се изсмя и обясни, че пази силите си за довечера, когато Агрипина му е обещала да празнуват заедно. Дошлият да събере чиниите Полибий го чу и като някакъв заговорник започна да се почесва по носа, да смига на Спицерий и обяви, че стаята ще е готова, когато самият той е готов.

Следобедът преваля. На Спицерий му се доспа, той взе чашата си и отиде в стаята, която Полибий драматично описваше като „Покоите на Венера“. Заинтересуван, Муран реши да отиде с него. Стаята беше на втория етаж, гледаше към градината и в нея самохвално се кипреше огромно легло със здрави крака, дебел дюшек и дълга валчеста възглавница в розово и златно. На украсен квадратен скрин беше поставено доста мътно огледало. Подът бе от полирано дърво, доста рядко срещан вид. Полибий обясни, че го открил, когато видял за първи път стаята и решил да го полира. Стените бяха варосани и Муран едва потисна смеха си, когато съгледа грубите фрески, с които Полибий толкова се гордееше. В една градина палуваше дебела Венера, обиколена от възпълнички ангелчета, които изглеждаха толкова тежки, че едва ли можеха да летят.

Спицерий влезе и седна на леглото, а Муран се върна в градината и се настани на сянка. Скоро усети въздействието на виното и ленивата лятна горещина, започна да се унася и клепачите му все повече натежаваха, докато гледаше как една сияйна пеперуда прърхаше сред цветята. Събуди се след известно време и разбра, че е станало късно следобед по засилващия се вятър и удължените сенки. Но почувства и нещо друго: нечия ръка докосваше косите му. Той бързо се обърна.

— Клавдия! — Муран скочи от каменния стол и я притисна към себе си — Кога си...

— Почакай да си поема дъх! — изохка тя.

Той я пусна, тя седна на тревата и докато отскубваше по някой стрък, набързо започна да му описва случилото се във вила „Пулхра“ и как бе помолила императрицата да ѝ позволи да си тръгне.

— Тъй или иначе, всички се връщат — усмихна му се тя. — След четири дни ще се изправиш срещу Спицерий. Къде е той, между другото?

— Спи, мисля. Все пак разкажи ми отново какво се случи.

Клавдия повтори всичко за убийствата, за пожара и за нападението. Мимоходом спомена, че се е срещнала с Мелеагър, но не изрече и дума за това кой е той в действителност и колко страшно е наранил живота ѝ. Реши, че по-добре е да изчака. Искаше да бъде предпазлива; в края на краищата имаше и други проблеми, които бяха по-важни в този момент. Известно време двамата говориха за станалото във вила „Пулхра“ и събитията в Капуа. Муран ѝ обясни как е опознал града, известен с голямата си християнска общност, много от чиито членове бяха пострадали при преследванията на Диоклециан. Той също беше срещал хората, за които тя говореше, но това бяха мимолетни познанства. Той бе заинтригуван от откритията на Клавдия, за това, което става при обзалаганията и че Крис е заложил хиляди сестерции на него.

— Загадъчна история! — потри лицето си Муран. — На борбите винаги се случват такива неща. Този е любимец на публиката, онзи не е и често някои се намесват да насочат парите натам, накъдето трябва. Но сега чуи и моите новини!

И той ѝ разказа за хората на Даций, за предчувствията на Спицерий и за собствените си страхове.

— До смърт ли ще се биете? — попита Клавдия.

— Съмнявам се! — отвърна Муран. — Когато сме във форма, двамата със Спицерий сме с почти равни възможности. Ще направим хубаво представление. Ако някой от нас двамата падне, тълпата няма да иска смъртта ни; същото се отнася и до Мелеагър. Не сме тук, за да проливаме кръв, а за да спечелим венеца на победителя — той погали Клавдия по лицето. — И не се тревожи за залозите. Кажете на чичо си, а и на Крис, да заложат всичко на мен. Няма да бъдат разочаровани. А сега ми обясни — той взе лицето ѝ между дланите си, — защо в действителност се върна?

— Че какво толкова, дворът се връща.

— Не, истинската причина.

— За да те видя! — тя се засмя. — Освен това искам да говоря с Издирвача Салуст. Време е някой да ми помогне малко. О, между другото — тя посочи към къщата, — чичо ми си има нов помощник. Наричат го Спретнатия Нарцис. Този мъж ти описах. Няма какво да прави във вила „Пулхра“ и не познава никого в Рим, затова аз...

— Муране!

Женският глас долетя откъм градината. Гладиаторът изпъшка, когато се появи Агрипина, пристъпвайки в красива бяла, ленена роба и многоцветна стола^[3] през рамото. И днес всяко украшение, което носеше, било гривна или обици, сияеше в тъмноревен цвят.

— Муране! — тя с рязко движение отметна дългата си пригладена коса, едва докосвайки силно гримираното си лице, благоуханието, което се излъчваше от нея, изместваше всеки друг мирис. — Муране! — сложи ръце на хълбоците си и продължи, без да обръща внимание на Клавдия. — Кажете на онзи дебелак Полибий, че искам да видя Спицерий!

— Той е в стаята си и спи дълбоко — отговори Муран. — Оставих го там, вече те очаква.

— Какво пък, малко закъснях. Дойдох, но вратата беше заключена, никой не ми отговори. Онзи дебелак е твърде зает да се кикоти и да обсъжда с клиентите как човек може да лъсне задника си.

— Този дебелак е мой чичо! — скочи на крака Клавдия. — Ние сме много взискателни към гостите, които посещават кръчмата. По-добре ще е да дойдеш с мен.

Влязоха в трапезарията, където, облегат на една от дървените колони, Петроний убеждаваше Полибий да лъсне задника му. Клавдия сграбчи ръката на чичо си и зашепна нещо в ухото му, той въздъхна, изтри чело и я поведе нагоре по стълбите. Застанаха пред „Покоите на Венера“ и започнаха да чукаят и хлопат по вратата. Клавдия погледна надолу по коридора. Нарцис стоеше на площадката на стълбата и изглеждаше доста изплашен. Клавдия разбираше колко непривичен е за него шумът на една кръчма. Отнякъде изникна Океан и разблъска хората край себе си. Клавдия почувства как стомахът ѝ се свива от вълнение. Нещо не беше наред, разбра го от лицето на Муран, когато Океан поклати невярващо глава и заяви, че е сигурен, че Спицерий не си е тръгнал.

Отново се опитаха да отворят вратата, сетне Полибий нареди на Океан и Муран да я разбият. Те опитаха първо с рамо, но Полибий се намеси, предупреди Муран да внимава да не се нарани, и накрая донесоха от избата една гредка. Започнаха да блъскат по вратата, докато тя не се отвори и увисна на кожените панти. Клавдия направи така, че първа да влезе вътре. Спицерий се беше прострял на леглото с чашата вино край себе си. Беше полуоблегнат на възглавницата с клюмнало към едното си рамо лице, с отворена уста и изцъклени очи.

— О, богове! — започна да стене Полибий. — О, не, не тук!

Клавдия се качи на леглото. Тялото на Спицерий бе изгубило гъвкавостта и величествеността на воин; лицето му беше посивяло и сбръчкано като на старец, в ъгъла на устата му се очертаваше бяла струйка засъхнала слюнка. Тя пипна ръката му. Плъттa беше студена. Агрипина започна да пищи. Надойдоха и други клиенти. Клавдия слезе от леглото, изтри ръцете си, вдигна чашата, помириса утайката и долови сладникаво-горчив мирис. Като се възползва от вълнението и хаоса, тя набързо претърси леглото и пода наоколо, но не откри нищо, освен квадратен къс пергамент с изписани любовни знаци по него. Бе пожълтял и смачкан, скрит сред гънките на дюшека.

— Трябва да извикаме служителите! — завайка се Полибий. — Ще започнат разпити и пак разпити!

Клавдия каза на чичо си да отведе долу крещящата Агрипина и накара Муран да въведе вътре Нарцис, после да заварди коридора и да не позволява на никого да излиза. Почувства как вътре в нея се надига гняв. Искаше ѝ се да закрепси, не само поради опасността, която застрашаваше любимия ѝ, но и заради начина, по който тази ужасна смърт разстройваше всичките ѝ планове. Още с пристигането си в „Магариците“ замоли Полибий да изпрати едно от кухненските момчета да намери Издирвача Салуст. Разбираше, че в случая със свещения меч имаше съвсем малко време да докаже подозренията си и да върне реликвата. Загледа се в трупа и почувства вина заради гневните си мисли, сви се в края на леглото, стисна ръката на Спицерий и прокара пръст по студените му, вкочанени пръсти.

— Вината не е твоя! — прошепна тя. — Ако твоята сянка е някъде тук, искам да я изпратя с добро по пътя, който ѝ предстои.

Тя се опита забрави собствените си грижи, изпитвайки дълбока тъга от жестоката смърт на този млад човек, някога преизпълнен с

гордост, енергия и смелост. Клавдия силно стисна пръстите му:

— Ти заслужаваше по-добра смърт, отколкото да умреш сам в една кръчмарска стая, без славата и възторгът на тълпата да отекуват в ушите ти!

Разбра, че Нарцис стои на прага и се извърна, за да прикрие лицето си. Трябваше да не забравя близкото другарство, което съществуваше между гладиаторите. Муран смяташе този мъж за свой приятел. Трябваше да направи всичко възможно, за да помогне.

Клавдия внимателно огледа трупа. Върху лицето на Спицерий се бе запечатала грозотата на ужасната, насилствена смърт: мускулите на страните и брадичката се вкочаняваха, очите бяха извърнати нагоре, устата зееше, устните се бяха отпуснали напред, сякаш Спицерий искаше да повърне. Гладиаторът бе облечен в проста туника; коланът и сандалите лежаха на пода. Тя ги придърпа към себе си, вдигна чашата и още веднъж долови онзи горчив мирис. Какво беше това? Отново пъкна носа си вътре и я подаде на Нарцис, като с жест му нареди да я пази.

Навън Муран крачеше нагоре-надолу като постови на стража. В трапезарията долу Агрипина продължаваше да пици и да се вайка. Клавдия склони главата си встрани и напрегнато се заслуша. Тонът на тази порочна, богата безсрамница се бе променил. Дали скръбта не отстъпваше пред гнева? Не бяха ли виковете проклетия? Дали не обвиняваше? Щяха ли да обвинят Муран и Полибий?

Клавдия огледа безвкусната стая, толкова различна от вила „Пулхра“. Струваше ѝ се, че от излизането на Нарцис е изминала цяла вечност. Клавдия имаше разрешението на августата, която ѝ каза, че тя ще може да свърши по-добра работа в Рим, където дворът скоро щеше да се върне, отколкото ако остане във вилата. Освен това беше помолила Елена да държи останалите живи философи по-близо край себе си и да не им позволява да се завърнат по домовете си, преди загадката да намери решение. Отговорът на августата беше рязък, нелюбезен и сух. Тя освободи Клавдия, като щракна с пръсти, заповяда ѝ да се върне в мизерното си предградие, но когато Клавдия тръгна да се оттегли, тя я придружи до входа на стаята и с груб глас заяви колко жалко е, че някои от слугите ѝ не ѝ служат толкова добре, както тя им служи. Когато вече никой не я виждаше, Клавдия направи неприличен жест към императорските покои, преди да побърза да събере надве-

натри багажа си. Нарцис я следваше като сянка, той копнееше колкото е възможно по-скоро да избяга от вила „Пулхра“ и да се добере до Рим, но сега не беше толкова уверен, бе несигурен и изплашен от бъдещето. Клавдия затвори очи. Беше важно да държи Нарцис край себе си.

— Горчиви бадеми!

Клавдия пусна ръката на мъртвия мъж.

— Горчиви бадеми! — повтори Нарцис и ѝ подаде чашата. — Горчиво-сладък мирис! — обясни той. — Сокът от някои семена може да бъде смъртоносна отрова; той има вкус на горчиви бадеми.

— Откъде знаеш?

— Защото съм разрязал повече трупове, отколкото ти парчета месо, господарке! — изломоти неясно Нарцис. — Но аз къде ще отседна, какво ще правя, как ще...

— Горчиви бадеми! — повтори Клавдия след него и вдигна ръка. — Зарежи всичко друго, Нарцисе. Ще спиш тук и ще имаш добра храна, не се безпокой, само ми разкажи за горчивите бадеми.

— Мляко от горчиви бадеми... — направи гримаса Нарцис — Така го наричаме в Сирия. Не е истинско мляко, а сок; събират го от някои семена и го дестилат. Много силна и бързодействаща отрова — приведе се напред със сериозен израз. — Не мога да ти кажа, господарке, колко пъти съм рязал трупове на мъже и жени, и съм усещал тази горчива миризма. О, аз не говоря много, но много знам! Иди в покрайнините, запитай някои локусти^[4], отровител искам да кажа, те ще ти разкажат всичко за нея. Отпиваш, ама отпиваш хубавичко и всичките ти грижи свършват. Знаеш ли, господарке, има отрови, от които сърцето ти спира, докато мигнеш с очи! — Нарцис заобиколи леглото. — Но не е нужно да ти разказвам всичко това, погледни само лицето на този нещастник. Цялата кожа е като напръскана с нещо, тук-там е започнала да посинява, мускулите на гърлото са стегнати, кожата е твърда на пипане, сякаш е мъртъв от часове. Но ти само почакай — предупреди я той, — след няколко часа ще се появят петна — Нарцис опипа отзад главата на гладиатора. — Аха, така и мислех. Има леки подутини там, където е удрял глава в предсмъртните си гърчове.

— Смъртта бърза ли е била?

— Като стрела в сърцето, господарке. Малко гърчове, болката трябва да е била ужасна. Но не може да го оставим така.

Клавдия помогна да сложат трупа на леглото така, че да легне изпънат възник. Съскането на въздуха, който излезе от дробовете на мъртвия мъж я стресна.

— Не е мъртъв от много време — посочи чашата Нарцис. — Чудесен бокал, хубаво вино с вкус на плодове, ароматно. Чух Полибий да казва, че сам му го е поднесъл. Но преди да ме попиташ, господарке, ще ти кажа, че точно това е питието, което най-добре ще прикрие вкуса на отровата. Да не мислим за мъртвите сега. Какво става с живите? Твоят Муран, за него ми ли разказа по пътя насам? Гладиатор или не, победител или не, но той е в голяма опасност. Нали той ще трябва да се изправи срещу...

Клавдия стана и като заповяда на Нарцис да млъкне, започна да претърсва стаята. Огледа трупа и дрехите, опипа тялото на Спицерий, но освен няколко монети, кама, лични украшения и амулет за щастие не откри нищо. Знаеше, че в тази стая няма тайни места, но беше нелепо да мисли, че някой може да се е промъкнал през прозореца. И така, какво беше станало в действителност? Единственото, което намери, беше онова любовно заклинание върху парчето пергамент. Взе го и отново го разгледа. На него имаше грубо нарисувано сърце с думите AMOR VINCIT AGRIPPINAM и AMOR VINCIT SPICERIUM, „Любовта побеждава Агрипина“ и „Любовта побеждава Спицерий“, изписани над и под него. Тя опипа пергамента с пръст, подуши го, но единствената миризма беше благоуханието, което използваше Агрипина. Раздразнена, Клавдия седна на един стол.

— Нищо! — извика тя. — Нарцисе, върви да намериш Полибий и Муран. Кажете на Океан — ние го срещнахме, онзи едър и дебел мъж — да охранява стълбите. Повикай само Полибий и Муран да дойдат тук.

След малко двамата влязоха в стаята. Клавдия се опита да затвори вратата, но беше безполезно. Тя забеляза, че резетата горе и долу бяха тежки и здрави.

— Разкажете ми какво се случи! — подкани ги тя, върна се и седна на леглото.

Полибий и Муран обясниха как разговаряли със Спицерий в градината. Как хапнали и пили. Спицерий изглеждал малко разсеян, но очаквал да се срещне с Агрипина. Взел виното си и се качил в „Покоите на Венера“ да дремне, преди приятелката му да пристигне.

— И никой не се е качвал горе! — категорично заяви Полибий.
— Преди теб, Клавдия, нито слуга, нито някой от клиентите на кръчмата са се качвали горе! Ако Спицерий би пожелал нещо, можел е да изпрати някого за него. Малко ме разтревожи неговата мълчаливост, но пак ще кажа, не обичам да безпокоя хората.

— И не се случи нищо подозрително?

— Нищо! — заяви Полибий — Никой не е влизал в градината, без аз да знам, и тук нямаше никакви подозрителни личности, освен — усмихна се той — някои обичайни клиенти следобеда.

— Муране? — обърна се Клавдия. Гладияторът се облягаше на стената, вторачен в тавана. — Възможно ли е Спицерий да се е самоубил?

— Не, той беше борец, Клавдия, щеше да търси победа на арената. Единственото, от което се боеше, бе от още един нещастен случай, бедният!

— Значи, бил е убит — заключи Клавдия. — По някакъв начин някой е проникнал в тази стая и е сложил отрова в чашата му. И все пак, невъзможно е, както казваш, той беше войн, щеше да предизвика всеки, който е влязъл.

— Нещо по-важно, аз щях да знам, че е влизал — изпъшка Полибий. — Клавдия, ти знаеш какво ще кажат, нали? — погледна я изпод рошавите си вежди. — Ще ни обвинят, че аз или Муран, или и двамата сме сложили отровата в чашата преди той да си тръгне от градината. Онази тъпа кучка долу вече запя тази песен!

— Не й обръщай внимание.

— С радост — изохка Полибий, — но вътре и отвън вече се насъбра голяма тълпа.

— Харесвах Спицерий! — извика Муран. — Не съм го убил и той не се е самоубил, но всички ще кажат, че ръцете ми са изцапани с неговата кръв — той започна да диша учестено. — Сега ще трябва да се изправя срещу Мелеагър и всички ще залагат за него. О, между другото, долу край стълбата стоеше някакъв мъж и беше наострил уши. Сигурно от време на време е притичвал до слугите в кухнята да им занесе новини.

— О, този ли! — завъртя очи към небето Полибий. — Това е пратеникът Меркурий, разказвачът на приказки, вестоносецът — потупа Муран по рамото. — Ако Меркурий е дочул нещо от това, което

се говори тук, с падането на нощта цял Рим ще го знае. Но хайде да слезем долу и да видим онези негодници.

На вратата се почука; в стаята влезе Валенс, старият военен лекар. Поклони се на Клавдия и като се зави плътно с опърпания си плащ, отиде до леглото и впи очи в трупа. Клавдия напрегнато го наблюдаваше и от потрепването на раменете му и от начина, по който бършеше сълзите си, разбра, че Валенс плаче. Беше сигурна също, че с пръстите си прави християнски знаци. Той я стрелна с поглед през рамо, после изцяло ѝ обърна гръб. Наведе се, прошепна нещо в ухото на Спицерий и докосна челото, очите и устата му. Сетне, поклащайки се напред и назад, започна монотонно да казва някаква молитва, която Клавдия не можеше да разбере, дълбоко въздъхна и влизайки в ролята си на лекар, прегледа тялото и чашата. Когато свърши, придърпа стол и седна срещу Клавдия.

— Какво стана? — прошепна той.

Този мъж не се преструваше, не играеше роля, от него се излъчваше някаква сурова почтеност, която привличаше Клавдия, и тя му разказа всичко. Когато свърши, Валенс кимна в знак на съгласие.

— Диагнозата ти е правилна, господарке. Бих искал само да знам защо Спицерий е бил толкова изплашен, въпреки че — той се изкашля, — от друга страна мисля, че знам. Знам, че звучи противоречиво, но забеляза ли нещо по-различно у него?

Клавдия се загледа в трупа.

— Лицето му — обясни Валенс. — Престана да се гримира, това беше едната малка промяна. Съгласен съм с теб, той никога не би отнел сам живота си. Случилото се преди няколко дена на арената наистина го изплаши — един от най-добрите гладиатори в Рим губи мощта си, губи силата си толкова внезапно, толкова плашещо без каквото и да е предупреждение или обяснение. Нали знаеш, Клавдия, хората като твоя Муран очакват да умрат по един определен начин. Някога имах пациент, който мислеше, че ще умре от дизентерия и когато сърцето му започна да отказва, беше наистина потресен. Със Спицерий беше същото. Той мислеше, че ще умре при някаква героична битка, а не че ще повръща върху пясъка като някакъв заклет пияница — Валенс стана и подритна стола към старото му място. — Толкова очакваше днешния ден! Смяташе Муран за свой брат и

толкова искаше да бъде с него! Искаше да се срещне с Агрипина и да прекара нощта на бурно пиршество.

— Обичаше ли Агрипина?

— Тя е безсрамна нахалница, но да! — Валенс потупа Клавдия по рамото. — Мисля, че я обичаше по своему, но страховете му... — Гласът на Валенс се прекърши и той пусна ръка към бедрата си. — Спицерий се измъчваше от стракове. Беше изгубил мъжествеността си; казваше, че ако победи Муран, ще си я върне.

— Мъжествеността си ли?

— Да, за известно време — засмя се Валенс. — Това често става при мъжете, няма нищо сериозно. Добре, ще изчакам нощните пазачи, после ще взема трупа му. Ще го занеса в Сизий, това е малко градче край Капуа, била ли си някога там?

— Не.

Валенс се отправи към вратата.

— А, ето ги, идват. Той се върна.

Нощните стражи бяха пристигнали. Клавдия чу тежките им стъпки по стълбите и след малко командирът на местната полиция Сатурнин заедно с облечените си в кожа подчинени влязоха в стаята заедно с Полибий, който ѝ направи знак с глава да излезе. Клавдия разбра какво ще се случи. Нощните щяха да се скупчат около трупа, щяха да си поискат по чаша от най-доброто вино на кръчмата, щяха да вземат подкуп от Полибий и щяха да обявят, че смъртта няма нищо общо с престоя на Спицерий в кръчмата.

Клавдия слезе долу и се озова сред гълчавата в трапезарията. Обичайните клиенти бяха наобиколили Муран, но Клавдия забеляза в другия край насядали до Агрипина групичка непознати, които я утешаваха. Океан също слезе и застана да пази на вратата, като изкрещя, че кръчмата е препълнена и другите клиенти ще трябва да изчакат. По шума навън Клавдия разбра, че уличната тълпа от съседния проход се е надигнала, хората се събираха да разберат какво става и да разберат дали може да извлекат от станалото някаква облага. Муран ѝ махна с ръка да иде при него, но Клавдия не му обърна внимание и като си проправи път през групичката, отиде направо при Агрипина.

— Господарке! — побутна я тя по рамото. — Трябва да поговорим.

— Не разговарям с кухненски пачаври и кръчмарски прислужнички!

Клавдия се приведе и прошепна нещо в ухото ѝ. Агрипина скочи с разтревожено лице.

— Аз... ъ-ъ-ъ... — започна да заеква тя.

— В градината! — заповяда Клавдия и се обърна, без да изчака отговора ѝ.

Светлината отслабваше, прахта се стелеше като мъгла. Клавдия прекоси моравата, седна на едно торфено възвишение и тупна с ръка до себе си да ѝ посочи къде да седне.

— Никога не съм мислила, че наистина познаваш августата!

Агрипина седна до нея сред облак благоухания, придирчиво повдигнала робата си така, че да не докосва тревата.

— По-важното е — заяви Клавдия, — че августата познава мен. Колкото до Спицерий, наистина ми е мъчно, че умря. Харесвах го, както го харесваше и Муран. Ако започнеш да сипеш обвинения и глупави предположения, които не можеш да докажеш, ще се обърна за справедливост към августата.

— Разстроена съм! — проплака Агрипина.

— Замълчи! Успя ли да разбереш какво се случи със Спицерий на арената — говоря за причината, поради която той изпита внезапна слабост? — жената поклати глава отрицателно. — Или този следобед?

— Ти знаеш толкова, колкото знам и аз! — Агрипина отметна своята черна като нощта коса от лицето си. — Снощи видях Спицерий и се съгласих да се срещнем тук. Съжалявах, че съм закъсняла. Когато дойдох, той вече беше мъртъв — гласът ѝ се пречупи. — Убит...

— Какво те кара да бъдеш толкова сигурна?

— Не разбираш ли, такъв здравеняк мъж, гладиатор... Дойдох в кръчмата да се срещна с любовник, не с труп. Отговорих на въпросите ти и не мога да ти кажа нищо друго.

Агрипина стана. Клавдия махна с ръка и я остави да си върви. Каква полза, безсрамницата щеше да ѝ каже само онова, което искаше. Клавдия едва надаваше ухо към гълчавата от кръчмата и си позволи лъхачтата от зеленината на градината прохлада да я унесе. Внезапен рев отвътре я накара да осъзнае, че нещата тръгват към по-лошо и тя побърза да влезе. Трапезарията се бе превърнала в арена. Муран и Полибий бяха застанали пред кухненската врата, а през главния вход в

другия край на помещението се изсипваше група побойници, предвождани от облечен като проститутка мъж, който си вееше с розово ветрило. Новопрстигналите очевидно бяха нахлули непосредствено след като нощните стражи си бяха отишли и сега предводителят им се опираше с ръка на рамото на Агрипина. Край него се тълпеше шайката му побойници с техните хрантутници, сводници и пъстро облечени проститутки от всякакви народности. Полибий с рев им заповядва да си тръгнат.

— Махайте се! — изкрещя той — Разбираш ли ме, Даций? Ти и цялата ти банда изроди!

— Или какво? — игриво пристъпи напред Даций със сандалите си на високи токове. Изглеждаше гротескно; не смешен, а извънредно опасен мъж, излязъл от свърталището на сенките, с грубо лице и подчертано женствена перука; с контешка кама и твърдо, мускулесто тяло; с бълбукащ глас, но с неприятен и заплашителен тон. Клавдия и преди беше срещала него и подобните нему, тази нечиста пяна на отходните канали, вихреца се из мизерните предградия като отрова, която замърсява всичко, до което се докосне. Тяхното присъствие я изплаши. Появяването им тук изглеждаше премного бързо. Това означаваше ли, че очакват новини? Или бяха дошли, за да предизвикат Муран, чийто избухлив нрав бе добре известен? В този момент гладиаторът беше сграбчил тиган и капака на една тенджера. Всеки друг щеше да изглеждаше смешен, но Муран бе извънредно опасен. На Клавдия не й хареса как Даций продължаваше да люлее бедра, да дразни Муран и често да поглежда към Агрипина, която престорено се хилеше отзад. Колкото повече я наблюдаваше Клавдия, толкова повече се убеждаваше, че тази жена има пръст в отравянето на Спицерий — и сега, и преди, но как можеше да го докаже? Нещо по-важно — какъв ли жесток капан бяха поставили за Муран? Щяха ли да го обвинят в убийство и така да смутят разсъдъка му и да разсеят неговата съсредоточеност?

Даций вдигна ръка, като свиваше и пак отваряше абсурдното си ветрило, и шайката му утихна.

— Виждаш ли, драги — провлечено започна той, сочейки с ветрилото към Муран — каквото и да правиш, мило момче, колкото и да се перчиш, хората ще си кажат... — той притисна ветрилото към

брадичката си и изви очи към тавана, — ... да, ето какво ще си кажат: че си се уплашил от Спицерий.

— Лъжа е, камилска фъшкию! — Даций се изсмя като цвилеца кобила.

— Мило момче, ще си кажат, че ти си последният човек, пил с него, че ти си го поканил тук. Единственото, което искам да знам, е как ще се справиш с Мелеагър — пристъпи напред и отметна десния ръкав на робата си. Клавдия съзря татуирания пурпурен бокал и кръгчето под него. Беше готова да скочи на крака, но Муран отвлече вниманието ѝ, като се хвърли към Даций, докато Полибий и Океан му препречиха пътя и го издърпаха назад. Атмосферата в кръчмата ставаше все по-нажежена, някои започнаха да протягат ръце към ножовете, други, които искаха да избегнат битката, тръгнаха да се измъкват навън.

— Докажи, че греша! — подиграваше се Даций. — Направи нещо чутовно, удуши лъв с голи ръце!

— Теб ще удуша!

— Докажи своята невинност! — продължаваше да се подиграва Даций и хрантутниците му подеха думите:

— Докажи я! Докажи я! Докажи я!

— Ще я докажа! — изрева Муран и отблъсна Полибий. — Ще я докажа в деня на борбата, в същия този ден, когато застана срещу Мелеагър, ще участвам и във „венатгио“, ще застана там и ще убия всеки звяр, който изберете да пуснете срещу мен. Ще го предложи като дар за сянката на Спицерий и потвърждение за моята невинност!

Силен рев посрещна думите на Муран. Клавдия закри лице с ръцете си. Капанът беше заложен, Муран влезе в него и той щракна.

Презвитер Силвестър изумено гледеше осквернения гроб в галерията на мъчениците — един от най-големите тунели в катакомбите под гробището, където войникът свети Себастиан бил убит със стрели. Това беше най-свещеното място, където почиваха останките на жестоко избитите по време на последните преследвания на Диоклециан. Стените от двете страни на галерията представляваха истинска пчелна пита от широки лавици, дълги около метър и със същата дълбочина. Тук бяха останките на убитите във Флавиевия амфитеатър, идентифицирани, доколкото бе възможно, поръсени със светена вода, окадени с тамян и поставени в гробница. След това

гробът беше грубо замазан и там, където бе възможно, бяха надраскали в мазилката букви, които обясняваха кой почива тук, положението му и годината, когато е умрял, наред с изсечени отдолу благочестиви надписи. Тези свети мъже и жени трябваше да бъдат почитани, а на мощите им да се покланят, докато Христос ги върнеше към живот в последния ден, когато щеше да дойде за Страшния съд.

Силвестър огледа осветените от светилници и факли проходи: зловещо, тъжно място, изпълнено със странно ехо, сякаш духовете на мъртвите разговаряха един с друг, тайнствено и все пак място на покой, крещяща противоположност на последните часове от живота на обитателите му, които лежаха тук. Днес катакомбите не се използваха, бяха изоставени, защото мнозина не смееха да се връщат на това място, където още отекваха спомените от дните на ужаса. Кой би могъл да се промъкне тук и да разхвърли прашасалите кости и черепи?

— Защо? Кога? Кой?

Силвестър разгневено се обърна към пазача на гробовете, възрастен писар с мършаво лице и опръскана с петна от мастило кожа, който извънредно сериозно се отнасяше към отговорностите си. Писарят дълбоко се бе извинил, че е довел тук презвитера, но какво друго можеше да стори? Защо бяха разбили една обикновена гробница? В нея нямаше съкровища. Вече бе изразил страховете си, че макар това да е свято място, където са погребани мъченици, то също е и място, където правят черни магии, където вещици и вещири се събират за кървави жертвоприношения под зловещата луна.

— Кога? — попита Силвестър.

— Преди дни, а може и седмици. Толкова много места трябва да наглеждам, а почти никой не ми помага.

— Да, да — Силвестър огледа парчетата мазилка по пода. — Хайде — нареди той, — погледни. Виж дали върху тях има някакво име, нещо, което да подсказва кой е лежал тук.

Силвестър отстъпи, докато писарят и един негов помощник с мърморене коленичиха и започнаха да събират парчетата, сякаш подреждаха мозайка. Силвестър се отдалечи в галерията и тихичко започна да се моли, но вече бе се разсеял. Беше доволен от събитията във вила „Пулхра“; съжаляваше за убитите и изчезването на свещения меч, но за това отговаряше Клавдия. Атанасий се бе справил добре. Беше спечелил благоволенieto на императрицата, съгласила се да се

срещне с римския епископ Милтиад. Когато времето се захладеше и есенните ветрове донесяха малко облекчение в трескавия, напечен от жегата град, Силвестър щеше да е готов да убеди императрицата да даде повече привилегии, преди всичко да направи така, че Римската църква да има място във военния съвет, когато Константин поеме на изток.

— Магистре!

Силвестър тръгна обратно. Взе светилник от една ниша и се наведе да разгледа натрошената мазилка.

Въпреки, че отделни парчета липсваха и част от мазилката бе надробена, писарят бе свършил добра работа. Силвестър прокара пръст по надписите.

— LUCIUS ET OCTAVIA EX CAPUA, CHRISTIAN! — прочете той. — Християни от Капуа. — Проследи датата върху мазилката и разбра, че трябва да е последната година от владичеството на Диоклециан, преди няколко години. — Знаеш ли кои са били?

Писарят уморено се изправи.

— Както ти е известно, магистре, в стаичката си имам списък с християните от всеки град — обясни той, — след като господарят Крис предаде имената на проскрибираните, на осъдените от държавата. Ще трябва да видя там.

Силвестър кимна. Те тръгнаха по дългата галерия към една малка пещера, която писарят величаво нарече „кабинет“. Когато катакомбите бяха предадени на грижите на римския епископ, Силвестър незабавно изпрати пазачи и писари да поемат това свято място и да открият всички възможни документи, които биха могли да идентифицират погребаните. През гоненията хората бяха измъквани посред нощ от домовете им, осъждани без процес и незабавно убивани или изпращани на арената. Той беше поискал достъп до имперската канцелария и въпреки че някои документи преднамерено бяха унищожени, останалите бяха предадени и главният писар особено се гордееше от начина, по който ги бе систематизирал. Сега те бяха подредени в тръстикови кошници, дълги кутии и сандъци.

Запалиха светилници и писарят разпореди на помощниците си да потърсят нужните документи. Силвестър седна до прага и се загледа в една груба рисунка на стената, която изобразяваше идващия със слава Христос. Някога тази пещера беше свято място, където хлябът и

виното се претворяваха в Тялото и Кръвта на Христос. Силвестър още веднъж се почуди колко бързо се променят нещата. Затвори очи и се опита да изрече вечерната молитва, но вместо това задряма, докато писарят не го побутна, за да го събуди.

— Магистре, открихме нещо много странно. Няма доказателства за християни, мъж и жена, или брат и сестра от Капуа, с тези имена. Обаче имаме списък на затворниците. Той е отпреди четири години и в него са вписани имената на някои си Луций и Октавия, собственици на малък имот. И, което е още по-важно, в документите се казва, че са нямали семейство или наследници.

— Значи имуществото им е било конфискувано от държавата?

— Точно така, магистре. Следователно, когато едиктът за веротърпимостта беше издаден преди две години, цялото това имущество е било върнато на църквата като компенсация.

Силвестър тупна с обувия си в сандал крак.

— Какво значи това? — прошепна той. — Мъж и жена, вероятно съпруг и съпруга, за които не знаем, и все пак очевидно убити като християни, а имуществото им е било конфискувано. Били са донесени тук да ги погребат, а сега костите им са преместени. Слушай! — изправи се той. — Имаш ли вестносец? Искам да изпратя тези сведения на една жена на име Клавдия, отседнала в кръчмата „Магариците“ край Флавиевата порта...

[1] Приап — в древногръцката типология син на Дионис и нимфа, божество на оплодителната сила на природата, на градините и лозята, покровител на овчите и козите стада, изобразяван с огромен фалос. — (Бел.прев.) ↑

[2] Чисто копие (лат). — (Бел.прев.) ↑

[3] Стола (от гръцки) — вид дълъг и широк шал в древна Гърция и Рим. — (Бел.прев.) ↑

[4] От името на Локуста, прочута римска отровителка (умряла ок. 68 г.), от чиито услуги се е възползвала последната съпруга на император Клавдий Агрипина срещу мъжа си и император Нерон срещу доведеният си брат Британик. В своите „Анали“ римският историк Тацит я нарича „маша на амбициозните“. — (Бел.прев.) ↑

ГЛАВА ЕДИНАЙСЕТА

*Dux atque imperator vitae mortalium animus
est.*

*Душата е водач и управник на човешкия
живот.*

Салустий,
„Югуртинската война“, I

Клавдия седеше в градината. Сутрешната мъгла все още се стелеше като воал, наоколо пърхаха птици и търсеха трошици и семена сред дългите стръкове трева. Кръчмарският котарак Калигула — един истински убиец, се промъкна крадешком, но птиците усетиха опасността и Калигула трябваше да се задоволи с възможността да се покатери на едно дърво, откъдето дрозд пропя своето предупреждение. Клавдия наблюдаваше котарака и се питаше дали и смъртта е такава, прокрадваща се от мрака, за да подири плячката си. Миналата вечер смъртта беше посетила тази кръчма и бе отнесла Спицерий; не седеше ли сега притаена в ъгъла, докато бедният Муран се блъскаше в капана? Даций изпитваше откровено удоволствие, като подигравателно подтикваше Муран да повтори обещанието си и той го стори, разбира се. Жребият вече беше хвърлен, новината обикаляше целия Рим, връщане назад нямаше, най-сетне Полибий успя да принуди Даций и шайката му да се върнат на улицата и едва тогава чудовищността на стореното се стовари върху Муран.

— Ти предложи сам да се бориш два пъти в един ден! — заекна Океан, докато давеха мъката си във вино.

Полибий убеждаваше Муран да се откаже, но гладиаторът бе упорит. Обляната в сълзи Попея попита какво значи всичко това и Океан й обясни. Игрите щяха да започнат с екзекуцията на престъпници, после следобед ще се има „венацио“. Муран се бе съгласил да се изправи срещу някой свиреп звяр и Даций избра бик,

свирепо, смъртоносно животно, в което се съчетаваха скоростта, пъргавината, силата и решимостта да убие всеки, изпречил се на пътя му.

Клавдия седеше, скрила лице в ръце, и се опитваше да овладее треперенето си. Беше виждала тези бикове от Испания и Северна Африка с играещи под пригладената кожа мускули, с мощни крака, които издържаха и най-безжалостното натоварване и най-вече с техните широко разположени, остри и смъртоносни рога. Един див бик може да се придвижва бързо като вятъра и да се извърта като подхвърлена на пода монета. Преизпълнен с вино и усещане за собствената си значимост, Океан не им спестяваше подробности и описваше как бикът може да напада, да маневрира и да използва рогата си, както един изкусен войн, обучен да си служи с меч, може да работи с две остриета. Все пак, това беше само половината от опасността. Муран трябваше да се сражава, да остане невредим и след половин час да излезе на арената, за да се изправи срещу Мелеагър. Точно това беше капанът! Клавдия осъзна колко примитивен, но действителен беше той! Полибий каза, че е същото, като да натовариш с тежести един бегач: смъртта на Спицерий и нейното въздействие върху Муран, уловката и обвиненията, превземките на Агрипина, а сега и перспективата за свиреп сблъсък, още преди Мелеагър да е застанал срещу противника си.

Клавдия се овладя и пое дълбоко дъх. Призляваше ѝ от страх и ярост, а имаше и още нещо, срещу което не смееше да се изправи лице в лице. За миг беше съзряла татуировката върху китката на Даций и си спомни какво бе казал Спицерий на Муран. Ако беше вярно, тогава Мелеагър и изродът от покрайнините бяха съюзници, дори близки приятели. Те възнамеряваха да убият Муран и бяха заложили стръвта, за да могат да залагат на бъдещето. Муран щеше да умре и приятелчетата на Даций, Мелеагър и Агрипина щяха да имат възможността да се тъпчат с повече деликатеси, да се наливат с повече вино и да труфят телесата си с по-изящни дрехи и дрънкалки. Всичко е било замислено още от самото начало. Спицерий е бил набелязан да умре, а Муран беше вторият вол, предназначен за кланицата. И все пак? Клавдия тропна с крак. Трябва да се противопостави на това, собствената ѝ омраза и желание за мъст пулсираха в нея. Искаше Муран да се бие с Мелеагър, не можеше да си представи по-добър

отмъстител за себе си и нещастния Феликс, по-подходящ за победител, който ще възстанови справедливостта. През последните няколко дена Клавдия беше взела решението си. Мелеагър трябваше да умре. Муран трябваше да го убие. Нямаше друг изход и ако той не го направеше, тя щеше да го стори. Помисли си за Агрипина, подобна на разглезена котка, хранена с каймак, преструваща се на жертва с вайканията и оплакванията си, с нейните жалостиви погледи, с които се опитваше да събуди съчувствие и да си спечели подкрепа.

— Кучка! — задъха се Клавдия. — Мръсна кучка! Продажна уличница! Ще започна с теб!

Калигула пристъпи напред и започна да се търка в краката ѝ. Клавдия почеса котарака между ушите, докато мислеше за другите загадки. Свещения меч? О, усмихна се тя печално, въпросът тук беше да се залови виновника така, че да няма съмнение във вината му. А убийствата? Клавдия присви очи и се загледа в един по-смел от другарите си кос, който подскачаше по тревата. Убийствата навярно не бяха такава загадка, някои дребни неща започваха да будят подозренията ѝ. Знаеше къде е Тимотей и безмълвно се закле да не изпуска Нарцис от очи.

Вратата на кръчмата се отвори зад нея и Калигула се втурна да се възползва от пролуката.

— Клавдия? — под портика стоеше Полибий със зачервени очи, още махмурлия. — Пристигнаха, посетителите ти дойдоха!

Тя влезе след чичо си в кръчмата, където един мъж седеше изгърбен близо до вратата. От другата ѝ страна се бяха скупчили няколко души.

— Салуст? Издирвача Салуст?

Мъжът отметна качулката си и развърза връвта на робата си. Клавдия винаги бе считала лицето на стария човек за впечатляващо. То изглеждаше съвсем обикновено — беше небръснат, със сълзящи очи. Чорлавата бяла коса стърчеше непокорно, мъжът носеше бедняшка туника, сандалите бяха купени на вехто от някой войник. Бледо лице с чип нос, тъмнокафяви като на кутре очи, доверчиви и енергични, лице, което не можеше да свържеш с издирвач и затова най-добрата маска именно за такъв човек.

— Е, Клавдия! — гласът на Салуст прозвуча почти като шепот. Тя стисна ръката му. — Радвам се да те видя. Откога не сме се

срещали?

— От няколко месеца. Искаш ли да хапнеш нещо?

— Полибий ще донесе на мен и момчетата ми по кана пиво и сладкиш с круши. Нали знаеш, ние ядем малко.

Клавдия седна редом с Издирвача. Въпреки външния си вид или навярно именно заради него, Салуст беше най-опитният сред всички мъже и жени, които наблюдаваха и докладваха. През последната гражданска война бе застанал на погрешната страна. Максенций го беше използвал и когато Константин влезе в Рим, той трябваше да се крие. Беше дълга история, но Салуст, който познаваше Полибий от времето, когато двамата служеха във войската, беше помолил за помощ и Клавдия се обърна към презвитер Силвестър. Салуст беше помилван, върнаха му конфискуваното имущество и той стана непоколебим приятел и съюзник на Клавдия. Незабавно се зае отново с разследванията си, подпомаган и насърчаван от голямото си семейство — синове, зетьове, роднини и родственици от всякакъв вид.

Салуст работеше не за държавата, а за частни лица. Ако някой не платеше дълга си или се откажеше от залога си, ако имаше избягал роб, дете в неизвестност или изчезнали драгоценни предмети, Салуст и неговите издирвачи скоро слагаха всичко на мястото му. При безредиците, последвали гражданската война, бе изгубил част от богатството си и енергично се зае да възстанови загубеното. Вече притежаваше просторна къща в града съвсем близо до Палатина^[1], както и вила за отмора в Кампаня. Салуст обаче обичаше да се прави на бедняк, на безличен човечец, който може да си седи в някоя кръчма и да остане напълно незабелязан.

Известно време Клавдия бърбеше за „Магариците“ и градината на Полибий, но Салуст с натъжен вид я насочи към това, което се бе случило през миналата нощ и прошепна, че той и семейството му вече знаят за смъртта на Спицерий и самохвалството на Муран.

— Е, господарке? — той пресуши чашата си и погледна към групичката родственици, заети да пълнят стомасите си с крушов сладкиш.

— Толкова са незабележими! — прошепна Клавдия.

— Винаги са такива! — заяви Салуст. — Ние така си вършим работата. Кажи сега, господарке, за какво си искала да ме видиш.

— А! — Клавдия се премести по-наблизо до него. — Искан да обсъдим три неща с теб: любовни дарове за спомен, един свещен меч и град Капуа. Сега... — замълча, когато на вратата се почука. Стана, отвори я и видя пред себе си един медникар с провесена от врата му табла. Щеше да затвори вратата веднага, но той вдигна ръка и показа груб пръстен с изображение на риба.

— Търся една жена на име Клавдия.

— Аз съм.

— Ти ли си? — той втренчено се вгледа в нея. — Знаеш ли пътя?

— През гробището до посветената на Сервилий гробница! — отвърна с договорените думи Клавдия.

— Той ти изпрати това — медникарят ѝ подаде свитък, помахаша с ръка и изчезна.

Клавдия се извини на Салуст и отиде в градината, където разгъна свитъка и прочете съобщението на Силвестър. Толкова се изненада, че го прочете отново.

— Какво е това? — възкликна тя, загледана в грижливо изписаните букви.

Силвестър описваше загадката около осквернения гроб с останките на мъж и жена на име Луций и Клавдия, невключени в списъците като християни, но мъченически загинали за тази вяра. Очевидно били бездетна двойка, чието имущество било отнето в полза на държавата, но сега, според едикта за веротърпимостта, то било върнато на църквата. Клавдия се сети за собствените си подозрения и се върна при Салуст.

— Както казах — усмихна се тя, докато седнаше — любовни дарове за спомен, един свещен меч и град Капуа.

Салуст внимателно изслуша разказа за проблемите, пред които Клавдия бе изправена и зададе някои въпроси, докато тя разказваше. Час по-късно той и спътниците му си тръгнаха и обещаха да направят каквото могат. Кръчмата започваше да се пълни и Клавдия също закуси. Нарцис слезе долу, седна в един ъгъл и престорено усмихнатата Януария побърза да се настани до него. Малко по-късно Муран тежко изтропали по стълбите, оплаквайки се от сухота в устата и главоболие. Исканше да остане сам и да помисли за случилото се предишния ден. Изръмжа някакъв поздрав, но заяви, че бърза, хапна набързо малко натопен в мляко хляб, изпи глътка пиво, целуна Клавдия

по челото и едва ли не побягна през вратата на кръчмата. Отегчен от Януария, Нарцис се премести по-близо до Клавдия.

— Господарке! — плачливо започна той. — Сега какво ще правим?

— Ще седим и ще охкаме! — отвърна Клавдия, подражавайки на гласа му. — Защото имаме меко легло, свобода, кесия с пари, хубаво ядене и красиво момиче, което ни се усмихва.

— Извинявай.

— Не се извинявай! — рязко изрече Клавдия. — Върви в конюшните и ми оседлай коня. Връщаме се във вила „Пулхра“.

— Тогава аз ще вървя пеш, не обичам конете.

— Както намериш за добре! — заяви Клавдия. Предпочиташе да прави нещо, вместо да седи и да се остави страховете да я надвият.

Клавдия приготви плаща, колана и кесията си, зави малко хляб и изсушено месо в една кърпа, взе една кожена торба от кухнята и се сбогува. Нарцис не възрази на предложението ѝ; той тръгна редом с нея, като ѝ описваше как му прилошава от коне, а после я запита защо иска да се върне във вилата и подчерта, че там сега няма да има никой. Тимотей и останалите вече трябваше да са в императорския дворец на Палатина.

— Добре, надявам се, че са там! — промърмори Клавдия и се върна към собствените си мисли и списъка с подозрения, който си бе нахвърлила миналата нощ в леглото, докато чакаше да заспи.

Двамата бързо преминаха по улиците, срещайки малцина ранобудни пътници, които искаха да се възползват от предимството на хубавото време и полупразните улици. През по-голямата част от пътя си вървяха след кохорта лековъоръжени легионери, маршируващи към едно от малките укрепления на подстъпите към Рим. Нарцис забеляза, че по пътищата сякаш имаше повече войска от обикновено, а Клавдия се запита дали Константин не е решил да отмъсти на своя съперник от Изтока. Беше доволна, че се е измъкнала от „Магариците“. Муран се беше изложил на голяма опасност, но тя не желаше да влошава положението с някой прибързан съвет и с острия си език. Настани се колкото ѝ бе възможно по-удобно на седлото и леко се унесе, докато оставиха зад себе си пълните улици с техните шумове и миризми, и се насочиха по главния път, който минаваше през Флавиевата порта. Минаха край лобното място и Клавдия се замисли за тайнственото

съобщение от Силвестър. Беше сигурна, че Салуст ще ѝ помогне. До нея Нарцис тихичко си тананикаше любовната песничка, на която го научи Януария, и удряше с тоягата си къпинака и бурените покрай пътя.

Напредваха бързо, отстъпвайки встрани само пред императорските вестноосци, които трополяха по пътя с военен ескорт. Скоро напуснаха главния път и поеха по криволичещите селски пътеки край постове, охраняващи главния подстъп към вилата, сега ограничени до двама-трима налякали край запаления огън мъже, които се интересуваха повече от закуската, отколкото от пътника с императорски пропуск. Когато стигнаха до вилата, един прозяващ се страж им отвори портата и ги пусна в настлания с плочи двор. С викове и протести срещу тях излезе някакъв помощник домоуправител, но протестите му замряха на устните, когато позна Клавдия и пропуска, който носеше. Той изслуша с удивление искането ѝ да събере цялата прислуга и останалите от стражите колкото е възможно по-скоро на двора. Опита се да възрази, но се ухили при вида на една сребърна монета и се разбърза. Клавдия знаеше, че след заминаването на двора от вилата прислугата ще се наслаждава на свободата си и ще гледа да върши възможно по-малко работа, ще безделничат и ще се чудят какви забавления да си измислят, за да разсеят скуката. Скоро всички се събраха на двора, обзети от любопитство към посетителката и онова, което щеше да им каже: момичета от кухнята, слуги, градинари и перачки. Клавдия им нареди да я заобиколят. Отвори кесията си, извади пет сребърни монети оттам и им обеща, че всеки, който намери някакво бойно оръжие, както тя го назова, в местността южно от вилата, ще получи щедра награда.

— Какво искаш да кажеш с това „бойно оръжие“? — извика помощник домоуправителят.

— Ще разбереш, когато го видиш! — отговори Клавдия. Беше седнала на една обърната с дъното нагоре бъчва, която се клатеше под нея. Махна с ръка на Нарцис и му нареди да я закрепи.

— Всички сте чули за нападението срещу вилата и откъде са дошли нападателите. През гората има пътека, която води надолу. Искам да тръгнете по нея, без да се отдалечавате на повече от стотина стъпки от стените, и да претърсите наоколо за каквото и да е бойно оръжие, кама, копие, стрела, меч или щит. Всичко, което предизвиква

подозрения. Сега знаете какво имам предвид — тя направи знак с ръка. — Вдясно на пътеката от главната порта има гора, дървета, храсти. Не търсете там. Искам да се подредите в редица и да претърсите земята в ляво от пътеката. Както казах, не отивайте на повече от двеста стъпки.

— А какво ще стане, ако не намерим нищо? — извика един градинар.

— Пак ще бъдете възнаградени! — засмя се Клавдия. — Ще оставя малко пари, за да си направите пиршество. О, между другото — добави тя остро, — не ми трябва оръжие от оръжейницата и подхвърлено под някой храст! Не съм толкова глупава — гласът ѝ стана още по-твърд. — Тук съм по заповед на императрицата. Онези, които изпълнят волята ѝ, ще бъдат възнаградени.

Остави заплахата да виси във въздуха.

Помощник-домоуправителят скоро ги организира с подкрепата на някои от стражите. Денят беше хубав, те почти нямаше какво да правят и горяха от желание да спечелят наградата. Когато тръгнаха, Клавдия отиде в подземие и до „Печалният дом“ и внимателно ги огледа, преди да се върне в кухнята с Нарцис, следващ я като призрак по петите. Двата приседнаха отвън в едно малко дворче и си разделиха храната. Клавдия ядеше и слушаше Нарцис да ѝ описва как ще работи в „Магариците“, преди да се върне към балсаматорския занаят.

— Ще имаш много клиенти — сухо отбеляза Клавдия, — особено сред онези, които живеят покрай Флавиевата порта, макар и да не съм сигурна, че ще ти плащат.

Нищо обаче не можеше да отклони Нарцис и той ентусиазирано обясни как Полибий би могъл да му заеме парите и дори да стане негов партньор в начинанието. Той бърбореше толкова бързо, че Клавдия се запита да не би да е нервен заради онова, което тя може би знае. Тя разклати виното в чашата си. Беше го измолила от виночерпеца, който бе твърде зает „да тръгне с другите и да се занимава с детински игри“, както ѝ заяви. Клавдия забеляза една муха да се носи по повърхността на питието. Тя я извади и изтри още някои петна от не особено чистата чаша. Разбърка виното с пръст, но не го изтри и той остана да лепне. Клавдия го потри, огледа втвърдяващите се белезникави зрънца и се сети как миналата вечер седеше край трупа на Спицерий.

— Точно така! — възкликна тя.

— Какво?

— Няма значение! — отвърна Клавдия и, облегната на зида, се загледа в белите гълъби по червения покрив на кулата срещу двора.

Ставаше все по-горещо и те се преместиха в градините, за да се насладят на прохладата под сенките на дърветата край един бълбукащ шадраван. Помощник домоуправителят ги намери там; беше разгорещен, покрит с прах и съвсем не доволен от намереното.

— Нямаше кой знае какво — изръмжа той. — Най-добре е сама да видиш.

Останалите прислужници се бяха събрали в двора пред конюшните и бяха оставили находките си на едно платно, проснато на плочите. Имаше останки от ремъци, катарама, ножница, глава на дротик и дори доста очукана дръжка на меч, както и парчета кожа и други останки от оръжия. Клавдия основно ги прегледа. Някои трябва да бяха стояли там с години, но други очевидно бяха останали от последното нападение. Тя провери дали бяха претърсили добре определеното от нея място. Със зачервени лица, изпотени, прислужниците високо я убеждаваха, че са минали през орловата папрат и копривата, но са намерили много малко. Клавдия им благодари, подаде им обещаните пет сребърни монети и добави още една. Освен това разпореди помощник домоуправителят да наточи вино и да извади храна от складовете и да почерпи за сметка на вилата всички участвали в претърсването.

Пладне отдавна бе превалило, но независимо от мърморенето на Нарцис, Клавдия реши, че доста се е захладило и вече може да се върнат в града. Пътуваха без никакви произшествия заедно с керван търговци на вино, които бяха чули за игрите и сега бързаха за Рим с надеждата да си осигурят добра печалба. „Магариците“ беше почти пуста. Клавдия се качи в стаичката си, извади малка табличка за писане и, сякаш правеше списък за пазар, описа всичко, което бе открила. Сетне поспа малко и слезе долу, за да се присъедини за вечеря към мълчаливия Полибий. Чичо ѝ оповести мрачно, че Муран е решил да прекара нощта в гладиаторската школа, за да може да тренира за предстоящото единоборство.

Настроението в кръчмата бе променено. Виното не се усладяше на хората, възбудата бе преминала в раздражение. Много от

посетителите тайничко подозираха, че Муран е бил вкаран в капан и че възможностите му да победи са много малки. Клавдия знаеше, че трябва да изчака. Беше разчитала Издирвача Салуст бързо да открие нещо, но той се промъкна в кръчмата едва на другата вечер. Въпреки топлото време, все така се гушеше в плаща си и настоя да говори с Клавдия в градината, където никой не можеше да ги види или чуе. Едва тогава свали плаща и ѝ подаде един вързоп.

— Струва ми се, че ти търсеше това... — усмихна ѝ се, смигна и стана. — Няма да оставам; в края на краищата може да обвинят момчетата ми и мен, че сме ограбили гроб — усмивката му се разшири. — Подозренията ти се оказаха правилни.

— А другата работа? — запита Клавдия.

— Боя се, че ще ми трябва повече време. Всички са възбудени от идващите игри. Трудно е да отсееш зърното от плевата и да откриеш истината.

Клавдия му благодари и Издирвача си тръгна, като се отби в кръчмата за каничка пиво. Клавдия провери дали Нарцис не се навърта наблизо и отиде в стаичката си. Там отвори вързopa, видя какво съдържа, после го скри под леглото си и забърза към кухнята, където Нарцис помагаше на Попея. Тя го накара да отиде на Палатина с един от кухненските помощници и да съобщи на домоуправителя Тимотей, че неотложно трябва да го види по въпрос, който засяга императрицата. Когато Нарцис започна да протестира, влезе Полибий.

— Мисля, че трябва да отидеш! — заяви Полибий — Това е най-малкото, което можеш да сториш за някого, на когото дължиш толкова много.

Като мърмореше под нос, Нарцис взе дрехата си, obu сандалите и тръгна с малкото момче от кухнята, когото всички наричаха „Извинявай“, защото това беше единственото, което можеше да каже, докато се промъкваше през тълпата да обслужи някой клиент.

— Развълнувана си! — Полибий повдигна с ръка брадичката на Клавдия. — Лицето ти е поруменяло, очите ти светят.

— Чичо, ще те помоля за една услуга. Какво предлагаш на гостите си днес?

— Същото като вчера и като миналата седмица — направи гримаса Полибий. — Риба, наденици, зеленчуци, но поднасяме и плодове.

— Искам да поднесеш на мен и гостите ми нещо вкусно в градината. Нарцис и домоуправителят Тимотей ще оценят по достойнство готвенето ти. Освен това искам ведро пясък и кухненски нож.

Заинтересуван, Полибий я заля с поток от въпроси, но Клавдия само се засмя, поклати глава и излезе.

Пладне дойде и отмина, докато Нарцис доведе зачервения и потен Тимотей в „Магариците“. Клавдия сърдечно поздрави домоуправителя, запозна го с всички, а после, като смигна на чичо си, отведе гостите в зеленчуковата градина. Полибий беше проснал една завивка върху земята; ведрото с пясъка и кухненския нож бяха скрити зад каменната пейка. Тимотей мърмореше, сипеше въпроси и протестираше, че са го отклонили от работата му, но един бокал с най-доброто вино на Полибий и блюдо току-що приготвена риба поуспокоиха малко гнева му. Нарцис обаче ставаше все по-подозрителен. Клавдия се запита дали някой от кръчмата не го е предупредил за приготовленията.

Известно време говориха за идващите игри. Тимотей разказа, че хвалбите на Муран са станали известни в целия дворец.

— Правят се облози — обясни той, — и хората вече купуват най-добрите места. Собственикът на гладиаторската школа посети Руфин, за да организира игрите. Разправят на всеки в Рим кои важни персони ще присъстват, говори се за борба до смърт и че който падне — добави той мрачно, — няма да стане. О, между другото августата ти праща най-топлите си поздрави, както и Крис. Бур каза, че не е забравил какво си направила за него, въпреки че императрицата — подчерта той, — все още би искала да знае какво ще направиш за нея.

— Е, сега, щом се нахранихте, мога да ви кажа новината! — Клавдия седна с кръстосани крака и ослепително се усмихна на Тимотей. — Разбирате ли, аз намерих свещения меч.

Вложи цялото си актьорско умение, за да остане сериозна. Нарцис едва не се задави с една слива и беше принуден да я изплюе, а бокалът се изплъзна от ръката на Тимотей. Клавдия ловко го подхвана и го остави на тревата край себе си. Нарцис затрепери, сякаш внезапно обзет от пристъп на треска, лицето на Тимотей изгуби цвета си.

— Няма да припаднеш, нали? — попита иронично Клавдия. — В това и двамата сте много добри, припадането имам предвид. О, и моля

ви, не скачайте; колкото по-малко научат хората, толкова по-добре.

Клавдия стана, отиде в градината и донесе пакета, който Издирвача ѝ донесе. Разгъна платното и всички се вторачиха в легионерския меч. Излъсканото острие блестеше синкаво в слънчевата светлина, рубинът върху дръжката от слонова кост излъчваше скрития си огън. Клавдия вдигна меча и го претегли в двете си ръце.

— Струва ми се, че това може да е мечът! — заяви тя с равен глас. — Както го държа, прилича на легионерски меч, говоря за тежестта му. Острието е излъскано и изглежда доста старо, въпреки, че ръкохватката е нова, поради което върхът малко натежава, имам предвид слоновата кост и рубинът.

— Къде... къде... — гласът на Тимотей секна.

— Къде ли? Къде? — подразни го Клавдия. — Тук, тук! Разбрах, че ти си откраднал меча, Тимотей, но ти все пак си набожен християнин — започна да прегъва един по един пръстите си: — Не би могъл да го продадеш, защото това ще е светотатство и извънредно опасно. Не би могъл да го задържиш за себе си, защото би било егоистично и също опасно. Трето, не би могъл да го предадеш на църквата, защото те веднага щяха да го върнат на императрицата.

— Сетне? — издума Нарцис, сякаш се задушаваше.

— Стигнах до логичното заключение! — засмя се Клавдия. — Ако това е мечът, с който блаженият Павел е приел мъченическата смърт, какво по-добро място от светилището биха намерили за скривалище? От паметника, издигнат над гробницата му по пътя към Остия, на същото това място, където апостол Павел е бил екзекутиран? И така, върнах се в Рим преди теб и можах да подготвя всичко. Видях се с един стар човек, мой приятел — Издирвача Салуст. Той има буквално цял легион роднини и за него беше много просто да организира хората, които да наблюдават най-знаменитите, свети за християните, места край града, а най-внимателно да наблюдават гробницата на блажения Павел. Салуст сам я наблюдаваше! Ти за първи път се беше върнал в Рим след открадването на меча. Тайно го беше измъкнал от вила „Пулхра“ и аз разбрах, ще се опиташ да се отървеш от него възможно най-бързо.

— Мислех, че са ме...

— Наблюдавали? — подхвърли Клавдия. — Разбира се, че те наблюдаваха, както ти заповяда на Нарцис да наблюдава мен.

Тимотей с мъка преглътна.

— Знаете ли какво? — Клавдия сложи меча на земята до себе си, зави го с платното, наведе се и се взря в Тимотей и Нарцис. — Ако някога трябваше да се върна към театъра и да организирам собствена трупа, щях да ви поканя вас двамата да се присъедините към нея. Какво представление! Сигурно ще ме попитате как открих всичко това? Как го разбрах? О, не се плаши, Тимотей! Няма да заповядам да те арестуват!

Двамата облекчено се усмигнаха. Клавдия се изправи и донесе ведрото с пясъка и острия кухненски нож.

— Някога — засмя се Клавдия — имало един много набожен домоуправител християнин на име Тимотей, който искрено вярвал в учението на Христос. Като бивш езичник, той особено много почитал апостол Павел, който, както научих, пръв занесъл учението на Христос сред другите народи. Павел проповядвал в Антиохия, там вашата секта за първи път била наречена християни, нали така? Между другото, Тимотей е верен служител и на императрицата; той я обожава. Благодарение на нея и нейния син на християните беше позволено да излязат от катакомбите. Императрица Елена проявява подчертан интерес към християните — дали не е покръстена или скоро ще се покръсти? Освен това всичко християнско много я интересува. Цялата империя е претършувана, защото августата дири Честния кръст, свещения трънен венец, копие, проболо ребрата на Христос, забитите в китките му гвоздеи. Една от големите гордости на Елена е свещения меч, с който отсекли главата на Павел и който цял бил изпръскан с кръвта му. Тя урежда голям дебат във вила „Пулхра“ и решава да изложи меча на показ.

Разбира се във всеки дворец може да се случи да изчезне нещо, затова тя избира това подземно помещение, където окаченият на верига меч ще виси над пясъчна яма. Ако някой се опита да го пипне, ще го издаде пясъкът, в който ще затънат краката му. Веригата така е окачена, че човек трябва да се протегне с някакъв прът, за да я придърпа и да откачи меча. Помещението няма прозорци и се охранява от германските стражи на августата, а тежката врата се заключва с два различни ключа. Единия държиш ти, другия — Бур.

Клавдия взе чашата на Тимотей и я тикна в ръцете му.

— Хайде! — подкани го тя. — Пий! И ти, Нарцисе! — Замълча, загледана през клоните на едно дърво. — Както казах, Тимотей, ти си набожен християнин, ти също си имаш скрупули.

— Какви са те? — намеси се Нарцис.

— Много добре знаеш: съмнения, колебания. Мисълта, че една толкова свята християнска реликва е притежание на езичници и че е изложена на показ да я гледат хора като Крис или, което е още по-лошо, от последователи на Арий като Юстин и цялата им шайка, теб по-скоро те отблъскваше, нали, Тимотей? За теб това е било богохулство, някаква форма на прегрешение. Затова си решил не да я откраднеш, а да я изнесеш далеч от погледа на простолюдието и да я върнеш на по-свято място. Искал си да го направиш по такъв начин, че никой да не бъде обвинен или наказан, но си имал нужда от помощ. Сега знам, както и ти си знаел, че Нарцис е християнин. Той получава мястото си във вила „Пулхра“ поради влиянието на могъщия Силвестър. Нарцис е твой приятел, нали, Тимотей, човек, на когото се доверяваш? А тъй като си домоуправител на двореца, ти също имаш влияние.

— Да не искаш да кажеш, че двамата сме го откраднали? — подскочи Нарцис.

— Разбира се, че го казвам. Както споменах, Тимотей е пълен със скрупули. Моли се да получи божие напътствие. Как да вземе меч, който толкова хитроумно е охраняван? Аз мисля, че боговете отвърщат на молитвите ни по особен начин; отговорът в този случай е бил Бур.

— Той няма нищо общо с това! — неясно промърмори Тимотей.

— Точно така! — потвърди Клавдия. — Но той е бил отговорът на твоята молитва. Бур и неговите стражи са извънредно суеверни. Те никога не влизат в подземие то или някъде наблизко до свещения меч. Затова, Тимотей, ти скрояваш плана си. Преструваш се, че кракът те боли и предишния ден влизаш в помещението с тояга, която оставяш скрита в някоя пукнатина или край стената. Помня, че един от стражите те попита как е кракът ти и ти набързо го отпрати. Както и да е, на следващия ден ти се връщаш. В това време Бур и пазачите му вече са свикнали с навиците ти, те на драго сърце те пускат да влизаш и излизаш оттам. Ти бързо започваш да действаш. Вземаш един от столовете, поставяш го край пясъка, вземаш тоягата си, покатерваш се

на стола и придърпваш веригата. Откачаш меча, слизаш, скриваш тоягата и връщаш стола на старото му място.

— А меча? — попита Тимотей.

Клавдия взе кухненския нож и дълбоко го заби във ведрото с пясъка.

— Зариваш го в пясъка.

— Но те щяха да забележат!

— О, недей да ми казваш, че повърхността на пясъка би била нарушена! Ти вече си се подготвил за тази вероятност. Виж как острието на кухненския нож потъва навътре — Клавдия натисна ножа, докато дръжката му почти изчезна. — Помня как застанах върху пясъка — продължи тя. — Песъчинките бяха много дребни и фини. Краката ми затънаха чак до над глезените. Ти би могъл или първо да забиеш меча до ефеса, или да го скриеш и да го покриеш с пясък. Може дори да си се упражнявал няколко дни преди това. А после си се престорил, че припадаш. Ръката ти и рамото ти попадат върху пясъка, така че ако някой забележи нещо нередно, ще го помисли, че е от падането ти. Бедният Тимотей, поразен от уплах! Разбира се, Бур и стражите му стават любопитни и поглеждат вътре. Виждат какво се е случило и вдигат тревога. Е, но човекът, който трябва да се справи с кризата, лежи припаднал в подземие, а августата още не е пристигнала. Навсякъде цари объркване и слисване, хората търчат насам-натам, загубили ума и дума, но по някаква случайност... — Клавдия се наведе напред и потупа ръката на Нарцис — наблизо се оказва един роб от „Печалният дом“, който е и християнин, и добър приятел на изгубилия свяст домоуправител. Искам да попитам, какво си правил там, Нарцисе?

Той отвори уста да отговори, но само въздъхна и отвърна очи.

— Сам ми разказа — продължи Клавдия, — че задълженията ти са били в „Печалният дом“. Какво си правил край подземие? Изчаквал си, нали така? Помогнал си да внесат носилката и си стъпил на пясъка, убеждавайки се, че мечът е скрит. Нещо повече, кой би могъл да забележи, че докато изнасят бедният Тимотей, ти си взел тоягата му и си го измъкнал навън вместо него? Хората няма да търсят някаква тояга, а меч!

— После какво? — попита Тимотей и изтри потта от челото си.

— Бур и момчетата му се въртели като ято врабчета в буря; убедени, че мечът е свят и че твоят бог е дошъл да си го поиска. Гай Тулий е езичник и циник. Той претърсва подземието, но не открива нищо. Всъщност, не е заинтересуван, нали така? Не носи отговорност за него — какво представлява за него една християнска реликва?

Малко по-късно вече оправилият се Тимотей се връща във вече неохраняваното подземие, взема меча и го скрива другаде — Клавдия замълча, сякаш слушаше песента на една птица от клоните над нея. — Ти си много хитър! — добави тя. — Но мен ме заинтригува Нарцис, оказал се толкова близо до подземието; това ми подсказа нещо, както и логиката. Искам да кажа, мечът е изчезнал, но никой не е видял, че го изнасят, значи е бил оставен в подземието. Въпросът е къде.

— Заподозря ли ме? — попита Нарцис.

— О, да, много сериозно те заподозрях, Нарцисе. Помниш ли нощта на пожара, когато „Печалният дом“ изгоря до основи? Ти всъщност си спял дълбоко в сянката на сикомората. Каза, че много си бил пиан. Сега си свободен човек, но тогава беше роб. Всички други прислужници във вила „Пулхра“, да не говорим за робите, могат да ядат и пият едва след пиршеството. Но ти, по собственото ти признание, си бил пиан като който и да е от гостите на Константин. Поразпитах този — онзи в кухните, но никой не си спомни да ти е давал питие.

— Аз му дадох! — призна си Тимотей.

— Да, сигурно си бил ти! — изсмя се Клавдия. — Малка награда за помощта на Нарцис. Какво му даде? Намерих костите — апетитно, тлъсто парче от скопен петел, сочно печено и кана от най-доброто фалернско вино. Подходяща награда за роб, който толкова много ти е помогнал, който е бил подкупен да мълчи, а след като вече те познавам, Нарцисе, който непрекъснато е хленчел колко се притеснява. Тимотей е отишъл в кухните на вилата и ти е донесъл някои деликатеси и препълнена чаша вино. Ти имаш добър апетит, Нарцисе. Виждала съм те да ядеш. Бил си нервен, възбуден, бързо си ял и пил и също толкова бързо си се напил. Заспал си. Когато си се събудил, трябва да си помислил, че имаш кошмари. „Печалният дом“ горял, щели да започнат разпити и някои да си зададат разни въпроси — какво става, как един роб, който е натоварен да се грижи за „Печалният дом“, вместо това си пълни корема и пие от най-доброто вино?

— Какво ще направиш? Тимотей свали ръце от лицето си.

— Какво ще направя ли? — сви рамене Клавдия. — Слушай, Тимотей, най-доброто и безопасно място за този меч е при императрицата. Ще се обадиш, че заминаваш за кратко, ще идеш право във вила „Пулхра“ и ще закачиш меча обратно на мястото му. Не, не, много е глупаво! — Клавдия почеса брадичката си. — Ще го занесеш обратно във вилата и ще накараш да претърсят градините. Ти ще го намериш, ще го връчиш на императрицата и ще получиш нейните благодарности, както и щедро възнаграждение. — Този мързеливец — тя посочи Нарцис — ще ти помогне. Вие ще бъдете героите на деня!

И двамата въздъхнаха с облекчение. Тимотей стана, протегна се, за да се разкърши, и се приведе към Клавдия. Взе лицето ѝ между двете си ръце и леко я целуна по челото.

— Питам се — направи гримаса той, — наистина се питах за теб, Клавдия. Само по начина, по който ме гледаше, можех да преценя, че знаеш, че нещо не е наред. Както ти каза, често виждах меча да виси там. Понякога ми се струваше, че съзирам по него да блести светата кръв на блажения Павел. Разбрах колко лесно е да се кача на един от онези столове и да го взема. Използвах тоягата, за да измеря дълбочината на пясъка. Беше мек и много дълбок. Бур и германците му никога не влизаха там. Затова убедих Нарцис да ми помогне. Казах му какво искам, че бих могъл да направя живота му много приятен и той се съгласи. Не съм замислял — допълни той и се вторачи в своя другар по престъпление, — нито да го напия, нито пък съм си представял, че „Печалният дом“ ще бъде подпален.

— Какво друго можем да направим? — изви плахо глас Нарцис.

— О, струва ми се, че много можеш да ми помогнеш! — засмя се Клавдия. — Първото обаче е да отнесеш този свят меч във вила „Пулхра“ и когато го намериш, бързо да се върнеш на Палатина и да покажеш на августата какво си открил. Кажи ѝ, че в сънищата си бил измъчван от видения.

Двамата станаха.

— О, Нарцисе, направи още нещо за мен. По пътя до вила „Пулхра“ и обратно се опитай да се сетиш какво си видял в онази нощ.

— В коя нощ?

— В нощта, когато „Печалният дом“ изгоря до основи. Всичко, едно по едно, всичко, което си видял! Трябва да отидеш с Тимотей във

вилата, но когато пратя Извинявай при вас, двамата незабавно трябва да дойдете тук.

Клавдия ги съпроводи с поглед докато тръгнаха. Тимотей грижливо бе завил меч в платното.

— Накарай Полибий да ти даде торба — подвижна тя — кожена торба. Не бива да се разделяш с нея нито когато вървиш, нито когато яздиш!

Тимотей вдигна ръка и изчезна в кръчмата. Клавдия се отпусна на тревата и се загледа през клоните. Тимотей щеше да направи, каквото му каза, но Нарцис...

— Не съм приключила с теб! — прошепна Клавдия. Усети, че клепачите ѝ натежават, а когато се събуди, разбра, че край нея стои някой, фигура, която тъмнееше срещу слънчевата светлина.

— Аз съм, аз съм, господарке!

Издирвача Салуст се приведе над тревата. Клавдия се извини, потривайки лицето си.

— Спиш от поне два часа — извика откъм портика Полибий. — Не исках да те безпокоя, но след като спа толкова...

Клавдия вдигна ръка. Подкани Салуст да се настани удобно, после отиде до нужника и малкото умивално помещение край него. Изми ръцете и лицето си, отпъждайки съня от очите си, и лениво се запита как ли пътуват Тимотей и Нарцис до вила „Пулхра“. Излезе и се върна при Салуст.

— Оставих момчетата в кръчмата — Издирвача придърпа чиния с хляб, отхапа от него и продължи с останалите от Тимотей и Нарцис плодове. — Значи, върна си свещения меч? — той се засмя. — Беше много лесно, трябва да ти кажа. Аз наблюдавах мястото! Имам някои приятели там и можех да влизам и излизам, когато поискам. Тимотей се държеше като попарена с вряло мляко котка, беше извънредно нервен. Промъкна се през една странична порта в тъмни доби, когато мислеше, че никой не пази, но когато стигна до святото място, при гробницата на онзи християнин — как му беше името? А, да, Павел! — го гледаха повече хора, отколкото ако беше актьор в пиеса. Гробницата е зад пътя. Тимотей отиде колкото е възможно по-близо, изкопа дупка и го зари.

— Не го питах за подробности — призна Клавдия. — Беше толкова облекчен, че не знаеше как по-бързо да се измъкне. Нали ще си

мълчиш?

Салуст вдигна ръка:

— Клавдия, Клавдия! Ако казвам на полицията всичко, което научавам, ще изпоарестуват половината Рим! Е, имам новини за теб. Ти беше права. Спицерий е бил убит. Не знам как, но едно е ясно — кучката, която го е отровила, никак не го е обичала.

[1] Палатина един от седемте хълма в древният Рим, обитаван по традиция от най-изтъкнатите граждани, по времето на монархията място на императорската резиденция — (Бел.прев.) ↑

ГЛАВА ДВАНАЙСЕТА

Ab uno crimine disce omnes.

От едно престъпление се научава всичко за останалите.

Вергилий, „Енеида“,

II

„Ти не си най-умелата убийца на Рим!“, помисли Клавдия, която седеше в сянката на градинските дървета и крадешком поглеждаше към Агрипина на каменната пейка отсреща. Утрото все още беше прохладно, предната нощ се появи вятър и донесе освежителен повей. След като Салуст вчера си тръгна, Клавдия прекара деня в трескава подготовка за днешния сблъсък. Нарцис се върна с цял куп новини как „намирането“ на свещения меч донесло на Тимотей и него милостта и щедростта на императрицата. Тя ги наградила с цяла кесия с монети и ги поканила да се присъединят към императора в официалната ложа на идващите игри. Нарцис беше толкова преизпълнен с радост, че Клавдия се принуди да му напомни, че те всъщност не бяха намерили меча и ако истината стане известна, настроението на императрицата може страшно да се промени. Клавдия не възнамеряваше да тормози никого, на нея просто ѝ трябваша вниманието и сътрудничеството на Нарцис. Благодарение на предупреждението ѝ поведението на бившия роб рязко се промени и той стана сериозен и бдителен.

— Мислиш ли, че императрицата подозира нещо? Не мислиш ли, че по-късно тя може да ни заплаши с наказание, ако разбере истината?

— Никога няма да го чуе от мен! — прошепна Клавдия — най-добре ще е да приемеш възнаграждението ѝ, да се радваш на милостта ѝ и да си държиш устата здраво затворена. Знаем, че Тимотей ще постъпи точно така. Слушай сега, Нарцисе, единственото, което научих за теб, е, че имаш вроден актьорски талант и сега имам работа за теб.

Настроението на Нарцис се подобри, когато Клавдия му разказа какво е замислила за срещата си с Агрипина. Той доказа, че е способен ученик и скоро усъвършенства изражението, което трябваше да има, и онова, което трябваше да каже. Валенс също беше привлечен в заговора. Старият военен лекар нямаше нужда от подканяне. Той искрено оплакваше приятеля си и изгаряше от нетърпение да подири справедливост за неговата ненавременна смърт. Всички се събраха в градината и Валенс помогна на Нарцис, като го научи на някои имена и понятия, какво да прави и как да седи. Клавдия настоя двамата да изпият ролите си до съвършенство, единствената ѝ тревога беше да не би Агрипина да познае Нарцис и да проумее примката, който се затягаше около нея. Освен това тя въввлече и Полибий в заговора. Чичо ѝ се закле да мълчи.

— Не искам да пиеш — предупреди го Клавдия — защото ако си отвориш устата в трапезарията, скоро половината Рим ще знае плана ни.

Полибий обеща и се закле в мъжествеността си, че и дума няма да излезе от устата му.

Клавдия работи дълго, опитвайки се да не мисли как Муран се подготвя за битката, която щеше да се състои на утрешния ден. Затова ѝ беше много трудно, когато жилавият и стегнат Муран, избръснат и възвърнал свежия си вид, пристигна в кръчмата вечерта, непосредствено след залез слънце. Клавдия имаше чувството, че сърцето ѝ ще се пръсне от тъжния му поглед, от спокойната му смелост и увереност, които грижливо прикриваха собственото му, изпълнено със страхове очакване. Той остана само час, поседя при нея в градината, прегърна я пламенно и нежно я целуна, преди да си тръгне.

Клавдия седна и плака, докато Нарцис и Валенс не пристигнаха да я утешат, но болката от прощаването с Муран още пробуждаше сърцето ѝ и тя не изпитваше нито съчувствие, нито капка доброта към онази предателка и убийца, онази разглезена кучка, която като муха летеше към мрежата ѝ. Агрипина пристигна, когато утрото почти преваляше, с развяваща се черна коса, с нацупена уста и подрънкващи кървавочервени украшения. Не показваше нито вина, нито страх, държеше се по-скоро самодоволно, придружавана от двама нахалници — следовници на Даций, ако се съдеше от външния им вид. Океан

задържа тази прелестна двойка в кръчмата, а разбърбилата се като лястовичка Клавдия отведе Агрипина в градината. Посетителката на Клавдия започна да губи спокойното си държание, боязливо поглеждайки към портика, където Полибий стоеше на стража, готов да предотврати всяка намеса.

— Пратеникът ти каза — обърна се Агрипина към Клавдия, — че си имала някаква много ценна вещ, принадлежала на Спицерий.

— Да, така е казал пратеникът! — Клавдия се почеса по главата и се наведе към нея. — Сега, Агрипина, слушай. Искам да държиш голямата си уста затворена. Не желая да те плаша, но ако тръгнеш към кръчмата, чичо ми ще ти напомни, че имам могъщи приятели в двора. Работя за AGENTES IN REBUS — знаеш кои са, нали? Мъже и жени, които могат да смажат всички подобни на теб разглезени негодници; те са верни на императрицата и никому другиму.

Агрипина започна да преглъща с мъка, устните ѝ беззвучно шаваха. Клавдия предположи, че тя проклина собственото си безразсъдство, заедно е дошла тук.

— Мога да си тръгна! — избухна Агрипина, потропвайки с тъмночервените си сандали.

— Може да опиташ! — Клавдия вдигна бокала си и я поздрави. — Знаеш ли какво си мислех, Агрипина? Че не си най-изкусният убиец в Рим. В действителност ти си глупава убийца, която си мисли, че никой не може да прозре измамните ѝ, мръсни номера.

Агрипина скочи и подхвана робата си.

— О, я сядай! — Клавдия измъкна камата си и така разсече въздуха с нея, че Агрипина бързо отстъпи назад и се тръшна на предишното си място. Трепереше и страхливо поглеждаше към кръчмата.

— Ти си убийца! — усмихна се Клавдия. — А освен това си и глупачка. Опита се веднъж да убиеш Спицерий и оплеска всичко с надеждата, че Муран ще довърши работата. Сетне пак се опита, убедена, че си много хитра.

— Не знам за какво говориш — отвори уста Агрипина — Нямах никакви доказателства!

— О, имам премного! — Клавдия се обърна. — Чичо, може ли да поканя посетителите ни да дойдат при нас?

Полибий отстъпи и Валенс, придружаван от Нарцис, излезе от кръчмата и тръгна към двете жени през тревата. Клавдия се закле да удържи сериозния си израз. Тя и Валенс бяха свършили великолепно работа. Нарцис бе преобразен. Косата му беше подстригана, лицето намазано с благовонно масло, туниката и робата възможно най-добрите, нямаше човек, който да не се възхити на пръстените със скъпоценни камъни, върху които стоеше емблемата на Асклепий, както и на полираната тояга, украсена с ястребови крила и всевиждащото око на египетския бог Хор. Дори походката на Нарцис беше като на учен лекар, на какъвто се преструваше, с леко склонена на една страна, сякаш натежала от ученост глава, с разкривено в гримаса на цинично превъзходство лице и презрително свита уста, сякаш беше захапал слива, а после бе открил, че тя е кисела.

— Струва ми се, познаваш Валенс! — махна с ръка към нея Клавдия. — А това е Нарцис, лекар специалист от „Домът на живота“ при храма на Изида в Александрия. Специалист по болестите, от които страдат мъжете.

Валенс кимна към Агрипина и приклепна до Клавдия. Нарцис, който сякаш се интересуваше повече от ноктите си, отколкото от нещо друго, огледа Агрипина от горе до долу, сякаш беше някакъв неприятен симптом, после претенциозно помахна с пръсти към нея като подкана да иде и седне до него на градинската пейка. Той притисна тоягата между коленете си и се усмихна на Клавдия.

— Скъпа! — провлеченият му говор бе толкова подчертан, че Клавдия присви устни да прикрие усмивката си. — Скъпа, толкова съм доволен, че нямаш грим! — обърна се и тикна пръст към носа на Агрипина. — А ти, драга моя, трябва повечко да внимаваш! Имаш повече грим по лицето си, отколкото боя има по стените на някоя вила. Никога не знаеш какво съдържат тези мазила и масла. Казвах същото на скъпия Спицерий; сигурно си забелязала, че това златно момче бе престанало да се гримира? И пак ще ти повторя, драга, ти знаеш толкова малко за медицината. Очевидно е, искам да кажа — клепачите му потръпнаха. — Какво, в името на боговете, те кара да мислиш, че сокът от горчиви бадеми е любовно биле, лек срещу импотентност, докато всъщност... — Нарцис отметна глава и се задави от смях — ... е, ако трябва да съм честен, то е лек, нали така? Искам да кажа, че

изчезват всички болести — лицето му стана сериозно. — Включително и самият живот.

Агрипина ужасено го гледаше.

— За какво говориш? — извика тя. — Ти си, ти си...

— Лекар! — усмихна се Нарцис. — Аз съм лекар, Спицерий не ти ли е разказвал за мен? — той се тупна по бедрата. — Бедният човек, имаше проблеми там долу, това често се среща. Много войници, бойци и борци се оплакват, че мъжествеността им е пресъхнала. Искам да кажа, обикновено нищо лошо не им се е случило — докосна с ръка главата си встрани. — Проблемът е повече в мозъка и сърцето, отколкото другаде. Нарушено равновесие на телесните течности — той въздъхна. — Милият Спицерий, беше толкова разстроен! Желаше те, драга, но мислите му бяха черни.

— Какво е това? — направи опит да се изправи Агрипина, но Нарцис се примъкна по-близо до нея и стисна китката ѝ.

— Няма да те оставя, драга! Разбираш ли, аз съм твой приятел. Може да имаш нужда от помощта ми, защото тези добри люде тук мислят, че си отровила Спицерий. Наистина ще трябва да седнеш и да ги изслушаш, както и аз ще те изслушам, преди да съм променил намеренията си!

— Накарах да те проследят! — обади се Клавдия. — Ти често посещаваш дома на Даций. Виждали са те също и с негови хора. Подозирам, че вече си отворила краката си за Мелеагър. Ти си безсърдечна уличница, Агрипина, която предпочита обществото на гладиатори, за да разсее отегчението си. Обичаш всякакви пакости и злосторства, и точно затова Даций успя да те привлече към заговора. Даций си мисли, че контролира повечето от хазартните игри в Рим, даването на пари в заем, високите лихви, но най-вече му харесва да се меси там, където се убива, нали така — няма значение дали са игри с петли, борба или схватката до смърт на двама мъже на арената. Даций и Мелеагър... — Клавдия замълча за миг, — двамата са приятели. Даций решил, че Мелеагър трябва да бъде победителят, VICTOR LUDORUM. Мелеагър е добър боец, навярно един от най-добрите. Даций и приятелите му уредили... как ще го наречеш ти? Двойни облози? Спицерий губи, Муран побеждава. Муран губи, Мелеагър побеждава. Можеш ли да си представиш печалбата, Агрипина? След като парите са в движение и бързо се натрупват при едно изместване

на един облог по посока на друг? Разбирам, че могат да се направят милиони, цяло състояние. Ясно ли се изразявам, Агрипина? Между другото, точно това казва и Издирвача Салуст.

— Кой? — устните на Агрипина едва се раздвижиха.

— О, нима не познаваш Салуст? — Клавдия прехвърли камата от едната си ръка в другата. — Е, ти може и да не го познаваш, но той те познава. Наблюдал те е извънредно внимателно.

— Аз съм свободна гражданка и мога да отивам където си искам. Аз не съм робиня или кръчмарска слугиня!

— Не отричам! — изсмя се Клавдия. — И можеш да си седиш тук и да ме оскърбяваш колкото душа ти иска. Когато хората те видят, казват само „Това е Агрипина!“. Но щеше да им е по-интересно, ако знаеха за познанията ти за любовните заклинания — бръкна в кожената кесия на колана си и извади оттам парче пергамент. — Познаваш ли го? Саморъчно си го писала. „Любовта побеждава Агрипина. Любовта побеждава Спицерий.“

— Дадох му го, това престъпление ли е?

— Не, но отравянето е престъпление. Първо се опита в амфитеатъра и не успя. Смеси си отровата с грима на Спицерий и едва по-късно, когато никой не те е наблюдавал, си пуснала малко в чашата, от която той пи, за да насочиш подозренията към Муран и дори към Полибий. Муран трябваше да убие Спицерий, но не го направи. Отровата, която си използвала — и това ще го потвърди и лекарят Валенс, не е била достатъчно силна. Трябвало е да се просмуче през кожата; аз не знам как действа — Клавдия махна към Валенс. — Може би ще можеш да обясниш на нашия приятел.

— Вярно е! — Валенс не трябваше да бъде подканван, толкова силна беше омразата му към Агрипина. — Един лекар — тихо продължи той — ще отхвърли всички евентуални причини за заболяване или заразяване. Много подробно разпитах Спицерий за деня в амфитеатъра. Предната вечер беше хапнал, а преди да тръгне за арената, пи малко вода. Обаче съвсем малко преди началото на битката твърдеше, че се чувства здрав и сърцат.

— Той изпи виното! — прекъсна го Агрипина. Валенс поклати глава:

— Онова, което ми разказа самият Спицерий, а не някой друг, е, че е усетил първите симптоми, преди да изпие виното.

— Лъжеш! — изкрещя Агрипина.

Валенс наистина лъжеше, но издържа погледа ѝ.

— Ти, кучко, ти си направила точно това, което описа Клавдия. В Рим има жени, които действително се тровят със своите кремове, пудри и масла. Някои от гримовите за очи, които използват, съдържат беладона, а в пудрите им има смъртоносни количества олово и дори арсеник, които могат да разядат лицата им. Трябва да си го забелязвала и по себе си. Тези зловредни вещества навлизат в телесните течности, разяждат вътрешностите и замърсяват кръвта. В утрото, когато Спицерий трябваше да се сражава с Муран, ти си го посетила и си му донесла гримове, примесени с отрова. Спицерий винаги обичаше да изглежда колкото може по-добре. Твърдеше, че ако се е гримирал като жена, това разсейвало противника му. Помниш ли онова утро, Агрипина? Лицето му беше много гримирано. Почувства първите признаци, когато пристигна в амфитеатъра, но не им обърна внимание, защото ги взе за проява на обичайното напрежение. Изпи виното и излезе на арената. Всеки лекар ще ти каже, че смесичката от вино, силна възбуда от страх или удоволствие, съчетана с физическа дейност, може да накара кръвта да препуска. Тогава отровата е оказала въздействието си. Но тъй като не е била напълно всмукана от кожата — Валенс доближи показалеца си съвсем близо до лицето на Агрипина — и поради неговата великолепна физика и подготовка, Спицерий оцеля. Той повърна и това спаси живота му. Междувременно, в подземията зад „Портата на живота“, когато вниманието на всички беше отвлечено от шума около неговото състояние, ти си могла да отидеш до масата и да пуснеш същата отрова в чашата на Спицерий.

— Всъщност, не мисля — печално се усмихна Валенс, — че си възнамерявала да го убиеш, искала си само да му прилошее и да оставиш Муран да свърши останалото.

Лицето на Агрипина беше посивяло и по него се стичаше пот.

— Нямаш никакви доказателства, ти просто си измисляш!

— Спицерий не си измисляше! — печално отвърна Валенс. — Той твърдеше, че е в добро състояние до момента, когато се гримира. Започна да се чуди, но беше толкова омаян от теб, че не можеше и да помисли, че скъпата му Агрипина иска да го убие. Посъветвах го, както и преди му бях казвал, да не си слага този грим, дори и най-невинните кремове и масла може да съдържат опасна доза! — Валенс

тропна с крак. — Отначало помислих, че може да е било и нещастен случай, но... — гласът му се прекърши: — Спицерий отначало се затвори в себе си, силно обезпокоен. Кълнеше се, че никога не е подозирал Муран и очакваше втората битка. Оплакваше се също, че страда от импотентност. Беше импотентен, нали? Разказа ми как си му давала любовно биле, наистина вярваше, че това действа. В Рим има лекове, които наистина могат да излекуват човек от такава болест, поне за известно време. Не е ли така, Нарцисе?

— Онова, което не знаеш, драга — поде сега разказа Нарцис и още по-здраво стисна ръката на Агрипина, — онова, което не знаеш, е, че Валенс изпрати Спицерий при мен. Аз внимателно го прегледах, слабините му, задния отвор. Не напилах никакъв израстък или източник на болест. Мисля, че в деня, когато умря, е отишъл в гладиаторската школа, за да се види с Муран. Преди да отиде там, се е отбил и при теб, но посети и мен. Показа ми онази любовна магия: късчето пергамент и двете сухи хапчета в него, твърдо изпечени като сухар, които се трошат, когато се смесят с вода или вино. Разбира се, отхвърлих ги като пълна глупост, но Спицерий беше непоколебим. Каза, че и преди си му давала любовно биле, смесено с вино, и че не почувствал никакви неприятни последици от него. Взех от това биле, срязах го с ножа си и го сложих на едни везни. Исках после да го проуча, но... — Нарцис елегантно сви рамене, — ти знаеш как става, скъпа, животът е толкова забързан! Не се сетих пак за него, докато Валенс не ми разказа как е умрял Спицерий.

— Агрипина! — Клавдия потупа жената по коляното. — Агрипина! Погледни ме — убийцата се обърна, долната ѝ устна трепереше, дясната ръка така се тресеше, че гривните ѝ подрънкваха.

— Ти каза на любимия си дойде тук! — възкликна Клавдия. — Да не яде, нито да пие много, а да те чака в „Покоите на Венера“; настоявала си, че трябва да се отпусне и да си почине, като смеси билето с виното си, разбира се. И той го направи. Когато лекарят Валенс прегледа трупа на Спицерий, установи, че показалецът на дясната му ръка е лепкав, защото с него е примесил праховете със сладкото вино на чичо Полибий. Нещо повече — продължи описанието си Клавдия, — тъй като Нарцис отчупил малко парче от нея, една от таблетите започнала да се троши. Намерихме следи от прах върху постелята. Бедният, бедният Спицерий! — въздъхна

Клавдия. — Седял е там, изпълнен с мисли за Агрипина, с любовната ѝ бележка в едната ръка и отровеното вино в другата.

— Сокът с мирис на горчив бадем е смъртоносна отрова! — заяви Валенс. — Смъртта може да настъпи много бързо, като стрела, попаднала в сърцето.

— Не съм го направила!

Сърцето на Клавдия замря, докато гледаше Агрипина.

— О, не, направила си го! — бързо заяви тя. — Нарцис още притежава част от праха, Валенс знае какво е видял; всичко това е достатъчно, за да те предадем на съда. Виждала ли си някога как наказват отровителите? Представи си само, Агрипина, как Нарцис говори с обвинителите, как Валенс привежда доказателствата, как чичо ми и останалите заявяват, че Спицерий наистина е вярвал, че Муран му е приятел. Тогава ще започнем да търсим из Рим. Точно затова наех Салуст. Той ще открие откъде си купила отровата.

— Не съм я купувала! — издаде се Агрипина. Тя скри лице в ръцете си и високо започна да хълца. — Не съм го направила! — изкрещя тя толкова силно, че Полибий се показа откъм портика. Клавдия му направи знак да се върне.

— Не съм го направила! — повтори Агрипина. Сълзите се стичаха по страните ѝ и се смесваха с грима, като вадеха на показ кожата ѝ.

— Разбира се, че не си! — успокои я Клавдия. — Бил е Даций, нали? Той е купил отровата и твърдял, че е афродизиак, той ти е казал какво да правиш. Ти не си знаела в действителност, нали?

Агрипина падна в капана.

— Не, не знаех! — вдигна глава. — Никога нищичко не съм знаела за това. Дойдох тук и мислех, че Спицерий ме очаква като буен елен. Желаех му само доброто!

Клавдия стана на крака и върна камата в ножницата.

— Но ти му даде грима, нали така?

— Да, да! — Агрипина още повече се заплете в лъжите си. — Да, така е! Искях с нещо да му помогна да се сражава по-добре! Даций ми даде някакъв прах. Аз го смесих с грима, но когато го видях да припада, се подплаших и пуснах остатъка в чашата му. Не съм искала Муран да бъде обвинен.

— Същото се отнася и до двете хапчета, нали? — попита Клавдия. — С лека на Даций против импотентност?

— Точно както казваш.

Клавдия прикри презрението си към тази, готова да предаде всекиго жена, която лъжеше, за да спаси собствения си живот. Агрипина скочи на крака. Нарцис понечи да я възпре, но Клавдия кимна с глава:

— Ако искаш да си вървиш, стори го.

Клавдия ѝ направи път. Агрипина се промъкна край нея и почти затича по тревата обратно към кръчмата.

— Ще я оставиш ли да си тръгне? — попита Нарцис. Клавдия допря пръст към устните си:

— Не мисля, че трябва да правим каквото и да е. В кръчмата седят двама от хората на Даций. Агрипина обвини не само себе си, но и мъжа, който я контролира. Не разбираш ли, Валенс? Тя ще се върне и ще му каже, че ние знаем всичко. Не мисля, че на Даций ще му бъде приятно да го чуе.

Клавдия отпрати поглед към небето.

— Мисля, че това е последният ден, който Агрипина ще прекара на земята.

— Съгласен съм — Валенс се изправи и отръска тревата от робата си. — Но, с твое позволение — въздъхна той, — бих желал все пак да придвижа нещата. Познавам по-отблизо един началник стража. Мисля да ида при него и да му кажа какво научихме.

— Няма да имат достатъчно доказателства, за да арестуват Даций.

Върху старото лице на Валенс се появи усмивка:

— О, мисля, че с Даций ще се справят малко по-различно. Спицерий имаше много приятели. Те ще се погрижат за него, както самият той ще има грижата за Агрипина. Аз само ще подпомогна нещата. Твоят чичо говореше за вестносеца Меркурий — Клавдия широко се засмя, разбрала онова, което наемваше Валенс. — Ще ида да разкажа на Полибий всичко, което се случи тук. Когато Муран излезе на арената, повечето хора в Рим вече ще са наясно с истината.

Слънцето прежурияше в обедното небе. Горещината беше толкова потискаща, че бяха опънали докрай големия навес, който пазеше

тълпите в амфитеатъра, роби се трудеха усилено на помпите, пръскащи зрителите със студена ароматизирана вода. Клавдия седна в дъното на императорската лежа и с полузатворени очи загледа Константин и неговото семейство. Всички бяха там — императорът, августата Елена, Руфин, Крис, а Гай Тулий в блестяща ризница стоеше зад императорския трон. Наоколо се тълпяха съпруги, приятели, клиенти и всякакви хрантутници. Навсякъде се виждаха забързани прислужници с кани и бокали със изстудени питиета, и сребърни блюда, препълнени с високи купчини замразени плодове. Жената на Руфин се изсмя. Звучите, които издаде, приличаха повече на цвилене, помисли Клавдия, също като разгонена кобила. Жената се бе привела над императорския трон, готова да сподели клюки и слухове. Писари и чиновници се занимаваха с пергаментови свитъци, защото бяха донесли документи, които императорът и майка му трябваше да прочетат, проучат и подпечатат. Императорската лежа на централния подиум във Флавиевия амфитеатър бе просмукала от мирис на мастило, пергамент, топящ се восък и разбира се, налагащата се над всичко миризма на кръв, издигаща се от осеяния със съсиреци пясък долу.

Робите вече обърнаха, разгребаха и пресяха специално докарания мек пясък, който блестеше като златен прах, почистиха кръвта и събраха във ведра с осолена вода останките от човешка плът, за да ги отнесат в клетките на зверовете в подземията дълбоко под амфитеатъра. Човек можеше да чуе ехото от рева на тези диви, терзани от глад животни, което се носеше по мрачните тунели. Вече не бяха толкова много. Повечето тигри, пантери, лъвове и мечки бяха избити в сутрешното клане. Десетките хиляди зрители, насядали по балконите, използваха прекъсването в този кръвав ритуал, за да си купят приготвено с подправки месо, нарязани плодове и изстуден пъпеш от търговци и амбулантни разносвачи, които се потяха над стоката си, качваха се и слизаха по стъпалата, и високо подвикваха цените. Клавдия отдавна бе решила никога да не купува от тях; Полибий ѝ бе разказал ужасяващи неща — как някои обилно подправят месото и мачкат хляба и плодовете, за да отстранят всяка следа от мухъл и разложение.

Хората ставаха и се разхождаха между редовете, но никога не се отдалечаваха много от местата си. Отделните части на амфитеатъра

бяха разделени с високи стени, обозначаващи отделните градски класи. В дъното, от двете страни на императорската ложа, зрителите бяха загънати в бели тоги и скъпи туники, по които човек можеше да различи сенаторите, конниците, високопоставените длъжностни лица, търговците и bankerите. Над тази бяла ивица като тъмна, мръсна, кипяща вълна се виждаха зелените, сините, жълти и кафяви одежди на по-низшите класи. Търговците не притесняваха богатите. Те си бяха донесли собствени слънчобрани, навеси и обточени със злато по краищата сенници, кошове с капаци и кошници с богати ястия, мек хляб и хубаво вино. Зрителите не обръщаха внимание на кървавата каша по арената и вместо това зяпаха към императорската ложа, украсена с великолепни драперии. Те се напругаха да зърнат императора и неговата майка — далечни образи, обгърнати в одежди с пурпурни ръбове, увенчани с посребрени лаврови венци, заобиколени от величието и разкоша на империята. Разглеждаха стражите в техните ризници и богато украсени с пера шлемове, блестящи под слънцето нагръдници, застаналите от двете страни на ложата знаменосци с орлите и отличителните знаци на легионите, облечени в кожи на пантера, мечка, лъв и вълк. Но най-много привличаха вниманието императорските тръбачи с позлатени рогове, които трябваше да вдигнат във въздуха, за да въдворят тишина, когато императорът решише да поднови игрите.

Тълпата се люшкеше и вълнуваше, възбудата на хората беше почти осезаема. Жаждата за кръв се засилваше. Сега те нямаха търпение да се насладят на зрелището, което щеше да увенчае игрите: гледката на Муран, който се сражава за живота и честта си. Клавдия смучеше резенче нар, докато оглеждаше римската аристокрация. Безмълвно се поздрави за постигнатото миналия ден. Валенс имаше право. Агрипина бе изчезнала, а Даций явно премного бе зает с делата си. Носеше се слух, че още същата вечер се е измъкнал от Рим и е побързал да вземе кораб до Сиракуза, за да посети някакви свои търговски партньори.

Клавдия бе чакала в „Магариците“ с надежда, че Муран ще дойде, но чичо ѝ подшушна, че той упорито тренирал и се подготвял. Полибий изпрати Извинявай в гладиаторската школа със съобщение, но момчето се върна с три само думи „Не ме забравяй“. Клавдия се опита да не плаче, докато седеше в трапезарията и слушаше как

вестоносецът Меркурий угощава всички с новината, че Спицерий е бил убит от пропадналата си любовница и че Даций също има пръст в това деяние. Слухът пропълзя като пламък сред сухи съчки. Полибий използва всичките си познанства из вонящите улички на предградията, за да подшушне новината. Издирвача Салуст също помогна, а Валенс посети някои стари приятели сред различните гарнизони около града.

Клавдия плака, докато заспа, а рано преди зазоряване бе събудена от императорски вестоносец с покана, на която не можеше да откаже: августата изискваше присъствието ѝ в императорската ложа в началото на игрите, уредени, за да се отбележи рождения ден на славния ѝ син. Клавдия се изми, облече се и бързо пое по улиците, стиснала в едната си ръка тояга, а в другата камата, окачена на колана. Дори в този ранен утринен час тя забеляза самоделно изписани табели, в които се възвестяваха не само игрите и превъзходствата на отделните участници, но и новината за отравянето на Спицерий. Въпреки собствените си тревоги, Клавдия разбра, че новината е не само знак, че слуховете и клюките са наводнили града, тя отразяваше и сериозния характер на облозите и залаганията, разиграваните състояния, златото и среброто, които сменяваха собствениците си.

Веднага щом императорските гости пристигнаха в амфитеатъра и заеха местата си под еката на тръби, дрънкането на цимбали и животинския рев на тълпите, Елена щракна с пръсти и извика Клавдия напред. Императрицата беше във великолепно настроение, преизпълнена с радост от откриването на скъпоценния ѝ меч. Тя изгледа странно Клавдия, докато описваше великото откритие на Тимотей, и Клавдия се запита дали не подозира всъщност истината.

— Но няма значение! — бърбеше Елена. — Каква е тази новина за Спицерий? Вярно ли е? Муран знае ли? Той как се чувства? Очаква ли победа?

Клавдия се опита да отговори, доколкото ѝ бе възможно поткровено. Елена развълнувано махна с ръка на Руфин и бързо зашепна, като правеше някакви знаци с пръсти. Клавдия заподозря, че императрицата променя залозите си. Руфин извика един писар със счетоводна книга и едва когато банкерът се отдръпна, Елена отново призова Клавдия с друга поредица въпроси относно убийствата във вила „Пулхра“. Имаше ли новини? Имаше ли някакъв напредък? Очите на Елена ядосано проблеснаха, когато Клавдия сви рамене и неясно

промълви нещо в отговор, но императрицата я нарече и свое много добро мишле, и ѝ подаде малка кесия заради безпокойствата, преди да я освободи да седне на мястото си отзад в ложата. След малко към нея се понесе Руфин, за да научи нещо повече, после довтаса и Крис. Тлъстият, потен дворецов управител сякаш пърхаше и Клавдия реши, че е по-добър артист от Нарцис, когото току-що бе пратила долу при „Портата на живота“ със съобщение за Муран. Крис махна с ръка, за да привлече вниманието ѝ.

— Е... — изсъска той в лицето ѝ, — Муран все още ли държи да се срещне с бика? Той може да отхвърли обвиненията. Чух какво се е случило...

— Не знам! — отговори със същия шепот през стиснати зъби Клавдия. — Изпратих му съобщение, но той се е затворил в себе си. Исква да се реабилитира. Не съм отговорна за облозите и залозите ти.

Клавдия дълбоко пое дъх и протегна крака, като се насилваше да се отпусне. Огледа се из ложата. Силвестър, Атанасий и другите оратори бяха седнали с гръб към арената, като по този начин изразяваха публичното си неодобрение на тези кървави игри. Клавдия им съчувстваше. Беше си спестила утринното зрелище, на което тигри и пантери разкъсваха осъдени престъпници сред потоците кръв и разхвърляни навсякъде парчета плът. Кървавите петна по пясъка бяха разцъфнали като отвратителни цветя, кръвта шуртеше и пръскаше, въздухът се раздираше от рева на зверовете и писъците и виковете на техните жертви. Клавдия не можеше да реши кое е по-ужасяващо — страшните сцени на арената или пълната липса на интерес от страна на настанените в императорската ложа. Константин сплетничеше с приятели, Елена диктуваше на чиновници и писари, или заповядваше високо да ѝ подадат някой свитък.

Клавдия помисли, че сякаш е попаднала в лудница. Кръвта се лееше, избиваха престъпници, които диви зверове изяждаха или изгаряха живи, и никой не го беше грижа, но беше ли самата тя различна? Проблемите, които я тревожеха, бяха като мъжете и жените, които умираха на арената — нещо, с което човек трябваше да се справи. Тя реши, че само човешкото сърце може да понесе толкова страх, само то може да изпита известно съчувствие, но после да се върне към собствените си проблеми. Интересуваше я само едно: щеше ли Муран да живее или да умре? Случващото се през предстоящите

няколко часа щеше да предопредели по-нататъшния ѝ живот, навярно щеше да го промени завинаги. Миналото и настоящето се срещаха като завесите, които спускаше край леглото си. Какво беше тя сега? Вече не агент на Елена, нейна шпионка, племенница на Полибий, приятелката на този или онзи. Сега в съзнанието ѝ присъстваха само образите на Феликс, Муран и Мелеагър. Искеше възмездие за убийството и изнасилването, искаше да се очисти от тези мисли, искаше призраците да си отидат. Едва тогава можеше да бъде свободна. Изпита чувството, че като някога участва в пиеса. Край нея разговаряха и се движеха хора, но те вече нямаха нищо общо с нея.

Клавдия се съвзе. Тръбачите се раздвижиха. Константин вдигна ръка. Нарцис се промъкна в ложата и тъжно поклати глава.

— Добре ли си? — до нея стоеше Гай Тулий с угрижено лице. — Добре ли си, Клавдия? Струваш ми се бледа. Искаш ли вино или плод?

Не изчака да му отговори, отиде до една странична маса, напълни един бокал, върна се и го сложи в ръцете ѝ.

— Недей да мислиш — прошепна той, — само гледай! Съдбата ще реши.

Думите му бяха заглушени от острия звук на тръбите. Клавдия дочу ужасяващо скърцане, отпи глътка вино, вдигна се на пръсти и се загледа. Роби извлякоха и поставиха в центъра на арената огромна въртяща се врата на движеща се подложка. Най-сетне бяха измили и почистили пясъка след последното кръвопролитие. Тя остави виното. Даваха шанс на Муран; онези, които щяха се борят с диво животно, можеха да използват вратата, за да объркат противника си и да отдъхнат малко.

Накрая всичко беше готово. Тръбите отново прогърмяха, тълпите се изправиха на крака и в небето отекна приветственият им рев, когато Муран излезе от „Портата на живота“. Клавдия усети, че ѝ се завива свят, когато край нея се разнесоха виковете и приветствените възгласи. Гладиаторът нямаше сандали, броня, нагръдник, шлем и наколенници — нищо освен бял ленен набедренник, пристегнат около кръста. В едната си ръка държеше къс меч за пробождане на противника, а в другата дълъг овален легионерски щит.

— Какво прави той? — прошепна Гай Тулий.

Пристъпвайки бавно, Муран приближи до императорската ложа и вдигна в поздрав меча и щита. В отговор Константин също вдигна

ръка. Клавдия вече плачеше, тялото ѝ се тресеше от хълцане. Муран ѝ се усмихна с любов, сякаш се канеше да влезе в градината на Полибий и да отиде да седне на сянка. Тя бе готова да извика, но тръбите отново прогърмяха, голямата желязна преградна врата в другия край на арената се вдигна и оттам се появи определеният за борбата бик. Беше величествено черно-бяло животно, стройно и яко, с дълги крака, могъщи бедра и плешки. Гладката му козина блестеше на слънцето, то отметна глава, изпръхтя и я разклати, острите криви рога проблясваха на светлината, върховете им бяха остри като бръснач. Известно време бикът не можа да се окопити, ровеше земята и люшкаше глава срещу ярката светлина. При тази гледка тълпата започна да подвиква заедно с движенията му. Бикът продължи да рови земята, приведе глава и започна да я клати, търсейки плячката си.

Муран бавно се раздвижи и застана пред вратата, използвайки червения си щит да привлече вниманието на животното, като го движеше в различни посоки. Бикът обаче пристъпваше назад и напред, поклащаше глава и пръхтеше, сякаш обмисляше какво да прави. Клавдия забеляза колко бързо се движи, грациозно като танцуващ кон, острите му копита едва докосваха земята. Тя гневно стисна зъби. Не разбираше от животни, но изборът, направен от някого, навярно от Даций, беше добър. Бикът беше изключителен екземпляр, вероятно победител в много борби.

Муран се придвижи напред с лека стъпка, опитвайки се да примамва бика. Животното започна да отстъпва. Тълпата изохка като един човек, защото, без да изчака, да рие пред себе си и да мотае глава, бикът се втурна напред в мощен бърз, лек галоп, и се насочи право към Муран. Тълпата изрева, когато гладиаторът захвърли щита си и бързо се оттегли зад вратата. Бикът леко се извърна, приближи, започна да мушка с рога падналия щит, подметна го с глава и го стъпка под краката си. После се отдръпна, започна да рови с крака и пръхтеше, сякаш проучваше вратата и се чудеше какво е това нещо.

Настроението в амфитеатъра се промени. Клавдия почувства как мускулите на краката и бедрата ѝ се напрягат. Някои от тълпата подвикваха и се подиграваха на усилията на Муран. Бикът най-подир го видя и заобиколи вратата за нов сблъсък. Борбата продължи, бикът бързо нападнаше, Муран бягаше и използваше щита, който бе вдигнал, и вратата, за да се предпази. Посетителите от императорската ложа

разгорещено обсъждаха тактиката им. Някои шепнеха, че това е проява на малодушие, други настояваха, че Муран трябва да измори бика.

Клавдия не разбираше какво става. Муран сякаш губеше сили, тялото му блестеше от пот, а бикът продължаваше да вилнее и да напада. Единственото, което забеляза, бе, че бикът вече не отстъпва, а обикаля около вратата, преди да нападне, като едва не разбиваше преградата, или да започне да мушка с рога смачкания щит, който Муран отново захвърли. Понякога движенията на Муран не бяха толкова бързи; веднъж се спъна и се претърколи по пясъка, за да избегне копитата и разсичащите рога.

Борбата се проточи. Хората започнаха да се подиграват но се оказа, че се заблуждават. Бикът вече показваше признаци на изтощение и яростта му понамаля. Нападенията му станаха по-кратки, но все още енергични. Отново въоръжен с меч и щит, Муран застана пред вратата и започна да предизвиква бика да го нападне. Като порови с крака земята пред себе си, бикът приведе голямата си черна глава и се втурна, бърз като стрела, излетяла от тетивата на лък. Този път Муран не отстъпи. Всъщност захвърли щита и се втурна да пресрещне бика. Тълпата ахна и закрещя. Бикът се опита да забави скоростта си. Като танцьор, като атлет, който се прицелва във вратата, Муран подскочи във въздуха и с грациозно премятане през глава се намери върху бика. Недоумяващото животно не можа да спре и се блъсна в дървената платформа, която подпираше вратата. Ударът сякаш го зашемети, то се препъна и се опита да се върне. Полуприведен, Муран направи бързо движение. Насочи меча си обратно и удари с него левия крак на животното, като преряза мускула и сухожилията. После бързо се отдръпна и нанесе втори удар по другия крак, макар и не толкова дълбок или опасен. Ревящ от болка, бикът се обърна, но движенията му сега бяха по-бавни и не толкова опасни. Сякаш не разбираше, че е ранен, опита се да нападне и се стовари на задните си крака. Муран отново започна да мушка и удря, като този път срязва един от предните крака точно над копитото. Сериозно ранен, бикът залитна и се олюля. Тълпата крещеше и приветстваше умението и храбростта на Муран. Гладияторът вдигна меча и притисна плоскостта на острието към лицето си, сякаш поздравяваше противника. Бикът с препъване тръгна напред и се повали на колене. Муран се промъкна от едната му страна и дълбоко заби меча отзад във врата на животното. От раната избликна

кръв. Бикът се задави, изрева и падна изведнъж, а тълпата скочи на крака и даде израз на възхищението си.

ГЛАВА ТРИНАЙСЕТА

Quod erat demonstrandum.

Което трябваше да се докаже.

Евклид, „Елементи“

— Не знаех, че можеш да скачаш върху бикове! Клавдия се надяваше, че е прикрила треперенето си, когато седна на пейката в малката подобна на килия стая до главния тунел под амфитеатъра.

— И аз не знаех!

Муран се засмя и по настояване на Полибий протегна ръце, за да могат кръчмарят и Океан да подсушат тялото му и да го намажат с масло. Те свалиха набедрената му препаска. Смутена, Клавдия се обърна към входа, където двама наемници отпъждаха зяпачи и доброжелатели.

Тунелът беше оскъдно осветен, изпълнен с трепкащи сенки и танцуващ пламък, където призрачно отекваха далечни гласове, резове от клетките на зверовете и виковете на тълпата, която очакваше връхната точка на деня. Гълчавата откъм тунела отведнъж стана по-силна. Клавдия отиде до входа. Отвън бяха почистили арената и извлекли трупа на бика към кланицата.

Клавдия се върна на мястото си. Почувства слабост от облекчение, но все пак продължаваше да се бои от предстоящия сблъсък с Мелеагър, който вече се въоръжаваше в една стая малко по-нататък в тунела. Тълпата бе изпаднала в екстаз от направеното от Муран, действително беше зашеметена от хитрата му тактика и майсторството на скока. Разбира се, някои бяха виждали критяни, които скачаха върху бикове в родината им, но такава смелост рядко се виждаше по римските арени. Дори императорът стана, за да ръкопляска. Клавдия не можеше да си намери място и чичо Полибий едва успя да я успокои и да ѝ прошепне, че Муран иска да я види.

— Готово! — Клавдия се обърна. Муран потупа новата си препаска. — Спретнат и стегнат — намигна ѝ той, — като на жених в сватбения ден.

Сега Полибий и Океан започнаха да подреждат струпаното на пода оръжие, гравираната със сребърни орнаменти нагръдна плоча, кожената поличка, продълговатия щит, бродирания оръжеен колан, наколениците и един блестящ предпазител за рамото.

— Това не беше ли на Спицерий?

— Да! — прошепна Муран. — Днес ще го нося в негова чест.

Той вдигна предпазителя. Океан побърза да стегне ремъците.

— Изглежда слуховете малко те интересуват! — Полибий вдигна богато украсения тракийски шлем с тежка предпазна мрежа за лицето. После разреса с пръсти великолепната конска грива, която го увенчаваше. — Искам да кажа, нямаш ли желание да узнаеш — Полибий подаде шлема на Океан — какво се говори за Мелеагър?

— Не ме интересува! — Муран гледаше Клавдия. — Не давам и пукнат грош за цялото това шушу-мушу. Важното е дали ще ме убият през идния час или не.

— Не говори така! — прекъсна го Полибий.

— Казах дали! — тупна го по рамото Муран. — Принесох бика в жертва. Сега ще изляза и ще победя Мелеагър, но преди това искам да благодаря на всички вас за грижата и вниманието — той посочи към входа. — В древна Гърция героите на Омир винаги са се въоръжавали за битка с помощта на красива девойка.

Полибий и Океан разбраха намека, удариха поред длан в неговата, прегърнаха го, пожелаха му щастие и излязоха. В тунела отвън отекнаха многобройни гласове. Глашатаят възвести, че Мелеагър е готов. Муран отиде при Клавдия, нежно я прегърна и я целуна по челото.

— Бикоборец! — прошепна тя и се притисна към него.

— Не исках да ти казвам — Муран пак я целуна, — но аз се упражнявах. Не знаех дали този номер ще проработи. Не те видях преди това — не исках да те тревожа.

— Не бива да умираш! — прошепна тя.

— Моли се на които богове искаш, Клавдия. Аз ще призова духовете на Спицерий и всички мъртви гладиатори да бъдат с мен. В

мигове като този човек може да усети как близките му покойници му се тълпят край него.

— Има и други духове! — Клавдия взе решение. Тя се откъсна от него, върна се на пейката и с ръка подкани Муран да седне до нея.

— Какво има, Клавдия?

— И край мен има духове! — заяви Клавдия. — На баща ми и майка ми, и най-вече на малкия Феликс. Искам да ти кажа нещо, за което съм сигурна, че не греша.

Стисна мазолестата му ръка Отначало заговори, като понякога спираше, но скоро започна да реди думите със страст и все по-забързано. Тя му описа срещата си с Мелеагър, приятелството му с Даций и своето непоколебимо убеждение, че той е мъжът, който я е изнасилил и убил брат ѝ.

Муран внимателно слушаше. Само един трепкащ мускул високо на страната му и студеният, смъртоносен поглед в очите му издаваха гнева, който го завладяваше. Когато Клавдия завърши, той я взе в обятията си, облегна главата ѝ на гърдите си и започна да гали косите ѝ. Тя искаше да остане така, но бе казала достатъчно.

— Муране, готов ли си?

Вестителят, облечен като бог Меркурий, застана на прага, бялата му ръка разсече въздуха.

— Муране! — гласът на вестителят прозвуча кухо зад гротескната маска — императорът чака, народът на Рим чака.

Муран нежно отстрани Клавдия и се изправи. Тя му помогна да сложи предпазителя на рамото си и да затегне каишите. Когато свърши, той се протегна и раздвижи мускулите си, после я целуна още веднъж, сложи си шлема, взе меча и щита и тръгна по коридора. Въоръженият по същия начин Мелеагър с блестящата си нагръдна плоча вече го очакваше с шлем под мишница. Когато Муран приближи, той си наложи шлема. Клавдия забеляза, че конската грива върху шлема приличаше на кърваво петно върху главата му. Мелеагър понечи да стисне ръката на Муран, но другият гладиатор се промъкна край него и принуди чиновниците и слугите да отстъпват от пътя му, докато излизаше в блясъка на арената. Мелеагър нямаше друг избор, освен да го последва, а тръбачите, разбрали намека, протръбиха приветствения сигнал. Тълпата се изправи на крака и зарева, показвайки по този начин, че връхната точка на игрите е приближила.

Клавдия не се върна в императорската ложа. Тя остана до „Портала на живота“. Муран и Мелеагър прекосиха пясъка, за да се изправят пред ложата. Двамата свалиха шлемовете, вдигнаха мечовете и извикаха обичайните думи: „Онези, които ще умрат, те поздравяват“.

Константин приветствено вдигна ръка. Гладииаторите се разделиха. Муран остави щита и меча на пясъка и свали шлема си, уговореният знак, че иска да говори. Той не осъзнаваше колко притихнала е арената, само искаше да види лицето на Мелеагър, да му каже направо, че ще умре.

— Какво е това? — Мелеагър си свали шлема и отръска капките пот от лицето си. — Да не би да искаш да отстъпиш? Тълпата ще те разбере, особено след късмета, който извади с бика!

Муран се усмихна леко. Искеше да изучи това лице, да запомни как изглежда Мелеагър. Сега тълпата крещеше, но Муран не се тревожеше. Той вдигна шлема и изтръска пясъка от конската грива.

— Твоят приятел Даций... — от изражението на Мелеагър разбра, че Мелеагър много добре знае какво е станало. — Твоят приятел Даций побягна от Рим — Муран намигна. — Няма да е тук да види как умираш.

Изкуствената усмивка изчезна от лицето на Мелеагър.

— И ти ще умреш! — продължи Муран. — В тунела отзад стои една млада жена, Клавдия, любовта на моя живот. Преди осемнайсет месеца тя и брат ѝ били на едно самотно място по бреговете на Тибур. Някакъв непознат ги нападнал. Той убил момчето и изнасиллил младата жена. Нейният нападател бил силен и мускулест, а на китката имал татуиран червен бокал, същият отличителен знак, какъвто носи и Даций. Ти си накарал да премахнат твоя — Муран забеляза, че дишането на противника му се учести. — Знакът го няма, но престъплението остава — и сега ще си платиш за него.

Муран си наложи шлема, затегна подбрадника и едва сега чу виковете и освиркванията, смесени с няколко дюдюкания от все по-неспокойната тълпа. Беше подбрал добре момента. Мелеагър се стъписа. Муран първи трябваше да се въоръжи отново, затова бавно се оттегли и застана с гръб към императорския подиум. Любопитството на тълпата още повече се засили. Всички се питаха какво се е случило и бяха стъписани от яростта, с която Муран връхлетя противника си. Професионалните гладиатори обикновено първо пристъпват леко,

сякаш танцуват и предизвикват леки схватки, като по този начин изпитват подвижността на противника и преценяват силата му. Муран не направи нищо подобно. Вдигнал щит, той стремително се насочи право към Мелеагър, мечът му проблясваше като език на змия, който търси отвора над ризницата. Изненаданият Мелеагър бързо отстъпи, леко се извърна и смъртоносният удар на меча само отсече къс от кожата на раменния му предпазител. Муран отново нападна. Използвайки щита и меча си като стенобитно оръдие, той няколко пъти ритна пясък в очите на противника и го принуди да отстъпи. Мелеагър падна, претърколи се по пясъка и изтърва меча. Муран отстъпи и подритна оръжието към противника си, нарочен, изпълнен с презрение жест, сякаш вече бе решил, че е победител и останалото е само въпрос на време.

Муран се обърна и потърси с поглед дребната гъвкава фигура, застанала точно под свода на „Портата на живота“. Той вдигна меч за поздрав, сетне поднови като обезумял яростната си атака. Вече не мислеше за тактики. Осъзнаваше само присъствието на противника: тежкото му дишане, миризмата, лицето зад процепа за очи на шлема, защитаваното от ризницата, меча и щита тяло. Не изпитваше нито болка, нито страх; бе решен да унищожи противника, да отнеме и живота, и честта му.

Краят настъпи бързо. Напълно объркан и изненадан от стремителната ярост на Мурановата атака, Мелеагър се опита да обуздае нападенията, като нанесе удар към крака му. За секунди той остави незащитено лявото си рамо и Муран стовари меча. Мелеагър се отдръпна, избягвайки пълната мощ на удара, но острият край на меча на Муран се вряза дълбоко. Мелеагър изтърва собственото си оръжие и побягна встрани, но Муран се втурна да го преследва и използва стърчащия шип в средата на щита, за да поразии противника. Мелеагър се опита да се извърти, но Муран го последва и най-подир стъпи с крак върху гърдите на поваления си противник. Сетне се наведе, свали шлема на Мелеагър и го хвърли през арената. Сега целият амфитеатър се изправи на крака с насочени надолу палци, решавайки по този начин съдбата на Мелеагър. Чуха се викове „Убий го!“ и „Негов е!“

Мелеагър лежеше безмълвен, вторачил поглед в Муран под полупритворените си очи. Не молеше за милост. Муран дори не погледна лицето му, а с вдигнат меч се обърна към императорската

ложа, за да изчака волята на императора. Константин се наведе през пурпурния парапет с протегнатата ръка и насочен напред палец. Ако го обърнеше надолу, Мелеагър трябваше да умре, а вдигнатият нагоре пръст означаваше, че Муран трябва да прояви милост. Гладияторът изчакваше. Някой говореше на императора; ръката му рязко се спусна надолу, пак се вдигна с рязко мушкащо движение и с палец, насочен нагоре. Мелеагър щеше да живее. Муран се наведе и притисна върха на меча си към врата на противника.

— Би се като маймуна — изсъска той, — а сега ще умреш като стар пес.

Отстъпи и ритна меча на противника си към него.

— Използвай го — подигра се той, — за да се изправиш и да закуцукаш обратно към пропадналите ти приятели.

Муран тръгна встрани. Изправена на входа на „Портата на живота“, Клавдия гледаше пред себе си, сякаш всичко наоколо беше сцена от пиеса. Муран вече бе свалил щита си, но все още стискаше меча и закрачи към нея, обутите му в сандали крака подритваха пясъка пред него. Хората в императорската ложа се бяха изправили, тълпите одобрително крещяха и поздравяваха героя на игрите. Клавдия видя, че Мелеагър се раздвижи. Той докопа падналия си меч, изправи се и полуприведен, с насочен меч, с мъка започна да се прокрадва към Муран. Клавдия отвори уста, за да извика, но не можа. Муран внезапно се обърна и вдигна меч. Той блъсна встрани ръката на противника си, заби своя меч дълбоко в стомаха на Мелеагър и го завъртя в двете страни, придърпвайки Мелеагър по-близо, да за може да гледа как животът изтича от очите му. Едва тогава, той измъкна меча си и остави трупът да се стовари върху пясъка в локва кръв, която бликаше от неравния разрез, разсякъл стомаха му.

Тълпата тропаше с крака и крещеше, към арената полетяха монети и цветя, тръбите прогърмяха. Муран свали щита, захвърли го върху пясъка и с вдигнат меч, от който се стичаше кръвта на Мелеагър, се обърна да приеме ръкоплясканията на императора и народа на Рим.

Клавдия не можеше да помръдне от мястото си, с напрегнато, треперецо от вълнение тяло, гледаше как този мъж обикаля арената, високо запял победната си песен. Императорът беше позволил на Мелеагър да живее, но падналият гладиатор бе нарушил както императорските желания, така и единственото правило на арената:

човек може да живее заради смелостта си, но трябва да умре, ако е страхливец. Нападението на Мелеагър беше предателско. Ако Муран не беше го убил, Константин щеше да изпрати войници да го довършат. Съвсем малко сред зрителите разбраха, че Муран е предизвикал противника си, преди бавно да тръгне да се отдалечава. Клавдия го бе видяла как обръща лявата си ръка така, че в раменния предпазител на Спицерий да може да наблюдава какво става зад него. Мелеагър беше мъртъв още в момента, когато вдигна меча си и реши да предприеме последното си страхливо нападение.

Всички надежди на Клавдия, че ще оставят нея и Муран насаме, бързо се осуетиха. Веднага щом Муран влезе през „Портата на живота“, пристигнаха императорски служители със заповед от императора Муран да отиде в императорската ложа, за да получи лавровия венец. Константин очевидно беше много доволен и нямаше търпение да се сближи с новия герой на Рим въпреки, че знаеше, че паметта на тълпата е слаба и подвигът на Муран скоро ще отстъпи на заден план пред нещо, случило се в дните след края на игрите. Муран сви рамене и целуна Клавдия. Служителите взеха оръжието му и го поведоха през тунела по коридорите натам, където Константин го очакваше. Клавдия го гледаше как тръгва. Не можеше да овладее треперенето си и усещаше как малкото храна, която бе приела сутринта, се надига в стомаха ѝ. Въздъхна с облекчение, когато се върна в тунела и от полумрака се появи Нарцис.

— Точно ти ми трябваш! С теб ли са тоягата и плащът ми?

Нарцис посочи с ръка една лавица зад себе си.

— Добре! — пое си дъх Клавдия. — Връщам се у дома, Нарцисе, и ти идваш с мен. Искам да забравя Мелеагър и да заспя под дърветата в градината, а ти ще ме пазиш.

Слънцето започваше да залязва и вятърът освежаващо разхлади въздуха, когато Клавдия се събуди от шума, който вдигаха Полибий и Попея, които подготвиха градината за нещо, което чичо ѝ гордо назоваваше „среднощен пир“. Тя се опита да се разсъни и разтърка лицето си.

— Много съм зает, не може да говорим сега! — заплаши я с пръст Полибий. — Пратих Океан с още някои от местните хора да пазят на вратата, иначе половината Рим ще се изсипе тук. А ние трябва

да почетем Муран, да отпразнуваме победата му и да се напием като пънове.

— Някой идвал ли е да ме види? — попита Клавдия.

— Да е идвал да те види? — отвътре се показа Попея, понесла пълен със съдове поднос. — Къде е проклетата маса? — извика тя.

— Някой да е искал да ме види? — повтори Клавдия.

— Не знам — въздъхна Попея. — Тук нахлу половината Рим, а ти говориш за някой, който искал да те види!

Клавдия скоро разбра накъде духа вятърът. Попея и Полибий не само празнуваха, но даваха отдушник и на собственото си облекчение. Полибий обожаваше Муран, гледаше на него като на син, какъвто винаги бе искал да има, и по време на приготовленията без да млъкне продължаваше да коментира видяното на арената през този ден. Клавдия помогна на чичо си да извадят навън лежанки, столове, светилници и свещи, преди да отиде в кухнята да огледа онова, което Попея нарече пиршество, достойно за император. Океан вардеше на вратата и допускаше да влязат само някои подбрани посетители. Щом се промъкнаха вътре, те, сред тях и Стоика Симон, и Сводника Петроний, веднага бяха повикани от Попея да помагат в приготовленията.

Вече се здрачаваше, когато виковете и крясъците отвън показаха, че Муран се е върнал. Той пристъпи в трапезарията, увенчан с лавровия венец на победител, със сребърна чаша в едната ръка и позлатен кърчаг в другата.

— Сам императорът ми ги даде! — завалено изломоти той. — Ще се омъжа за майка му!

После погледна към потона, извъртя очи и рухна на пода. Чашата и кърчага се разлетяха на различни страни по пода на стаята. Клавдия помогна да го отведат в градината, където внимателно го настаниха на импровизирано легло от възглавници с Извинявай, приклепнал край него да пъди мухите.

— Ще се оправи! — извика Полибий. — Няколко часа съм и ще е като нов!

Клавдия остана да побъбри с Извинявай, а Попея извика Издирвача Салуст в градината.

— Имам вести за теб — той погледна към прострелия се Муран. — Щях да ти ги донеса по-скоро, но трябва да виниш твоя човек —

героя на деня.

Клавдия отведе Салуст към дървените решетки с увити по тях лози и внимателно го заслуша, докато той ѝ предаваше какво е открил в Капуа неговият пратеник. Когато привърши, тя предложи да му плати, но Издирвача поклати глава и посочи приготовленията.

— Ако Полибий ме покани на пира, ще решим, че е питоплатено.

Клавдия уреди въпроса с чичо си и когато Попея помъкна Салуст към кухнята да опита от месото, тя се качи в стаичката си, взе дъсчицата за писане и се върна заедно с нея долу, за да направи списък на всичко, което бе научила. Сега предположенията ѝ се бяха потвърдили, но тя се питаше какво да прави по-нататък. Долу в градината някой тихичко подхвана песничка за несподелената любов.

— Това е причината! — прошепна Клавдия. — Отхвърлената любов се превръща в омраза.

Взе решение и отведе Извинявай в стаичката си. Там пъкна монета и парче пергамент в ръката му.

— Ще отидеш в двореца на Палатина! — нареди му тя. — Ще потърсиш началника на гвардията, името му е Гай Тулий.

Клавдия потупа късчето пергамент.

— Извинявай? — каза момчето.

— Гай Тулий. Предай му, че трябва да потърси помощ от... О, няма значение! — рязко се пресече тя — Задръж монетата.

— Прощавай? — проплака момчето.

— Не, не, това е сложна работа — отвърна Клавдия — Ще накарам Салуст да иде. Хайде, Извинявай, кой ще се грижи за Муран? Трябва да го вдигнем на крака за пиршеството.

Муран се събуди след час и разбра, че пиршеството е готово, а сам той ще е почетният гост. С усилие се изправи на крака, почеса се и се прозина, сетне помоли за кана бистра вода и се интересува дали музикантите не биха могли да свирят по-тихо. В края на краищата пиршеството мина при огромен успех. Всички непрекъснато разпитваха Муран, особено за ловкия скок и накрая само Океан успя да го спре, когато той предложи да го повтори. Издирвача Салуст се върна от Палатина и пошушна на Клавдия, че утре сутринта Гай Тулий ще доведе Бур и Тимотей в „Магариците“.

— Казах му, че е важно. Работата е неотложна!

— Да, да, така е! — съгласи се Клавдия. — Хайде, Салусте — подаде му тя бокал с вино, — време е да празнуваме.

Веселбата продължи до късно през нощта. Много от гостите заспаха на лежанките си. Клавдия внимаваше какво яде и пие. Просто си седеше и гледеше как всички поздравяват Муран и вдигат наздравици в негова чест. Един въпрос не ѝ даваше мира: защо императорът бе помилвал Мелеагър? Тя много пъти се беше замисляла над това, след като си тръгна от арената, но разбира се, тук нямаше никой приближен на императорското семейство, който да ѝ каже; е, поне не и до утре. Клавдия набързо целуна Муран за лека нощ, качи се в стаичката си и легна на леглото, заслушана в шумовете откъм градината, докато продължаваше да мисли за всичко, което бе научила за ужасните убийства във вила „Пулхра“. Беше вкарала Агрипина в капана, сега се питаше дали ще успее да примами така и убиеца. Сетне пак започна да си изброява на ум доказателствата.

— Първо, Сизий; второ, пожарът в небето; трето, възжетата; четвърто, Капуа; пето, мълчаливият пешеходец; шесто, тишината и кражбата.

Продължи да си повтаря тези думи, докато заспа дълбоко.

Събуди се доста след зазоряване и като погледна през прозореца, установи, че денят ще бъде прекрасен. Съблече се, изми се, премени се в чисти дрехи и бързо изтича по стълбите към кухнята, където хапна хляб и маслини, и изпи канче доста слабо пиво. Океан вече бе станал. Той започна да почиства боклуците от градината и да буди различните посетители, заспали на най-изненадващи места. Откриха Стоика Симон в лозето, излегнал се на посипаната с камъчета пътека толкова удобно и спокойно, сякаш спеше на пухен дюшек. Сводника Петроний и две от момичетата му се бяха унесли в градината и продължаваха да спят, опрели гръб в дърветата. Океан ги събуди, като плисна вода върху лицата им и ги разтреса енергично.

— Къде е Муран? — попита Клавдия. Океан посочи с пръст:

— Спи дълбоко в „Покоите на Венера“. Защо?

— Очаквам посетители! — призна тя.

— О, не! — изстена бившият гладиатор. — Полибий вече мърмори, че използваш градината му за съвещателна зала!

— Е, за последен път! Когато посетителите ми пристигнат, искам да донесеш кани с вино, вода, пресен хляб и нарязани плодове. Ще

намериш каквото трябва в кухнята. После, върви и събуди чичо и Муран; ще трябва да се въоръжат.

Океан я сграбчи за раменете.

— Не, Океане, слушай! Искам тези посетители да не заподозрат нищо. След като сервираш храната, трябва да доведеш Полибий и Муран. Полибий има някъде лък и колчан. Трябва да ги намери и да бъде готов да ги използва. И накрая — никой, ама съвсем никой, да не излиза от тази градина без мое позволение.

Изненадан, Океан предано обеща, че ще направи всичко, за което го помоли Клавдия. Тя обиколи градината да провери дали няма и други заспали посетители, после извади възглавнички, за да могат посетителите ѝ да се разположат в сянката на дърветата. Слънцето вече се издигна високо и до нея достигаха шумовете от околните улици. Появи се Попея и запита Клавдия какво става.

Племенницата ѝ я целуна по страните и повтори онова, което бе казала на Океан. После се качи в стаичката си, взе камата и тоягата, занесе ги в градината и ги скри под купчина възглавници. Сетне седна отгоре с кръстосани крака и с ленено платно върху коленете, нахъса маргаритки и започна да плете венец от тях.

Почти привършваше, когато гостите ѝ пристигнаха. Загърнат в кожената си наметка, Бур с военна стъпка прекоси градината, ризницата му подрънкваше, сякаш вървеше из някой германски лес. Поздрави с ръмжене всички и вече се канеше да прегърне Клавдия, за да я нацелува, но видя венчето и се задоволи само да я млесне по челото. Искаше му се да поговори с Муран за битката, но Клавдия му нареди да седне до нея. Тимотей изглеждаше доста сънен, хапеше долната си устна и почесваше небръснатата си страна. Гай Тулий обаче изглеждаше спокоен и съсредоточен. Беше облечен в поръбена в червено снежнобяла туника, с походни ботуши и оръжеен колан, праметнат през рамо. Поздрави Клавдия с приятелско шляпване по ръката и откровено възхитен, огледа градината, преди да седне срещу нея.

Океан приближи с кана и поднос с бокали. Той изпитателно погледна Клавдия, която му благодари и го помоли да покани Нарцис при тях, ако трябва, да го измъкне от леглото. Тя наля вино. С прозевки и почесване се появи и Нарцис, който тихичко се оригваше и се извини, че предната нощ премногу е пил и ял. Той се настани колкото

му е възможно по-удобно. Клавдия долови предупредителния поглед, който Тимотей му отправи.

— Защо сме тук? — плесна се по бедрата Бур. — Много ми е приятно да те видя, Клавдия, но защо сме тук? Къде е Муран? Всички говорят за чутовния му подвиг. Онова, което направи, трудно би го сторил дори германец, дори голям вожд като мен.

Клавдия остави встрани венчето от маргаритки.

— Гай — наведе се тя, — искам оръжейния ти колан. Той направи гримаса, но ѝ го подаде. Клавдия веднага го подаде на Бур, Гай се опита да протестира, но Клавдия го възпря с ръка.

— Гай, искам да ме изслушаш. Повиках те тук от двора, независимо дали е в Палатина или във вила „Пулхра“, за да те обвиня в убийство. Ти си отговорен за смъртта на Дионисий, Юстин и Септим.

— Това са глупости! — задиша тежко Гай и извърна очи към Бур, който стискаше здраво колана му.

Нарцис и Тимотей зяпнаха, Бур изглеждаше слисан, макар че хитрият германец достатъчно добре познаваше Клавдия, за да разбере че тя няма да отправя пресилени обвинения, ако не е сигурна. Клавдия посочи към кръчмата.

— Там са чичо ми и други въоръжени мъже, Полибий — излъга тя — стреля отлично с лък, а Бур, разбира се, ще направи всичко по силите си, за да не позволи да избягаш от тази градина. Ти си убиец, Гай, езичник, който особено много мрази християните и по-специално християнската общност в Капуа. Когато за първи път те видях, аз ти донесох благопожелания от Спицерий. Вие двамата сте били приятели като момчета, гонили сте се по полетата край Сизий, малко селце до Капуа. Ти тогава много бързо смени темата и никога не спомена отново за това.

— Сигурна съм, че веднъж ти каза във вила „Пулхра“, че не знаеш нищо за Капуа, за християните там или за преследванията им. Ти лъжеше, разбира се, и аз мога да го докажа. Приятелят ми Издирвача Салуст много внимателно проучи нещата — не в Капуа, а сред селяните около града. Той намери доказателства за някои си Луций и Октавия. Те били бездетно семейство и си взели момче сираче, единственият син на хора, които работили за тях. Мисля, че бащата бил надзирател в чифлика им. Родителите умрели от треска и синът им, малкият Гай, бил отгледан от обичащите деца Луций и

Октавия, които се отнасяли с него като със свой син. Разбира се, хората още помнят Гай и Спицерий, които играели на войници сред полята и в горите наоколо. Още ненавършило дванайсет години, момчето постъпило във войската и оттогава селяните вече нито го видели, нито чули нещо за него. Мислели, че служи някъде в чужбина. Когато младежът получил по-висок пост, Диоклециан започнал жестоките си гонения срещу християните и императорските агенти започнали внимателно да наблюдават Капуа. Капуа била опасна, защото там християните били не само роби или дребни служители, а и видни хора, които започнали да контролират училищата и други институции в града. Били ужасни времена, нали, Гай?

Тя замълча. Тимотей и Нарцис сега се преместиха още по-близо един до друг, сякаш да се защитят. Бур захвърли оръжейния колан на Гай надалеч и едната му ръка легна върху дръжката на собствената му кама. Гай бе пребледнял, единствено капчиците пот, струящи по страните му, издаваха неговата възбуда.

— Наистина съм сирак... — заекна той, — но никога не съм бил в Капуа, аз...

— Недей да лъжеш! — меко произнесе Клавдия. — Може и да си добавил ново име към името си, но в римската войска се пазят извънредно подробни архиви. Някъде сред тях ще открия името ти, възрастта ти и откъде произхождаш.

Пак замълча и отпи от виното си, като огледа Гай от главата до петите, но не откри никакво скрито оръжие.

— Времена на терор! — поде тя. — Християните от Капуа и други места били обкръжени, настъпило време за уреждане на стари сметки и обиди. Дионисий и Септим, християнски учени, били подплашени до смърт, за да предадат и други имена. Луций и Октавия не били християни, но по някакъв начин били включени в гоненията. Били само бедни селяни и никой не можел да им помогне, а осиновеният им син вероятно бил на стотици километра надалеч. Не знам кой ги е предал и защо; може да е бил Дионисий или Септим. Сигурна съм, че ти сам си прегледал архивите, макар че мъже като теб и Крис страстно желаят да унищожат всичко, свързано с онези дни, когато християните били преследвани като плъхове из каналите.

Клавдия взе венеца с маргаритките и го постави на дланта си.

— Един стар мъж и една стара жена — продължи тя, — не провинили се в каквото и да било, били довлечени в Рим. И разбира се, колкото повече отричали, толкова по-лошо ставало за тях. Били добри хора, нали, Гай? Дали позволявали на християни да се срещат в чифлика им, или са давали подслон на християни? Както и да е, тези нещастни хора били умъртвени, а земята им конфискувана от държавата. Сигурно минали месеци, преди научиш новината; по това време ти си бил амбициозен офицер от армията, доверен член на щаба на Константиновата армия на Запада. Диоклециан абдикира, гражданската война избухва, но ти не си забравил — Клавдия скъса венеца. — Завръщаш се в Рим с победоносната войска и провеждаш пълно разследване. Ти си добър войник, знаеш как да замислиш ходовете си. Не заминаваш нито за Сизий, нито за Капуа, по-скоро започваш да преглеждаш архивите и да слухтиш какво носи мълвата и клюките. Не си християнин, нали, Гай?

— Мразя ги, винаги съм ги ненавиждал! — дойде спокойният отговор. — Това е секта от роби и размирници. Като мнозина офицери, аз мисля, че Константин направи погрешен избор.

— Значи, чувстваш се предаден? — запита Клавдия. Затова ли стана предателят в лагера на императора? Продаде ли вече душата, мечата и верността си на агентите на Лициний? Толкова ли си гневен заради смъртта на приемните си родители, толкова разярен на християнската вяра, че изгуби всичкото си доверие в Константин и неговата майка?

Гай срещна твърдо погледа ѝ.

— Ти си наблюдавал и вътрешно си кипял от гняв! — продължи Клавдия. — Научил си колкото е възможно повече ужасяващи подробности около жестокото залавяне и смъртта на приемните ти родители. Още сол в раната е добавило случилото се с дома, където си играл като дете, с техния чифлик. Той бил конфискуван от държавата, но Константин го върнал на християнската секта. Обида подир обида, рана подир рана. Откриваш, че Луций и Октавия са погребани в християнските катакомби, а върху гроба са изсечени само първите им имена. Сега катакомбите са изоставени. Съвсем не е трудно за войник като теб да се промъкне долу, да отвори гроба и да изнесе останките заради нещо, което ти наричаш почетно погребение.

— Не знаех това! — продума Тимотей. — Гай, ти винаги си изглеждал толкова спокоен и изпълнен с търпимост!

— Надменен е по-подходящата дума — прекъсна го Клавдия. — Ти мразеше императора и хората като Силвестър.

— Но той е телохранител! — намеси се Бур. — Би могъл да убие императора, когато си поиска!

— Дали би могъл? С всички войници, които са винаги около него? А и какво ще стане, ако Константин бъде убит, но семейството му оцелее и особено августата? И нещо, което е още по-важно — Гай Тулий иска да живее! Искане да стане свидетел на завръщането на новия император-езичник, който ще се обърне и ще вдигне ръка срещу християнската църква. О, сигурна съм, че ако избухнеха нови преследвания, Гай Тулий щеше да се окаже най-ревностният гонител на християните! — спокойно обясни Клавдия.

— Продължавай! — рязко заповяда Гай. — Ще те изслушам, жено, а сетне ще реша!

— Нямах избор! — подчерта Клавдия — Това тук може и да не е законен съд, но можеш ли да си представиш какво щеше да стане, ако беше? В края на краищата, ти си войник; щеше да бъдеш съден от военен трибунал, където законът не се спазва толкова точно!

Клавдия погледна към кръчмата. Един капак на прозорец се откряна и пак се затвори, и тя съзря за миг Муран, застанал отзад. Клавдия се обърна с гръб към Гай Тулий и разпери ръце.

— Астролозите твърдят, че понякога планетите и звездите се движат в благоприятно съчетание. Точно това се случи по време на събитията във вилата „Пулхра“. Ти знаеше, че императорът ще отиде там — е, не точния ден, но можеше приблизително вярно да предположиш времето на неговото пристигане; в края на краищата, ти си един от неговите щабни офицери. Съобщил си това на агентите на Лициний и бойната галера акостира на брега. Врагът е трябвало само да изчака договорения сигнал. Ти си щял да го подадеш от вилата и скритите в горите агенти на Лициний да потеглят напред. Само едно нещо си пропуснал: горския скитник, този дотеглив с любопитството си старец, който познавал местата наоколо като дланта на ръката си. Той трябва да е подразбрал, че нещо не е съвсем наред, и отишъл във вилата да досажда на Тимотей. Тогава ти си решил, че той е твърде опасен и затова си го убил.

— Не е вярно! — избухна Гай Тулий.

— Да, вярно е! — отново продума Тимотей. — В деня, когато откриха стария човек, ти напусна рано вилата, каза, че отиваш да пояздиш.

— Бил си зает със заговора — продължи Клавдия, като се намести на тревата и пак погледна към прозореца на кръчмата. — Замислял си не само да предадеш своя император, но и да намериш великолепа възможност да си отмъстиш. Във вила „Пулхра“ се събират християни, всички онези оратори от Капуа, поне двама от които подозираш, че са били доносници. Повечето от тях са самотници, обичат да бродят, да бъдат сами със себе си. Всъщност теб не те интересува кой ще умре, защото жадуваш за мъст, и ги представяш пред императора като мъже, готови да се карат и дори избиват помежду си, отмъстителни като останалите негови поданици.

— Ти винаги се движиш безшумно... — прекъсна я Бур. — Ето как си убил Дионисий!

Гай Тулий го накара да млъкне с презрително махване на ръката.

— Убил си ги! — каза обвинително Клавдия. — Докопал си ги, когато са били сами, като зайци в примка. Дионисий си зашеметил, после си го мушкал с камата си, докато умре. Сетне дошъл редът на Септим, а накрая и на Юстин. Навярно ти е доставило удоволствие да използваш трупа на Дионисий и на онзи скитник като част от сигналния огън.

— Бях с теб, когато „Печалният дом“ беше обхванат от пламъци...

— Разбира се, че беше! — засмя се Клавдия. — Но знаеше също и че Нарцис е заспал дълбоко. Лесно е да направиш фитил от старо въже, да го напоиш с масло, да запалиш прахан и да гледаш отдалеч как пламъкът се разгаря бавно, но силно, като ти дава достатъчно време да бъдеш заедно със свидетел, когато големият пожар избухне. „Печалният дом“ е бил изоставен сам на себе си, Нарцис е бил пиан, проблем просто е нямало.

— Защо го подпали? — навъсено се обади Нарцис.

— Както казах, било е сигнален огън! — продължи обвиненията си Клавдия. — Уговореният сигнал нападението срещу вилата да започне. Освен това си искал да прикриеш и сътвореното от ръката ти ей така, в случай, че си допуснал някаква грешка: начина, по който си

вързал въжетата около Дионисий например, или си се боял да не реша да огледам трупа на онзи старик и да се запитам дали и той също не е бил жертва на убийство. В действителност не те е било грижа. Ако нападението успееше, хората на Лициний щяха да те отведат оттук привидно като заложник, макар по-късно да си щял да заемеш истинското си място.

Гай Тулий се опита да се изправи, но ръката на Бур се протегна към колана с оръжието и войникът пак седна. Лицето му започна да си връща цвета, но играещият му поглед и начина, по който облизваше устните си, издаваха възбудата му.

— Доставяло ти е удоволствие да ги убиваш! — продължи Клавдия. — Ти положи всички усилия да ме убедиш, че Юстин е бил убит от човек, който не е свикнал да борави с лък, освен това се опита да ме уплашиш в подземията със скритото си под маската лице и старата наметка, в която се беше увил. Когато не успя да ме сплашиш, хвърли светилник в стаята ми. Гай Тулий има право да пребивава в императорските покои; било ти е съвсем лесно да скриеш един светилник под плаща си и когато коридорът е бил празен, да отвориш вратата и да го хвърлиш вътре. Останалите във вилата спят; мислил си, че аз също ще спя — Клавдия се наведе и докосна ръката на Нарцис. — Но, слава на боговете, тогава разговарях с новия си приятел.

— Когато свещеният меч изчезна — Тимотей насочи пръст към Гай, — ти се наслаждаваше на бъркотията!

— Защото помагаше на плановете му — съгласи се Клавдия. — Императорът беше уморен, августата се тревожеше за предстоящия дебат, ораторите от Капуа бяха се хванали гуша за гуша, свещеният меч бе изчезнал, тази бъркотия помагаше да се отвлече вниманието на хората. Когато аз разбрах за сигналните огньовете, ти реши да задълбочиш хаоса, като уж намери лъка и огнените стрели — Клавдия се наведе още по-близо. — Намери ги близо до стената, не помниш ли?

Обвиненият мълчаливо отвърна на погледа ѝ.

— Ти се надяваше, че подпалването на „Печалният дом“ ще се възприеме като нещастен случай или хората ще помислят, че пожарът е бил причинен от някой, който изстрелва огнени стрели във въздуха. Обаче в онази нощ — Клавдия кимна към Нарцис, — нашият наблюдателен бивш роб седял на върха на един хълм, угрижен за бъдещето си. Той не видял огнени стрели. И нещо по-важно — след

като дворът замина от вила „Пулхра“, аз се върнах и организирах претърсването на гората.

— Да, да, чух за това! — намеси се Тимотей.

— Казах на прислугата да търси някакво бойно оръжие.

— Клавдия се засмя. — Е, Гай, ако изстреляш стрела във въздуха, пламъкът скоро ще угасне, но част от тялото с перата по него остава. И въпреки това, никой нищо не намери. Колчанът, който ти уж намери, беше съвсем празен; би трябвало да се изстрелят поне четири или пет стрели, за да се привлече вниманието на агентите на Лициний — тя насочи пръст към него. — Точно тогава започнах да те подозирам.

— Нямах никакво истинско доказателство! — Гай Тулий изтри потните си ръце в туниката.

— Така ли? — възкликна Клавдия. — В онова, което казах, има логика. Ние можем да прегледаме военните архиви. Можем да намерим явна връзка между теб и Капуа. Можем да докажем, че като офицер ти си можел да отиваш навсякъде във вилата и че си го правил; ти любезно ми предостави свитъка, който си намерил в стаята на Дионисий и който още повече задълбочи безпорядъка, и ожесточи съперничеството между враговете. Отгоре на всичко, може да те задържим тук като пленник, докато претърсват стаята и вещите ти...

Гай Тулий затвори очи и извърна глава встрани, знак, че се признаваше за победен.

— Ние ще открием нещо — продължи Клавдия, — което ще те свърже с Лициний и ще докаже, че си предател.

— Не съм предател! — обърна поглед към небето Гай — Поне не съм предал Рим, а само глупаците, облечени в пурпур — той дълбоко си пое дъх. — Това е, както казваш ти, да свържеш двата края на събитията — той удобно се намести върху тревата и заговори тихо, сякаш на себе си. — Не можех да повярвам на големия си късмет. Нападението срещу вилата беше подготвено. Константин и неговата майка — кучката не заслужаваха моята вяроност, нито да носят пурпура, който мъже като мен им спечелиха в люти сражения. По-късно научих за ораторите, които трябваше да пристигнат. О да, най-внимателно прерових архивите на Крис. Те всички бяха слаби, нищожни същества, които дори не бяха имали сили да защитят собствената си вяра; хора като Септим бяха предали единствените

двама души, които наистина съм обичал. Чувствах се като лисица в кокошарник. Ставаше въпрос само да подиря всяка откриваща се възможност, да създам хаос и ако нападението срещу вилата беше успяло, мишленце, щях да направя всичко по силите си, за да умрат всички те — посочи с ръка към кръчмата. — Муран ли ме наблюдава? Искаш ли да ти кажа нещо? Когато той повали Мелеагър на арената, аз посъветвах императора да го пощади. Знаеш ли защо?

— Да, да, мисля, че знам — леко се усмихна Клавдия. — Свещеният меч беше намерен, атаката срещу вилата се провали, ти имаш остро око, Гай, и си хладнокръвен. Видя как побягнах от триклиния в онази нощ, когато срещнах Мелеагър. Подозирам, че ти си сред малцината в онова помещение, които разбраха, че съм видяла мъжа, който ме изнасили и уби брат ми. Мелеагър също беше гладиатор, как наричаше сам себе си? А, да, Чудото на сто града... — Клавдия използва пръстите, за да изброи отделните точки от разказа си. — Първо, Мелеагър се е бил в различни градове на Изтока. Можело е да бъде представен за поддръжник на Лициний. Второ, той имаше всички основания да се страхува от мен, затова и ти ме нападна във вилата; Мелеагър би могъл да бъде обвинен за това. Трето, Мелеагър беше свързан с Капуа, съвсем правдоподобно би било да е изтезавал християни по време на преследванията, затова и на него би могло да се гледа като на човек, който има мотив да накара подобните на Дионисий и Септим да замлъкнат завинаги. И най-подир, той беше във вилата, когато всички тези убийства бяха извършени и беше предприето нападението. Възнамеряваше ли да го използваш като жертвен козел за убийствата? Ти си опитен воин, Гай, това би могло да стане толкова лесно!

Гай сведе глава надолу и тихо се засмя:

— Една услуга само! — сега вдигна глава. — Не ме пращай на кръста! Не искам да умра прикован към парче дърво — той посочи Бур. — Неговите хора са отвън, не много далеч оттук има парче запустяла земя — Гай погледна към Клавдия, като я умоляваше с очи. — Аз съм войник, заслужавам по-добра смърт!

Клавдия се обърна към Тимотей, който незабележимо кимна.

— Нека падне върху меча си — Бур скочи и с ръка направи знак на Гай да се изправи. — Ще взема Муран със себе си, той може да бъде официален свидетел.

Гай започна да чисти тревата, полепнала по туниката му, сякаш се готвеше да отиде на разходка.

— Е, господарке? — обърна се той към Клавдия.

— Върви! — Клавдия кимна към кръчмата. — Вземете и Муран, нека всичко стане по-тихо.

Ръцете на Гай напипаха малката кесия на колана му. Той я отвърза и я подаде на Нарцис:

— Погрижи се за трупа ми!

Сетне се завъртя на пети и позволи на Бур да го поведе към кръчмата.

Клавдия седна и се заслуша. Чу как Полибий възкликна. Муран излезе навън и вдигна ръка, Клавдия кимна в отговор.

— Не мислех... — започна Нарцис.

— Мълчи сега! — прошепна Клавдия. Тя стана, отиде при дървената решетка с виещите се по нея лози и се загледа в зреещите зърна. Откъсна едно и го смачка между пръстите си, като наблюдаваше как от него протече пурпурен сок. Затвори очи. Някъде наблизо, върху парче запусната земя, Гай Тулий трябва да беше коленичил, стиснал дръжката на меч си и готов да го забие дълбоко между ребрата. И все пак, наред с всичко друго, тя изпита облекчение. Призова в спомените си неговото красиво, момчешко лице. „Толкова много кръв!“, прошепна Клавдия. Отвори очи и пак се загледа в решетката. Изпитваше чувството, че тя и Феликс са получили правосъдието, което им се полагаше. Сега можеше да помисли върху това, да отвори сърцето си за Муран и да затвори вратата пред тълпата призраци от миналото.

— Господарке? — Клавдия се обърна. Нарцис стоеше край нея и тъжно я гледаше. — Сега животът ни ще се промени ли?

— Разбира се, че ще се промени! — засмя се Клавдия — Не си ли го научил още? Животът ни постоянно се променя! Хайде, ела! — тя го хвана за ръка. — Време е двамата с теб да поговорим с чичо.

Издание:

Пол Дохърти. Песента на гладиатора

Еднорог

ISBN: 978-954-365-029-3

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.